

MINISTERUL AFACERILOR INTERNE AL REPUBLICII MOLDOVA
ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE”
FUNDAȚIA „HANN S EIDEL” (GERMANIA)

**COOPERAREA
INTERNAȚIONALĂ A ORGANELOR
DE DREPT ÎN PREVENIREA ȘI COMBATEREA
CRIMINALITĂȚII TRANSNAȚIONALE**

(Materialele conferinței științifico-practice internaționale,
5-6 noiembrie 2009)

**МЕЖДУНАРОДНОЕ
СОТРУДНИЧЕСТВО ПРАВООХРАНИТЕЛЬНЫХ ОРГАНОВ
В ПРЕДУПРЕЖДЕНИИ И БОРЬБЕ С ТРАНСНАЦИОНАЛЬНОЙ
ПРЕСТУПНОСТЬЮ**

(Материалы международной научно-практической конференции,
5-6 ноября 2009 г.)

**INTERNATIONALE ZUSAMMENARBEIT DER ORGANE DES INNEREN BEI
DER BEKÄMPFUNG DER TRANSNATIONALEN KRIMINALITÄT**

(Das Sammelwerk der internationalen wissenschaftlich-praktischen
Konferenz, der 05-06. November 2009)

Chișinău, 2009

*Aprobată și recomandată pentru editare de Consiliul Editorial
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Această publicație apare cu sprijinul Fundației „Hanns Seidel” (München, Germania)*

Colegiul de redacție:

Victor CATAN, ministru al Afacerilor Interne al Republicii Moldova

Dr. Simion CARP, rector al Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Iurie ODAGIU, prim-prorector pentru studii al Academiei „Ștefan cel Mare”

Dr. Iurie LARII, prorector pentru știință al Academiei „Ștefan cel Mare”

Ghenadie CHIRIȚA, prorector pentru instruirea combatantă, șef al statului-major

Victor MIHAILESCU, ajutorul rectorului pentru personal și educație

Dr. Mihail DAVID, vicepreședinte IPA, prodecan al Facultății de drept și administrare publică a Universității „Șpiru Haret” din Constanța (România)

Dr. Veaceslav GRATI, director al Institutului de formare profesională continuă și cercetări științifice aplicative

Dr. Radion COJOCARU, șef al Facultății drept

Dr. Ștefan BELECCIU, șef al Facultății securitate și ordine publică

Dr. Alexandru PARENIIUC, șef al Laboratorului de cercetări științifice aplicative

Dr. Igor TROFIMOV, șef al Catedrei „Drept civil”

Dr. Oleg CASIADI, șef al Catedrei „Științe socioumane”

Dr. Marian GHERMAN, șef al Catedrei „Investigații operative”

Dr. Ștefan STAMATIN, profesor universitar interimar al Catedrei „Drept polițienesc”

Dr. Vasile FLOREA, profesor universitar interimar al Catedrei „Drept penal și criminologie”

Ruslan CONDRAT, șef al Secției redacțional-editoriale și planificare

Responsabilitatea pentru conținutul articolelor revine autorilor

CUPRINS:

ȘEDINȚA PLENARĂ

Vladimir FILAT , prim-ministru al Republicii Moldova Mesaj de salut	12
Victor CATAN , ministru al Afacerilor Interne al Republicii Moldova Mesaj de salut	14
Simion CARP , doctor în drept, conferențiar, universitar, rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI Cornel OSADCIU , lector superior al Catedrei „Drept penal și criminologie” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept Cooperarea polițienească și a altor organe de drept în domeniul contracarării criminalității transnaționale prin prisma dreptului penal european	16
Daniel ATASIEI , doctor în drept, lector universitar, Facultatea de drept, Universitatea „Alexandru I. Cuza”, Iași, România Cooperarea internațională în materia combaterii criminalității informatice. Perspective ale organelor judiciare din România	24
В. БЕСЧАСТНЫЙ , кандидат наук по государственному управлению, доцент, начальник Донецкого юридического института Луганского ГУВД им. Э.А. Дидоренко, заслуженный юрист Украины В. ГОРБАЧЕВ , кандидат юридических наук, доцент, заместитель начальника Донецкого юридического института Луганского ГУВД им. Э.А. Дидоренко по научной работе (Украина) Украина в борьбе с транснациональной преступностью	36
Валентина БОНЯК , кандидат юридических наук, начальник кафедры <i>Конституционного и международного права</i> Днепропетровского государственного университета внутренних дел (Украина) Актуальность изучения международных стандартов правоохранительной деятельности в системе ведомственного образования МВД Украины	43
Radion COJOCARU , doctor în drept, conferențiar universitar, șef al Facultății de drept a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI Răspunderea penală pentru circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor fără scop de înstrăinare (art.217 CP)	47

Mihail DAVID , doctor în drept, vicepreședinte IPA, prodecan al Facultății de drept și administrație publică a Universității „Spiru Haret” din Constanta, România	
Migrația ilegală – fenomen și obiect de studiu al secolului XXI.....	54
Александр ДЖУЖА , доктор юридических наук, профессор, проректор Киевского национального университета внутренних дел по научной работе (Украина)	
Проблемы международного сотрудничества органов внутренних дел в противодействии наркобизнесу.....	63
Александр ДОЛЖЕНКОВ , доктор юридических наук, профессор, ректор Одесского государственного университета внутренних дел (Украина)	
Транснациональная преступность - актуальная проблема современности.....	67
Marian GHERMAN , doctor în drept, conferențiar universitar, șef al Catedrei „Investigații operative” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI	
Cristina LESNIC , inspector principal al Direcției relații internaționale și integrare europeană a MAI, doctorand	
Modalități de sustragere a banilor cu folosirea frauduloasă a cardurilor bancare.....	70
Роман ИВАНЧЕНКО , кандидат юридических наук, доцент кафедры <i>Уголовного права и криминологии</i> Воронежского института МВД России	
О. ЖУКОВА , кандидат юридических наук, старший преподаватель кафедры <i>Уголовного права и криминологии</i> Воронежского института МВД России	
О регламентации вопросов борьбы с экстремизмом в информационной сфере в международных нормативных актах и законодательстве некоторых европейских стран.....	75
Александр КОРЫСТИН , доктор юридических наук, доцент, начальник кафедры <i>Экономической безопасности</i> Киевского национального университета внутренних дел (Украина)	
Противодействие отмыванию денег как стратегический элемент борьбы с транснациональной преступностью.....	80
Iurie LARII , doctor în drept, conferențiar universitar, prorector pentru știință al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,	
Mihail DAVID , doctor în drept, vicepreședinte IPA, prodecan al Facultății de drept și administrație publică a Universității „Spiru Haret” din Constanta, România	
Infrațiunea de spălare a banilor ca formă de manifestare specifică criminalității organizate cu caracter transnațional.....	83

Iurie ODAGIU, doctor în drept, conferențiar universitar,
prim-prorector pentru studii al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
**Cooperarea internațională a organelor polițienești în combaterea
sustragerilor și exportului ilicit a obiectelor din patrimoniul cultural.....87**

Igor TROFIMOV, doctor în drept, conferențiar universitar,
Șef al Catedrei „Drept civil” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Evghenia GUGULAN, lector al Catedrei „Drept civil”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Grigore ARDELEAN, lector-asistent al Catedrei „Drept civil”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

**Problema determinării limitelor răspunderii
patrimoniale pentru actele de poluare transfrontalieră.....90**

Сергей ШКОЛА, кандидат юридических наук, начальник докторантуры
и адъюнктуры Днепропетровского государственного университета внутренних дел (Украина)

Транснациональная преступность в сфере игорного бизнеса.....95

Михаил ВЕРБЕНСКИЙ, кандидат юридических наук, доцент
заместитель министра внутренних дел Украины

Борьба с терроризмом на транспорте.....98

ȘEDINȚA ÎN SECȚII

SECȚIA DREPT PENAL

Simion CARP, doctor în drept, conferențiar universitar,
rector (comandant) al Academiei Ștefan cel Mare a MAI

Elena CARP, șef interimar Serviciu, Biblioteca Națională a Republicii Moldova

Patrimonial cultural – obiect al activității criminale transnaționale.....104

Victor BALMUȘ, doctor în drept, conferențiar cercetător,
șef al Direcției juridice a Academiei de Științe a Moldovei

**Aspecte privind protecția juridică
a bunurilor culturale în Republica Moldova.....108**

Oleg CASIADI, doctor în filosofie, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Științe socioumane” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,

Constantin BOEȘTEANU, doctor în drept,
șef adjunct al Direcției Generale Analiză, Monitorizare
și Evaluare a Politicilor MAI

**Colaborarea misiunilor diplomatice, structurilor de stat,
organizațiilor internaționale și neguvernamentale
în prevenirea și combaterea traficului uman și asistența victimelor.....113**

Антон КИСЛЯКОВ , кандидат юридических наук, доцент, начальник организационно-научного отдела научного центра Владимирского Юридического Института Федеральной Службы Исполнения Наказаний при Министерстве Юстиции Российской Федерации	
Национальные особенности организованной преступности в местах лишения свободы.....	120
Василий ФЛОРЯ , доктор права, профессор кафедры <i>Уголовного права и криминологии</i> Академии «Штефан чел Маре» МВД Республики Молдова	
Принуждение лица к изъятию органов или тканей с целью трансплантации.....	123
Gheorghie GLADCHI , doctor habilitat în drept, profesor universitar interimar, secretar științific al CNAA	
Boris GLAVAN , lector superior al Catedrei „Investigații operative” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand	
Perfecționarea măsurilor încurajatoare prevăzute de legea penală a RM în combaterea criminalității transnaționale.....	131
Veaceslav GRATI , doctor în drept, conferențiar universitar, director al Institutului de formare profesională continuă și cercetări științifice aplicative al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI	
Sergiu NESTOR , șef interimar al Catedrei „Procedură penală și criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept	
Criminalitatea organizată – fenomen social negativ în Republica Moldova.....	139
Sava MAIMESCU , doctor în drept, conferențiar universitar al Catedrei “Drept constituțional și Drept administrativ” a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova	
Unele metode ale contrabandei comise de grupările criminal organizate transnaționale.....	144
Александр НИКОЛАЕВ , кандидат юридических наук, начальник кафедры <i>Тактико-специальной и огневой подготовки</i> ОГУВД (Украина)	
Правовые проблемы борьбы с терроризмом на транспорте.....	154
Ștefan STAMATIN , doctor în drept, profesor universitar interimar al Catedrei „Drept polițienesc” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI	
Fenomenul crimei organizate transfrontaliere.....	158
Vasile ZAVATIN , doctor în drept, conferențiar universitar, șef al Secției învățământ cu frecvență redusă a Facultății de drept a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI	
Evghenia GUGULAN , lector al Catedrei „Drept civil” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI	
Istoricul reglementărilor de drept internațional cu privire la prevenirea și reprimarea terorismului internațional.....	168

Grigore ARDELEAN , lector-asistent al Catedrei „Drept civil” a Academiei „Ștefan cel Mare”, doctorand	
Traficul ilicit de deșeuri toxice – crimă transnațională împotriva mediului.....	177
Viorel CERNĂUȚEANU , lector al Catedrei „Drept civil” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand	
Fenomenul migrației ca scop al muncii la negru.....	181
Gheorghe GANDRABUR , Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand	
Probleme cu privire la infracțiunile comise de membrii unor secte religioase.....	185
Vitalie IONAȘCU , lector-asistent al Catedrei „Drept polițienesc” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI	
Cristina ILIEV , inspector al BNC INTERPOL Chișinău	
Instituții și strategii actuale de luptă contra criminalității organizate.....	194
Marian NUCU , doctorand	
Prezentare comparativă a instituțiilor percheziției în unele state ale Uniunii Europene și Statele Unite ale Americii.....	199
Liliana TODERAȘ , cercetător științific al Laboratorului de Cercetări Științifice Aplicative al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand	
Criminalitatea transnațională și caracteristicile ei.....	204
Tatiana TRIBOI , Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand	
Mobilizarea organizațiilor internaționale contra crimei organizate.....	208

SECȚIA DREPT POLIȚIENESC

А. БЕРЛАЧ , доктор юридических наук, профессор, проректор Одесского государственного университета внутренних дел по научной работе (Украина)	
Европол: новейшие тенденции в противодействии организованной преступности.....	214
Василий ФРАНЧУК , кандидат экономических наук, доцент, начальник Факультета экономической безопасности Львовского государственного университета внутренних дел (Украина)	
Механизмы международного взаимодействия в борьбе с транснациональной преступностью.....	220

Игорь КОСТРИЦКИЙ , кандидат юридических наук, доцент, заведующий кафедры <i>Хозяйственного права, процесса и безопасности предпринимательства</i> ОГУВД (Украина)	
Международные акты в сфере борьбы с преступностью как источники международных обязательств суверенных государств: отдельные аспекты.....	224
Alexandru PARENIUC , doctor în drept, conferențiar universitar, Șef al Laboratorului de Cercetări Științifice Aplicative al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI	
Cooperarea organelor investigativ-operative a MAI pe plan național și internațional.....	227
Ярослав СЛОБОДЯН , кандидат юридических наук, заместитель начальника Прикарпатского юридического института ЛьвДУВД с кадрового обеспечения (Украина)	
Направления оперативно-служебной деятельности органов внутренних дел Украины по противодействию незаконному обороту наркотиков.....	232
Ion CAMINSCHI , lector superior al Catedrei “Procedură penală și criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept	
Corneliu BURBULEA , lector superior al Catedrei “Procedură penală și criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept	
Cooperarea internațională în combaterea traficului de ființe umane.....	235
Mariana CARABANOV , lector al Catedrei „Investigații operative” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand	
Respectarea normelor juridice în prevenirea și combaterea criminalității transnaționale de către organele de poliție.....	242
Liliana CREANGĂ , cercetător științific al Laboratorului de Cercetări Științifice Aplicative al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept	
Istoricul cooperării polițienești internaționale.....	247
Nicolae PLOTEANU , lector-superior al Catedrei „Științe reale și tehnologii informaționale” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI	
Cooperarea internațională a organelor de drept în combaterea criminalității informatice transnaționale.....	255
Natalia POPUȘOI , lector superior al Catedrei „Procedură penală și criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand	
Ilie JECICOV , lector al Catedrei „Procedură penală și criminalistică” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept	
Cooperarea internațională în domeniul reprimării traficului de droguri.....	261

Nicolae SANDU , lector asistent al Catedrei „Drept public” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept	
Mariana PAVLENCU , lector al Catedrei „Drept public” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept	
Criminalitatea internațională și organele abilitate în contracararea acesteia.....	266
Vasile SECRIERU , lector superior-interimar al Catedrei „Drept polițienesc” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept	
Cooperarea polițienească internațională în profilaxia și combaterea criminalității transnaționale.....	272
Roman STARAȘCIUC , lector superior al Catedrei „Drept public” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand	
Modernizarea conceptuală, structurală și funcțională în domeniul cercetării, prevenirii și combaterii criminalității transnaționale.....	275
Alexandru STRATULAT , lector asistent al Catedrei „Drept polițienesc” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept	
Prevenirea și combaterea criminalității organizate la nivel transnațional... 	279
Ina VIRTOSU , lector-metodist al Catedrei „Drept public” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand	
Extrădarea și asistența mutuală legală – aspecte ale cooperării internaționale în combaterea crimei organizate transnaționale.....	286

ȘEDINȚA PLENARĂ

Vladimir FILAT,
prim-ministru al Republicii Moldova

Doamnelor și domnilor,
Onorată asistență,

Sunt onorat și mă bucur să fiu astăzi alături de Dumneavoastră la lucrările acestui for științifico-practic internațional cu tema: „Cooperarea internațională a organelor de drept în prevenirea și combaterea criminalității transnaționale”.

În numele Guvernului Republicii Moldova, permiteți-mi să salut toți participanții și oaspeții conferinței, adresându-vă urări de bine și o activitate cât mai rodnică în cadrul reuniunii de astăzi.

Salut prezența experților și reprezentanților instituțiilor de drept și organizațiilor internaționale, inclusiv neguvernamentale, care prin activitatea de zi cu zi sprijină eforturile organelor de drept în asigurarea drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor și contribuie la contracararea diverselor fenomene periculoase pentru societate.

Prevenirea și combaterea crimelor cu caracter transnațional, cum sunt terorismul, traficul de ființe umane, traficul de droguri și armament, migrația ilegală și spălarea banilor, au devenit o direcție prioritară în politica internă și externă a Republicii Moldova.

În acest sens, țara noastră desfășoară o colaborare activă cu Uniunea Europeană, Consiliul Europei, Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, alte organisme internaționale de profil, inclusiv cu cele neguvernamentale.

Problema stopării acestor fenomene negative ocupă un loc prioritar și în Planul de Acțiuni Republica Moldova-Uniunea Europeană, care stabilește perspectivele strategice de colaborare și contribuie la îndeplinirea prevederilor Acordului de parteneriat și cooperare (APC).

Realizarea acestui plan va susține obiectivul Moldovei vizând integrarea de mai departe în structurile economice și sociale ale Europei.

Sper că lucrările acestei conferințe vor înlesni cunoașterea aprofundată a fenomenului traficului de persoane și migrației ilegale, vor da o caracteristică amplă a cauzelor și condițiilor ce le dau naștere atât în întreaga lume, cât și în țara noastră și vor stabili o perspectivă eficientă de curmare a lor.

Traficul de persoane și migrația ilegală ocupă o dimensiune internațională și combaterea acestora presupune o cooperare eficientă între state prin schimb de informații în domeniu, acțiuni coordonate în comun și asistență reciprocă.

Aceste forme ale criminalității, propulsate de economia de piață, amenință nu numai individul în parte, ci și societatea în ansamblu, valorile ei morale și democratice.

Astfel, conjugarea eforturilor savanților și teoreticienilor în probleme de prevenire și combatere a noilor forme și manifestări ale criminalității a devenit un imperativ al timpului.

Astăzi cu certitudine se poate confirma că una din cele mai stringente forme de încălcare a dreptului omului este traficul de ființe umane.

Acest fenomen a căpătat amploare în Republica Moldova atunci când situația de instabilitate politică și criză economică, inflație, creștere a șomajului, reducere a cheltuielilor în sfera socială a contribuit la apariția și răspândirea migrației ilegale, care a devenit un fenomen obișnuit și tolerat, deseori fiind interpretat drept unica soluție a sărăciei.

Republica Moldova întreprinde pași concreți în combaterea acestor vicii, ajustând, totodată, legislația la standardele internaționale ce țin de problema migrației ilegale și a traficului de persoane.

Apropierea hotarelor Uniunii Europene de granițele Republicii Moldova ne obligă să întreprindem măsuri de urgență pentru neadmiterea transformării țării noastre într-o zonă de concentrare a victimelor migrației ilegale și ale traficului.

Ca instituții specializate ale statului în contracararea infraționalității, organele de drept trebuie să beneficieze de un înalt randament ale segmentului cuprins între știință și practică, determinându-și activitatea potrivit informației obiective și adecvate situației criminogene.

Astfel, investigațiile științifice de rigoare constituie un element de bază în eliminarea decalajului dintre evoluția noilor forme, manifestărilor periculoase ale infraționalității și eficacitatea activității de prevenire și contracarare a acesteia.

Conferința de astăzi este chemată să dea un nou impuls colaborării dintre organele de drept din aceste țări, să consolideze un front unic împotriva criminalității transnaționale, în special a traficului de ființe umane și migrației ilegale și să valorifice atât potențialul teoreticienilor, cât și al practicienilor.

Sunt convins că în cadrul acestui for științific vom reuși realizarea principalelor scopuri propuse.

Victor CATAN,
ministru al Afacerilor Interne al Republicii Moldova

**Domnule prim-ministru,
Onorați oaspeți,
Stimați colegi,**

În numele Colegiului MAI și al meu personal salut participanții la Conferința internațională științifico-practică „Cooperarea în combaterea criminalității transnaționale” și vă doresc realizări valoroase.

Aspirațiile țării noastre de a se integra în comunitatea europeană sunt demonstrate prin realizarea Programului de activitate a Guvernului „Integrare Europeană. Libertate. Democrație. Bunăstare”, care se axează pe următoarele direcții prioritare:

- ajustarea legislației naționale la standardele europene;
- modernizarea managementului instituțional;
- dezvoltarea cooperării cu colegii din străinătate și organismele internaționale în domeniul combaterii fenomenelor infracționale.

În Republica Moldova este adoptat un cadru legislativ adecvat care asigură procesul de combatere a criminalității, inclusiv a celei cu caracter transnațional.

Țara noastră este parte la cele mai importante tratate și acorduri internaționale, fiind ratificate Convenția ONU privind lupta cu criminalitatea organizată transnațională și cele două protocoale adiționale la ea, precum și Convenția Consiliului Europei privind lupta contra terorismului și traficului de ființe umane.

MAI este parte componentă a celor mai importante structuri polițienești internaționale și regionale, ca „INTERPOL”; Centrul „SECI”; Consiliul miniștrilor Afacerilor Interne al țărilor membre CSI și Biroului său de coordonare a luptei împotriva criminalității organizate; Asociația șefilor de poliție a țărilor din Europa de Sud-Est (SEPCA) și Procesul de cooperare polițienească în Europa de Sud-Est.

Suntem conștienți de faptul că problema combaterii criminalității cu caracter organizat și transnațional nu ține de competența unui singur stat și astfel se impune unificarea eforturilor organelor de drept la nivel regional și internațional. În acest sens, MAI al RM își organizează colaborarea internațională cu organele de drept în baza a 26 acorduri bilaterale și 69 multilaterale cu majoritatea țărilor din Europa și din spațiul CSI.

Pentru noi este foarte importantă realizarea obiectivului Republicii Moldova de integrare în Uniunea Europeană. În acest sens, am elaborat un nou

concept de reformare a MAI în scopul consolidării parteneriatului cu societatea civilă, asigurării unui serviciu polițienesc transparent, accesibil și responsabil pe întreg teritoriul țării. Acest concept se bazează pe principiile:

- asigurarea respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor;
- combaterea actelor de corupție în sistemul MAI, respectarea legalității în rândul efectivului polițienesc, prin excluderea tratamentului inuman, degradant și a torturii;
- ridicarea nivelului de etică, pregătire profesională și disciplină a efectivului organelor afacerilor interne;
- sporirea eficacității administrării organelor centrale și teritoriale prin definitivarea atribuțiilor MAI, descentralizarea și excluderea dublării funcțiilor;
- asigurarea principiului echidistanței politice (depolitizare) a MAI;
- demilitarizarea poliției pe etape;
- aprofundarea cooperării internaționale în domeniul combaterii criminalității.

Sunt elaborate și sunt prezentate pentru aprobare în Guvern noul Regulament al activității MAI, Structura organizatorică și limita statelor de personal, în care sunt prevăzute mobilizarea tuturor subdiviziunilor implicate în menținerea ordinii publice și lupta cu criminalitatea într-un organ unic – Departamentul poliției.

Sperăm că aceste reforme ne vor da posibilitatea să asigurăm o ofensivă eficientă asupra fenomenului infracțional, inclusiv a criminalității transnaționale, protecția drepturilor și libertăților fundamentale ale cetățenilor împotriva tentativelor criminale și altor acte nelegitime. Prezintă un pericol real apariția terorismului internațional.

La etapa actuală observăm o continuă consolidare a criminalității organizate, în proporții majore crește migrația ilegală, traficul internațional de persoane și substanțe narcotice, arme și muniții.

Au apărut noi forme de activitate criminală, cum ar fi crimele de ordin cibernetic, informațional și cele din sfera bancară.

Acum, mai mult ca oricând, este necesară colaborarea și cooperarea multilaterală care ne poate trasa căile, metodele și mijloacele de implementare a reformelor de adaptare la noile condiții de combatere a criminalității și contribuție la prevenirea diverselor forme și fenomene infracționale.

Reieșind din programul Conferinței de astăzi, sper că aceste și alte probleme vor fi puse în discuție, se va face și un schimb de experiență în asigurarea colaborării internaționale în combaterea criminalității transnaționale, vor fi stabilite și relații colegiale care vor duce și la întărirea prieteniei între popoarele din care fac parte participanții la conferință.

Aduc mulțumiri organizatorilor acestei conferințe – Fundației „Hans Seidel”, Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, și nu în ultimul rând tuturor participanților pentru inițiativă, bunăvoință și înțelegerea necesității colaborării internaționale în combaterea criminalității transnaționale.

Vă doresc succese și mari realizări.

Simion CARP, doctor în drept, conferențiar universitar,
rector al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Cornel OSADCII, lector superior al Catedrei „Drept penal și criminologie”
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

COOPERAREA POLIȚIENEASCĂ ȘI A ALTOR ORGANE DE DREPT ÎN DOMENIUL CONTRACARĂRII CRIMINALITĂȚII TRANȘNAȚIONALE PRIN PRISMA DREPTULUI PENAL EUROPEAN

European Criminal Law is a set of juridical norms established by Communitarian Conventions to protect the order and legality within UE and sanctions the offences that violates the rules and principles of communitarian Law.

În ultimul timp în cercurile științifice europene se ridică adesea întrebarea despre necesitatea formării și întăririi concepției spațiului european de drept penal pe calea „propulsării dezvoltării dreptului la nivel european”,^[1] care la rândul său are și va continua să aibă influență asupra mecanismelor aplicării dreptului material și procesual în cadrul sistemelor de drept ale statelor-membre ale Uniunii Europene.

Cinci determinante ale dreptului penal european sunt deja evidențiate în cadrul competenței înguste, și anume: sistemul de drept de reglementare a Uniunii Europene care are un caracter preponderent administrativ-penal (de exemplu, unele domenii de reglementare a concurenței, mecanismele cu privire la antiacțiunea și influența escrocheriei financiare); dispozițiile organelor împuternicite¹ ale Comunităților Europene/ Uniunii Europene referitoare la utilizarea sau la neutilizarea dreptului penal european; mecanismele europene de colaborare în domeniul dreptului penal; proiectul „Corpus Juris” încearcă să definească „infraacțiunea europeană” și standardele europene cu privire la procesul penal și

---

¹ Consiliul Uniunii Europene, conform tezelor Tratatului cu privire la Uniunea Europeană, este organul legislativ și realizează împuternicirile legislative concomitent cu Parlamentul European, își coordonează manifestările statelor-membre ale Uniunii Europene și ia măsuri necesare în domeniul colaborării polițienești și juridice cu privire la chestiunile de drept penal. Parlamentul European joacă un rol important în procesul legislativ european: împreună cu Consiliul Uniunii Europene adoptă acte normative de drept referitoare la chestiuni cum ar fi piața internă, apărarea intereselor consumatorilor etc., Comisia Europeană deținând dreptul de inițiativă legislativă. Consiliul Europei la inițiativa statelor-membre sau la inițiativa Comisiei Europene ia o poziție comună, hotărâri de profil și elaborează convenții cu privire la colaborarea polițienească și judiciară referitoare la întrebările de drept penal.

activitatea de ocrotire a normelor de drept ce se referă la Convenția Europeană privind Drepturile Omului și a instrumentelor asemănătoare de ocrotire de drept.

La momentul actual pot fi determinate cinci componente de bază potențiale (elemente de structură) ce formează dreptul penal european:

1. dreptul administrativ penal european (restricțiile dreptului Uniunii Europene și regulile procesuale, numite din motive formale de drept și din motive politice „de drept administrativ” și nu „de drept penal”);

2. normele europene de drept ce se referă la dreptul penal și dreptul procesual-penal, care în general cer de la sistemele de drept penal național să realizeze anumite măsuri într-un mod anume (de obicei, normele dreptului Uniunii Europene sunt cele care au obligații pozitive (normele de drept penal trebuie să fie folosite) sau care au restricții negative (normele de drept penal nu trebuie să fie folosite));

3. mecanismele de colaborare privitoare la problemele de drept penal, în special privind ajutorul reciproc în procesul anchetării infracțiunilor, examinarea judiciară a cauzelor penale, executarea pedepselor;

4. sistemul potențial al „dreptului penal european” ideea *CORPUS JURIS*;

5. normele dreptului european ce reglementează mecanismele aplicării dreptului penal și ale dreptului procesual-penal la nivel național (de exemplu, Convenția Europeană privind Drepturile Omului). [2]

În ciuda afirmațiilor de mai sus, dreptul penal european include în structura sa actuală șase elemente de bază, care în totalitatea lor formează o premisă reală de cooperare europeană în cadrul problemelor de drept penal și procesual-penal european, ceea ce le deosebește de structurile prezentate mai sus prin faptul că ele sunt deja implementate în practică, și anume:

Cooperarea polițienească și lupta împotriva crimei organizate. Titlul VI din Tratatul asupra Uniunii Europene, denumit „Cooperarea polițienească și judiciară în materie penală”, are ca obiectiv prevenirea și combaterea: rasismului și a xenofobiei, terorismului, traficului de ființe umane, infracțiunilor săvârșite împotriva copiilor, traficului de droguri, traficului de arme, corupției și fraudei.

Noul titlu prevede o mai strânsă cooperare între forțele de poliție, autoritățile vamale și judiciare atât direct, cât și prin Oficiul European de Poliție (Europol) și, acolo unde este necesar, armonizarea legislației penale din statele membre. Consiliul UE continuă să joace un rol de conducere în cadrul acestui pilon, iar unele din instrumentele aflate la dispoziția sa s-au perfecționat: pozițiile comune și convențiile au fost menținute, dar acțiunile comune au fost înlocuite de două instrumente noi: deciziile și deciziile-cadru. Mai mult, *acquis-ul Schengen*, dezvoltat de unele state membre într-un cadru interguvernamental, care include și cooperarea polițienească și judiciară, urmează să fie integrat în cadrul Uniunii Europene în viitorul apropiat.

Ideea unui Oficiu European de Poliție a fost lansată pentru prima oară cu ocazia Consiliului European de la Luxemburg, din 28 și 29 iunie 1991. Planul de atunci avea în vedere înființarea unui nou organism, care să ofere cadrul necesar pentru dezvoltarea colaborării organelor de poliție din statele membre ale Uniunii pentru prevenirea și combaterea pe plan internațional a crimei organizate, inclusiv

a terorismului și a traficului de droguri. Convenția prin care s-au pus bazele Europolului a fost semnată în iulie 1995 și a intrat în vigoare la 1 octombrie 1998.

Tratatul de la Amsterdam conferă Europolului o serie de sarcini: coordonarea și implementarea investigațiilor specifice întreprinse de autoritățile statelor membre, dezvoltarea unei competențe de specialitate, pentru a ajuta statele membre în investigațiile lor în domeniul crimei organizate, precum și stabilirea de contacte cu procurorii și anchetatorii specializați în combaterea crimei organizate. [3, pag.18]

Oficiul European de Poliție, cu sediul la Haga, a devenit operațional de la 1 iulie 1999 și are competențe în combaterea terorismului și a falsificării banilor. Europolul este organul Uniunii Europene de urmărire penală care se ocupă de domeniul criminalității. Misiunea sa este de a îmbunătăți eficiența și cooperarea dintre autoritățile competente ale statelor membre în prevenirea și combaterea formelor grave ale criminalității organizate internaționale și spălarea banilor. Misiunea Europolului este aducerea unei importante contribuții la măsurile de urmărire penală ale Uniunii Europene împotriva criminalității organizate și, mai ales, împotriva organizațiilor criminale participante.

Europolul sprijină activitățile statelor membre, mai ales la urmărirea penală a traficului ilegal de droguri, rețelelor ilegale de imigrare, terorismului, traficului ilegal cu autovehicule, falsificării de bani (falsificarea monedei Euro) și a altor mijloace de plată, spălării banilor. În afară de acestea, prioritățile Europolului mai includ infracțiunile comise împotriva persoanelor, infracțiunile financiare și cele comise prin Internet. Acestea se aplică acolo unde sunt implicate structuri criminale organizate și unde sunt afectate două sau mai multe state membre.

Europolul susține statele membre prin următoarele măsuri: promovarea schimbului de informații, în conformitate cu legislația națională, între ofițerii de legătură ai Europolului (ELOs). Aceștia sunt detașați la Europol de către statele membre, ca reprezentanți ai diferitor organe naționale de urmărire penală; furnizarea analizelor operaționale pentru susținerea activităților statelor membre; generarea de rapoarte strategice (de exemplu, aprecierea pericolului) și analize ale criminalității de către Europol pe baza informațiilor și cunoștințelor furnizate de statele membre, respectiv obținerea de informații din alte surse și punerea la dispoziție a cunoștințelor de specialitate și sprijinului tehnic pentru investigații și operațiuni desfășurate în cadrul Uniunii Europene, sub controlul și responsabilitatea legală a statelor membre implicate. Europolul activează și pentru promovarea analizei criminalității și armonizării metodelor de investigare în statele membre.

Pentru o mai eficientă combatere a criminalității, organizate în context transfrontalier în cadrul Uniunii Europene, Consiliul European de la Tampere din octombrie 1999 a decis crearea unei divizii (EUROJUST), compusă din procurori naționali, magistrați, ofițeri de poliție, detașați din fiecare stat membru. Această divizie are ca sarcină facilitarea coordonării autorităților judiciare naționale și sprijinirea investigațiilor în cazuri de crimă organizată, trafic de droguri etc.

Lupta împotriva fraudei și a corupției are temeuri juridice diferite,

ambele fiind amendate de Tratatul de la Amsterdam: articolul 29 din Tratatul asupra Uniunii Europene cere o „cooperare sporită între forțele de poliție, autoritățile vamale și alte autorități competente din statele membre, direct și prin intermediul Europolului” în acest domeniu, iar articolul 280 din Tratatul instituind Comunitatea Europeană se referă la activități care afectează interesele financiare ale Comunității. Astfel, Consiliul și Parlamentul European au puterea de a adopta măsuri în cadrul procedurii de codecizie, după consultarea Curții de Conturi.

La 26 iulie 1995, s-a semnat o Convenție pentru protecția intereselor financiare ale Comunității, ca un instrument în cadrul pilonului III.[4] Scopul său principal este ca legislația penală a statelor membre să includă ca infracțiune fraudă împotriva intereselor financiare ale Comunității. Din anul 1988, urmărirea acestui tip de fraudă a fost în sarcina Grupului de Acțiune al Comisiei Europene pentru prevenirea fraudei, transformat începând cu 1 iunie 1999 în Oficiul European Antifraudă (OLAF). Oficiul își îndeplinește misiunea, desfășurând în mod independent investigații interne și externe. El organizează cooperarea dintre autoritățile competente ale statelor membre pentru a le coordona activitatea, oferindu-le suportul și know-how-ul necesar activității lor.

În ceea ce privește stabilirea unui sistem de legi penale pentru fraudele transnaționale, precum și numirea unui procuror european, Comisia Europeană a elaborat, în decembrie 2001, o carte verde pe această temă, iar crearea acestei funcții este deja prevăzută în proiectul Tratatului instituind o Constituție pentru Europa.

Combaterea drogurilor. Pentru a concretiza mai repede cooperarea poliției europene, așa cum este ea definită în Titlul VI al Tratatului asupra Uniunii Europene, în ianuarie 1993, a fost înființat Centrul european pentru urmărirea drogurilor și a dependenței de droguri. Scopul principal al acestui centru a fost combaterea traficului de droguri și a activităților de spălare a banilor asociate acestuia. Ulterior, mandatul său a fost lărgit pentru a include și măsuri de combatere a traficului cu substanțe radioactive și nucleare, a rețelilor de imigrare clandestină, a traficului ilegal cu autoturisme și a spălării banilor proveniți din astfel de delictе. Mai târziu, la toate acestea s-a adăugat și combaterea traficului cu ființe umane.

Oficiul European de Poliție (Europol) are, din octombrie 1998, sarcina de a lupta împotriva drogurilor. Lupta împotriva drogurilor este unul din domeniile incluse în Titlul VI din Tratatul asupra Uniunii Europene. Consiliul European a subliniat importanța rezolvării problemei drogurilor și a adoptat Strategia europeană împotriva drogurilor, în perioada 2000-2004, chiar înaintea Consiliului European de la Helsinki (decembrie 1999).

Lupta împotriva spălării banilor. În ceea ce privește legislația comunitară în domeniul controlului și luptei împotriva spălării banilor, directivele 91/308/CEE și 97/2001/CE sunt documentele-cadru care reglementează acest domeniu. Directiva Consiliului nr. 91/308/CEE, adoptată la 10 iunie 1991, referitoare la prevenirea utilizării sistemului financiar în scopul spălării banilor, stabilește obligația pentru toate statele membre ale Uniunii Europene de a lua măsuri în vederea diminuării acțiunilor de spălare a banilor și de a urmări acele tranzacții financiare ce presupun sume mai mari de 15 000 ECU (unitatea de cont europeană,

la nivelul anului 1991). Directiva a dat și un termen statelor pentru a-și pune în acord legislația națională cu prevederile comunitare în domeniu, termenul fiind 1 ianuarie 1993.[5, pag. 374]

Directiva nr. 97/2001/CE a Parlamentului European și a Consiliului modifică Directiva nr. 91/308/CEE și se referă tot la prevenirea utilizării sistemului financiar, în scopul spălării banilor. Prin acest act, s-a dorit să se răspundă necesității cooperării strânse între statele membre, în vederea reducerii utilizării sistemului financiar, în scopul spălării de bani. Actul păstrează obligativitatea monitorizării tranzacțiilor financiare cu sume mai mari de 15 000 euro, iar pe de altă parte, sunt introduse reguli stricte privind sumele din cazinouri, de la jocurile de noroc etc., ce ar putea proveni din activități ilicite. În vederea prevenirii situațiilor de spălare de bani, statele sunt obligate să coopereze și să adopte legislația necesară în acest sens.

Cooperarea judiciară în materie penală. Tratatul asupra Uniunii Europene a adăugat o nouă dimensiune construcției comunitare, și anume, cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne. Având în vedere că unul din obiectivele Uniunii Europene este realizarea unei piețe interne europene fără frontiere, statele membre au luat în considerare elaborarea unor măsuri de securitate pentru eventualele amenințări la siguranța ordinii publice și a libertăților fundamentale, rezultat al liberei circulații a persoanelor. În această privință, Titlul VI al Tratatului Uniunii Europene – Justiție și Afaceri Interne – are în vedere realizarea unui spațiu comun de justiție și cooperare, ce trebuie îndeplinit în vederea realizării pieței comune. Libera circulație a persoanelor, eliminarea controalelor la frontierele interne, lupta împotriva crimei organizate, a traficului de droguri și cooperarea juridică în materie civilă și penală constituie o parte a unui concept mult mai larg, cel de piață internă – ce nu poate fi realizată în condițiile existenței unor frontiere interne și a restricționării circulației indivizilor.

Cooperarea juridică în materie penală face parte împreună cu politica de cooperare polițienească din cel de-al treilea pilon al Uniunii Europene – Justiție și Afaceri Interne. La nivel comunitar, există câteva reglementări-cadru privind cooperarea judiciară în materie penală. Pentru a proteja dreptul suveran al statelor membre în privința incriminării și sancționării infracțiunilor, Titlul VI al Tratatului Uniunii Europene – Justiție și Afaceri Interne – nu prevede aceleași tipuri de acte normative, ca în cazul pieței interne unice, precum regulamentul sau directiva, ci acte specifice, fie dreptul internațional (convenții), fie acte noi (decizii și decizii-cadru), ce au caracteristici specifice în dreptul intern al statelor membre ale Uniunii Europene. Așa se face că legislația-cadru la nivel comunitar în domeniul cooperării în materie penală este dată, în majoritatea cazurilor, de convenții internaționale.

Convenția europeană de asistență judiciară în materie penală, adoptată la Strasbourg la 20 aprilie 1959, și Protocolul adițional la această Convenție, din 17 martie 1978, stabilesc modalitatea de realizare a asistenței juridice în materie penală, organele competente să primească cereri de asistență judiciară formulate în temeiul Convenției, precum și cheltuielile ocazionate de îndeplinirea cererilor de asistență.[6]

Convenția europeană privind extrădarea, încheiată la Paris la 13 decembrie

1957, și Protocoalele sale adiționale încheiate la Strasbourg la 15 octombrie 1975 și 17 martie 1978, prevăd modul de realizare a extrădării de către un stat membru a propriilor săi cetățeni către un alt stat membru pe teritoriul căruia cetățenii respectivi au săvârșit fapte penale.

Convenția europeană privind transferul persoanelor condamnate, adoptată la Strasbourg la 21 martie 1983, și Protocolul adițional la această Convenție adoptat tot la Strasbourg, la 18 decembrie 1987, reglementează transferul persoanelor condamnate în străinătate. [7]

Convenția europeană privind transferul de proceduri în materie penală, adoptată la Strasbourg la 15 mai 1972, stabilește autoritățile competente să primească și să urmărească soluționarea cererilor de transfer de proceduri în materie penală, atât pentru cele formulate în faza de urmărire penală, cât și pentru cele formulate în faza de judecată.

Convenția penală privind corupția, adoptată la Strasbourg la 27 ianuarie 1999, conține pe lângă aspecte de drept substanțial și norme procedurale, care privesc asistența judiciară internațională în domeniul penal. Astfel, statele au obligația de a-și acorda ajutor reciproc, asistență în combaterea infracțiunilor de corupție.

La nivelul Uniunii Europene sunt o serie de convenții care reglementează cooperarea statelor în materie penală. Astfel, sunt în vigoare: Convenția privind procedura simplificată a extrădării între statele membre, adoptată la 10 decembrie 1995, Convenția Uniunii Europene privind extrădarea între statele membre, adoptată la 27 septembrie 1996, Convenția referitoare la asistența judiciară în materie penală, adoptată la 29 mai 2000, Protocolul Convenției de asistență judiciară în materie penală din 16 octombrie 2001 și Decizia-cadru a Consiliului European din 13 iunie 2002, privind mandatul european de arestare și procedurile de remitere între statele membre. Toate aceste acte normative constituie cadrul reglementărilor în materie de cooperare juridică penală la nivel european, instituind reguli comune tuturor statelor în vederea realizării coeziunii politice și de cooperare juridică.

Implementarea *Corpus Juris* în statele membre – prevederi penale pentru protecția veniturilor europene.

Urmare a inițiativei Comisiei Europene, în perioada 1995-1996, un grup de experți a lucrat sub coordonarea doamnei Mireille Delmas-Marty la proiectul *Corpus Juris* privind dreptul penal general și procedura penală. Scopul acestui studiu a fost elaborarea unui număr de principii directe privind protecția în dreptul penal al intereselor financiare ale Uniunii Europene, în cadrul spațiului juridic european.

Scopul acestui grup nu a fost acela de a elabora un model de cod penal sau cod de procedură penală. Versiunea în limba engleză și franceză a *Corpus Juris* a fost publicată în 1997 și din acel moment a fost disponibilă în majoritatea limbilor europene.[8] Aceste propuneri au fost discutate în cadrul unor conferințe și au atras atenția presei și a mediului politic. *Corpus Juris* a îndeplinit o funcție: a declanșat o dezbatere publică privind rolul dreptului penal general și procesual în integrarea europeană.

Ce propune *Corpus Juris*, în esență, este un regim mixt: elementele naționale

și cele comunitare sunt combinate astfel încât statele membre, și nu Uniunea Europeană, să poată aplica legislația penală. În vederea protejării intereselor financiare ale Uniunii Europene, în cadrul *Corpus Juris* sunt prevăzute opt infracțiuni, cu pedepsele aferente:

1. Infracțiuni săvârșite de orice persoană:

• *frauda ce afectează interesele financiare ale comunităților europene și infracțiunile asimilate;*

• *frauda în materie de încheiere de tranzacții;*

• *spălarea banilor și tăinuirea;*

• *asocierea infractorilor.*

2. Infracțiuni săvârșite de către oficiali:

• *corupția;*

• *deturnarea de fonduri;*

• *abuzul în serviciu;*

• *divulgarea secretelor de serviciu.*

Privind conducerea anchetei, este propusă înființarea unui minister public european (MPE), această instituție cuprinzând un procuror general european (PGE) și procurori europeni delegați (PED) în statele membre. Ministerul Public European² are competență în conducerea anchetei pe întreg teritoriul Uniunii Europene. Puterile Ministerului Public European sunt din acest motiv transferate statelor membre. Aceste puteri sunt identice în toate cele 24 state membre ale Uniunii Europene.

În perioada actelor premergătoare, controlul judiciar este exercitat de către un judecător independent și imparțial, numit „judecător de libertăți”, ce va fi numit de către fiecare stat membru. Infracțiunile prevăzute în *Corpus Juris* sunt judecate de către instanțele naționale.

Corpus Juris prevede numai regulile legale privind principiul controlului judiciar și principiul procedurilor „contradictorii”. Regimul mixt promovat de *Corpus Juris* conține propuneri ce au ca scop îmbunătățirea eficienței și a gradului de protecție juridică permise de sistemele naționale de drept penal și de procedură penală, în cadrul unui spațiu juridic european și în perspectiva protejării veniturilor europene. Pentru a atinge acest scop, am căutat numitori comuni în cadrul diferitor sisteme tradiționale de drept ale statelor membre. Propunerile ce au rezultat au consecințe importante pentru legislația penală internațională. În locul unui model clasic de cooperare interstatală (cooperare judiciară, extrădare etc.), am ales un model de legislație penală ce se bazează pe principiul teritorialității

---

² Ministerul Public European este o autoritate a Comunității Europene, responsabilă pentru investigarea, urmărirea penală, trimiterea în judecată, instrumentarea cazului în instanță și punerea în executare a hotărârilor judecătorești pentru infracțiunile definite mai sus (articolele 1–8). Este independent atât față de autoritățile naționale, cât și față de instituțiile comunitare. Ministerul Public European este format dintr-un procuror general european (PGE) ale cărui birouri sunt în Bruxelles și procurori europeni delegați (PED) ale căror birouri se află în capitala fiecărui stat membru, sau în orice alt oraș unde se află instanța competentă, în conformitate cu articolul.

europene: mandatele europene de arest preventiv, investigații ce se desfășoară în spațiul european, transferul persoanelor arestate etc.

Armonizarea legislației penale și a procedurii penale rămâne un subiect sensibil din punct de vedere politic, asemenea integrării regionale în materie de drept penal, provocând reacții divergente atât în cercurile politice, cât și în cele juridice.

Autoritățile politice din statele membre sunt conștiente că integrarea europeană implică noi provocări pentru sistemul penal și necesită reforma acestuia. Acest lucru a dus la un nou Pilon Trei și la solicitarea în Tratatul de la Amsterdam a unui spațiu de libertate, securitate și justiție. Unii vor spune că instrumentele existente sunt suficiente, iar problemele actuale pot fi remediate cu ajutorul Convențiilor Pilonului Trei privind cooperarea, odată ce aceste convenții sunt ratificate.

Fără îndoială, se va spune că acest *Corpus Juris* presupune reforme constituționale profunde în statele membre, precum și reforme ale codurilor penale, ale codurilor de procedură penală și ale modului de organizare a sistemului judecătoresc.

În rezoluțiile sale din 12 iunie și 22 octombrie 1997, Parlamentul European a solicitat Comisiei întocmirea unui studiu privind fezabilitatea proiectului *Corpus Juris*. Unitatea de Coordonare a Luptei împotriva Fraudei (UCLAF)³ din cadrul Comisiei Europene a finanțat acest studiu privind consecințele *Corpus Juris* (suivi du *Corpus Juris*). Acest studiu a analizat posibilul impact al *Corpus Juris* asupra situației actuale a legislației naționale, din punctul de vedere al necesității de punere în aplicare a *Corpus Juris* și condițiile necesare pentru fezabilitatea recomandărilor acestuia. *Corpus Juris* caută să asigure o protecție eficientă, disuasivă și proporționată a intereselor Comunității, în conformitate cu obligațiile Tratatului.

Bibliografie

1. H. F. M., Crombag, *On the europeanisation of criminal procedure*, Common law of Europe and the Future of legal education, 1992.
2. Constantin Valentin, *Documente de baza ale Comunitatii și Uniunii Europene* - ediția a 2-a, Iași, Polirom, 2002.
3. Ion Filipescu, Fuerea Augustin, *Drept instituțional comunitar european*, ediția a 5-a, Editura ACTAMI, București, 2000, p.18.
4. „Al treilea pilon al Uniunii Europene”// Revista, București, 2004.
5. Christopher Harding, Profesor of Law, University of Wales, Abrystwyth. Exploring the intersection of European law național criminal law, *European Law Review* 2000 25 August; p. 374-390.
6. Peter Alex, *Alibrecht and Ștefan Braun Deficiencies in the development of European Criminal Law*, 1999.
7. Chrietoper Harding, *European Rcgimes of Crime Control: Objecmes, Legal Bascs and Accountability*, Maastricht Journal of European Comparative Law, 2000.
8. *Corpus Juris introduce prevederi de protejare a intereselor financiare al Uniunii Europene*, sub coordonarea doamnei Mireille Delmas-Marty, Economica, Paris, 1997.

³Redenumită OLAF (Oficiul de luptă antifraudă); Decizia Comisiei, Reglementarea 1073/99 și 1074/99 și Acordul Interinstituțional, OJ L 136 din 31.05.1999.

Daniel Atasiei, doctor în drept, lector universitar,
Facultatea de Drept, Universitatea „Alexandru I. Cuza”, Iași, România

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ ÎN MATERIA COMBATERII CRIMINALITĂȚII INFORMATICE. PERSPECTIVE ALE ORGANELOR JUDICIARE DIN ROMÂNIA

Când a apărut criminalitatea informatică? Răspunsul la această întrebare e dificil de dat cu precizie, dar putem afirma că la scurt timp după apariția calculatorului s-a născut și ideea că noua invenție ar putea fi utilizată și exploataată și în scopuri ilicite.

Profesorul Andrew S. Tanenbaum remarca în preambulul uneia din lucrările sale¹ că fiecare din ultimele trei secole a fost dominat de câte o tehnologie: secolul al XVIII-lea a fost secolul sistemelor mecanice în cadrul Revoluției industriale, secolul al XIX-lea a fost dominat de motorul cu abur, în vreme ce secolul XX a fost dominat de tehnologiile comunicării – telefonie, radio, televiziune și Internet, mai ales după lansarea comunicațiilor prin satelit. Una din consecințele dezvoltării tehnologice a fost convergența tuturor acestor tehnologii, dispariția, încetul cu încetul, a diferențelor între colectarea, transportul, stocarea și procesarea informației și nașterea tehnologiei informaționale.

În ziua de astăzi companii cu sute de birouri răspândite în toată lumea pot concepe ca, printr-un simplu click, să poată analiza situația celui mai izolat dintre ele și să poată comunica, în timp real, cu angajații sau partenerii din toată lumea². Ca și orice altă inovație, și calculatorul a devenit obiect al activităților ilicite și putem spune, de asemenea, că și infractorul află printr-un click de comiterea infracțiunii oriunde s-ar afla acesta, chiar și în cel mai îndepărtat loc al rețelei informatice.

Prin legarea computerelor în rețele globale, problema criminalității informatice a dobândit trăsăturile criminalității transfrontaliere, devenind o problemă globală a cărei rezolvare a ajuns în atenția organizațiilor regionale și internaționale. Deoarece infracțiunile informatice depășesc limitele naționale fără ca, în mod necesar, infractorii sau bunurile rezultate în urma infracțiunii, să treacă și ele dincolo de aceste limite, întrebarea „cine ar trebui să investigheze asemenea fapte?” necesită un răspuns atent analizat³.

¹ Andrew S. Tanenbaum, *Computer Networks – fourth edition*, Editura Prentice Hall, 2002, p. 1.

² *Idem*.

³ Ellen S. Podgor, *Cybercrime-cyberterrorism*, în revista *Nouvelles études pénales; International Criminal Law – Quo Vadis?* Nr.19/2004, Editura Eres, Ramonville Saint-Agne, 2004, p. 284.

Problema jurisdicțiilor multiple ce pot interveni în anchetarea unei infracțiuni informatice și constatarea că legislațiile naționale sunt foarte diferite, multe dintre ele neavând dispoziții specifice relative la criminalitatea informatică (la începutul anilor 1980), a determinat, cu precădere în cadrul organizațiilor internaționale, dezbateri cu privire la acest fenomen și cu privire la crearea unor instrumente eficiente de luptă.

Evoluția reglementărilor internaționale cu privire la criminalitatea informatică

În planul organizațiilor internaționale diferite organisme au coordonat și au desfășurat activități de armonizare legislativă împotriva criminalității informatice. În afară de Uniunea Europeană, s-au manifestat activ Consiliul Europei, grupul G8 (grupul celor mai industrializate state ale lumii plus Rusia), OCED (Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare), Interpolul și Organizația Națiunilor Unite (ONU)⁴.

1. Interpol. Prima organizație internațională ce a tratat subiectul criminalității informatice a fost, deloc surprinzător, organizația Interpol. Ca organizație de cooperare între polițiile naționale, asociația s-a născut în anul 1923 la Viena sub numele de Comisia Internațională de Poliție Criminală, bazele fiind puse odată cu reuniunea polițiilor naționale din 16 state de la Monaco (1914)⁵. În anul 2009 Interpolul are un număr de 188 state membre. Denumirea de INTERPOL este folosită începând cu anul 1956, iar prezența României în această asociație s-a manifestat de la înființarea ei începând cu anul 1914.

În anul 1979, INTERPOLUL ia în discuție, pentru prima dată, problema criminalității informatice în cadrul unui simpozion despre fraudă⁶.

În anul 2000, Raymond Kendall, secretarul general Interpol, în discursul ținut în cadrul conferinței Global Security Imperative⁷ (Londra, octombrie 2000) spunea despre criminalitatea informatică: „Nu am fost pregătiți pentru explozia utilizării Internetului și nici pentru maniera în care organizațiile criminale au înțeles să îl utilizeze ca pe un nou instrument de comitere a infracțiunilor, mai ales a fraudelor, într-un mod mult mai rapid și, pe cale de consecință, cu risc minimal de depistare”.

Prin structura sa, Interpolul nu a putut decât să tragă semnale de alarmă în privința legislațiilor specifice, începând cu anul 2000 asociația concentrând-se pe schimbul de informații în domeniul criminalității informatice, schimbul de experiență și specializarea ofițerilor de anchetă în investigarea acestui tip de infracțiuni.

În cadrul celei de-a VI-a conferințe internaționale asupra criminalității informatice organizate de Interpol la Cairo (13-15 aprilie 2005), participanții au

⁴ Ulrich Sieber, *Legal Aspects of Computer-Related Crime in the Information Society*, studiu realizat la cererea Comisiei Europene la 01.01.1998, disponibil la adresa <http://ec.europa.eu/archives/ISPO/legal/en/comcrime/sieber.doc> accesată la 01.11.2009.

⁵ Vasile Troneci, *Interpol. Poliție fără frontiere*, Editura Tehnică, București, 2001, p. 15.

⁶ The Third Interpol Symposium on International Fraud, Saint-Cloud, Paris, France, 11-13decembrie 1979.

⁷ Citat de Andy McCue, *Interpol faces up with cybercrime (Interpolul față în față cu criminalitatea informatică)*, în revista *Computing* din 19.10.2000 disponibil la adresa <http://www.vnunet.com/computing/news/2067950/interpol-faces-cybercrime> accesată la 01.07.2007.

adoptat o rezoluție⁸ în cadrul căreia recomandă o serie de măsuri pentru combaterea acestui tip de criminalitate, între acestea numărându-se impulsivitatea adoptării unor reguli procedurale comune, Convenția europeană asupra criminalității informatice (2001) oferind cadrul juridic necesar, întărirea comunicării și cooperării cu organismele supranaționale și cu cele naționale, crearea unei baze de date comune pentru infracțiunile informatice.

La nivelul anului 2007 între cele 5 priorități ale Interpolului se află și criminalitatea financiară și a noilor tehnologii (high-tech crimes)⁹ în cadrul căreia funcționează un oficiu specializat în criminalitatea tehnologiei informațiilor (Information Technology Crime – ICT).

De asemenea, activitatea Interpolului în domeniul criminalității informatice este concretizată, între altele, în realizarea unui manual de investigare în domeniu, manual bazat pe experiențele practice ale specialiștilor în domeniu (Computer Crime Manual, de curând redenumit ca Information Technology Crime Investigation Manual).

2. Organizația pentru Cooperare Economică și Dezvoltare (OCED). OCED¹⁰ a decis la Paris în 1983 numirea unui comitet de experți care să analizeze problema infracțiunilor legate de utilizarea calculatorului și necesitatea modificării legislațiilor penale în acest sens. Acest comitet și-a finalizat activitatea în 1986 realizând un document intitulat „Criminalitatea legată de utilizarea calculatorului – analize ale politicilor legislative în zona OCED”, document în care se defineau în mod clar și două infracțiuni legate de introducerea, modificarea ori ștergerea datelor informatice.

În 1996, guvernele francez și belgian au propus OCED adoptarea unei înțelegeri în legătură cu cooperarea internațională privind Internetul (Carta cooperării internaționale în Internet), document care stabilea, între altele, patru principii privind cooperarea judiciară și între polițiile naționale ale statelor membre.

În cadrul Directoratului pentru știință, tehnologie și industrie al OCED, s-a înființat un departament special intitulat Information, Computer and Communications Policy Committee (ICCP – Comitetul pentru politicile informatice și ale comunicării) al cărui scop este de a determina politicilor comune necesare pentru a maximiza beneficiile sociale și economice ale societății informaționale.

În acest sens, workshop-ul organizat sub egida ICCP la Paris în data de 8.03.2006 intitulat „Viitorul Internetului” a reunit laolaltă politicieni, universitari, reprezentanți ai sectorului privat și ai societății civile pentru a discuta despre

---

⁸ Disponibilă la adresa <http://www.interpol.int/Public/TechnologyCrime/Conferences/6thIntConf/Resolution.asp> accesată la 01.07.2007.

⁹ Potrivit site-ului oficial INTERPOL <http://www.interpol.int/default.asp> accesat la data de 01.07.2007

¹⁰ Predecesoarea OCED a fost OCEE (Organizația pentru Cooperare Economică Europeană) înființată în anul 1947 pentru administrarea fondurilor canadiene și americane destinate reconstrucției Europei după cel de Al Doilea Război Mondial în cadrul Planului Marshall. Și-a schimbat denumirea în OCED în anul 1961, scopul său devenind acela de a ajuta statele membre să atingă o dezvoltare economică durabilă și să crească standardul de viață odată cu menținerea stabilității financiare a statelor. Astăzi cuprinde 30 de state membre și peste 70 de state partenere.

modelarea Internetului și despre măsurile ce trebuie adoptate (tehnic, legislativ, economic) pentru a îmbunătăți și a crește încrederea în activitățile desfășurate pe Internet.

3. Consiliul European. Primele inițiative ale Consiliului European în domeniul criminalității informatice au fost cele stabilite cu prilejul celei de-a XII-lea conferințe a directorilor Institutelor de Cercetare Criminologică (15-17 noiembrie 1976) – Conferința Consiliului European asupra aspectelor criminologice ale infracțiunilor economice. Astfel, au fost introduse o serie de infracțiuni informatice, inclusiv aceea de fraudă¹¹.

Alte inițiative au fost legate indirect de protejarea vieții private și a datelor cu caracter personal prin semnarea în 1981 a Convenției pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea automată a datelor cu caracter personal¹².

În 1985, în cadrul Consiliului European, s-a decis numirea unui comitet de experți, care să analizeze aspectele legale ce țin de infracțiunile legate de utilizarea calculatorului. Comitetul a făcut o analiză a legislațiilor naționale, a dezbătut problema criminalității informatice și și-a încheiat activitatea în anul 1989 întocmind un raport ce a fost adoptat de Comitetul de Miniștri al Consiliului European în septembrie 1989, document ce a luat forma juridică a unei recomandări deosebit de importante în plan european – Recomandarea nr.9 din 1989¹³. Deși fără a impune obligații statelor membre, această recomandare sugera statelor să ia în considerare necesitatea modificării și completării legislațiilor penale naționale cu infracțiunile de natură informatică identificate de autorii raportului menționat.

Tot în cadrul Consiliului European în baza unui raport întocmit de Comitetul pentru mass-media, Comitetul de Miniștri adopta la 18.01.1988 Recomandarea nr.2 din 1988 asupra măsurilor vizând combaterea pirateriei în domeniul drepturilor de autor și al drepturilor conexe¹⁴, reglementare care statua faptul că autorii programelor software trebuie să se bucure de protecția drepturilor de copyright.

După adoptarea Recomandării 9 din 1989, în 1991 Consiliul European a decis înființarea unui comitet de experți care să abordeze problema aspectelor procedurale ce țin de investigarea infracțiunilor informatice, constatându-se că specificul noilor infracțiuni trebuie reflectat cu instrumente procedurale noi, adaptate tehnologiei computerelor. În aprilie 1995, raportul acestui comitet a stat la baza adoptării de către Comitetul de Miniștri a Recomandării nr.13 din 1995

¹¹ Stein Schjolberg, *Infracțiuni legate de utilizarea calculatorului*, studiu prezentat în cadrul Conferinței „Provocările criminalității informatice”, Consiliul European - Strasbourg, 15-17 septembrie 2004, disponibil la adresa <http://www.cybercrimelaw.net/documents/Strasbourg.pdf> accesată la data de 15.07.2007.

¹² ETS nr.108 disponibil la adresa <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/108.htm> accesată la 03.07.2007. România a semnat această convenție la 18-03.1997 și a ratificat-o la data de 27.02.2002.

¹³ Rec(89)9 disponibilă la adresa <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Command=com.instranet.CmdBlobGet& DocId=702278&SecMode=1&Admin=0&Usage=4&InstranetImage=44024> accesată la data de 01.07.2007.

¹⁴ Rec (88)2 disponibilă la adresa <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Command=com.instranet.CmdBlobGet &DocId=695618&SecMode=1&Admin=0&Usage=4&InstranetImage=44761> accesată la data de 01.07.2007.

referitoare la problemele de procedură penale legate de tehnologia informației¹⁵.

Cele trei recomandări amintite au creat premisele necesare pentru adoptarea unui convenții europene – un instrument cu forță juridică superioară, capabil să oblige la crearea sau uniformizarea legislațiilor naționale în domeniul combaterii criminalității informatice. Întrucât Universitatea Würzburg din Bavaria (Germania) organizase mai multe conferințe internaționale pe teme de criminalitate informatică, analizând legislații naționale și propunând modificări legislative, Comisia Europeană a decis în 1995 ca această universitate, prin specialiștii ei, să desfășoare, în baza unui contract de cercetare, un studiu al cărui scop era „să furnizeze Comisiei Europene informații la zi asupra aspectelor legale privind infracțiunile legate de utilizarea calculatorului, stabilind legăturile necesare cu dezvoltarea societății informaționale”¹⁶. Studiul a fost realizat în perioada octombrie 1996-ianuarie 1998 și a stat la baza adoptării, de către Consiliul Europei, a Convenției Europene asupra criminalității informatice¹⁷ la Budapesta în data de 23.11.2001. România, semnatară a convenției, a ratificat-o la data de 1.09.2004 în urma adoptării Legii nr. 64/2004¹⁸.

În privința Republicii Moldova, ratificarea Convenției s-a făcut prin Legea nr.6 din 02.02.2009, promulgată de Președintele Republicii la 16.02.2009 și publicată în Monitorul Oficial din 20.02.2009. Potrivit documentelor de ratificare, Convenția este aplicată de Republica Moldova începând cu 1 septembrie 2009¹⁹.

Germania, deși semnatară a Convenției de la data elaborării sale, în 2001, a ratificat convenția la 9 martie 2009, intrând în vigoare începând cu 1 iulie 2009.

Deși un instrument regional, elaborat în cadrul Consiliului Europei, încă de la crearea sa Convenția europeană asupra criminalității informatice și-a afirmat impactul global, nu doar european – la crearea sa au participat și state din afara Europei, anume Japonia, Canada, SUA și Africa de Sud.

Convenția a intrat în vigoare, potrivit regulilor stabilite în cuprinsul acesteia, la data ratificării sale de către 5 state din care cel puțin 3 state membre ale Consiliului Europei, respectiv la 1.07.2004, și este însoțită de un raport explicativ²⁰ cu un rol foarte important în înțelegerea și aplicarea corectă a dispozițiilor Convenției. Convenția este ratificată în prezent de 25 de state europene, alte 20 de state au semnat tratatul, dar încă nu l-au ratificat, iar dintre statele nemembre SUA este singurul care a ratificat Convenția la data de 29.09.2006, fiindu-i opozabilă ca forță

¹⁵ Rec(95)13 disponibilă la adresa <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?Command=com.instranet.CmdBlobGet&DocId=528032&SecMode=1&Admin=0&Usage=4&InstranetImage=43141> accesată la data de 01.07.2007.

¹⁶ Ulrich Sieber, *op. cit.*, p. 31.

¹⁷ ETS no.185 disponibilă la adresa <http://conventions.coe.int/Treaty/EN/Treaties/HTML/185.htm> accesată la data de 01.11.2009

¹⁸ Legea nr. 64 din 24 martie 2004 pentru ratificarea Convenției Consiliului Europei privind criminalitatea informatică, adoptată la Budapesta la 23 noiembrie 2001, publicată în Monitorul Oficial nr. 343 din 20 aprilie 2004.

¹⁹ Potrivit <http://conventions.coe.int/Treaty/Commun/ChercheSig.asp?NT=185&CM=1&DF=01/11/2009&CL=ENG> accesat la 01.11.2009.

²⁰ Raportul este disponibil la adresa <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Reports/Html/185.htm> accesată la 01.07.2007.

juridică începând cu 01.01.2007²¹. Deși Statele Unite au semnat Convenția având tot interesul în a minimiza sau înlătura piedicile administrative și jurisdicționale în investigarea crimelor informatice comise în special împotriva companiilor și instituțiilor americane, nu putem să nu observăm că este statul care a formulat cele mai multe rezerve (în număr de 6) la ratificare, unele dintre acestea făcând inaplicabile de către SUA unele dispoziții importante din Convenție.

Convenției europene asupra criminalității informatice i s-a adăugat un protocol adițional²² (adoptat la 28.01.2003 la Strasbourg, Franța) prin care sunt incriminate ca fapte penale publicarea prin rețelele informatice a oricăror conținuturi propagandistice rasiste sau xenofobe. Protocolul adițional menționat a intrat în vigoare la data de 1.03.2006, fiind ratificat de 11 state europene și semnat de alte 20 de state (Canada și alte 19 state europene).

4. Uniunea Europeană. Ca și în cazul Consiliului Europei, primele reglementări au fost cele privitoare la protecția vieții private și a regimului datelor procesate automat urmărindu-se armonizarea reglementărilor naționale în această materie. Din aprilie 1976 au fost adoptate mai multe rezoluții și recomandări (1976, 1979, 1982) culminând cu recomandarea de către Comisia Europeană ca statele membre să semneze Convenția pentru protecția persoanelor cu privire la prelucrarea automată a datelor cu caracter personal, anterior amintită.

În 1987, problemele criminalității informatice se regăseau într-un raport al Comisiei Europene, fiind supuse dezbaterii în cadrul unei Conferințe comune Comisia Europeană/ Consiliul Europei desfășurată la Luxemburg. În 1990, prin directiva europeană 91/250/EEC²³ cu privire la protecția legală a programelor de calculator, Uniunea Europeană impunea respectarea drepturilor de autor în acest domeniu și sancționa pirateria informatică. În 1995, prin directiva 95/46/EC²⁴ a Parlamentului European protecția persoanelor cu privire la prelucrarea automată a datelor cu caracter personal și libera circulație a acestor date, statele membre erau obligate să pună în aplicare dispozițiile acesteia, între care se aflau și confidențialitatea și securitatea procesării acestor date, precum și remediile de natură judiciară, sancțiuni și pedepse. În aprilie 1997, Parlamentul European a adoptat o rezoluție asupra întăririi măsurilor de combatere a comunicărilor cu conținut dăunător sau ilegal pe Internet, avându-se în vedere în special manifestările rasiste și pornografice.

Prin Reglementarea (EC) nr. 460 din 10.03.2004²⁵, Parlamentul European

²¹ Situația ratificărilor este raportată la 01.07.2007.

²² ETS nr.189 disponibil la adresa <http://conventions.coe.int/Treaty/en/Treaties/Html/189.htm> accesată la 01.07.2007.

²³ Publicată în *Jurnalul Oficial al Comunităților Europene* nr. L /122 din 17.05.1991, disponibil la adresa <http://europa.eu.int/ISPO/legal/en/ipr/software/software.html> accesată la 01.07.2007.

²⁴ Directiva a fost publicată în *Jurnalul oficial al comunităților europene* nr. L281/31 din 23.11.1995 și este disponibilă la adresa http://ec.europa.eu/justice_home/fsj/privacy/docs/95-46-ce/dir1995-46_part1_en.pdf

²⁵ (EC) No 460/2004 privind înființarea Rețelei Europene și a Agenției de Securitate a Informațiilor (ENISA) publicată în *Jurnalul oficial al comunităților europene* nr. L /77 din 13.03.2004, disponibil la adresa http://eur-lex.europa.eu/smartapi/cgi/sga_doc?smartapi!celexplus!prod!DocNumber&lg=en&type_doc=Regulation&an_doc=2004&nu_doc=460 accesată la 01.07.2007.

și al Consiliului Uniunii Europene au decis înființarea ENISA (Rețeaua europeană și agenția de securitate a informațiilor), constatându-se, în preambulul actului, că „rețele de comunicații și sistemele de informare au devenit utilități omniprezente, iar securitatea acestora este o preocupare crescândă a societății”.

Anterior, la Consiliul Europei de la Tampere (octombrie 1999), statele membre au recunoscut necesitatea de a cădea de acord asupra unor definiții comune pentru anumite infracțiuni (și asupra sancțiunilor aplicabile acestora), între acestea aflându-se și criminalitatea noilor tehnologii (high-tech crimes).

În ianuarie 2001, Comisia Europeană a dat publicității o comunicare adresată Consiliului și Parlamentului European intitulată „Crearea unei societăți informaționale sigure prin îmbunătățirea securității infrastructurilor informaționale și prin combaterea criminalității informatice”²⁶. Documentul abordează subiecte precum amenințările la adresa sistemelor informatice, dispoziții legale materiale și procedurale, cooperarea internațională, aspecte privind jurisdicția ș.a., propunând în final măsuri atât de ordin legislativ, cât și nonlegislative pentru a combate criminalitatea informatică. În același context se înscrie o altă comunicare a Comisiei Europene din iunie 2001 intitulată „Securitatea rețelilor și informațiilor: o propunere ca abordare a politicii europene”²⁷ în cadrul căreia se abordează problema vulnerabilității sistemelor informatice, suportul tehnic, crearea unui cadru legal, cooperare internațională ș.a.

La 24 februarie 2005 a fost adoptată decizia - cadru a Consiliului European 2005/222/JHA cu privire la atacurile împotriva sistemelor informatice²⁸, decizie în care se prevedea incriminarea infracțiunilor de acces ilegal la un sistem informatic, interferarea ilicită cu un sistem informatic și interferarea ilicită cu date informatice.

Tot pe linia combaterii criminalității informatice, în cadrul Uniunii Europene s-a inițiat un proiect împotriva criminalității informatice²⁹ cu desfășurarea pe parcursul a 30 de luni (1 septembrie 2006 - 28 februarie 2009), implementat de către Consiliul European, al cărui scop este acela de a susține statele europene, dar și noneuropene în a accede și a implementa Convenția europeană asupra criminalității informatice, precum și Protocolul adițional al acesteia privind combaterea xenofobiei și rasismului.

5. Națiunile Unite. În cadrul celui de-al VIII-lea Congres al ONU privind prevenirea infracțiunilor și tratamentul infractorilor desfășurat la Havana (Cuba) între 27 august și 7 septembrie 1990, au fost discutate aspectele legale

²⁶ *Creating a Safer Information Society by Improving the Security of Information Infrastructures and Combating Computer-related Crime* COM(2000)890, 26 ianuarie 2001, document disponibil la adresa, <http://www.cybercrime.gov/intl/EUCommunication.0101.pdf> accesat la 01.07.2007.

²⁷ *Network and Information Security: Proposal for A European Policy Approach*, COM(2001)298, 6 iunie 2001, document disponibil la adresa http://www.cybercrime.gov/intl/netsec_USComm_Nov_fi-nal.pdf accesată la 01.07.2007.

²⁸ Publicată în *Jurnalul oficial al comunităților europene* nr. L69/67 din 16.03.2005 accesibilă la adresa http://europa.eu.int/eur-lex/lex/LexUriServ/site/en/oj/2005/l_069/l_06920050316en00670071.pdf accesată la 01.07.2007.

²⁹ Detaliile proiectului sunt disponibile la adresa http://www.coe.int/t/e/legal_affairs/legal_co%20operation/combating_economic_crime/3_Technical_cooperation/CYBER/Default.asp#TopOfPage accesată la 16.07.2007.

ale criminalității informatice, rezoluția adoptată la finele congresului încurajând statele membre să adopte măsuri (inclusiv de ordin legislativ) pentru a lupta eficient împotriva criminalității legate de utilizarea calculatorului.

În același an, în cadrul Adunării Generale ONU din 14 decembrie 1990 a fost adoptată Rezoluția 54/95 care prevede principiile de bază pentru reglementarea datelor informatice cu caracter personal³⁰, cuprinzând recomandări cu privire la tratamentul datelor cu caracter personal, similare celor emise de OCED și Consiliul Europei.

În anul 1994, ONU a dat publicității *Manualul Națiunilor Unite pentru prevenirea și controlul infracțiunilor informatice*³¹, manual ce cuprinde reglementări de drept penal-material și de drept procesual-penal referitoare la criminalitatea informatică, aspecte privind necesitatea cooperării interstatale, prevenirea criminalității informatice.

În cadrul Celui de-al X-lea Congres al ONU privind prevenirea criminalității și justiția penală desfășurat la Viena (Austria) în 10-17 aprilie 2000, s-a luat în dezbatere un raport efectuat la solicitarea Consiliului Economic și Social asupra măsurilor efective ce ar putea fi luate atât la nivel național, cât și la nivel internațional, pentru prevenirea și combaterea criminalității informatice și a criminalității noilor tehnologii³². Una din problemele noi analizate în legătură cu criminalitatea informatică a fost cea privind necesitatea asistenței tehnice și materiale din partea statelor industrializate către statele slab dezvoltate, devenite „paradis” al infractorilor cibernetici.

Prin rezoluțiile Adunării Generale a ONU nr. 55/63 din 4.12.2000³³ și nr. 56/121 din 19.12.2001³⁴, statele membre sunt invitate să ia măsurile necesare pentru a nu da naștere acestor „paradisuri” informatice și pentru a asigura o luptă eficientă împotriva criminalității informatice, asigurând, din punctul de vedere al dreptului penal-material, protecția confidențialității, integrității și disponibilității datelor și sistemelor informatice față de orice interferență neautorizată și sancționând orice abuz în această materie.

În privința conținuturilor ilicite sau prejudiciabile pe Internet, organizația mondială s-a concentrat asupra protejării drepturilor copilului (Convenția Națiunilor Unite privind drepturile copilului adoptată la 20.11.1989), cerând protejarea acestuia, inclusiv prin incriminarea pornografiei infantile.

---

³⁰ *Guidelines for the Regulation of Computerized Personal Data Files*, textul este disponibil la adresa <http://www.unhchr.ch/html/menu3/b/71.htm> accesată la 01.07.2007.

³¹ *United Nations Manual on the prevention and control of computer-related crime* disponibil la adresa <http://www.uncjin.org/Documents/EighthCongress.html> accesată la 01.07.2007.

³² Raport disponibil la adresa http://www.unodc.org/pdf/crime/10_commission/4e.pdf accesată la 01.07.2007.

³³ Rezoluția este disponibilă la adresa http://www.itu.int/ITU-D/cyb/cybersecurity/docs/UN_resolution_55_63.pdf accesată la data de 01.11.2009.

³⁴ Rezoluția este disponibilă la adresa http://www.itu.int/ITU-D/cyb/cybersecurity/docs/UN_resolution_56_121.pdf accesată la data de 01.11.2009.

Aspecte legate de cooperarea internațională în materia investigării infracțiunilor informatice

Infracțiunile săvârșite prin intermediul sistemelor informatice, cu precădere cele comise prin rețelele informatice (Internetul, de pildă) au un caracter transnațional. Din această trăsătură apar unele dificultăți în aplicarea legilor penale și în investigarea infracțiunilor informatice în cazul în care, datorită elementelor de specificitate, cercetarea penală ar atrage competența mai multor state.

Este adevărat că dacă rețele informatice nu cunosc frontiere, totuși putem spune că și utilizatorii și furnizorii de servicii informatice au o anumită naționalitate³⁵.

Competența de cercetare penală, respectiv competența de judecată este stabilită în legea română în raport cu spațiul (competența teritorială – *ratione loci*), în raport cu materia (competența materială – *ratione materiae*) și în raport cu activitățile pe care le poate desfășura un anumit organ (competența funcțională – *ratione officii*).

În ceea ce privește competența teritorială, unele probleme apar în legătură cu competența organelor aparținând unor state diferite. Articolul 22 din Convenția europeană asupra criminalității informatice stabilește o serie de criterii în virtutea cărora părțile contractante sunt ținute a-și stabili competența relativ la infracțiunile informatice.

Principiul ce stă la baza acestor reglementări este principiul teritorialității, principiu potrivit căruia statele sunt competente să desfășoare urmărire penală și judecata infracțiunilor comise pe teritoriul aceluia stat. Acest teritoriu include, potrivit dispozițiilor din legislațiile naționale – ca cele din cuprinsul art. 142 CP al României, și solul, subsolul spațiul aerian și marea teritorială a unui stat, precum și infracțiunile săvârșite la bordul navelor și aeronavelor înmatriculate în statul respectiv, indiferent de locul unde acestea se află.

Acest principiu, transpus în aplicarea normelor procesual-penale interne, limitează competența de acțiune a autorităților judiciare la teritoriul național, pentru realizarea unor acte pe teritoriul altor state putându-se apela la dispoziții privind cooperarea internațională, asistența juridică penală – mijloace de cooperare stabilite prin acorduri și convenții internaționale bi- și multilaterale.

În cazul infracțiunilor săvârșite prin mijlocirea sistemelor informatice este posibil că mai multe state să se declare competente a urmări și judeca fapta în raport cu unele sau toate persoanele implicate în săvârșirea acesteia.

Pentru a evita diluarea eficienței în anchetarea acestor fapte, neplăcerile cauzate martorilor prin audieri multiple de jurisdicții diferite, concurența între serviciile judiciare din state diferite, Convenția stabilește obligația părților de a se consulta în vederea alegerii unei singure competențe cu privire la ancheta penală, respectiv la judecată, scopul fiind acela al întăririi luptei comune împotriva criminalității informatice și eficientizarea acestei activități.

³⁵ Philippe Jougoux, *La criminalité dans le cyberspace*, *Mémoire* de D.E.A. Droit des Médias, UNIVERSITÉ DE DROIT D'ÉCONOMIE ET DES SCIENCES D'AIX-MARSEILLE, FACULTÉ DE DROIT ET DE SCIENCE POLITIQUE D'AIX-MARSEILLE, disponibil al adresa <http://www.juriscom.net/> accesată la 1 august 2002.

Cooperarea internațională, de cele mai multe ori vitală în anchetarea infracțiunilor informatice, se poate realiza și prin anchete comune desfășurate fie pe teritoriul României (respectându-se dispozițiile procedurale române), fie pe teritoriul altor state, anchete desfășurate în baza unor acorduri interstatale bi- sau multilaterale „(1) La solicitarea autorităților competente române sau ale altor state, pe teritoriul României se pot desfășura anchete comune, în vederea prevenirii și combaterii criminalității informatice. (2) Anchetele comune prevăzute la alin. (1) se desfășoară în baza acordurilor bilaterale sau multilaterale încheiate de autoritățile competente. (3) Reprezentanții autorităților competente române pot participa la anchete comune desfășurate pe teritoriul altor state, cu respectarea legislațiilor acestora” (art. 61 din Legea 161/2003 – Titlul III „Combaterea și prevenirea criminalității informatice”).

Modalități de cooperare internațională în combaterea criminalității informatice ca și criminalitate transnațională:

1. Sistemul EUROJUST

Sistemul EUROJUST a fost înființat la nivelul statelor membre ale Uniunii Europene prin Decizia Consiliului 2002/187/JAI³⁶, scopul său fiind îmbunătățirea efectivă a cooperării judiciare între statele membre prin adoptarea urgentă la nivelul Uniunii a unor măsuri structurale destinate să faciliteze coordonarea optimă a desfășurării cercetărilor și a urmăririi penale din statele membre în special în lupta împotriva formelor grave de criminalitate, acoperind teritoriul mai multora dintre ele, cu respectarea deplină a drepturilor și libertăților fundamentale. În domeniul de competență generală a EUROJUST-ului se include, potrivit art. 4 pct. 1 lit. b) din decizia sus-menționată, și „criminalitatea informatică”.

Participarea României la sistemul EUROJUST este consecința adoptării, pe plan intern, a Legii nr. 58 din 22 martie 2006 pentru ratificarea Acordului privind cooperarea dintre România și EUROJUST, semnat la Bruxelles la 2 decembrie 2005, și pentru reglementarea unor măsuri referitoare la reprezentarea României la EUROJUST, în perioada ce precedă aderării și după data aderării la Uniunea Europeană³⁷.

EUROJUST este un organ colegial format din câte un reprezentant al fiecărui stat membru (având calitatea de judecător, procuror sau polițist) ale cărui atribuții – stipulate în art. 6 și art. 7 din decizie³⁸, converg spre facilitarea cooperării judiciare în materie penală, în special în faza de anchetă a infracțiunilor grave transnaționale, inclusiv a celor de criminalitate informatică.

2. Sistemul Schengen (Schengen Information System)

La începutul anilor 1980, a demarat, la nivel european, o discuție în legătură cu importanța termenului „libertate de mișcare”. În anul 1984, fostul cancelar german Helmut Kohl și cu președintele de atunci al Franței, François Mitterrand,

³⁶ <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CONSLEG:2002D0187:20031001:RO:P DF> accesată la data de 01.11.2009.

³⁷ Legea a fost publicată în *Monitorul oficial al României* nr. 300 din 4 aprilie 2006.

³⁸ Decizia menționată a suferit mai multe modificări, ultima dintre acestea fiind decizia 2009/426/JAI a consiliului din data de 16.12.2008 disponibilă la adresa http://www.eurojust.europa.eu/official_documents/Eurojust_Decision/2009/NewEJDecision2009-RO.pdf accesată la 01.11.2009.

au luat decizia de a elimina controalele la frontiera dintre Germania și Franța. Viziunea lor a condus într-o primă fază la un acord între Germania, Franța, Țările de Jos, Belgia și Luxemburg, încheiat în 1985 pe nava „Astrid” pe râul Mosel, în dreptul micii localități de frontieră Schengen din Luxemburg. A urmat semnarea Convenției de Implementare a Acordului Schengen, în data de 19 iunie 1990. În momentul intrării în vigoare, în anul 1995, aceasta a eliminat controalele la frontierele interne ale statelor semnatare și a creat o singură frontieră externă unde controalele se desfășoară conform unui set de reguli clare. De asemenea, au fost stabilite reguli comune în materie de vize, migrație, azil, precum și măsuri referitoare la cooperarea polițienească, judiciară sau vamală.

În prezent, 25 state europene sunt membre cu drepturi depline în Acordul Schengen (23 de state membre ale Uniunii Europene, la care se adaugă două state non-membre – Islanda și Norvegia). România, fără a fi membră a Acordului Schengen (aderarea ar putea avea loc în anul 2011), aplică deja unele prevederi ce țin de cooperarea judiciară în materie penală, în mod special cele ce țin de Sistemul Informatic Schengen.

În ceea ce privește Sistemul Informatic Schengen, acesta este un sistem ce permite autorităților competente din cadrul statelor membre să obțină informații privitoare la anumite categorii de persoane și de bunuri. Este în acest fel un factor vital în corecta funcționare a sistemului de securitate, justiție în spațiul Uniunii Europene. Sistemul actual a fost conceput să facă față celor 17 state inițiale, fiind unanimă opinia necesității îmbunătățirii acestuia și creării unui Sistem Informatic Schengen II.

Astfel, în România funcționează Sistemul Informatic Național de Semnalări (SINS) – un sistem de informații creat la nivel național care, la data aderării României la Convenția de punere în aplicare a Acordului Schengen, va furniza date către Sistemul Informatic Schengen (SIS), în conformitate cu reglementările europene în materie.

SINS permite autorităților competente ca, prin intermediul unei proceduri de căutare automată în sistem, să aibă acces la semnalările cu privire la persoane și bunuri, în scopul îndeplinirii atribuțiilor specifice în domeniile controlului trecerii frontierei de stat, al respectării regimului vamal, al eliberării vizelor și permiselor de ședere, precum și al celorlalte controale și activități specifice efectuate de organele de poliție sau de către alte autorități, în scopul asigurării ordinii și siguranței publice.

3. Mandatul european de arestare

Este o un alt instrument juridic creat la nivelul Uniunii Europene prin decizia-cadru nr. 2002/584/JAI a Consiliului Uniunii Europene din 13 iunie 2002 privind mandatul european de arestare și implementat de România prin Legea nr.302 din 28 iunie 2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală³⁹, în vigoare privind această instituție – odată cu momentul aderării României la Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2007.

³⁹ Legea a fost publicată în *Monitorul oficial al României* nr. 594 din 1 iulie 2004.

Procedura mandatului european de arestare înlocuiește procedura extrădării între statele membre semnatare, o procedură cunoscută ca fiind mai greoaie și de mai lungă durată.

4. Instrumente de cooperare specifice combaterii criminalității informatice

În România, cadrul legal pentru combaterea criminalității informatice este asigurat de Legea 161/2003 – Titlul III intitulat „Prevenirea și combaterea criminalității informatice”, text ce preia în mare parte prevederile Convenției Europene privind Criminalitatea Informatică.

Astfel, capitolul al III-lea din Convenția menționată vine să stabilească o sumă de principii aplicabile în cooperarea în materie penală între statele semnatare ale Convenției cu privire la investigarea infracțiunilor informatice, în special prin facilitarea realizării extrădării (art. 24 din Convenție) sau alte forme de asistență mutuală, între care informarea spontană (art. 26) sau diferite forme de asistență mutuală în luarea unor măsuri provizorii, cum ar fi „conservarea rapidă a datelor informatice stocate” (art. 29 din Convenție), „dezvăluirea rapidă a datelor conservate” (art. 30), accesarea mutuală sau transfrontalieră a datelor informatice (art. 31-32), strângerea în timp real a datelor referitoare la trafic (art. 33) ori interceptării datelor referitoare la conținut (art. 34). În acest sens, Convenția a determinat crearea în fiecare stat semnatar al Convenției a unui punct de contact disponibil 24 de ore din 24, 7 zile din 7, în scopul asigurării unei asistențe imediate pentru investigațiile referitoare la infracțiunile privind sisteme sau date informatice, sau pentru a strânge dovezile unei infracțiuni în format electronic.

Prin specificul său, criminalitatea informatică este o problemă de criminalitate transnațională, imposibil a fi rezolvată de către un singur stat fără cooperarea celorlalte state implicate. Grație noilor tehnologii, infractorul informatic poate comite infracțiunea stând comod în fața monitorului său într-o locație situată la sute sau mii de kilometri de locul producerii rezultatului păgubitor.

Prin natura sa, infracțiunea informatică a spart barierele dreptului penal și procesual-penal tradițional, a generat necesitatea nu doar a unor instrumente juridice noi adecvate de luptă împotriva acesteia, dar a forțat statele să reglementeze într-un mod mai eficient, mai puțin birocratic, instituțiile ce țin de cooperarea internațională între organele judiciare penale.

В. БЕСЧАСТНЫЙ, кандидат наук по государственному управлению, доцент, начальник Донецкого юридического института Луганского государственного университета внутренних дел им. Э.А. Дидоренко, заслуженный юрист Украины
В. ГОРБАЧЕВ, кандидат юридических наук, доцент
заместитель начальника Донецкого юридического института
Луганского ГУВД им. Э.А. Дидоренко по научной работе

УКРАИНА В БОРЬБЕ С ТРАНСНАЦИОНАЛЬНОЙ ПРЕСТУПНОСТЬЮ

Для современного общества характерны тенденции глобализации и интеграции не только позитивных, но и негативных процессов и явлений. В связи с этим особую опасность для мирового сообщества представляет транснациональная организованная преступность. Международные преступные организации эффективно используют международную политическую ситуацию, а также глобальный финансовый кризис, который способствует проведению совместных преступных акций во многих сферах бизнеса и составляет угрозу национальной и международной безопасности. С учетом новейших тенденций развития организованной транснациональной преступности необходим поиск новых нестандартных решений в совершенствовании противодействия этой глобальной опасности [1, с. 1].

Решение проблемы транснациональной преступности не может быть обеспечено в рамках одного государства. Это объясняется противоречием между усилением международного фактора в деятельности современных преступных организаций и ограниченными возможностями национальных правительств в осуществлении контроля за деятельностью преступных структур транснационального характера.

В общем виде транснациональная преступность определяется как преступность, выходящая за границы одного государства [2, с. 133]. К транснациональной преступности относятся преступления, совершенные гражданами другого государства; преступления, совершенные в нескольких государствах; преступления, подготовка которых осуществляется на территории других государств; преступления, которые имеют высокую степень опасности для более чем одного государства [1, с. 13].

В Украине официально находится более 270 тысяч иностранцев. В текущем году иностранцами совершено почти 2 тысячи преступлений, в том числе 45 умышленных убийств, 70 разбойных нападений, 133 грабежа. В течение 2007-2009 г.г. только спецподразделениями по борьбе с

организованной преступностью МВД Украины задержано 15 киллеров, 17 «преступников в законе», из которых 11 – выходцы из Грузии, 3 – Армении, по 1 – из Азербайджана и России [3, с. 4].

Среди организованной транснациональной преступности выделяются такие ее виды: 1) наркобизнес; 2) незаконное обращение оружия; 3) отмывание денег; 4) организованные формы нелегальной миграции; 5) торговля людьми; 6) торговля человеческими органами; 7) контрабанда; 8) терроризм; 9) коррупция [1, с. 7]. Согласно классификации ООН к транснациональным преступлениям относятся также: незаконное присвоение произведений искусства и предметов культуры, кража интеллектуальной собственности, угон самолетов, морское пиратство, захват наземного транспорта, мошенничество со страховкой, компьютерная преступность, экологическая преступность, ложное банкротство, проникновение в легальный бизнес [4, с. 223].

Борьба с транснациональной преступностью не может быть эффективной без взаимодействия властных структур с институтами общества и населением, а также без международного сотрудничества.

Важную роль в развитии сотрудничества между Украиной и европейскими государствами в сфере борьбы с транснациональной преступностью играют принятый Европейским Союзом в 1996 году «План действий для Украины», а также «Общая стратегия Европейского Союза в отношении Украины». В этих документах отмечается, что страны ЕС будут помогать Украине в сфере контроля за нелегальной миграцией, борьбы с торговлей людьми, нелегальной торговлей оружием, распространением наркотиков, с отмыванием денег. Для этого предусматривается проведение широких консультаций и круглых столов с украинской стороной по соответствующей проблематике, а также предоставление технической и финансовой помощи Украине.

Во исполнение требований «Плана действий для Украины» разработана и внедрена межправительственная программа борьбы с организованной преступностью и отмыванием денег. В рамках ЕС образована специальная комиссия по вопросам сотрудничества с Украиной, которая состоит из представителей государств-членов Европейского Союза и Украины. Среди заданий комиссии выделяется обеспечение постоянной взаимосвязи и обмена информацией между европейскими странами и Украиной в соответствующей сфере, а также организация стажировок украинских государственных служащих в европейских институтах, ответственных за нейтрализацию организованной преступности и коррупции.

Международный характер имеет проблема борьбы с незаконным оборотом наркотиков. Территория Украины используется не только как рынок сбыта наркотиков, но и как транзитная территория для их транспортировки из стран Азии в страны Западной Европы. Расширяются контрабандные поставки синтетических наркотических средств. В Украине увеличивается количество выявляемых наркотических средств иностранного происхождения, а украинские наркокурьеры все чаще привлекаются к международному наркотрафику. С 2005 г. до 2008 г.

количество зарегистрированных в Украине фактов изъятия героина увеличилось со 117 до 375. За этот же период в два раза больше выявлено фактов изъятия кокаина и в три раза – амфетамина [5, с. 4].

В таких условиях Украина меняет тактику и методику борьбы с наркопреступностью. Основными стратегическими направлениями, по которым работает Украина, являются установление каналов поставки наркотиков; выявление организованных преступных групп и отдельных лиц, которые занимаются сбытом наркотиков; арест таких лиц и их наказание за незаконные операции с наркотиками; наложение ареста на имущество и изъятие ценностей; взаимодействие с населением, общественными организациями и правоохранительными органами других государств [6, с. 3].

Сеть участников наркобизнеса постепенно расширяется, распределяются их роли, они прибегают к конспирации, используют Интернет, привлекают к своей деятельности международных автоперевозчиков, устанавливают уголовные связи в других странах, совершенствуют тактику. Чтобы активно противодействовать преступным группировкам наркодельцов, министерство внутренних дел Украины разработало и внедрило информационно-аналитическую систему, которая обеспечивает взаимодействие территориальных подразделений по разоблачению организованных преступных группировок с межрегиональными и международными связями. Активную помощь на этом направлении оказывают коллеги из Польши, Российской Федерации, Турции, Белоруссии и других государств [6, с. 3].

В текущем году в Украине подразделениями по борьбе с незаконным оборотом наркотиков ликвидировано 256 международных каналов поступления наркотиков. Разоблачено 68 организованных преступных группировок, в отношении 40 из них уголовные дела уже направлены в суд. Обезврежено 4 преступных организации наркодельцов, материалы на 2 таких организации уже направлены в суд. Выявлено 208 подпольных нарколабораторий, в которых использовалось специальное оборудование. У наркопреступников изъято денежных средств и имущества на 76,7 млн. гривен, а также наркотиков и наркосырья на 1 млрд. 25 млн. гривен [6, с. 3].

Украина активно сотрудничает с правоохранительными органами других стран. В текущем году по информации МВД Украины во взаимодействии с правоохранительными органами Турции и Болгарии была ликвидирована транснациональная преступная группировка, которая наладила транзит героина из Ирана через Украину в Западную Европу. Совместно с российскими оперативными службами ликвидирован международный канал поступления тяжелых наркотиков в Российскую Федерацию. В наркокартель входило более 30 граждан Украины, России, Белоруссии, Германии и Казахстана, которые распространяли наркотики по Европе [7, с. 2].

Одним из основных направлений деятельности милиции является противодействие нелегальной миграции. За прошедший год задержано около 14,9 тыс. нелегальных мигрантов, выявлено 109 групп нелегалов;

наибольшее их количество – это выходцы из Пакистана, Афганистана и Молдовы. За пределы Украины выдворено более 14 тыс. нелегальных мигрантов [5, с. 4].

Значительное внимание уделяется борьбе с преступлениями, связанными с торговлей людьми. В этом вопросе установлена тесная связь с международными правительственными и неправительственными организациями. В результате принятых мер за год выявлено 322 факта торговли людьми, установлено место пребывания и возвращены в Украину 342 гражданина, которые стали жертвами международного трафика, из них 245 женщин и 37 несовершеннолетних. Пресечена деятельность 18 организованных групп, которые действовали в этой сфере [5, с. 4].

Положительные результаты имеются в борьбе с фальшивомонетничеством. В текущем году сотрудники управления по борьбе с организованной преступностью МВД Украины в Полтавской области задержали партию фальшивых купюр общим номиналом 60 тысяч евро. В ходе расследования удалось выяснить, что цепочка доставки фальшивых денег брала начало в Болгарии. Один из украинских соисполнителей работал в туристической фирме, предоставляющей услуги по пассажирским перевозкам в Болгарию. Именно таким образом фальшивомонетки установили поставку поддельных денег в Украину [8, с. 6].

Одним из видов транснациональной преступности являются компьютерные преступления. Для целенаправленной борьбы с данным видом преступлений в МВД Украины в структуре Департамента по борьбе с преступлениями, связанными с торговлей людьми, создан отдел по борьбе с киберпреступностью. Среди задач отдела – выявление и документирование организованных преступных группировок транснационального и регионального характера, участники которых специализируются на выявлении преступлений с использованием высоких технологий и телекоммуникационных систем [9, с. 2].

В этой связи необходимо отметить, что одним из направлений деятельности Донецкого юридического института является подготовка специалистов по борьбе с преступлениями в сфере информационных технологий. В 2006 и 2008 г.г. в институте были проведены международные конференция и семинар по вопросам международного сотрудничества в борьбе с компьютерными преступлениями.

Донецкий юридический институт уделяет внимание проведению и других научных мероприятий, посвященных вопросам противодействия транснациональной преступности. При поддержке Фонда Ганса Зайделя проведены международные конференции по проблемам миграции (май 2007 г.), проблемам борьбы с торговлей людьми (июнь 2008 г.) и проблемам охраны общественного порядка при проведении чемпионата Европы по футболу 2012 г. (июнь 2009 г.). По проблемам противодействия нелегальной миграции работниками института подготовлено 2 диссертации, опубликована монография.

Украина активно сотрудничает с международными организациями в

научном плане. Она занимает второе место среди стран-партнеров (первое – Россия) по интенсивности сотрудничества в рамках программы НАТО «Безопасность через науку», в частности, по количеству проектов и грантов на их реализацию. С 2002 г. в программе приняли участие почти 400 украинских ученых. Украина получила около 200 научных стипендий и грантов, из них 41 грант предоставлен на осуществление прикладных исследований в различных сферах, в том числе и в сфере международного сотрудничества в противодействии транснациональной преступности [10, с. 67].

Одним из ключевых инструментов борьбы Украины с транснациональной преступностью является участие в работе Интерпола. Украина принята в Международную организацию криминальной полиции в 1992 году, а в 1993 г. в Украине создано Национальное центральное бюро Интерпола. К основным задачам этого бюро Интерпола, в частности, относятся: координация деятельности правоохранительных органов Украины в борьбе с преступностью, имеющей транснациональный характер или выходящей за пределы страны; обеспечение взаимодействия с Генеральным секретариатом и соответствующими органами государств-членов Интерпола в борьбе с преступностью; оценка уровня распространения в Украине преступности, имеющей транснациональный характер, и угрозы преступной деятельности граждан Украины за рубежом.

Национальное центральное бюро Интерпола является самостоятельным структурным подразделением центрального аппарата МВД и выступает в качестве центра координации взаимодействия правоохранительных органов страны с соответствующими структурами за рубежом, так как оно: 1) обеспечивает обмен официальной и конфиденциальной информацией оперативно-розыскного характера в пределах Интерпола и правоохранительных органов Украины по вопросам борьбы с преступностью; 2) содействует представителям компетентных органов зарубежных государств, прибывшим в Украину для осуществления оперативно-розыскных и других мероприятий, связанных с борьбой с преступностью; 3) готовит аналитические обзоры, отчеты и обобщения по материалам Интерпола по проблемам борьбы с преступностью; 4) формирует на основании информации, полученной в ходе своей деятельности, банк данных о преступлениях и преступниках, разыскиваемых лицах, предметах и документах; 5) участвует в разработке проектов законодательных и других нормативных актов, регламентирующих работу, направленную на борьбу с преступностью; 6) участвует в проведении криминологической экспертизы законодательных и других нормативных актов, а также международных договоров Украины, принятие и заключение которых может стать фактором возрастания преступности; 7) издает специализированный информационный бюллетень.

Деятельность Украинского центрального бюро Интерпола является достаточно эффективной. Количество его контактов с другими государствами возросло с 35 тысяч в 2006 году до 43 тысяч в 2008 году. Обмен информацией и другие формы взаимодействия налажены с пра-

воохранительными органами 137 стран мира. Наиболее интенсивно взаимодействие происходит с правоохранительными органами Польши, Германии, России, Молдовы, Словакии, Чехии, Латвии, Литвы, Эстонии, Греции и др.

Сотрудничество органов внутренних дел Украины с правоохранительными органами других стран по вопросам предупреждения, раскрытия и расследования преступлений имеет соответствующую нормативную базу. Сотрудничество по уголовным и оперативно-розыскным делам осуществляется с целью получения оперативно-розыскных сведений, обмена такими сведениями или с целью проведения на территории другого государства процессуальных действий, осуществление которых возможно только в рамках оказания правовой помощи.

Сотрудничество с правоохранительными органами других государств по вопросам обмена сведениями оперативно-розыскного характера с целью предупреждения транснациональных преступлений и их раскрытия осуществляется через центральный аппарат МВД Украины. В то же время для упрощения порядка организации сотрудничества между подразделениями внутренних дел приграничных областей Украины и правоохранительными подразделениями соседних регионов смежных государств обмен сведениями оперативно-розыскного характера может осуществляться непосредственно. В этой связи 7 августа 2009 г. подписано соглашение о сотрудничестве Главного управления внутренних дел по Ростовской области Российской Федерации и Главных управлений МВД Украины в Донецкой и Луганской областях на 2010-2012 годы. В этом соглашении определены направления сотрудничества, в том числе:

- проведение совместных оперативно-розыскных и оперативно-профилактических мероприятий, а также специальных операций;
- организация взаимного использования баз данных о преступных элементах, событиях и фактах, представляющих оперативный интерес;
- пресечение контрабанды и незаконного оборота оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ, наркотических средств, краж и угонов автотранспорта;
- создание совместной рабочей группы для разработки нормативной документации, определяющей возможности оперативных проверок по автоматизированным информационно-поисковым системам;
- оказание практической помощи по осуществлению оперативно-розыскных, поисковых и следственных мероприятий, установлению и задержанию правонарушителей, сбору материалов доследственной проверки;
- выполнение отдельных поручений о производстве следственных действий и оперативно-розыскных мероприятий.

Соглашением предусмотрена разработка совместных предложений в органы законодательной власти Украины и Российской Федерации:

- о принятии нормативных актов, регламентирующих деятельность правоохранительных органов сопредельных государств по проведению

мероприятий, связанных с вооруженным преследованием преступников «по горячим следам», свободному пересечению границы при этом, с уведомлением соответствующих служб пограничного контроля и милиции;

– обупрощениипроцедурыэкстрадициизадержанныхразыскиваемых преступников и предоставлении прокурорам приграничных областей права принимать решения о выдаче обвиняемых.

Таким образом, для эффективной борьбы с транснациональной преступностью требуется тесное сотрудничество разных стран.

Литература:

1. Пожидаев Г.П. Адміністративно-правові засади протидії організованій транснаціональній злочинності : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юр. наук : спец. 12.00.07 / Г.П. Пожидаев. – Київ, 2009. – 19 с.
2. Савченко А.В. Кримінально-правова протидія організованій злочинності та корупції в Україні та США: порівняльний аналіз / А.В. Савченко // Науковий вісник Національної академії внутрішніх справ України. – 2005. – № 5. – С. 131-141.
3. Розстріл на Окружній // Іменем закону: громадсько-правовий тижневик. – № 41, 9-15 жовтня 2009. – С. 4.
4. Копан О.В. Проблеми організації центрального управління в системі боротьби з організованою злочинністю та корупцією в Україні // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика). – К., 2004. – Вип. № 9. – С.221-224.
5. Хто здатен гарантувати прядок у суспільстві? // Міліція України. – 2009. – № 2. – С. 4.
6. Андреев М. Україна змінює тактику боротьби з наркозлочинністю // Моменти : додаток до газети МВС України «Іменем Закону». – № 6. – 23 жовтня 2009. – С. 3.
7. Одним результатом співпраця не обмежиться // Іменем закону: громадсько-правовий тижневик. – № 38, 18-24 вересня 2009. – С. 2.
8. Євро з болгарських принтерів // Іменем закону. – 2009. – № 27, 3-9 липня.
9. Кіберзлочинності дадуть відсіч // Іменем закону: громадсько-правовий тижневик. – № 38, 18-24 вересня 2009. – С. 2.
10. Родионов К.С. Интерпол и Европол / К.С. Родионов // Государство и право. – 2009. – № 6. – С. 62-71.

Валентина БОНЯК, кандидат юридических наук
начальник кафедры конституционного и международного права
Днепропетровского государственного университета внутренних дел (Украина)

АКТУАЛЬНОСТЬ ИЗУЧЕНИЯ МЕЖДУНАРОДНЫХ СТАНДАРТОВ ПРАВООХРАНИТЕЛЬНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СИСТЕМЕ ВЕДОМСТВЕННОГО ОБРАЗОВАНИЯ МВД УКРАИНЫ

Провозглашение в Украине ориентации на гуманистические ценности, задекларированная интеграция в европейское сообщество в условиях глобализации, урбанизации, миграции населения, компьютеризации транснациональной преступности требует единения институций не только политических, экономических, но и государственных, в первую очередь, правоохранительных. За период независимости в Украине осуществлено ряд мероприятий относительно утверждения новой модели органов внутренних дел, которая неоднократно демонстрировала последовательность и решительность системных преобразований на пути прогрессивного развития государства, благоприятствовала утверждению в обществе стабильности, социального оптимизма, благополучия, уверенности в завтрашнем дне. Важным условием закрепления позитивных наработок дальнейшего развития МВД была не только ориентация на лучшие зарубежные образцы, но и использование собственного опыта, приобретенного в период реформирования правоохранительной системы.

В условиях строительства демократического государства для выполнения своего основного задания – защиты населения от правонарушений – органы внутренних дел реализуют свои полномочия в сфере борьбы с насильственными и корыстно-насильственными преступлениями, правонарушениями в экономической и социальной сферах, организованной преступностью, торговлей людьми, наркоманией, токсикоманией, алкоголизмом, незаконною деятельностью мигрантов. Но, к сожалению, и по истечению восемнадцати лет после обретения государственности, органы внутренних дел Украины все еще находятся на пороге системных изменений.

Глубокие нынешние изменения социально-экономических и политико-правовых условий функционирования системы МВД, курс нашего государства на евроинтеграцию, широкое международное сотрудничество и четкое соответствие деятельности органов внутренних

дел международным и европейским стандартам правоохранительной деятельности, детерминируют потребность в переходе от карательного к социально-сервисному содержанию их деятельности. Считаем, что в первую очередь этому должна учить и благоприятствовать система ведомственного образования МВД Украины.

Задача ведомственных учебных заведений состоит в том, чтобы полностью переориентировать сознание милиционера, который должен понимать, что он наделен силовыми функциями именно для того, чтобы защищать граждан, как это определено в международных институциях защиты прав и свобод человека.

Положения международных документов, касающиеся прав человека, стали частью национального законодательства многих зарубежных стран и, конечно же, основой профессиональных стандартов сотрудников правоохранительных структур.

Всемирная декларация прав человека о высшем образовании в XXI веке акцентирует внимание на то, что адекватность высшего образования следует оценивать по тому, насколько деятельность ВУЗов отвечает требованиям и ожиданиям общества. В конечном результате целью высшего образования должно быть создание такого общества, которое не знает насилия и эксплуатации, члены которого высоко и всесторонне развиты, полны энтузиазма, руководствуются любовью к человеку и мудростью.

Система ведомственного образования МВД, так же как и общего в Украине, требует своего дальнейшего усовершенствования; происходит поиск основных путей, целей и направлений форм и методов обучения и воспитания будущих сотрудников правоохранительных органов, которые бы обеспечивали процесс развития и формирования их с позиций общечеловеческих ценностей. Первоочередным заданием становится повышение уровня их правовой подготовленности, введение в программы их обучения, переподготовки и повышения квалификации специальных курсов из разъяснений положений международных актов правоохранительной деятельности, которые в первую очередь касаются прав человека, стандартов поведения с задержанными. Необходимо изучать эти стандарты, формировать у сотрудников ОВД убеждение в том, что они должны стать основой, фундаментом правоохранительной деятельности.

В современных условиях в Украине состояние взаимоотношений граждан с органами внутренних дел, к сожалению, желает быть лучшим. Статистические данные свидетельствуют о том, что значительная часть граждан не верит в то, что милиция сможет защитить ее права; часть потерпевших не обращаются в органы внутренних дел через боязнь возникновения неблагоприятных для них последствий.

Зачастую незнание сотрудниками органов внутренних дел международных стандартов правоохранительной деятельности приводят к грубым нарушениям закона, некачественному раскрытию преступлений. Министерство внутренних дел Украины не только озабочено таким

состоянием дел, но и действительно реагирует на исправление ситуации.

Так, в системе ведомственного образования МВД Украины еще в конце 90-х годов был введен учебный курс «Права человека». Решением коллегии МВД Украины от 15 марта 2006 года № 1 КМ/1 было принято решение о введении преподавания учебного курса «Права человека и их обеспечение в условиях общественных перемен» во всех высших учебных заведениях МВД Украины. Такие курсы преподаются в Национальных Киевском и Харьковском университетах внутренних дел, других ведомственных учебных заведениях. В Днепропетровском государственном университете внутренних дел эта дисциплина называется «Обеспечение прав человека в правоохранительной деятельности».

Но такой подход ведомственной системы образования к изучению курсантами и слушателями международных стандартов правоохранительной деятельности есть недостаточным: мало отводится времени на изучение профессиональных стандартов поведения сотрудников правоохранительных органов; недостаточное количество практических занятий.

Не только курсанты, но и практические сотрудники, которые долгое время работают в разнообразных сферах правоохранительной деятельности, не всегда в достаточной степени ознакомлены с международными стандартами этой деятельности. Поэтому общепринятые полицейские международные документы – Кодекс поведения должностных лиц по поддержанию правопорядка (резолюция 34/169 Генеральной Ассамблеи ООН от 17 декабря 1979 г.); Основные принципы применения силы и огнестрельного оружия должностными лицами по поддержанию правопорядка (решение восьмого конгресса ООН 27 августа — 9 сентября 1990 г.); Десять правозащитных стандартов правильного поведения для правоохранительных органов (Международная амнистия, декабрь 1998 г.); Декларация о полиции (резолюция 690 Парламентской Ассамблеи Совета Европы 8 мая 1979 г.); Европейский кодекс полицейской этики (принятый Комитетом министров Совета Европы 19 сентября 2001 года) в недостаточной степени знакомы сотрудникам милиции. Следует отметить, что в Европе все без исключения сотрудники полиции изучили основные положения этих и других документов на специальных курсах из обеспечения прав человека в 2000 – 2005 гг.

В Днепропетровском государственном университете внутренних дел в этом направлении сделаны определенные шаги. Так, с 2006 года для слушателей магистратуры за специальностью «Правоохранительная деятельность» введен учебный курс «Международные стандарты правоохранительной деятельности». На занятиях со слушателями акцентируется внимание на то, что такими стандартами в современных условиях выступают международные нормы, которые регламентируют основные принципы, формы и методы осуществления международного сотрудничества правоохранительных органов, которые принимаются в рамках международных межгосударственных организаций; это

установленные правила, которые признаются большинством государств.

Считаем, что в современных условиях, как в высших учебных заведениях системы МВД, так и в системе служебной подготовки сотрудников внутренних дел необходимо обратить внимание на изучение международных стандартов правоохранительной деятельности. Наше глубокое убеждение, что учебный курс «Международные стандарты правоохранительной деятельности» обязательно должен быть введен во всех учебных заведениях системы МВД Украины для всех категорий слушателей и курсантов параллельно с другими нормативными учебными дисциплинами.

В рамках этого учебного курса необходимо не только изучать международные стандарты правоохранительной деятельности, их источники, пути усовершенствования международного сотрудничества правоохранительных органов, но и рассматривать проблемы нарушения прав и свобод человека, злоупотребления служебным положением, материалы инспектирования Украины Комитетом Совета Европы из предупреждения пыток и недостойного поведения; решения Европейского Суда по правам человека (которые касаются беспричинных задержаний, пыток и унижений граждан сотрудниками милиции); материалы жалоб граждан на деятельность / бездеятельность правоохранительных органов, пренебрежение их законными правами, унижение, угрозы и другие негативы, которые иногда имеют место в деятельности ОВД.

Высшие учебные заведения должны готовить и выпускать сотрудников с глубоким освоением международных стандартов правоохранительной деятельности; использовать зарубежный опыт в этой сфере. Руководству ВУЗов системы МВД следует поощрять внедрение соответствующих учебных курсов и активных методик обучения будущих милиционеров в ходе их подготовки, чтобы сформировать современное мировоззрение сотрудника правоохранительных органов, воспитать уважение к общечеловеческим ценностям. Это будет служить основанием для формирования в Украине гражданского общества.

Сегодня в ОВД пришло время создания обновленной демократической институции, которая не только откажется от чрезмерной централизации, но и всю свою деятельность будет строить на таких принципах взаимоотношений человека и органов внутренних дел, которые обеспечат высокий уровень доверия населения к милиции, будет благоприятствовать утверждению в ОВД действенного механизма реагирования на обращения граждан, отказу от многих формальных показателей в их работе, полностью исключит насилие, необоснованные задержания граждан, коррумпированность личного состава, иные нарушения законности.

Radion COJOCARU, doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Facultății de drept a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

RĂSPUNDEREA PENALĂ PENTRU CIRCULAȚIA ILEGALĂ A SUBSTANȚELOR NARCOTICE, PSIHOTROPE SAU A ANALOAGELOR LOR FĂRĂ SCOP DE ÎNSTRĂINARE (ART.217 CP)

Politica penală actuală în domeniul prevenirii traficului de droguri se află în strânsă consonanță și este strict direcționată de standardele normative prescrise în convențiile internaționale la care Republica Moldova este parte. Astfel, potrivit art.36 alin.(1) al *Convenției unice asupra stupefiantelor din 30.03.61*: „Sub rezerva dispozițiilor sale constituționale, fiecare parte va adopta măsurile necesare, pentru ca cultura, producția, fabricația, extracția, prepararea, deținerea, oferirea, punerea în vânzare, distribuirea, procurarea, vânzarea, livrarea, indiferent sub ce formă, mijlocirea, trimiterea, expedierea prin tranzit, transportul, importul și exportul stupefiantelor, care nu sunt conforme cu dispozițiile prezentei convenții, sau orice alt act care, după avizul părții amintite, ar fi contrariu dispozițiilor prezentei Convenții, să constituie infracțiuni, pasibile de pedeapsă dacă s-au comis în mod intenționat ...” [1, p.128].

În același sens, în conformitate art.3 alin.(1) al Convenției Organizației Națiunilor Unite contra traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope din 20.12.88: „Fiecare parte adoptă măsurile necesare pentru a stabili caracterul de infracțiuni penale, în conformitate cu dreptul său intern, atunci când actul a fost comis intenționat: a) i) producției, fabricației, extracției, preparării, ofertei, punerii în vânzare, distribuirii, vânzării, livrării în orice condiții, expedierii, expedierii în tranzit, transportului, importului sau exportului oricărui stupefiant sau oricărei substanțe psihotrope, încălcându-se dispozițiile Convenției din 1961, Convenției din 1961 cum apare ea modificată sau Convenției din 1971; ii) culturii macului (opiaciu), coca sau plantei de cannabis, în scopul producerii de stupefiante, încălcându-se dispozițiile Convenției din 1961 și Convenției din 1961 cum apare ea modificată; iii) deținerii sau cumpărării oricărui stupefiant sau substanțe psihotrope ...” [1, p.214].

Reieșind din imperativele] normative internaționale menționate și din obligațiile ce decurg din acestea, legiuitorul autohton a stabilit un cadru normativ-penal bine definit, în măsură să acopere multiplele forme de activități infracționale pe care le implică traficul de droguri, urmărindu-se în acest mod, pe de o parte, protejarea sănătății publice, iar pe de altă parte, preîntâmpinarea săvârșirii unor asemenea fapte.

Preocuparea legiuitorul autohton de a da expresie unei individualizări legale

pentru faptele ce privesc traficului ilicit de droguri derivă din soluția incriminării distincte a circulației ilegale a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor săvârșite cu scop de înstrăinare (art.217 CP), față de cea comisă în realizarea unui asemenea scop (art.217¹ CP).

Cu referință la fapta penală ce formează obiectul preocupărilor noastre este de menționat că în limitele normative fixate în art.217 CP, legiuitorul incriminează două variante-tip ale infracțiunii de circulație ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor lor. Prima variantă tip instituie răspunderea penală pentru fapta de circulație ilegală a plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope, iar cea de a doua – circulația ilegală propriu-zisă a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor lor.

Obiectul juridic nemijlocit al infracțiunilor examinate este reprezentat de relațiile sociale referitoare la ocrotirea sănătății publice, a cărei asigurare implică circulația în condiții de legalitate a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor lor (art.217 alin.(2) CP) sau a plantelor care le conțin (art.217 alin.(1) CP). După cum putem lesne sesiza, ambele variante normative ale infracțiunii atentează la aceeași valoare socială, fiind diferită entitatea materială ce evaluează ca premisă și condiționează delimitarea pe orizontală a relațiilor sociale privitoare la sănătatea populației.

Obiectul material al infracțiunii descrise la art.217 alin.(1) CP este reprezentat de plantele care conțin substanțe narcotice sau psihotrope. Potrivit Hotărârii Guvernului (în continuare HG) *Privind aprobarea Listei substanțelor narcotice, psihotrope și a plantelor care conțin astfel de substanțe depistate în trafic ilicit, precum și cantitățile acestora nr.79 din 23.01.2006* din categoria acestora fac parte: plantele care nu cresc pe teritoriul Moldovei din cauza condițiilor climaterice și care sunt interzise pentru cultivare pe teritoriul Moldovei (planta coca și kat); plantele care cresc pe teritoriul Moldovei și sunt interzise pentru cultivare pe teritoriul Moldovei sau necesită autorizație specială (planata de cânepă și mac); plantele ce conțin precursori și nu cresc pe teritoriul Moldovei din cauza condițiilor climaterice și care sunt interzise pentru cultivare pe teritoriul Moldovei sau necesită autorizație specială (planta de efedră) [2].

Pentru existența infracțiunii descrise la art.217 alin.(1) CP este necesar ca cantitatea plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope să fie în proporții mari, stabilită în funcție de numărul acestora. Se consideră că fapta este comisă în cantități mari atunci când numărul plantelor ce au fost depistate în circulația ilegală depășesc cantitățile mici până la cantitățile maxime indicate în tabelul cantităților mari din HG nr.79 din 23.01.2006 (de la 51 până la 150 de plante pentru mac, de la 3 până la 30 de plante pentru cânepă etc.).

Obiectul material al infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(2) CP este reprezentat de substanțele narcotice, psihotrope sau analoagele lor. În corespundere cu art.134¹ alin.(1): „Prin substanță narcotică sau psihotropă se înțelege substanța de origine naturală sau sintetică și preparatul conținând o astfel de substanță, care provoacă dereglări psihice și dependență fizică la consumul lor abuziv”.

Calitatea de substanță narcotică sau psihotropă se stabilește prin expertiză medico-legală conform Listei stabile prin HG nr.79 din 23.01.2006. În speță,

instanța superioară a constat lipsa obiectului material al infracțiunii datorită absenței calității de substanță narcotică, psihotropă sau analog a acestora; sentința a fost casată cu clasarea cauzei din motivul că, deși substanța ce a fost obiect al desfacerii și păstrării este substanță toxică, ea nu este inclusă în lista acestora, aprobată de Comitetul Permanent de Control asupra drogurilor al Republicii Moldova și Convenției internaționale” [3, p.343].

Noțiunea de analog al substanțelor narcotice sau psihotrope este statuată la art.134¹ alin.(2) CP: „Prin analog al substanței narcotice sau psihotrope se înțelege substanța care, conform componenței sale și efectului pe care îl produce, se asimilează cu substanța narcotică sau psihotropă”. Din această dispoziție definitivă rezultă că legiuitorul stabilește două trăsături esențiale, cu caracter cumulativ, în baza cărora o substanță poate fi declarată ca analog al unei substanțe narcotice sau psihotrope: 1) asimilarea după compoziția chimică cu o substanță narcotică sau psihotropă; 2) asimilarea după efect cu o asemenea substanță. O interpretare similară celei evocate este promovată și în doctrina penală rusă de referință [4, p.647].

Pentru existența infracțiunii în varianta descrisă la art.217 alin.(2) CP este necesar ca cantitatea substanțelor narcotice sau psihotrope sau a analoagelor lor să fie în proporții mari. Proporțiile mari a substanțelor narcotice sau psihotrope depistate în circulație ilegală, se consideră cantitățile ce depășesc cantitățile mici până la cantitățile maxime indicate în tabelul cantităților mari stabilit prin HG nr.79 din 23.0.2006.

Latura obiectivă a infracțiunii prevăzute la art.217 alin.(1) CP poate fi realizată prin patru acțiuni alternative: semănarea, cultivarea, preluarea sau utilizarea plantelor ce conțin substanțe narcotice sau psihotrope.

Acțiunea de semănare presupune punerea în pământ a seminței necesare creșterii unei culturi care conține substanțe narcotice sau psihotrope, fie plantarea lor, adică introducerea în pământ a unor răsaduri, astfel încât acestea să prindă rădăcini și să se dezvolte. Infracțiunea se consideră consumată din momentul însămânțării sau răsădirii plantelor ce conțin substanțele narcotice sau psihotrope, indiferent dacă au ajuns la etapa de creștere care să permită culegerea lor.

Potrivit pct.1), Capitolul I al *HG privind aprobarea Regulamentului cu privire la reglementarea activităților de cultivare a plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope nr.1382 din 08.12.2006*, termenul de cultivare este definit ca fiind „(...) ansamblul lucrărilor ce țin de semănatul, producerea, culegerea, prelucrarea, păstrarea și utilizarea culturilor folosite la producerea substanțelor narcotice și/sau a substanțelor psihotrope” [5].

Dat fiind faptul că legiuitorul incriminează distinct acțiunile menționate, textul incriminator al art.217 alin.(1) CP conferă acțiunii de cultivare o semnificație mai restrânsă, reducând-o la activitatea de asigurare a condițiilor necesare creșterii plantelor care conțin substanțe narcotice sau psihotrope (irigarea, plevirea, introducerea de îngrășămintă etc.) precum și recoltarea acestora.

Prelucrarea presupune acțiunea de modificare a plantelor vizate (uscarea, curățarea de impurități etc.). Dacă actele de prelucrare sunt orientate spre obținerea propriu-zisă a substanțelor narcotice sau psihotrope fapta va fi calificată în baza art.217 alin.(2) CP. Este notabilă în acest sens soluția promovată de instanța

superioară de judecată, care a statuat că: „Paiele de mac materie uscată formează obiect material al infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(2) CP” [6].

Utilizarea plantelor ce conțin substanțe narcotice sau psihotrope presupune folosirea acestora în diferite scopuri cum ar fi producerea preparatelor de panificație, producerea medicamentelor etc.

Latura obiectivă a infracțiunii incriminate de art.217 alin.(2) CP se exprimă prin acțiunile alternative de producere, preparare, experimentare, extragere, prelucrare, transformare, procurare, păstrare, expediere sau transportare a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor lor.

Convenția din 30.03.61 la art.1 lit.t) definește termenul producție ca fiind „(...) operațiunea care constă din culegerea opiuului, a frunzei de coca, a cannabisului și a rășinei de cannabis din plantele care le produc” [1, p.214]. Plecând de la textul Convenției acțiunea de producere presupune activitatea realizată în vederea obținerii din plante vegetale a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor lor. Acțiunea de producere se consideră consumată din momentul în care substanțele menționate sunt gata pentru consum, fiind susceptibile de a produce efectele ce le caracterizează.

Acțiunea de preparare nu este definită în Convenția din 30.03.61 calitate de „*verbum regens*”, în sensul de activitatea infracțională legată de traficul de droguri. La art.1 lit.s), Convenția, însă, interpretează termenul de preparat ca fiind “(...) *un amestec solid sau lichid conținând un stupefiant*” [1, p.214]. Plecând de la ideea că preparatul constituie o finalitate firească a unei activități orientat spre obținerea unui produs nou din unul sau mai multe materiale, considerăm că acțiunea de preparare dă expresie procesului de combinare chimică a diferitor substanțe în finalul căruia sunt obținute substanțele narcotice, psihotrope sau analoge ale acestora.

Săvârșită prin modalitatea producerii sau preparării substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor lor, infracțiunea analizată se poate înfățișa sub forma unei infracțiuni prelungite. În acest sens s-a pronunțat și instanța superioară: “Fabricarea de câteva ori a unor substanțe narcotice dintr-un singur lot de materie primă reprezintă un șir de acțiuni criminale identice cuprinse în intenția unică a inculpatului și constituie o singură infracțiune – o infracțiune prelungită” [7].

Acțiunea de experimentare a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor presupune efectuarea, de regulă, în condiții de laborator a unor noi experiențe legate de dozarea, de combinarea sau de încercarea acestora. În acest caz infracțiunea se consideră consumată din momentul realizării actelor de experimentare, indiferent dacă în urma realizării acestora au fost sau nu obținute careva substanțe narcotice sau psihotrope.

Extragerea este acțiunea de scoatere, de separare a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor lor din plante sau din materiale care le conțin.

Prin prelucrare a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor se are în vedere schimbarea calităților inițiale de consumare acestora, în vederea sporirii sau modificării în alt mod a efectelor specifice pe care le produce (rafinarea, curățarea de impurități, sporirea concentrației etc.).

Transformarea reprezintă o acțiune similară prelucrării săvârșită în vederea modificării structurii chimice sau eventual a formei substanțelor narcotice sau

psihotrope (din stare lichidă în starea solidă, din formă granulată în praf etc.). Acțiunea de prelucrare și transformare se consideră consumată din momentul în care făptuitorul a obținut preparatul final în starea dorită de către acesta.

Prin procurare se are în vedere săvârșirea unei acțiuni prin care făptuitorul intră în posesia substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor acestora. Procurarea poate fi rezultatul cumpărării, schimbului pe alte bunuri, luării cu împrumut, însușirii substanțelor narcotice găsite etc. Potrivit pct.3) al Hotărârii Plenului CSJ a Republicii Moldova din 27.03.1997, nr.12 *Despre practica aplicării de către instanțele judecătorești a legislației privind infracțiunile legate de mijloacele narcotice și substanțele cu efect puternice și toxice* "(...) infracțiunea se consideră consumată din momentul trecerii substanțelor narcotice în posesia celui vinovat" [8, p.275].

Păstrarea substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagelor presupune posesia faptică a acestora de către subiect (asupra sa, în încăperi, locuri special adaptate, mijloace de transport etc.). Va exista infracțiune și atunci când făptuitorului i-au fost conferite aceste substanțe pentru depozitare temporară. Prin Hotărârea Plenului, menționată *supra*, pe bună dreptate, s-a statuat: „Răspunderea pentru păstrare survine indiferent de durata ei” [8, p.275]. Astfel, în această modalitate, infracțiunea are un caracter continuu consumându-se din momentul încetării activității infracționale sau datorită survenirii unor evenimente care împiedică această activitate (art.29 alin.(2) CP).

Transportarea de substanțe narcotice, psihotrope sau a analoagelor acestora presupune permutarea lor dintr-un loc în altul cu utilizarea oricărui mijloc de transport (terestru, aerian, maritim, naval etc.).

În cazul transportării substanțelor consemnate este necesar ca activitatea infracțională să se deruleze în limitele teritoriale ale Republicii Moldova. Dacă prin transportare are loc introducerea sau scoaterea substanțelor peste frontiera vamală a Republicii Moldova, atunci fapta urmează a fi încadrată în baza art.248 alin.(2) CP; când transportarea peste frontiera vamală a substanțelor narcotice sau psihotrope a fost precedată de săvârșirea altor acțiuni, care implică circulația ilegală (procurarea, transformarea etc.), acțiunile făptuitorului urmează a fi încadrate în baza unui concurs real de infracțiuni: art.217 și art.248 alin.(2) CP.

Expedierea este acțiunea de trimitere prin poștă, bagaj, cu ajutorul transportului, animalelor sau prin intermediul unor persoane (curieri) a substanțelor narcotice, psihotrope sau a substanțelor analoage, fără participarea directă a expeditorului. Infracțiunea se consideră consumată din momentul în care persoana a trimis respectiva substanță, indiferent de faptul dacă a ajuns sau nu la locul de destinație.

Faptele incriminate la art.217 alin.(1) și (2) CP au o componență formală, considerându-se consumate din momentul săvârșirii uneia dintre acțiunile alternative examinate. Dacă făptuitorul, sub imperiul unei singure intenții și întru urmărirea unui scop, săvârșește mai multe dintre acțiunile menționate acesta va tras la răspundere după regulile unității infracționale.

Pentru existența componenței de infracțiune este necesar ca acțiunile incriminate la art.217 alin.(1) și alin.(2) CP să aibă un caracter ilegal, adică să fie realizate fără autorizația pentru activități cu substanțe narcotice sau psihotrope eliberată, în condițiile prevăzute de lege de către Comitetul de control permanent

asupra drogurilor al Republicii Moldova.

Latura subiectivă a infracțiunilor prevăzute la art.27 alin.(1) și (2) se exprimă prin intenție directă, făptuitorul își dă seama că săvârșește ilegal acțiuni legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analogelor ori a plantelor care le conțin și dorește comiterea acestora.

Pentru existența infracțiunilor vizate este necesar ca făptuitorul să acționeze fără scop de înstrăinare a plantelor sau a substanțelor vizate. Fapta poate fi comisă în scopul consumării, utilizării substanțelor narcotice sau psihotrope în sfera industrială, alimentară, medicală, farmaceutică etc. Pentru existența infracțiunii în forma prevăzută de art.217 alin.(1) CP nu este obligatoriu ca subiectul să acționeze cu scopul producerii substanțelor narcotice sau psihotrope din plantele care le conțin.

Subiect poate fi atât persoana fizică, cât și persoana juridică. În ipoteza persoanei fizice este necesar ca subiectul infracțiunii să fie o persoană responsabilă, cu vârsta de 16 ani. Pentru agravanta prevăzută la art.217 alin.(4) lit.b) CP persoana poate fi supusă răspunderii penale de la vârsta de 14 ani.

În ipoteza formei agravante prevăzute la art.217 alin.(3) lit.b) CP, săvârșirea faptei de două sau mai multe persoane, este necesar ca măcar două dintre persoanele participante la săvârșirea infracțiunii să posede semnele subiectului infracțiunii (condiția de vârstă și responsabilitate) și să execute, în baza unei intenții comune integral sau parțial latura obiectivă a infracțiunii.

Pentru agravanta prevăzută de art.217 alin.(3) lit.b¹) CP, comiterea faptei de o persoană care a împlinit vârsta de 18 ani cu atragerea minorilor, este necesar ca subiectul să fi atins vârsta de 18 ani și să fi săvârșit acțiuni orientate spre atragerea unei persoane minore la comiterea infracțiunii analizate. Activitatea de atragere presupune influențarea voinței persoanei minore prin diferite acțiuni (convingere, promisiune unei recompense, arătarea avantajelor practicării unei asemenea, adresarea de rugăminți, constrângere fizică sau psihică etc.), astfel încât aceasta să comită infracțiunea de rând cu persoana majoră. Nu are relevanță dacă ulterior persoana minoră a participat efectiv cu persoana în vârstă de 18 ani la comiterea infracțiunii prevăzute de art.217 CP. Fapta prevăzută de art.217 alin.(3) lit.f) CP nu necesită o încadrare suplimentară în baza art.208 CP.

Reieșind din prevederile Anexei Legii nr.382 din.06.05.1999 *cu privire la circulația substanțelor narcotice și psihotrope și a precursorilor* [9] calitatea de substanțe narcotice, psihotrope sau analoage a căror circulație în scopuri medicinale este interzisă (art.217 alin.(3) lit.d CP) se stabilește în baza a două criterii: 1) medical, prezența unui pericol deosebit pentru sănătatea omorului generat de consumul lor abuziv; 2) juridic, prevederea lor în Lista cu nr.1 a Convenției unice asupra drogurilor din 1961 și a Convenției asupra substanțelor psihotrope din 1971.

În cazul semnului circumstanțial „cu folosirea situației de serviciu” (art.217 alin.(3) lit.d) subiect poate o persoană cu funcție de răspundere (art.123 CP) sau o persoană care gestionează o organizație comercială, obștească sau nestatală (art.124 CP). Pentru existența agravantei este necesar la săvârșirea faptei subiectul să fac uz de situația sa de serviciu, adică să comită o acțiune sau inacțiune care face parte din sfera atribuțiilor funcționale contrar intereselor de serviciu. În ipoteza agravantei analizate se exclude posibilitatea încadrării faptei în baza unui concurs

ideal de infracțiuni cu referire la art.327 și 335 CP.

În ipoteza agravantei prevăzute la art.217 alin.(3) lit.e) CP locul de săvârșire a faptei devine un semn circumstanțial obligatoriu, fiind necesar ca aceasta să fie săvârșită pe teritoriul instituțiilor de învățământ, instituțiilor de reabilitare socială, penitenciarelor, unităților militare, în locurile de agrement, în locurile de desfășurare a acțiunilor de educație, instruire a minorilor sau tineretului, a altor acțiuni culturale sau sportive ori în imediata apropiere a acestora. Prin loc de agrement se are în vedere locul de utilitate publică sau un alt loc în care se desfășoară anumite acțiuni sociale, culturale, educative sau de altă natură la care participă mai multe persoane.

În temeiul art.217 alin.(4) CP este dozată răspunderea penală pentru săvârșirea faptei în proporții deosebit de mari. Cantitățile deosebit de mari de substanțe narcotice sau psihotrope, psihotrope și precursori, care au fost depistate în circulație ilegală, se consideră cantitățile ce depășesc cantitățile mari indicate în HG nr.79 din 23.0.2006.

Referințe bibliografice

1. Tratatate internaționale, Vol. 8, Chișinău, 1999.
2. Monitor Oficial nr.16-9/106 din 27.01.2006.
3. Decizia Colegiului penal al CSJ a Republicii Moldova nr.1r/a-185/99 din 20.07.1999 // Sinteza practicii judiciare, Chișinău, 2000.
4. Комментарий к Уголовному кодексу Российской Федерации, 5-е издание, Москва, 2008.
5. Monitorul Oficial 189-192/1476, 15.12.2006.
6. Decizia Colegiului penal al CSJ a Republicii Moldova din 19.03.2008 // Dosarul nr.1ra-461/08. În fapt, instanța de fond a constatat că, M.M. a păstrat la sine (...) cutii de mac cu fragmente de tulpini uscate, care reprezintă paie de mac în cantitate de 320 gr., ce conțin alcaloid activ al opiumului: morfină, care se atribuie la substanțele narcotice și reprezintă proporții deosebit de mari. Împotriva sentinței instanței de fond și a instanței de apel, condamnatul a declarat recurs ordinar, prin care a solicitat achitarea sa de sub învinuirea de săvârșire a infracțiuni prevăzute de art.217 alin.(4) CP din motiv că instanțele de judecată au dat o apreciere incorectă probelor administrate, astfel incorect concluzionând că la condamnat au fost depistate paie de mac dar nu plante de mac. Argumentul recurentului despre faptul că este nevinovat, la el fiind depistate plante de mac și nu paie de mac este neîntemeiat (...) instanța de apel (...) just menționând faptul că va fi vorba de plante ce conțin substanțe narcotice în cazul comiterii infracțiunii prevăzute de art.217 alin.(1) CP – cultivarea ilegală de plante ce conțin substanțe narcotice dar nicidecum în cazul păstrării, producerii, transportării a substanțelor narcotice sau a analoagelor lor și a paielor de mac materie uscată, infracțiune săvârșită de condamnat.
7. Decizia Colegiului penal al Judecătoriei Supreme a Republicii Moldova nr.2c-116/96 din 11.06.1996 // Buletinul Judecătoriei Supreme a Republicii Moldova, 1996.
8. Culegere de hotărâri explicative, Chișinău, 2000.
9. Monitorul Oficial al R.Moldova nr.73-77/339 din 15.07.1999.

Mihail DAVID, doctor în drept, vicepreședinte IPA,
prodecan al Facultății de drept și administrație publică
a Universității „Spiru Haret” din Constanța, România

MIGRAȚIA ILEGALĂ – FENOMEN ȘI OBIECT DE STUDIU AL SECOLULUI XXI

Ca urmare a dobândirii calității de stat membru al Uniunii Europene, începând cu 1 ianuarie 2007, România, pentru a deveni parte integrantă a spațiului de libertate, securitate și justiție, are obligația implementării politicilor comunitare din domeniul managementului integrat al frontierei de stat, în scopul atingerii unui nivel de securitate adecvat al frontierelor sale. Pe de altă parte, dreptul la libera circulație reprezintă o libertate care necesită, în schimb, întărirea frontierelor externe ale României și adoptarea unei politici eficiente de combatere a migrației ilegale.

Obiectivul general stabilit de Guvernul României prin „Strategia națională de management integrat al frontierei de stat a României în perioada 2007-2010”, aprobată prin H.G. nr. 324 din 28 martie 2007, este îmbunătățirea capacității statului român de realizare eșalonată a unui nivel înalt de control la frontiera externă a Uniunii Europene, prin adoptarea și implementarea politicilor comune ale acesteia în domeniul managementului integrat al frontierei, concomitent cu combaterea statutului României de țară de origine, tranzit și de destinație a victimelor traficului de ființe umane și cu lupta împotriva migrației ilegale, în contextul preconizatei creșteri a presiunilor migraționiste la frontiera externă odată cu aderarea la Uniunea Europeană. Acesta se va realiza prin implementarea unui complex de măsuri vizând adoptarea și implementarea acquis-ului comunitar relevant, construcția instituțională și investiții pentru lucrări de construcții civile, achiziții de mijloace tehnice, echipamente și sisteme specializate, investițiile fiind destinate modernizării și dezvoltării infrastructurii la frontieră, precum și dezvoltării și eficientizării funcțiilor de supraveghere și control la frontieră, într-un concept integrat.

Combaterea migrației ilegale a constituit și constituie un obiectiv prioritar al activităților de prevenire, constatare și sancționare desfășurate în cadrul controlului frontierei de stat.

Poliția de Frontieră Română este instituția specializată care exercită atribuțiile ce îi revin cu privire la supravegherea și controlul trecerii frontierei de stat, prevenirea și combaterea migrației ilegale și a faptelor specifice criminalității transfrontaliere săvârșite în zona de competență, respectarea regimului juridic al frontierei de stat, pașapoartelor și străinilor, asigurarea intereselor statului român pe Dunărea interioară, respectarea ordinii și liniștii publice în zona de competență,

în condițiile legii”¹.

De asemenea, trebuie subliniată și poziția geostrategică a României, ale cărei granițe constituie o mare parte din frontierele externe ale Uniunii Europene, aproximativ 2070 km.

Activitatea poliției de frontieră române în această direcție se desfășoară în baza legislației și a unor strategii naționale², cu sarcini și responsabilități pentru toate instituțiile statului care au atribuții pe linia prevenirii și combaterii migrației ilegale, luând în considerare următorii factori de risc existenți la frontierele României:

Factori de risc externi:

- proliferarea și dezvoltarea rețelelor infracționale specifice crimei organizate cu accent pe migrație ilegală;
- escaladarea fenomenului migraționist și a fluxurilor de refugiați;
- perpetuarea conflictelor de ordin religios, etnic sau politic, care afectează promovarea valorilor democratice prin insecuritatea din statele aflate în apropierea României;
- lipsa unui control ferm la frontierele interne ale statelor CSI;
- existența în spațiul asiatic, Asia Mică și CSI a unor puternice rețele de trafic de migranți cu ramificații în țări din vestul Europei, precum și a unui număr mare de cetățeni proveniți din țări afro-asiatice care încearcă să ajungă în Europa prin intermediul acestora;
- dezvoltarea unor rețele de trafic de persoane din state asiatice precum China și India către România, axate pe exploatarea prin muncă;
- introducerea regimului de vize pentru cetățenii din Federația Rusă, Ucraina și Republica Moldova;
- evoluția negativă a economiei și starea de sărăcie accentuată a unor populații;
- existența unor conflicte regionale interetnice înghețate;
- dezvoltarea potențialului infracțional transfrontalier în zona Mării Negre.

Factori de risc interni:

- amplificarea fenomenului migrației ilegale cu motivație economică;
- prezența pe teritoriul României a numeroși cetățeni străini implicați în activități pe linia migrației ilegale;
- menținerea la nivel scăzut a infrastructurii sistemului informatic;
- deficiențe în protecția informațiilor ori în culegerea și valorificarea informațiilor pe linia migrației ilegale;
- refuzul majorității migranților de a colabora cu organele de cercetare penală;
- insuficiența dotare cu mijloace tehnice și echipamente specifice pentru supravegherea și controlul frontierei (autoturisme, autospeciale cu termoviziune,

¹ Art. 1 și 12 din O.U.G. nr. 104/2001 privind organizarea și funcționarea poliției de frontieră române, cu modificările și completările ulterioare.

² Strategia națională privind migrația, aprobată prin H.G. nr. 616 din 21 aprilie 2004; Strategia națională de management integrat al frontierei de stat a României în perioada 2007-2010, aprobată prin H.G. nr. 324 din 28 martie 2007; Strategia Poliției de Frontieră Române pentru combaterea migrației ilegale pentru anul 2006 și în perspectiva 2007 - 2009.

echipamente de vedere pe timp de noapte etc.);

- imposibilitatea utilizării autospeciadelor cu termoviziune în unele zone de risc, precum și fiabilitatea redusă a acestor echipamente;
- implicarea unor localnici din satele de lângă frontieră în călăuzirea unor cetățeni proveniți din state cu potențial migraționist care folosesc România drept țară de tranzit în încercarea lor de a ajunge în state din vestul Europei.
- existența unor lucrători din PTF pretabili la corupție.

Din perspectiva timpului și a locului de acțiune pentru combaterea infraționalității transfrontaliere și în special a imigrației ilegale, managementul integrat al frontierei cuprinde patru niveluri/ filtre complementare:

- a) activități desfășurate în țări terțe, în special în țările de origine și tranzit;
- b) cooperarea internațională privind frontiera;
- c) controlul și supravegherea frontierei de stat a României;
- d) activități desfășurate în interiorul teritoriului național.

Filtrul I este proiectat pentru a asigura controlul la distanță al migrației ilegale și al altor forme de infraționalitate transfrontalieră și prezintă activitățile ce se desfășoară în țări terțe, mai ales în țările de origine și tranzit pentru migrația ilegală.

Pentru a preveni intrarea neautorizată pe teritoriul României și al statelor membre ale Uniunii Europene este foarte important ca documentele false sau falsificate să fie detectate atât la emiterea vizelor, cât și atunci când pasagerii sunt îmbarcați în mijloacele de transport pe cale aeriană, terestră sau maritimă. Aceasta presupune ca reprezentanțele consulare să efectueze o inspecție amănunțită a dosarelor cu solicitări de vize, iar transportatorii să adopte măsurile necesare pentru a se asigura că persoanele transportate au documentele de călătorie adecvate.

Filtrul II este proiectat să asigure o cooperare eficientă la frontieră între statele vecine, precum și între statele membre ale Uniunii Europene și alte state din zonă, luând în considerare faptul că un control efectiv la frontieră nu poate fi realizat numai de către un singur partener.

Acordurile cu statele vecine privind cooperarea în domeniul managementului frontierei sunt un instrument eficient pentru sporirea securității frontierei. Acest lucru poate fi realizat prin stabilirea unor mecanisme adecvate de lucru, ca, de exemplu, schimbul de informații, stabilirea unor canale de comunicare adecvate, puncte locale de contact, proceduri în caz de urgență și unui mod de acțiune obiectiv în cazul incidentelor, pentru a evita disputele politice și altele asemenea.

Unul dintre cele mai importante instrumente în cadrul cooperării internaționale privind frontiera este cel al punctelor de contact bilaterale și multilaterale. Astfel, la nivelul Poliției de Frontieră Române sunt funcționale:

1. la frontiera de nord și est – Centrul Trilateral de Contact Galați (în prezent este asigurată participarea reprezentanților Poliției de Frontieră Române, Poliției Române, Agenției Naționale a Vămirilor, au statut de observator reprezentanții instituțiilor cu atribuții la frontieră din Republica Moldova, iar pentru Ucraina au fost transmise pe canale diplomatice proiectele documentelor în materie, așteptându-se o reacție pozitivă din partea autorităților competente) și Punctul de contact româno-ucrainean Siret-Porubnoe (fiind asigurată participa-

rea reprezentanților instituțiilor cu atribuții la frontieră din cele două țări);

2. la frontiera de sud – Biroul de Contact Giurgiu (fiind asigurată participarea reprezentanților instituțiilor cu atribuții la frontieră din România și Bulgaria);

3. la frontiera de vest – Punctul de Contact româno-francez Oradea (împreună cu reprezentanții Poliției de Frontieră Române își desfășoară activitatea, pe timpul unor misiuni temporare, reprezentanți ai ministerelor de Interne din Franța, Austria, Germania, Italia și Spania) și Punctul de Contact Artand-Borș (fiind asigurată participarea reprezentanților instituțiilor cu atribuții la frontieră din România și Ungaria).

Prin intermediul acestor centre, puncte și birouri de contact se fac schimb de date și informații și verificări referitoare la persoane, documente de călătorie, mijloace de transport declarate furate, fiind instrumente de cooperare eficiente în combaterea criminalității transfrontaliere.

Activitățile desfășurate în filtrul III au în vedere asigurarea controlului frontierei, așa cum este acesta prevăzut în Regulamentul (EC) nr. 562/2006 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 martie 2006 privind crearea unui cod comunitar asupra regulilor ce stau la baza liberei circulații a persoanelor peste frontiere, Codul frontierelor Schengen. Filtrul III asigură o stare de fapt adecvată la frontieră, precum și respectarea prevederilor legale.

Principalele instituții cu competențe specifice acestui filtru sunt:

- a) Ministerul Administrației și Internele:
  - Poliția de Frontieră Română;
  - Oficiul Român pentru Imigrări;
- b) Autoritatea Națională a Vămirilor;
- c) Ministerul Transporturilor;
- d) Ministerul Agriculturii;
- e) Ministerul Sănătății;
- f) Ministerul Apărării;
- g) Autoritatea Națională Sanitară Veterinară și pentru Siguranța Alimentelor;
- h) Garda Națională de Mediu.

Sistemul integrat pentru securitatea frontierei de stat reprezintă principalul instrument de exercitare a managementului integrat al frontierei de stat a României.

Adecvat modelului integrat de securitate a frontierei dezvoltat de Catalogul Schengen „Controlul frontierelor externe, extrădarea și readmisia: Cele mai bune practici și recomandări”, Sistemul integrat pentru securitatea frontierei de stat are în vedere, într-un concept unitar, toate cele 4 filtre complementare, ce reunesc activitățile desfășurate de toate instituțiile naționale cu atribuții în domeniul managementului integrat al frontierei.

În vederea implementării eficiente a Sistemului integrat pentru securitatea frontierei de stat, vor fi create 9 subsisteme, după cum urmează:

- subsistemul de supraveghere al frontierei;
- subsistemul de control al trecerii frontierei;
- subsistemul IT;
- subsistemul de radiocomunicații mobile;

- subsistemul de comunicații fixe;
- subsistemul comunicații de date și voce;
- subsistemul de mobilitate;
- subsistemul infrastructură;
- subsistemul suport logistic integrat.

Supravegherea frontierei și controlul trecerii frontierei sunt subsisteme operaționale ale Sistemului integrat pentru securitatea frontierei de stat, iar celelalte subsisteme asigură suport pentru acestea.

La nivelul poliției de frontieră române, controlul trecerii frontierei se organizează și se execută după standarde europene în materie, pe cele 3 linii:

1. în prima linie se execută controlul minim asupra participanților la trafic, iar în cazul unor suspiciuni asupra autenticității documentelor de călătorie, acestea vor fi controlate amănunțit în linia a II-a;

2. în cadrul liniei a II-a există echipamente necesare unui control amănunțit asupra pasagerilor și asupra documentelor de călătorie (comparatoare video-spectrale, aparate tip Docu-box), existând posibilitatea efectuării de verificări în bazele de date ale poliției naționale, poliției de frontieră, Oficiului Român pentru Imigrări, Direcției Generale de Pașapoarte, Interpol etc.;

3. în cadrul liniei a III-a se execută verificări de către ofițerii specialiști din cadrul compartimentelor criminalistice.

Disponerea forțelor și mijloacelor tehnice pentru supravegherea frontierei se efectuează pe trei aliniamente, după cum urmează:

- aliniamentul 1 – de regulă, este situat în apropierea frontierei la o distanță de cel mult 50-100 metri. De pe acest aliniament pot fi observate pregătirile efectuate de persoanele care intenționează să intre ilegal în țară și se declanșează alarma forțelor. Acest aliniament permite reținerea persoanelor care au depășit aliniamentele 2 și 3 și încearcă să iasă fraudulos din țară. La frontiera cu Republica Moldova, de exemplu, acest aliniament este asigurat de ambarcațiunile care patrulează pe râul Prut;

- aliniamentul 2 – de regulă, este situat de-a lungul primei comunicații paralele cu frontiera, sau, după caz, la o distanță de cel puțin 5-20 km față de linia de frontieră. Acest aliniament este considerat ca fiind cel mai important, aici fiind dispuse și concentrate majoritatea forțelor și mijloacelor de supraveghere;

- aliniamentul 3 – de regulă, este situat la o distanță de 20-30 km față de linia de frontieră. Principala misiune a personalului dispus pe acest aliniament o reprezintă descoperirea actelor pregătitoare pentru ieșirea ilegală din România și reținerea persoanelor care au intrat ilegal sau au trecut în forță peste aliniamentele 1 și 2. Aici se vor dispune posturi fixe și unități mobile pe principalele căi de comunicații formate atât din polițiști de frontieră, cât și din echipe mixte, cu reprezentanți ai autorităților din filtrul IV.

Filtrul IV asigură, pe de o parte, suportul necesar pentru operațiunile de control și supraveghere realizate la frontieră și, pe de altă parte, măsurile compensatorii necesar a fi adoptate în momentul în care se va renunța la controalele efectuate la frontierele interne ale Uniunii Europene.

Activitățile desfășurate în acest filtru se bazează pe cooperarea interinstituțională pentru asigurarea unei concepții unitare de acțiune în domeniul migrației și buna colaborare a instituțiilor din cadrul Ministerului Internelelor și Reformei Administrative cu celelalte autorități publice centrale și locale, organizații internaționale și nonguvernamentale, constituind un element esențial pentru implementarea eficientă a strategiilor și legislației în domeniul migrației.

Cooperarea interinstituțională la nivel național, regional și local se realizează în principal prin:

- asigurarea/ îmbunătățirea comunicării între instituțiile cu atribuții la frontieră și stabilirea modului de aplicare a măsurilor comune pentru prevenirea și combaterea migrației ilegale;

- încheierea și aplicarea protocoalelor pentru schimbul de date și informații între autoritățile competente (poliție de frontieră, poliție, vamă, jandarmerie, servicii de informații, autorități judecătorești, parchet etc.);

- extinderea acțiunilor de combatere a criminalității transfrontaliere pe teritoriul național;

- organizarea și desfășurarea de acțiuni comune pe traseele de tranzit de către instituțiile abilitate (Poliția de Frontieră Română, Poliția Română, Jandarmeria Română, Oficiul Român pentru Imigrări, Autoritatea Națională a Vămirilor, Garda Financiară, Direcția de Poliție Rutieră, Autoritatea Rutieră Română, Registrul Auto Român, Garda Națională de Mediu și altele).

Din punctul de vedere al combaterii migrației ilegale, obiectivele Sistemului integrat pentru securitatea frontierei de stat sunt:

- prevenirea și combaterea migrației ilegale și a traficului de persoane;
- asigurarea unui nivel înalt de securitate a frontierei externe a Uniunii Europene;
- aderarea la Convenția Schengen.

În urma analizării datelor obținute ca urmare a studiilor efectuate, au fost identificate următoarele rute principale de migrație ilegală la frontiera de est a României:

1. Ruta asiatică – Asia Centrală și de Sud-Est - Rusia (Moscova) - Ucraina (Kiev), cu două ramificații, respectiv:

Republica Moldova (Chișinău) - București - frontiera de vest a României;

Odessa - Reni - Galați - București - frontiera de vest a României.

2. Ruta afro-asiatică – Africa de Nord și Asia de Sud-Est - Siria - Turcia (Istanbul) - Ucraina (Odessa) cu două

ramificații, respectiv:

Republica Moldova (Chișinău) - București - frontiera de vest a României;

Reni - Galați - București - frontiera de vest a României.

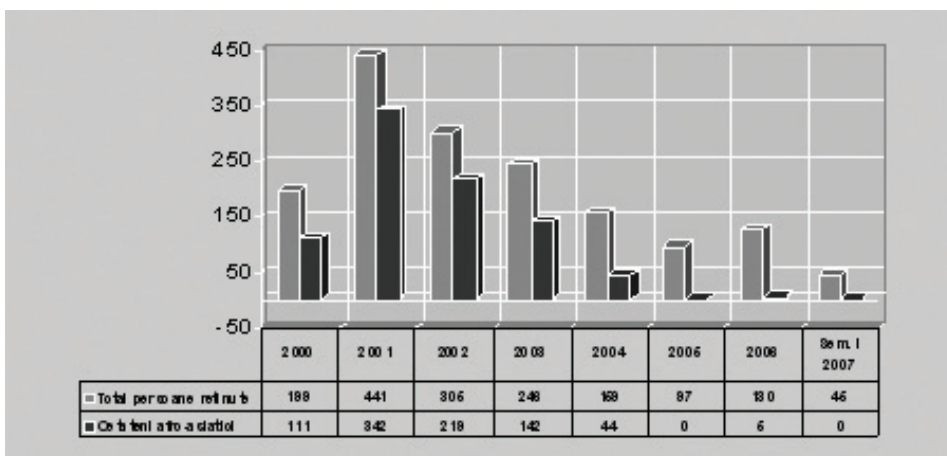
3. Ruta cetățenilor Republicii Moldova – intrarea se face legal în România prin punctele de trecere de la frontiera de est și se încearcă ieșirea ilegală atât peste frontiera verde cu Ungaria sau Uniunea Serbia și Muntenegru, cât și prin punctele de trecere a frontierei ascunși în mijloacele de transport sau cu documente de călătorie sau vize aparținând unor state UE false sau falsificate.

În partea de est a României, fenomenul migrației ilegale la „frontiera verde” a cunoscut un punct culminant de manifestare în anul 2001 și a scăzut simțitor până în anul 2005. Migrația ilegală a imigranților proveniți din zona asiatică și afro-asiatică a fost coordonată și realizată de filiere organizate cu caracter internațional, care dispuneau de puncte de racolare și selecție în țările de origine ale imigranților, centre operaționale pe teritoriul Federației Ruse, respectiv al Turciei și ramificații (rețele) de cazare, transport și călăuzire pe teritoriul Federației Ruse, Ucrainei, Republicii Moldova și României.

Evoluția fenomenului în perioada 2000-2007 este prezentată în graficul de mai jos:

Evoluția fenomenului în perioada 2000-2007 este prezentată în graficul de mai jos:

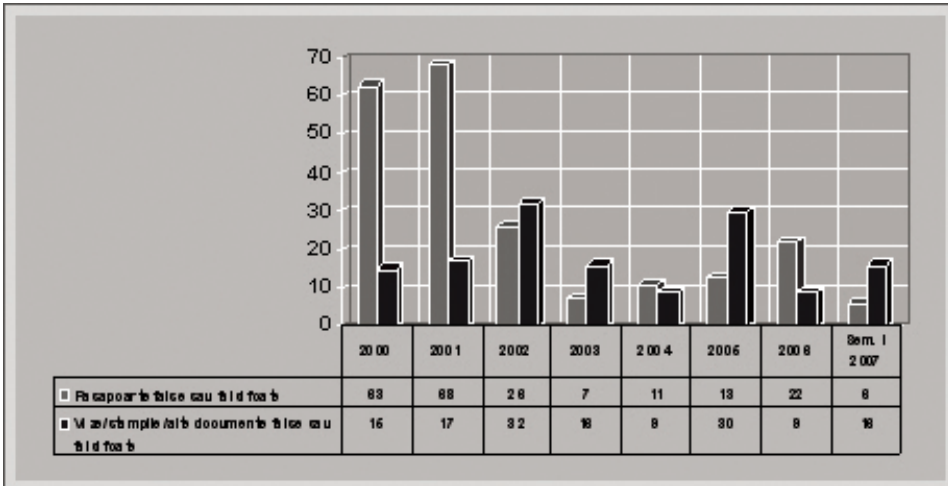
Migranții au încercat să intre ilegal în România, atât peste „frontiera verde”, fără sau cu unele documente de identitate, cât și prin PTF rutiere și feroviare folosind pașapoarte sau vize false ori falsificate. Pașapoartele false sau falsificate folosite de către aceștia aparțin statelor ai căror cetățeni sunt sau ale altor state (România, Bulgaria, Lituania, Slovacia, Estonia, Ucraina). Au fost frecvente

situațiile când în documentele de călătorie ale unor persoane, în special cetățeni ai Republicii Moldova, s-au descoperit vize false ori falsificate aparținând unor state din spațiul Schengen, precum și ștampile de trafic false cu denumirea unor puncte românești de trecere a frontierei de stat.

Odată cu introducerea vizelor pentru cetățenii Republicii Moldova, aceștia au încercat să intre în țară, având ca destinație finală țări din vestul Europei, prin folosirea la trecerea frontierei, ca echivalent al unei vize de tranzit românești, permise de ședere false aparținând unor state ale Uniunii Europene (în special Italia).

Statistic, situația pentru perioada 2000-2007 se prezintă astfel:

Obținerea pașapoartelor, vizelor și ștampilelor false ori falsificate se face prin intermediul unor filiere organizate care își desfășoară activitatea pe teritoriul Ucrainei, Republicii Moldova și, în ultimii doi ani, și de pe teritoriul României. În ceea ce privește permisele de ședere, acestea sunt falsificate pe teritoriul Republicii Moldova.

Ca fenomen distinct, în perioada 2005-2007 s-a menținut și se menține în continuare migrația ilegală a cetățenilor Republicii Moldova spre țări din Uniunea Europeană, care se manifestă sub forma intrării „legale” a acestora prin punctele de trecere din zona de competență a Direcției Poliție de Frontieră Iași și în marea majoritate a cazurilor se constituie în grupuri organizate de rețele de trafic de migranți, încercând trecerea ilegală a frontierei de vest a României fie pe la „frontiera verde”, fie prin punctele de trecere a frontierei cu documente de identitate false, în special cărți de identitate și pașapoarte românești sau ascunși în mijloace de transport marfă.

Pentru combaterea acestui fenomen specific criminalității organizate, la nivelul Direcției Poliție de Frontieră Iași au fost luate măsuri de contracarare a fenomenului, de la începutul anului 2006 și până în prezent reușindu-se documentarea și probarea activităților infracționale în sfera traficului de migranți a unui număr de 19 rețele de trafic de migranți compuse din 58 membri (39 romani, 18 din Republica Moldova și unul cu dublă cetățenie – română și Republica Moldova), care au organizat racolarea și transportul mai multor cetățeni din

R. Moldova cu intenția de a fi duși ilegal în țări din vestul Europei. Cu ocazia cercetărilor au fost prinși în flagrant migranții traficați fie în tentativă de ieșire ilegală pe la frontiera de vest a țării cu documente de călătorie românești false/ falsificate sau ascunși în diferite mijloace de transport, fie depistați în diferite locații, de unde urmau să fie preluați de membrii rețelelor.

De remarcat este faptul că reușita finalizării pozitive a acestor cazuri, conștând în arestarea unor membri ai rețelelor, a fost posibilă datorită bunei cooperări dintre reprezentanții tuturor instituțiilor din filtrul IV cu atribuții în combaterea fenomenului, sub coordonarea nemijlocită a procurorilor din cadrul structurilor teritoriale ale DIICOT.

Conform analizelor întocmite până în prezent, se poate afirma că, cel puțin în perioada actuală, România nu se confruntă cu probleme deosebite în ce privește imigranții, refugiații sau populația cu cetățenie străină. Afirmatia este valabilă atât în comparație cu țările dezvoltate, care vor fi mereu destinația predilectă a unor astfel de fluxuri migratorii, cât chiar și în comparație cu țări situate pe aproximativ același palier de dezvoltare și care dispun și de poziții geopolitice similare.

În prezent, principala motivație a imigrației ilegale rămâne cea de tranzit, având ca destinație una din țările dezvoltate ale Europei Occidentale. Totuși există suficiente motive pentru a concluziona că problema imigrației având ca destinație finală România nu va mai putea fi considerată ca una colaterală, lipsită de importanță.

Ca frontieră externă a Uniunii Europene, România va prelua rolul de zonă-tampon în fața fluxurilor de persoane care vor să intre pe teritoriul Uniunii Europene.

De asemenea, după aderare, un aspect esențial îl constituie modul în care este reglementată politica în domeniul migrației la nivel comunitar. Spre exemplu, Convenția de la Dublin din 1990, completată de Regulamentul Consiliului NR. 343/2003, stabilește criteriile și mecanismul de determinare a „statului responsabil” privind soluționarea cererilor de azil depuse de cetățenii unor terțe țări. Conform acestora, atunci când se dovedește că un solicitant de azil a trecut ilegal frontiera pentru a intra în teritoriul Uniunii Europene, „statul responsabil” de soluționarea cererii sale este cel pe teritoriul căruia a avut loc trecerea ilegală, chiar dacă cererea de azil este depusă către alt stat membru. În această situație, solicitantul cade în grija statului responsabil, care este obligat să îl reprimească și să îi acorde asistență necesară pentru clarificarea situației sale.

Din această perspectivă, principalul obiectiv al politicii imigrației va trebui să îl constituie, pe lângă securizarea frontierelor României, și o bună gestionare a politicii în materie, atât a celei interne (condiții restrictive de acordare a vizelor, acorduri de colaborare cu principale state de origine etc.), cât și a celei de la nivel comunitar (armonizarea politicii Uniunii Europene în domeniul migrației, negocierea unor condiții speciale pentru țările de graniță, cum este cazul României, redistribuirea efortului financiar și logistic în securizarea frontierelor și soluționarea cererilor de azil, gestionarea comună a problemei refugiaților etc.).

Александр ДЖУЖА, доктор юридических наук, профессор,
проректор Киевского национального университета внутренних дел
по научной работе

ПРОБЛЕМЫ МЕЖДУНАРОДНОГО СОТРУДНИЧЕСТВА ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ В ПРОТИВОДЕЙСТВИИ НАРКОБИЗНЕСУ

В середине XX столетия в мире происходят стремительные процессы глобализации, которые охватывают различные отрасли экономической деятельности (финансы, производство, торговлю и т.п.). Изменения, которые происходят в мире, имеют в целом положительный характер и свидетельствуют о новом витке развитии общества.

Однако процессы глобализации имеют и теневую сторону. Ей сопутствует активизация незаконных видов деятельности, таких, как организованная преступность, международный терроризм, наркобизнес и т.п.

Именно в период глобализации по нарастающей развивается транснациональный наркобизнес. Подобно эпидемии он охватил практически все страны и регионы мира, Стремительно увеличивается производство наркотиков, сбыт которых приносит преступникам сверхдоходы. Наркобизнес является одним из самых прибыльных видов деятельности, в который вовлекается значительное количество людей, представляющих различные слои населения, а сами потребители становятся потенциально потерянными для общества людьми.

Глобализация наркобизнеса несет много угроз и опасности для общества. Снижение возраста, связанного с началом злоупотребления наркотиками и рост наркомании в геометрической прогрессии может создать в ряде стран ситуацию, когда будет пройдена та черта, за которой нации угрожает потеря генофонда и вымирание.

С наркотизмом так или иначе связана значительная часть всей уголовной деятельности, что подрывает фундаменты легальной экономики и законности во всем мире. В разнообразных формах наркобизнес порождает крупномасштабную коррупцию, которая распространяется вплоть до верхних эшелонов власти.

С аналогичными проблемами столкнулась и Украина. После провозглашения ее независимости нелегальный оборот наркотиков приобрел значительные масштабы и стал достаточно серьезным социальным

фактором, который негативно влияет на состояние здоровья и благополучия людей, развитие нашего общества в целом. В частности, в 5,8 раз увеличилось количество лиц, которые допускают немедицинское употребление наркотиков (в 1991 году на учете находилось 31 тысяча таких лиц, у 2009 – 174 тысячи). Постоянно растет число преступлений, которые совершаются в сфере незаконного оборота наркотиков (с 11 тысяч в 1991 году до 63 тысяч – в 2009 году), что сегодня составляет 15% от всех зарегистрированных преступлений в Украине. Прогрессирующее злоупотребление наркотиками и резкий рост цен на такие средства создают благоприятные условия для формирования организованных групп, которые занимаются нелегальным наркобизнесом. За указанный период рост цен на наркотики отечественного изготовления выросли в 20 раз (с 0,5 доллара США за дозу наркотиков до 10 долларов)¹.

Наше государство, в связи со своим геополитическим положением, занимает одно из главных мест в транснациональных планах наркодельцов. Территория Украины используется международными наркоструктурами не только для транзита наркотиков и в качестве перевалочной базы для «афганского» и «балканского» канала транспортировки наркотиков, но и рассматривается наркодельцами как страна-потребитель наркотиков.

Реальностью стало включение в эти процессы международной наркомафии и ее слияние с внутренними преступными группировками, что привело к появлению и развитию наркобизнеса на территории Украины. Так, на границах нашего государства за последние 17 лет изъято свыше 10 тонн гашиша, 4 тонны кокаина и героина, а из «уличной» торговли – свыше 640 тыс. доз психотропных веществ.

Все более выразительно проявляется стремление украинских и иностранных наркодельцов к «отмыванию» средств (денег и имущества), полученных от преступной деятельности, в коммерческих структурах, коррупции представителей органов власти и управления.

Осознавая опасность, которую несет распространение наркомании и наркобизнеса, руководство нашего государства включило контроль за наркотиками в число первоочередных национальных задач. Именно поэтому, одним из первых международных актов, который был ратифицирован Верховным Советом Украины, была Конвенция Организации Объединенных Наций про борьбу против незаконного оборота наркотических средств и психотропных веществ от 20 декабря 1988 года². Украина стала первой среди стран бывшего СССР, которые приняли антинаркотическое законодательство. Она является участником почти всех конвенций, резолюций и соглашений ООН и других международных организаций, которые касаются противодействию незаконному обороту

¹ Информационно-аналитическая информация о основных показателях противодействия наркобизнесу в Украине за 1991-2008 года. МВД Украины, 2009. – С. 3.

² Законодательство Украины про оборот наркотиков. Сборник нормативно-правовых актов // Кондратьев Я.Ю., Джужа А.Н., Никифорчук Д.И., Стрильцев А.М., Матвийчук В.В. – К: КНТ, 2005. – 428 с.

наркотиков. Наша страна заключила более 50 межгосударственных и межправительственных договоров о сотрудничестве в этой сфере.

Два года назад было усовершенствовано законодательство Украины, которое регулирует порядок оборота наркотиков. Приняты и реализуются государственные программы и концепции направленные не только на предотвращение и снижение масштабов незаконного оборота наркотиков, но и уменьшение вреда от их немедицинского употребления. Создана государственная система контроля за легальным оборотом наркотиков и противодействию их незаконному обороту, которая способствует выявлению и случаев привлечения к уголовной ответственности участников противоправных деяний. В частности, на протяжении последних лет наблюдается значительное увеличение количества задержанных наркосбытчиков, ликвидированных нарколабораторий, каналов контрабандного перемещения наркотиков, количества изъятых у наркодельцов денежных средств, привлечений к уголовной ответственности непосредственных членов организованных преступных наркогруппировок.

Однако, наркобизнес ставит перед сообществом новые вызовы, а существующая международная система противодействия незаконному обороту наркотиков функционирует неравномерно: удовлетворительно в наиболее традиционных аспектах, и не вполне успешно в других, в первую очередь, связанных с новейшими методами и тенденциями незаконного оборота наркотиков. Это происходит потому, что по самой своей природе наркобизнес является намного более динамичным и гибким, чем сложные и громоздкие межгосударственные договорные структуры.

Указанные тенденции характерны для правоохранительных органов не только Украины, но и других стран. Нами выделены следующие проблемы, с которыми сегодня сталкиваются органы внутренних дел Украины в сфере противодействия транснациональному наркобизнесу:

– недостаточно налажено взаимодействие правоохранительных органов Украины с Европоллом. Как следствие информация относительно значительного количества лиц, которые являются гражданами нашего государства и привлекаются к уголовной ответственности за незаконный оборот наркотиков в странах Европы, практически не поступает в правоохранительные органы Украины;

– аналогичная ситуация с обменом информацией сложилась и при взаимодействии с правоохранительными органами стран-участниц СНГ (особенно азиатского региона). Несмотря на наличие значительного количества межгосударственных соглашений неудовлетворительно осуществляется обмен информацией о задержанных за незаконное оборот наркотиков граждан Украины, новые методы укрытия и маскировки контрабандных поставок наркотиков, их новые маршруты и средства перевозки и т.д.;

– созданные в структуре СНГ органы, которые призваны осуществлять взаимодействие между правоохранительными органами на

межведомственном и межгосударственном уровне, не стали инициаторами в разработке новых комплексных мероприятий по противодействию транснациональному наркобизнесу. Как следствие, с 1995 года не совершенствуются методы проведения межгосударственной операции «Канал», отсутствуют межгосударственные операции по перекрытию маршрутов поставок прекурсоров и наркотиков;

– недостаточное техническое оснащение и программное обеспечение не способствует созданию Единой локальной международной информационной системы, которая позволила бы осуществлять обмен информацией о фактах, структуре изъятых из незаконного оборота наркотиков и формирование Единого банка данных таких веществ;

– подлежит упрощению порядок утверждения международными компетентными организациями перечней новых видов наркотиков, которые появляются в незаконном обороте, с целью включения их в соответствующие международные Таблицы наркотических средств, психотропных веществ и прекурсоров.

Необходимо также урегулировать на международном уровне и ряд других противоречий, связанные с решением ряда важнейших аспектов глобальных проблем незаконного оборота наркотиков.

Александр ДОЛЖЕНКОВ, доктор юридических наук, профессор,
ректор Одесского государственного университета внутренних дел, Украина

ТРАНСНАЦИОНАЛЬНАЯ ПРЕСТУПНОСТЬ – АКТУАЛЬНАЯ ПРОБЛЕМА СОВРЕМЕННОСТИ

Феномен современного общества переходного периода характеризуется ростом преступности, основным признаком которой является ее экономическое направление. Преступность перешла государственные границы и приобрела транснациональный характер. Мировая практика свидетельствует о вмешательстве организованной преступности в различные сферы жизнедеятельности общества. Дестабилизирующее влияние организованной преступности сказывается прежде всего на экономическом состоянии государства и граждан (тормозит рыночные преобразования), что имеет негативное влияние на политические и общественные процессы, происходящие в стране. Организованная преступность превратилась в одно из важных звеньев причинного комплекса преступности в целом, так как именно она определяет процессы самодетерминации этого общественно опасного явления. Криминализация общества требует от правоохранительных органов перестройки всей системы деятельности, прежде всего оперативно-розыскной, в области создания эффективной системы противодействия преступности.

Криминализация экономики Украины, разнообразие форм и методов преступной деятельности, укрепление в организационном и финансовом отношении преступных группировок, действующих в Украине, объединение лидеров традиционного преступного мира с дельцами, которые создали свои капиталы путем финансовых махинаций, и хищения государственных средств в нестабильной экономической ситуации, переход к ним на службу значительной части профессиональных кадров правоохранительных органов, выход преступных группировок на политическую арену - все эти факторы непосредственно влияют на состояние национальной безопасности и приводят к перекачке общественного богатства «в руки» криминалитета, общего обнищания большей части населения Украины. Поэтому в обществе следует активизировать борьбу с организованной преступностью и коррупцией.

Транснациональная организованная преступность — одна из острых и сложных проблем, вставших перед нашим обществом на рубеже тысячелетий. Она оказывает мощное влияние на все сферы общественной

жизни, при этом не только нарушает нормальное функционирование социальных и экономических институтов страны, является реальной силой, подрывающей безопасность государства и общества, но и представляет собой новую серьезную угрозу существованию всего мирового сообщества. Правоохранительным органам чрезвычайно трудно проникнуть в хорошо организованные и оснащенные транснациональные криминальные группировки, использующие насилие и подкуп, действующие в пространстве, охватываемом юрисдикцией различных государств.

Организованная преступность в отличие от других форм преступности не просто паразитирует на теле общества. Ее деятельность ведет к перерождению основных его институтов. С помощью коррупции преступные организации проникают в органы государственной власти, правоохранительных органов. Происходит подмена нормальных общественных отношений отношениями криминального характера и в конце концов население теряет контроль над основными процессами экономики и политики, власть переходит в руки преступных организаций, семей, кланов и т.д.

Надо заметить, что организованная преступность давно уже вышла за пределы национальных границ. Криминальные группировки используют территории и финансовые учреждения разных стран, избегая преследования со стороны правоохранительных органов и легализуя капиталы, полученные преступным путем. В отличие от деятельности правоохранительных органов, которая очень часто останавливается на международных границах, организованную преступность эти границы не останавливают. Современные преступники рассматривают границы как средство избежания юрисдикции тех или иных правоохранительных органов.

Озабоченность ростом мощности международной организованной преступности была высказана авторами Неапольской политической декларации и Глобального плана действия против организованной транснациональной преступности. По их мнению, организованная транснациональная преступность создает угрозу социальному и экономическому росту развивающихся стран, а также стран, переживающих переходный период.

В данных условиях отсутствие определения организованной преступности и уголовной ответственности за организованную преступную деятельность в отечественном законодательстве является значительным препятствием на пути преодоления этого крайне опасного явления.

На сегодняшний день существует много точек зрения относительно определения организованной преступности. Этому явлению как в Украине, так и за ее пределами, свойственно очень большая диверсификация, то есть разнообразие его проявлений и форм существования, что очень осложняет выработку универсального подхода к его определению и борьбы с ним, что немаловажно для нашей страны на данном переходном этапе развития как государства в целом так и правовой базы. Для преодоления этого вопроса следует начать с самого определения организованной преступной деятельности и найти баланс с практическим внедрением средств борьбы с ней.

Наша страна находится на переходном этапе развития. Проблематика

этого периода заключается в соответствующем урегулировании законодательства, которое соответствовало бы современности и особенностям нашего государства. За время независимой Украины такие вопросы как взяточничество, злоупотребление должностным положением и другие нарушения закона, которые можно определить одним четким понятием – коррупция, – уничтожают государственный аппарат изнутри.

Государственные органы ведут активный поиск новых путей по совершенствованию борьбы с преступностью.

Специалисты пытаются изобрести новые компромиссные формы и приемы работы в противостоянии криминалитета, часто используя при этом противоречия, возникающие на почве противоправной деятельности. Например, речь идет прежде всего о “горячих линиях” или “телефонах доверия”, которые с недавнего времени созданы почти во всех силовых структурах (МВД, СБУ). По информации специалистов на компромисс с правоохранительными структурами идут не только сотрудники банков и коммерсанты, но и представители криминального мира. Причем помощь представителям закона в раскрытии тяжких преступлений - это прежде ценная информация.

Эффективная стратегия противодействия преступности должна опираться не только, а может и не столько на решение поминутный задач, а в первую очередь на определение «перспективных» направлений ее развития, выделение новых, как правило, тщательно скрытых от посторонних глаз тенденций и форм ее генезиса. Отслеживание подобных явлений, их анализ и осмысление предоставляет возможность не только увеличить эффективность борьбы с конкретными противоправными проявлениями, но и определить новые приоритеты стратегии и тактики противоборства с преступностью в целом.

Таким образом, в современных условиях деятельность правоохранительных и других государственных органов должна быть в первую очередь направлена на уничтожение экономической основы современной организованной преступности, ее инфраструктуры, а также связанных с ней организационных элементов составляющих преступного мира. Такая деятельность может быть эффективна только при целенаправленной, комплексной деятельности правоохранительных и других государственных органов, их четкой координации и взаимодействию.

Список литературы:

1. Долженков О. Ф. Інфраструктура організованої економічної злочинності – Одеса: НДРВВ ОЮІ НУВС, 2002. – 254 с.
2. Биленчук П.Д., Еркенов С.Е. Транснациональная преступность: состояние и трансформация. Уч. пособие / Под ред. Биленчука П.Д. - К., 1999.
3. Організована злочинність в Україні / За ред. Кондратьєва Я.Ю. – К., 1999. – 271 с.

Marian GHERMAN, doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Investigații operative” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Cristina LESNIC, inspector principal al Direcției relații internaționale
și integrare europeană a MAI, master în drept, doctorandă

MODALITĂȚI DE SUSTRAGERE A BANILOR CU FOLOSIREA FRAUDULOASĂ A CARDURILOR BANCARE

Fraudele bancare, în special cele legate de confecționarea și folosirea frauduloasă a cardurilor, au devenit o provocare în epoca actuală odată cu evoluția tendințelor criminalității și datorită noilor tehnici moderne de sustragere a banilor. Acest fenomen a căpătat o amploare mondială, fapt care a determinat o preocupare stringentă a organelor de drept.

În ultimii ani, industria bancară a depus eforturi considerabile pentru ameliorarea securității utilizării cărților de credit sau a mijloacelor de plată prin sofisticarea sistemelor criptografice, însă în ciuda acestor măsuri, acest fenomen rămîne a fi tentant pentru unii infractori.

Pentru moment, prin acțiunile de ofensivă, întreprinse de organele de drept internaționale pentru contracararea criminalității financiar-bancare în special, lumea interlopă este nevoită să recurgă la noi forme și metode de comitere a infracțiunilor, inclusiv cu folosirea tehnologiilor informaționale performante.

În același timp, evoluția tehnologiilor informaționale și a modului electronic de plată a impulsionat dezvoltarea comportamentelor criminale legate de aceste noi metode de tranzacții, în special a sustragerilor de bani cu folosirea frauduloasă a cardurilor bancare. Odată cu extinderea sistemului bancar în țara noastră, apar și unele efecte secundare nedorite. Numărul atentatelor criminale de acest gen se înmulțește de la o lună la alta. Mai mult ca atât, statisticile arată că metodele sustragerilor din bancomate sunt în permanentă dezvoltare. Pe măsură ce se extinde rețeaua de bancomate, crește și riscul apariției fraudelor.

Cele mai frecvente metode de furt cu ajutorul automatelor bancare se bazează pe necunoașterea de către posesorul cardului a condițiilor generale de folosire a lui.

O primă metodă, și probail cea mai simplă, prin care pot fi sustrate mijloacele bănești este furtul propriu-zis al cardului prin blocarea acestuia în interiorul bancomatului. Hoții folosesc o bucată de film ascunsă în fanta prin care introducem cardul, cu care îl rețin ulterior, după ce află PIN-ul utilizatorului, recuperează cardul și fură banii. În fotografiile de mai jos este descris întreg procedeu:

Furturile din Bancomate

♦ In primul slide vedeti o persoana care, aparent, realizeaza o tranzactie la bancomat.

Amplasarea capcanei

♦ De fapt, amplaseaza o capcana in bancomatul, dupa ce "captura" cardul urmatorului utilizator.

Cineva sta de paza

♦ Fraudarea bancomatelor este o afacere riscanta, de aceea se lucreaza in echipe. Cel care sta de paza avertizeaza asupra eventualelor martori oculari sau a unei potentiale victime.

Victima

♦ Aici vedeti urmatorul client care utilizeaza bancomatul, dupa ce "capcana" a fost montata. Introduce cardul si incepe tranzactia.

Declansarea "capcanei"

♦ Cardul este retinut in bancomat, iar clientul este confuz, intrebându-se de ce a fost retinut cardul? In orice caz vedem cavaleria venind sa "ajute".

Onestul "Samaritean" oferindu-si "ajutorul"

♦ Aici veti vedea hotul prefacandu-se ca ajuta. De fapt, incearca sa afle PIN-ul, acum ca a capturat deja cardul.

Calea spre aflarea codului PTN

♦ Bunul Samaritean isi convinge victima ca poate recupera cardul, daca tasteaza PIN-ul in acelasi timp ce el apasa tastele "cancel" si "enter" sau alta combinatie.

Situatie fara iesire asa ca amandoi pleaca

♦ Dupa mai multe incercari victima este convinsa ca i-a fost retinut cardul. Victima si "Bunul Samaritean" pleaca.

Recuperarea cardului

- ◆ După ce zona este liberă, hoțul se întoarce să recupereze cardul reținut de capcană. Acum nu numai că are cardul, dar și aflat PIN-ul.

Succes

- ◆ În posesia cardului și a PIN-ului, parasește bancomatul cu 4000\$ din contul victimei.

Capcana

- ◆ Capcana este făcută dintr-un film pentru radiografii, care este preferat de hoți deoarece are aceeași culoare, negru, cu cititorul de card.

Montarea capcanei

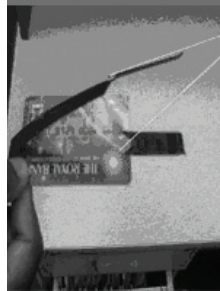
- ◆ Capcana este introdusă în cititorul de card al bancomatului. Cu grijă, pentru a nu introduce întregul film - capetele sunt îndoite și pe ele este pus adeziv pentru o bună lipire de partea interioară și exterioară a ramei cititorului de card.

INVIZIBIL

- ◆ De îndată ce capetele au fost lipite și fixate de rama, sunt aproape imposibil de detectat de către clienții neșuspicioși.

„Cum este cardul confiscat?”

- ◆ Pe ambele părți sunt făcute tăieturi. Aceasta previne returnarea cardului înainte de încheierea tranzacției.

Tragerea cardului confiscat

- ◆ De îndată ce victima pleacă, și are PIN-ul, hoțul dezlipște părțile lipite și retrage filmul în care este reținut cardul.

RECOMANDĂRI.

1. - În cazul în care ti-a fost reținut cardul, verifică dacă cititorul de card prezintă urme de falsificare. Dacă observi capetele lipite ale unei capcane, dezlipeste-le, trage capcana și recuperează cardul.
2. - Raportează IMEDIAT la Banca.

Altă metodă, puțin mai performantă, prin care hoții pot încerca să fure banii de pe card, este utilizarea unui bancomat fals. În atare cazuri, infractorul se folosește de o carcasă de bancomat de un tip mai vechi, care este mutată dintr-un loc în altul, strategic amplasat în zone în care nu există bănci. Din momentul în care ai introdus cardul și încerci să scoți bani, îți scanează cardul și memorizează PIN-ul, iar ulterior îți golește contul de card.

Imitația este perfectă, hoții de obicei fiind niște electroniști foarte buni, care folosesc dispozitive de citire asemănătoare bancomatelor originale.

Una din cele mai performante metode de sustragere a informațiilor de pe banda magnetică a cardului (în scopul ca să fie folosită ulterior pentru sustragerea banilor) este „skimmingul”.

Avantajul acestei metode constă în folosirea pe larg a noilor tehnologii informaționale, în special a aparatului electronic „card-reader”, care are capacitatea de a citi și de a înscrie informația electronică furată.

„Skimming” vom numi tipul de fraudă în care se sustrag informațiile conținute în cardurile bancare prin instalarea deasupra automatelor bancare a diferitor dispozitive electronice care permit fixarea și transmiterea la distanță a informației obținute fraudulos în momentul efectuării operațiunilor electronice. Dispozitivele electronice utilizate de către infractori se maschează sub diferite părți componente ale automatelor bancare publice. Adeseori se folosesc minicamere de luat vederi mascate în carcasa bancomatului și care permit înregistrarea parolelor de identificare culese de clienți (PIN-cod). În practica judiciară, mai întâlnim o varietate specifică, foarte asemănătoare cu metoda „skimming”, dar puțin mai complicată și mai mascată. Cu ajutorul dispozitivului „card-reader” se citește și se memorizează informația de pe banda magnetică a cardului în procesul achitării diferitor servicii, spre exemplu: la restaurante, markete, baruri etc., iar prin intermediul minicamerelor se fură PIN-codul. Ulterior hoții amplasează pe paginile Internetului informații, precum că se vinde informația electronică și parola unui sau altui card, uneori chiar indicându-se suma de bani ce poate fi extrasă de la bancomat.

Utilizatorii Internetului, accesând site-urile respective, contra unei sume negociabile pot obține informațiile respective și, confecționând un nou card alb bancar, golesc ușor conturile bancare străine.

Cea mai nouă metodă de fraudare a cardurilor bancare la noi în țară a apărut recent, mai precis din momentul în care instituțiile bancare au acordat un nou serviciu – efectuarea operațiunilor financiare prin intermediul Internetului.

Tehnologia obținerii frauduloase a PIN-codului e foarte simplă. Pe adresa electronică a Dvs. primiți o scrisoare de la banca unde depozitați banii, prin care sunteți rugați a indica parola cardului în scop de comparare, de reînnoire a datelor, ori din altă pricină. Acest gen de fraudare se numește „phishing”.

În final, v-aș propune cele mai simple reguli a căror respectare vă va proteja mijloacele financiare:

– străduiți-vă să folosiți bancomatele instalate în centrele comerciale mari sau nemijlocit în bănci, nu se recomandă folosirea celor aflate pe stradele, în locuri

mai pustii;

– nu efectuați operațiuni electronice cu cardul bancar alături de persoane suspecte;

– în nici un caz nu divulgați nimănui PIN-codul cartelei (nici funcționarului băncii, nici celor din jur care doresc „să vă ajute” etc.);

– până la introducerea cardului în fantă, cercetați bancomatul minuțios dacă la el nu sunt conectate instalații adiacente;

– la folosirea bancomatului nu permiteți nimănui să vă sustragă atenția, nu acceptați ajutorul cuiva la efectuarea operațiunilor electronice;

– folosiți-vă de alt bancomat în cazul în care observați că acesta nu funcționează ca de obicei;

– anunțați imediat banca emitentă despre blocajul cartelei Dvs. în fanta bancomatului;

– regulat, străduiți-vă să controlați contul Dvs., iar în cazul apariției unor neconcordanțe, anunțați imediat banca.

Роман ИВАНЧЕНКО, кандидат юридических наук, доцент
кафедры *Уголовного права и криминологии* Воронежского института МВД России
О.С. ЖУКОВА, кандидат юридических наук,
старший преподаватель кафедры *Уголовного права и*
криминологии Воронежского института МВД России

О РЕГЛАМЕНТАЦИИ ВОПРОСОВ БОРЬБЫ С ЭКСТРЕМИЗМОМ В ИНФОРМАЦИОННОЙ СФЕРЕ В МЕЖДУНАРОДНЫХ НОРМАТИВНЫХ АКТАХ И ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВЕ НЕКОТОРЫХ ЕВРОПЕЙСКИХ СТРАН

Явление экстремизма, хорошо знакомое в истории человечества и доселе понимавшееся достаточно ограниченно, после террористических актов в Москве и в ряде других российских городов, но особенно после событий 11 сентября 2001 года в США, стало не просто актуальным, но и потребовало самого пристального к себе отношения. Невольно в круг вовлеченных в данную проблему стран и народов попали многие сотни миллионов людей, представляющих разные расы, национальности, религии, социальные позиции в мире.

Довольно активно экстремистская деятельность, в настоящее время, проявляет себя в распространении соответствующих материалов в печатной, аудио-, аудиовизуальной и иной форме, в том числе с использованием информационно-телекоммуникационных сетей.

Эта информация, находясь в достаточно свободном доступе, может оказывать сильное психологическое воздействие на многих людей, в особенности на представителей молодого поколения, видоизменяя мировоззрение, устанавливая в их сознании ложные приоритеты и стереотипы. Как следствие, это побуждает к проявлению агрессии по мотивам расовой, национальной, религиозной и социальной нетерпимости.

Многочисленность публикаций в российской и зарубежной научной и периодической литературе, иллюстрирующих опасности того или иного информационного влияния, свидетельствует об актуальности надлежащей правовой защиты интересов личности, общества и государства в данной области.

Учитывая транснациональный характер экстремизма, а особенно его информационных проявлений, следует обратиться к анализу международных правовых актов и законодательства некоторых зарубежных стран, направленных на борьбу с этим явлением.

Рассматривая нормативные документы, носящие международный характер, следует отметить, что запрет дискриминации и право на защиту, от какой бы то ни было дискриминации, становятся общепризнанными принципами и нормами международного права, получают закрепление во многих документах в области прав человека: во Всеобщей Декларации прав человека¹ (статьи 2, 7), в Международном пакте о гражданских и политических правах² (статья 26), в Европейской Конвенции о защите прав человека и основных свобод³ (статья 14), в Декларации о ликвидации всех форм нетерпимости и дискриминации на основе религии или убеждений⁴ (ст. 2).

В 1965 году Генеральная Ассамблея ООН приняла Международную Конвенцию о ликвидации всех форм расовой дискриминации, которая вступила в силу 1 января 1969 года⁵.

Согласно ст. 4 указанного документа, государства, его ратифицировавшие, «осуждают всякую пропаганду и все организации, основанные на идеях превосходства одной расы или пытающиеся оправдать или поощрять расовую ненависть и дискриминацию в какой бы то ни было форме. С этой целью государство должно объявить уголовно наказуемыми любое распространение идей, основанных на расовом превосходстве или ненависти, всякое подстрекательство к расовой дискриминации, все акты насилия или подстрекательство к таким актам, направленным против любой расы. Одновременно государства объявляют противозаконными и запрещают организации, а также организованную и всякую другую пропагандистскую деятельность, которые поощряют расовую дискриминацию и подстрекательство к ней и признают участие в таких организациях или в такой деятельности преступлением, караемым законом. Государства, ратифицировавшие эти международно-правовые документы, закрепили аналогичные принципы и нормы в своих Конституциях, а также ввели соответствующие запреты в уголовный закон».

Само определение экстремизма содержится только в Шанхайской конвенции о борьбе с терроризмом, сепаратизмом и экстремизмом⁶, однако оно носит весьма ограниченный характер и не охватывает ряд деяний, которые в соответствии с иными международными нормами являются проявлениями экстремизма, в том числе информационного.

Среди зарубежного, наиболее разработанным представляется антиэкстремистское (именно с позиций противодействия экстремизму информационному) законодательство Германии, Франции и Швеции. Нормативная база указанных государств предусматривает запрет на

¹ Права человека. Основные международные документы. Международные отношения. - М., 1989. - С.56.

² Там же.

³ Европейская Конвенция о защите Прав Человека и Основных Свобод (Русская версия). - Council of Europe, Strasbourg., 1993.

⁴ Принята 25.11.1981 Резолюцией 36/55 на 73-м пленарном заседании Генеральной Ассамблеи ООН.

⁵ Права человека. Сборник международных договоров. ООН. - Нью-Йорк, 1989. - С. 63 -78.

⁶ СЗ РФ. - 2003. - № 41. - Ст. 3947.

распространение идеологии политического, националистического, религиозного экстремизма, а также проявлений расизма.

Германия. В соответствии со статьей 21 (абзац 2) Основного закона ФРГ партии, которые по своим целям и действиям своих сторонников стремятся причинить ущерб основам демократического свободного строя или устранить его либо поставить под угрозу существование Федеративной Республики Германия, могут быть объявлены антиконституционными и запрещены⁷.

§ 86 Уголовного кодекса ФРГ устанавливает ответственность за распространение пропагандистских материалов антиконституционных организации. Особо выделены в параграфе действия по пропаганде материалов, направленных на достижение намерений бывшей национал-социалистической организации, а также их распространение или изготовление для распространения на территории Германии и за границей, а также сбор, ввоз или вывоз таких материалов⁸.

Если пропагандистские средства или деятельность служат гражданскому просвещению, защите от антиконституционных стремлений, искусству или науке, исследованию или обучению, представлению о процессах, происходящих в данное время, или истории, или иным подобным целям уголовная ответственность не наступает (абз. 3).

Охраняя интересы армии, УК ФРГ устанавливает ответственность за пропаганду, направленную против бундесвера (§ 109d).

Любопытным представляется § 86а, определяющий наказание за распространение знаков (символики), запрещенных организаций. Абз. 2 устанавливает, что знаками (символикой) являются знамена, значки, атрибуты униформы, приветствия и пароли.

УК ФРГ предусматривает также ответственность за публичный призыв к совершению наказуемых деяний, причем если такой «призыв не имеет успеха», то устанавливается менее строгое наказание.

В уголовно-правовом порядке преследуется также графическое изображение насилия и разжигание расовой ненависти (§ 131 УК ФРГ).

Не обошел стороной УК ФРГ деяния, сопряженные с информационным экстремизмом религиозного толка. Так, в разделе 11 «Наказуемые деяния, затрагивающие религию и мировоззрение» содержится § 166 «Оскорбление вероисповеданий, религиозных обществ и мировоззренческих объединений», диспозиция которого сформулирована следующим образом: «Кто публично, либо распространяя письменные материалы, подвергает оскорблению содержание религиозных вероисповеданий и мировоззренческих взглядов других лиц каким-либо образом, что ведет к нарушению общественного спокойствия...».

⁷ Основной закон Федеративной Республики Германии // Федеративная Республика Германия. Конституция и законодательные акты. Пер. с нем. / Под ред. Ю.П. Урьяса. - М.: Прогресс, 1991. - Приводится по: Конституции государств Европейского Союза / Под общей редакцией Л.А. Окунькова. - М.: Издательская группа ИНФРА-М-НОРМА, 1997. - С. 181 - 234.

⁸ Уголовный кодекс Федеративной Республики Германии / науч. ред. и вступ. статья д-ра юрид. наук, профессора Д. А. Шестакова; предисловие д-ра права Г.Г. Йешека; пер. с нем. Н. С. Рачковой. - СПб.: Юридический центр Пресс, 2003. - С. 56.

Франция. В целях пресечения деятельности расистских организаций во Франции создано законодательство, расширяющее правовые основания борьбы с расизмом. Оценивая состояние антирасистского законодательства во Франции, министры юстиции страны в своих ежегодных циркулярах обычно подчеркивают, что по сравнению с другими странами Франция располагает наиболее полным и эффективным законодательством в борьбе с расизмом.

Особое место в правовом арсенале антирасизма занимает Закон о свободе печати 1881 года с изменениями и дополнениями, внесенными в него законами 1972, 1977, 1983 и 1987 годов.⁹ В результате, в действующей редакции Закон о свободе печати устанавливает запреты на публикации, которые подстрекают к дискриминации, поощряют ее, возбуждают ненависть или призывают к насилию по мотивам происхождения или расовой, национальной, этнической или религиозной принадлежности (ст. 24 п. 5).

Также наказуемы диффамация (распространение порочащих сведений, которые могут и не являться клеветой) и публичные оскорбления расистского характера (ст. 32 п. 2 и ст. 33 п. 3).

В последующем, Закон о свободе печати был дополнен нормой, устанавливающей ответственность за апологию¹⁰ преступлений против человечности в печатных публикациях или публичных оценках, направленных на оправдание этих преступлений или их исполнителей, а также пунктом «bis» ст. 24, который ввел уголовное наказание за публичное отрицание преступлений против человечности, ранее признанных таковыми французским и международным правосудием (имеется в виду статья 6 Устава Международного военного трибунала в Нюрнберге).

Закон также определяет в качестве преступления торговлю, распространение или переиздание запрещенных иностранных публикаций (например, «Протоколы Сионских мудрецов»).

Статья R-40-3 Уголовного кодекса Франции¹¹ устанавливает ответственность за ношение или публичную демонстрацию униформы, знаков отличия или эмблем, напоминающих униформу, знаки отличия или эмблемы, которые носили или демонстрировали члены организаций, объявленных преступными в соответствии со статьей 9 Устава Международного военного трибунала в Нюрнберге.

Швеция. Конституция Швеции в ст. 15 предусматривает запрет расовой дискриминации. Данное положение Конституции раскрывается в ряде статей Уголовного кодекса¹². Так, п. 8 ст. 16 УК Швеции предусматривает наказание каждому, кто выражает или распространяет неприязнь на

⁹ Code penal IIe partie. Reglements d'administration publique et decrets en Conseil d'etat. Paris. 1989. P.1130-1132; Guide des lois antiracistes. Minister de la Justice. - Paris. - 1994. - P.7-10.

¹⁰ Апология - речь или письменное произведение, направленное к оправданию или защите кого- или чего-либо.

¹¹ Уголовный кодекс Франции / науч. редактирование канд. юрид. наук, доц. Л. В. Головки, канд. юрид. наук, доц. Н. Е. Крыловой; пер. с фр. и предисловие канд. юрид. наук, доц. Н. Е. Крыловой. - СПб.: Юридический центр Пресс, 2002. - С. 76.

¹² Уголовный кодекс Швеции//Интернет. Режим доступа: [<http://www.memo.ru/hr/hotpoints/caucas1/msg/2006/03/m53669.htm> 20.08.2006]

основе расы, цвета кожи, национальности и этнического происхождения. Предыдущая редакция этого положения, действовавшая до 1989 г., требовала, чтобы такого рода высказывания были выражены публично. В действующей редакции достаточно, чтобы виновный выразил свои идеи в узком кругу людей. Таким образом, подобная агитация запрещается даже в частной сфере. Учитывая это, возможно привлечение к уголовной ответственности лиц, выражающих свои расистские мысли, например на собрании экстремистской организации. Кроме того, Верховный суд Швеции разъяснил, что вышеуказанные законодательные установления распространяются не только на высказывания, письменные или графические изображения, но и на «расистское поведение», выражающееся в публичной демонстрации эмблем или символов нацизма¹³. Запрещена любая агитация против национальных или этнических групп с использованием масс-медиа.

Пункт 6 ст. 16 УК Швеции определяет ответственность лица, виновного в публичном призыве (устно, в виде публикаций или иного обращения к людям) к совершению различного рода преступлений.

Данная норма включает также пропаганду расового превосходства.

Следует признать, что некоторые положения, содержащиеся в законодательстве указанных государств, могут быть приняты на вооружение правовыми системами других стран.

Применительно к Российской Федерации, этот положительный законодательный опыт может быть реализован в виде определенных корректировок и дополнений Федерального закона РФ от 25 июля 2002 г. № 114-ФЗ «О противодействии экстремистской деятельности», а именно:

- во включении в перечень видов экстремистской деятельности:

а) пропаганды совершения преступлений и правонарушений;

б) распространения информации, содержащей способы изготовления оружия (в т.ч. ядерного, химического и биологического), боеприпасов, взрывчатых веществ или взрывных устройств, наркотических средств, психотропных, сильнодействующих и ядовитых веществ;

- в дополнении ст. 13 указанного Закона примечанием следующего содержания:

«Примечание. Не являются нарушением законодательства случаи использования экстремистских материалов в художественных, научных, учебных публикациях, фильмах, художественных постановках, иных произведениях искусства, осуждающих экстремизм либо излагающих исторические события, когда использование таких материалов не направлено на пропаганду экстремизма».

Указанное дополнение создаст правовую основу позитивного использования материалов, содержащих признаки экстремизма.

Примечание аналогичного содержания, но уже применительно к нацистской символике и атрибутике должно также быть предусмотрено в ст. 20.3 Кодекса об административных правонарушениях РФ.

¹³ См.: Thomas R. Legislative Provisions for Hate Crime across EU Member States / R. Thomas. - 2004. - June - С. 24.

Александр КОРЫСТИН, доктор юридических наук, доцент,
начальник кафедры *Экономической безопасности* КНУВС (Украина)

ПРОТИВОДЕЙСТВИЕ ОТМЫВАНИЮ ДЕНЕГ КАК СТРАТЕГИЧЕСКИЙ ЭЛЕМЕНТ БОРЬБЫ С ТРАНСНАЦИОНАЛЬНОЙ ПРЕСТУПНОСТЬЮ

В последние годы активно расширяется и углубляется международное сотрудничество в борьбе с преступностью. Объясняется это и тем, что в мире происходит быстрое развитие интеграционных процессов и, что проблема организованной преступности приобретает все более глобальный характер.

Идет и процесс интернационализации преступности, когда возрастает число преступных проявлений, имеющих международный характер.

Борьба с такими видами преступлений может быть эффективной только при единстве действий правоохранительных органов большинства государств, выработке общего правового механизма, позволяющего реально осуществлять принципы международного сотрудничества в борьбе с преступностью, поддержании правопорядка, охране прав и законных интересов граждан.

ООН разделила все транснациональные преступления на 17 групп. При этом особое внимание следует обратить на отмывание денег. С одной стороны, этот вид транснациональной преступности имеет тенденцию распространяться в тех странах где более слабо разработаны меры противодействия, где менее эффективным является правовое регулирование определенных элементов противодействия. А с другой стороны, отмывание денег является системообразующим элементом всех видов транснациональной преступности, ее воспроизводственным механизмом и экономическим базисом развития и распространения.

Ни одна из перечисленных сфер транснациональной уголовной деятельности не обходит стороной отмывания денег. Раньше преступные формирования вкладывали наличные средства в периферийные банки, которые меньше всего интересовались происхождением капиталов. Сегодня же, под воздействием более жесткого законодательства, в частности в сфере финансовых отношений, денежные потоки устремились в страны с более либеральным законодательством. При этом, с развитием электронных систем банковских расчетов преступные организации получили возможность в самые короткие сроки осуществлять транзакции международного характера.

Благоприятную среду для формирования и укрепления транснацио-

нальной преступности создают страны с внутренней нестабильностью, недопустимо высоким разрывом доходов населения, доминированием олигархии, неразрешенными этническими противоречиями, недостаточно развитой экономикой и т.д. Особую опасность несут государства с высоким уровнем коррупции, где на уровне отдельных чиновников государственной власти, могут иметь место факты содействия контрабанде оружия, наркобизнеса, отмывания денег и т.д.

Огромные финансовые прибыли от организованной и не только транснациональной криминальной деятельности объясняют одну из наиболее ярких особенностей организованной преступности. Огромный размер данных прибылей обеспечивает организованные преступные группировки средствами политического и экономического давления. Влияние, которое организованная преступность может иметь на политиков, государственных служащих и представителей судебной власти, может привести к подрыву веры в два главных принципа современного общества: силу закона и демократического управления. Экономические последствия транснациональной организованной преступной деятельности едва ли можно переоценить. Но необходимо учитывать и то, что экономические последствия такой преступной деятельности идут намного дальше, чем обычное получение дохода. Принимая во внимание то, что организованная преступность не соблюдает правил, которые применяются на рынке, чаще всего организованные преступные элементы имеют возможность опережать своих легальных конкурентов. Через свой неофициальный характер экономическая деятельность организованных преступных элементов избегает всех видов контроля со стороны государства (налогового законодательства, административного и т.п.). Кроме политического и экономического влияния определенные суммы доходов, полученных от организованной транснациональной преступной деятельности, также используются для организации давления, необходимого для легализации (отмывания) этих преступных доходов.

Наиболее серьезным последствием для легальной экономики со стороны организованной преступности является то, что через отмывание денег преступники, так сказать, заявляют о своем существовании, так как оно в том или ином роде является причиной контактов с представителями или учреждениями легальной экономики. Это в свою очередь может послужить причиной коррупции или ограничением функционирования некоторых учреждений, таких как банки. Как результат, влияние организованной преступности может привести к установлению контроля со стороны организованной преступности над учреждениями легальной сферы экономики.

Относительно небольшие доходы от традиционных видов преступности в большинстве случаев могут использоваться и инвестироваться в легальную экономику без лишнего внимания со стороны правоохранительных органов и учреждений финансового контроля. Но это становится невозможным

при огромных доходах от организованной преступной деятельности. Без использования утонченных операций по отмыванию денег, которые предоставляют этим доходам относительно официальное происхождение, сам объем доходов от организованной преступной деятельности указывает на их нелегальное происхождение.

Кроме того, повышение глобализации и диверсификации организованной преступности требует введения в организованных преступных группировках (так как и на легальных предприятиях) системы активного финансового менеджмента. Возможность использования легальных сбережений и элементов инвестирования (чаще всего через финансовые учреждения), нуждается в проведении операций по легализации (отмыванию) преступных доходов. Необходимость для организованных преступных группировок управлять своими финансовыми потоками является особенно актуальной с момента получения доходов организованными преступными группировками, которые не требуют обратного инвестирования в преступную деятельность.

Понимание неразрывной связи между организованной транснациональной преступностью и отмыванием денег от их деятельности, определение и акцент на противодействии легализации (отмыванию) преступных доходов - следует считать новыми инструментами или даже новой стратегией в борьбе с организованной преступностью. Без этих элементов реальное преследование чаще всего является неэффективным в борьбе с транснациональными группировками. Так как классические инструменты противодействия продемонстрировали отсутствие эффективности в борьбе с организованной преступностью, необходимо считать конфискацию криминальных доходов и обвинение в их легализации (отмывании) новым и более эффективным средством решения проблемы транснациональной преступности. Эти инструменты являются частью новой стратегии в борьбе против организованной преступности, действие которых направлено на структуру транснациональной преступной деятельности, а не на сдерживание отдельных людей от участия в организованных формах преступной деятельности. Данная стратегия направлена на ключевую функцию организованной преступности – получение доходов. Путем конфискации преступных доходов и путем создания системы противодействия их легализации (отмыванию), правоохранные и прочие исполнительные органы не только ликвидируют мотив для организованной преступной деятельности, но, что более важно, стараются разрушить саму по себе систему функционирования организованной преступности.

Iurie LARII, doctor în drept, conferențiar universitar,
prorector pentru știință al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
Mihail DAVID, doctor în drept, vicepreședinte IPA,
prodecan al Facultății de drept și administrație publică
a Universității „Spiru Haret” din Constanța, România

INFRAȚIUNEA DE SPĂLARE A BANILOR CA FORMĂ DE MANIFESTARE SPECIFICĂ CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE CU CARACTER TRANSNAȚIONAL

Activitățile care constituie fenomenul criminalității organizate au un caracter secret și bine organizat, din care cauză realizează un impact social deosebit de negativ, în multe state el constituind „cancerul perfid”, care vlăguește puterea societății, amenință integritatea guvernelor, determină creșterea taxelor care se adaugă la prețul mărfurilor, periclitează siguranța și locurile de muncă ale cetățenilor, aduce daune agenților economici aflați în competiție, poate controla sindicatele, în final realizând o puternică influență asupra economicului, socialului și mai ales politicului¹.

Se poate afirma că, în prezent, acest flagel s-a extins de la delictele „consecrate” ce se împloteau în mod tradițional cu crima organizată, și anume traficul de droguri sau arme, și asupra altor domenii, precum cel al falsurilor, al infrațiunilor îndreptate împotriva proprietății, al celor din domeniul financiar-bancar, al faptelor ce se comit prin violență și al traficului de ființe umane, respectiv prostituție și proxenetism.

Toate aceste modalități de manifestare a crimei organizate cunosc evoluții îngrijorătoare, fiind deosebit de dificil să se facă lumină asupra adevăratelor dimensiuni.

Crima organizată abordează astăzi, alături de segmentele tradiționale (producția ilegală și traficul de alcool și țigări, jocurile de noroc, prostituția și traficul de ființe umane), noi domenii de mare prosperitate cum sunt: producția și traficul de droguri, traficul de arme și materiale radioactive, contrabanda cu deșeuri toxice, traficul cu opere de artă, traficul cu autoturisme furate, comerț cu animale rare, fraude cu cărți de credit, spălarea banilor murdari². O situație de noutate, exploatată de crima organizată, este micșorarea ofertei mondiale de organe umane pentru transplant. În acest domeniu s-a dezvoltat o piață neagră care exploatează sărăcia, îndeosebi din țările subdezvoltate, iar progresele înregistrate

¹ Gheorghe Nistoreanu, Costică, Păun, *Criminologie*, București, Editura Europa, 2000, pag. 228.

² Costică Voicu, *Banii murdari și crima organizată*, în *Poliția română*, nr.2/1994, pag. 30.

în tehnicile de conservare a organelor prelevate sunt de natură a spori această activitate³.

Astfel, în ceea ce privește traficul de droguri, asistăm în ultimii 15-20 de ani la o generalizare a problemelor legate de acesta, iar situația generală în acest domeniu s-a înrăutățit foarte mult din cauza că nu ne mai confruntăm cu situații particulare, ci cu un fenomen care a cuprins deja toate regiunile lumii. Puterea economică și influența pe toate planurile a cartelurilor drogurilor sunt în continuă creștere, iar odată cu globalizarea consumului de droguri se realizează și o cooperare tot mai strânsă și mai amplă între organizațiile criminale, care ajung să controleze întregi continente.

Referindu-ne, spre exemplu, doar la America Latină, principalii producători de droguri sunt Columbia, Peru și Bolivia, iar Argentina, fără a intra în această categorie, este un uriaș „portavion” de unde pleacă spre diverse colțuri ale lumii aeronave încărcate cu stupefianțe⁴. Drogurile columbiene ajung și în Cuba, ale cărei ape teritoriale servesc drept filieră de export a acestora, cu toate că cei vinovați de trafic de droguri sunt pasibili de pedeapsa cu moartea. Dezvoltarea pieței globale a drogurilor s-a făcut în paralel cu aceea a traficului ilegal de arme, muniții, materiale explozive și uneori radioactive către guverne, mișcări de rezistență, formațiuni de gherilă și trupe de mercenari din lumea a treia și nu numai, prin intermediul comercianților, oamenilor de afaceri și serviciilor secrete care obțin profituri considerabile de pe urma acestor tranzacții.

Aceasta reprezintă o oportunitate perfectă pentru structurile crimei organizate de a interfera și de a-și folosi rețelele, locurile secrete de depozitare și propriii specialiști pentru a obține câștiguri enorme.

Proliferarea traficului de autoturisme furate în ultimii ani a devenit dramatică, în majoritatea țărilor europene, reprezentând cel mai serios segment al crimei organizate după traficul de droguri⁵. Recrudescența deosebită a acestui segment al crimei organizate își are explicația în rentabilitatea furtului de autoturisme, prețul unui autoturism de marcă fiind foarte ridicat, precum și în posibilitatea mult mai redusă ca infractorul să fie prins, deoarece acesta, având la dispoziție autoturismul furat, se deplasează rapid spre unul din punctele de frontieră unde are aranjată, complici fiindu-i vameșii, trecerea într-o altă țară. Un fenomen exploziv, manifestat pregnant după 1990 și care a căpătat un caracter tot mai organizat, îl constituie proxenetismul și prostituția. Cei implicați, profitând de facilitățile obținute prin deschiderea granițelor și libera circulație în cadrul țărilor din Uniunea Europeană, își desfășoară activitatea pe teritoriul unor state unde legislația este îngăduitoare și unde acest fenomen a devenit o adevărată industrie. În această activitate mafiotă, pe lângă prostituție și proxenetism, se practică și comerțul cu copii sub egida adopțiilor legale sau mai puțin legale.

³ Ion Pitulescu, *Al treilea război mondial. Crima organizată*, București, Editura Național, 1996, pag. 10.

⁴ Sergiu Klein, „Droguri pentru dividende politice și economice”, în *Lumea magazin*, nr.7/1999, pag. 28-30.

⁵ Ion Pitulescu, , *op. cit.*, pag. 48.

Orice acțiune ilicită de anvergură ce își propune câștiguri maxime și continuitate în operațiunile întreprinse va atinge, inevitabil, punctul critic în momentul în care se va încerca integrarea profitului în circuitul financiar-bancar.

Se recurge în aceste situații la spălarea banilor care desemnează reinvestirea în afaceri licite a banilor obținuți din afaceri ilicite utilizând, în acest scop, circuite financiare interne și internaționale complicate. În concepția Interpolului, organizațiile criminale ar putea fi clasificate astfel⁶:

- familiile mafiei, în care se găsesc structuri ierarhice, norme interne de disciplină, un cod de conduită și o anumită diversitate de activități ilicite și licite;
- organizații profesionale, ai căror membri se specializează în una sau mai multe tipuri de activități criminale (traficul de mașini furate, laboratoare clandestine pentru fabricarea drogurilor, imprimerii clandestine de monedă falsă, răpiri de persoane pentru răscumpărare, jafuri organizate etc.);

- organizații criminale etnice, ca rezultat al unui concurs de împrejurări, cum ar fi imensa discrepanță a nivelurilor de viață, severitatea excesivă a procedurilor de imigrare, expansiunea geografică, slăbiciunea sau carența legilor (cea mai recent înființată organizație criminală etnică⁷ este cea formată din albanezi care, în urma conflictului militar din Kosovo, a preluat comanda operațiunilor criminale din nordul Italiei unde duc un adevărat război al clanurilor mafioate în încercarea de a înlătura mafia locală⁸);

- organizații teroriste internaționale, care practică asasinatele, deturnările de avioane, răpirile de persoane sub diverse motivații: politice, militare, religioase sau rasiale;

- organizații specializate în reciclarea banilor și care au o clientelă variată: contrabandiști, traficanți de droguri cu milioane de dolari lichizi obținuți din afaceri ilicite și cărora au nevoie să le ofere un caracter de dobândire licită, oameni de afaceri ce încearcă să se sustragă de la plata impozitelor, deținători de fonduri obscure destinate corupției și mituirii etc. În lumea specialiștilor și organismelor internaționale de luptă contra crimei organizate se apreciază că volumul anual al profiturilor obținute de către cele mai puternice grupări criminale depășește cifra de 300 miliarde dolari, ceea ce reprezintă aproape 9% din comerțul mondial.

Așadar, funcționează o imensă economie subterană, un vast spațiu economic și financiar secret, care își dezvoltă permanent puterea, ajungând să reprezinte procente semnificative din produsul intern brut.

Dacă ar fi să prezentăm schematic segmentele cele mai importante ale activității complexe desfășurate de marile organizații criminale, vom observa trei mari secvențe operative:

- *prima* vizează infracțiunile comise prin folosirea violenței cu scopul ca organizația criminală să-și mențină dominația într-un anumit teritoriu ori să se impună în alte spații. Aceasta ar fi componenta primitivă, extrem de dură, care vizează, nu în puține cazuri, atacul violent la adresa autorităților, a cetățenilor, a societății în general;

⁶ Vezi revista *Buletinul poliției*, nr.1/1995, pag. 24.

⁷ Datele sunt preluate din *Buletinul poliției pentru combaterea criminalității economico-financiare*, nr.8-9/1994, București, pag. 25.

⁸ Corneliu Vlad, „Filierea balcanică a drogurilor în tranziție”, în *Lumea magazin*, nr.4/1999, pag. 11.

- *a doua secvență* cuprinde suma tuturor infracțiunilor comise în mod organizat și cu caracter permanent, în fapt un veritabil proces de producție criminală, o industrie a crimei care generează câștiguri fabuloase. Cu riscul de a ne repeta, vom încerca ierarhizarea acestor categorii de infracțiuni: traficul de droguri, actele de mare contrabandă cu o imensă diversitate de mărfuri (cafea, alcool, țigări, armament, explozivi, substanțe radioactive, toxice, autoturisme, confecții, opere de artă, antichități, metale prețioase, blănuri rare etc.), prostituția, pornografia, răpiri de persoane, traficul de ființe umane, șantajul, omorurile la comandă etc.;

- *secvența a treia* este cea a spălării banilor proveniți din crimă.

Acesta din urmă este segmentul cel mai complicat și dificil de finalizat din partea organizațiilor criminale, care utilizează un arsenal sofisticat pentru a penetra circulația financiar-bancară națională și internațională.

În legătură cu acest domeniu al spălării banilor, specialiștii afirmă că apare în scenă o nouă clasă criminală extrem de rentabilă, formată din superprofesioniști care îi ajută și îi tănuiesc pe alți criminali prin intermediul activităților financiare. Acești indivizi corespund prea puțin stereotipului unui criminal al lumii interlope. Ei sunt experți financiari, economiști, avocați, agenți de bursă, precum și membri ai unor profesii legale și nu trebuie să devină direct implicați în activitatea criminală fundamentală, ci doar să tănuiască și să transfere profitul ce rezultă din aceasta⁹.

În ceea ce privește România, se poate afirma că până în prezent crima organizată nu s-a manifestat la intensitatea și amploarea existentă în alte țări ale lumii¹⁰. Aceeași situație este specifică și pentru Republica Moldova.

Prin urmare, suntem de părerea că, pentru a combate eficient crima organizată, demersul autorităților trebuie să se înscrie pe două coordonate importante: crearea și consolidarea cadrului legal și instituțional, iar pe de altă parte, o politică penală adecvată.

În aceste condiții, propunerile cuprinse în proiectul legii pentru modificarea și completarea Codului penal român au fost și sunt încă mai mult decât binevenite.

Această inițiativă, impusă de realitățile românești din ultimii ani, s-a înscris pe linia eforturilor făcute de comunitatea internațională prin intermediul ONU, Consiliului Europei, Uniunii Europene de a elabora instrumentele juridice necesare contracarării crimei organizate prin armonizarea legislației penale la nivel regional și elaborarea unor politici de prevenire și combatere flexibile și coordonate la nivel internațional.

Perfecționarea legislației este o premisă necesară, dar nu și suficientă pentru consolidarea stării de legalitate¹¹.

Mai rămâne ca organele specializate chemate să aplice aceste dispoziții și să nu fie obstrucționate în activitatea de aplicare în concret a legii pentru ca și în Republica Moldova și în România să funcționeze principiul egalității în fața legii penale, iar eforturile de apărare a valorilor societății împotriva diferitor structuri criminale organizate să fie încununat de succes.

⁹ Costică Voicu, *Banii murdari și crima organizată*, op. cit., pag. 59.

¹⁰ Ion Pitulescu, op. cit., pag. 365.

¹¹ Gheorghie Nistoreanu, Costică Păun, , op. cit., pag. 260.

Iurie ODAGIU, doctor în drept, conferențiar universitar,
prim-prorector pentru studii al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ A ORGANELOR POLIȚIENEȘTI ÎN COMBATerea Sustragerilor și Exportului Ilicit A Obiectelor din Patrimoniul Cultural

Comerțul ilegal internațional cu valori culturale constituie o latură importantă a criminalității transnaționale. După valoarea tranzacțiilor la nivel internațional această activitate criminală transnațională cedează doar traficului de droguri, traficului de ființe umane și traficului de arme.

Spre deosebire de activitățile ilicite menționate, traficul cu obiecte de valoare culturală, de regulă, constituie o activitate complexă care implică sustragerea obiectelor de valoare culturală din colecțiile muzeelor sau a persoanelor particulare, efectuarea ilegală a unor săpături arheologice, exportul ilegal al obiectelor de valoare culturală pentru a fi vândute la prețuri sporite. De regulă, în țara de origine obiectul ce constituie valoare culturală este apreciat la un preț mai mic, iar în țările cu un număr mare de persoane bogate și colecționari, acesta sunt realizate la prețuri foarte mari. Cele mai afectate țări de criminalitatea contra patrimoniului cultural sunt Franța, Italia, Rusia, Polonia, Germania. În rezultatul acțiunilor militare din Irak (2003) au fost vandalizate Muzeul arheologic național, Biblioteca națională din care au fost sustrate obiecte de raritate deosebită și de valoare inestimabilă pentru omenire (ca exemplu originalul celui mai vechi cod de legi – Codul lui Hamurabi).

Astăzi, majoritatea oamenilor care nu sunt preocupați de asemenea probleme, de regulă, nu acordă o atenție cuvenită acestor probleme. Majoritatea consideră că pot exista și activa fără ași crea gânduri și probleme vizavi de domeniul dat.

Republica Moldova nu constituie o excepție de la problema abordată. Mii de obiecte de valoare culturală au fost exportate ilegal în țările Uniunii Europene: în Rusia anual se săvârșesc peste 5000 de sustrageri ale bunurilor patrimoniale, în Franța peste 3000 pe an, în Italia peste 3500 obiecte se anunță anual în căutare. În republica Moldova o asemenea statistică practic nu există, deși cunoaștem că pe parcursul ultimilor 10 ani din mai mult de 60 biserici au fost sustrate obiecte de cult, dar nu se cunoaște câte persoane în particular au devenit victime ale unor asemenea fapte, în unele cazuri persoanele nu cunosc că au devenit victime ale unor escrocherii.

Mecanismele de săvârșire a infracțiunilor din domeniul dat sunt foarte ingenioase: schimbul obiectului original cu o copie, falsificarea expertizelor și permiselor de export, exportul în scopul de restaurare cu nimicirea ulterioară a documentelor, prezentarea organelor de control a originalului sub pretextul că constituie o copie bine executată, ascunderea în locuri special adaptate în timpul traversării frontierei etc.

Procurarea obiectelor de valoare culturală a devenit o modalitate foarte eficientă de spălare a banilor, este o modalitate sigură de păstrare a lichidităților, fapt care protejează banii de inflație, iar cu timpul obiectul devine și mai scump. Traficul cu obiecte de valoare culturală este un gen specific al criminalității transnaționale și presupune implicarea unor personalități, colecționari, instituții și agenți economici din întreaga lume.

Scara largă la care a ajuns să se dezvolte comerțul ilicit cu obiecte din patrimoniul cultural a trezit preocuparea organizațiilor nonguvernamentale la nivel internațional. De regulă, cumpărătorii ai obiectelor de valoare culturală sunt muzeele. Abia după 24 iunie 1995, odată cu semnarea la Roma a Convenției referitoare la bunurile culturale sustrate și exportul ilicit a apărut un act normativ internațional, menit să interzică muzeelor procurarea obiectelor de valoare culturală suspecte. Până la 1995 exista numai un cod deontologic, semnat de mai mult de 10 directori ai muzeelor, prin care se obligau să verifice originea obiectelor de valoare culturală ce urmează a fi procurate. Acest aspect a trezit discuții în rândul savanților și persoanelor preocupate de investigarea problemelor patrimoniului cultural. Unii sunt de părerea că situația descrisă este favorabilă, deoarece există șanse ca obiectele de valoare culturală să se întoarcă înapoi în muzeu și să devină din nou obiecte ce aparțin întregii societăți. Alții sunt de părerea că este necesară o înăsprire a normelor internaționale în acest domeniu și muzeelor să le fie interzisă procurarea obiectelor dacă originea acestora este dubioasă.

La nivel mondial există o serie de organisme internaționale în sarcina cărora este pusă și contribuția la combaterea infracțiunilor ce țin de traficul de obiecte de valoare culturală: ONU, Interpol, Europol, Eurojust, Centrul regional al inițiativei de cooperare în sud-estul Europei pentru combaterea criminalității transfrontaliere (SECI), Inițiativa central europeană (ICE).

Toate aceste organisme, în special Interpol, Europol, la care mai putem adăuga și Asociația internațională a vămilor au tangență directă la problema discutată. Interpolul și Europolul sunt, însă, organe regionale centrale destinate acumulării și transmiterii informației. Statele care s-au lovit puternic de această problemă și au conștientizat-o și-au creat organele sale competente în combaterea criminalității cu obiecte din patrimoniul cultural. Astfel la 1969 Italia a creat Echipa de carabinieri destinată protecției valorilor culturale, căreia, pe lângă cazurile de cercetare a infracțiunilor din domeniu, i-au fost atribuite și competențe largi: eliberarea autorizațiilor de import și export a obiectelor de valoare culturală, eliberarea licențelor de autorizare a comerțului cu obiecte de valoare culturală, gestionarea bazelor de date cu asemenea obiecte sustrate, asigurarea bunurilor etc. Acest serviciu a fost dezvoltat când secții în fiecare oraș al Italiei.

Organizațiile investite cu dreptul de cercetare a infracțiunilor în domeniul traficului cu obiecte de valoare culturală ale diferitor state întocmesc și mențin baze de date în vederea popularizării și depistării obiectelor sustrate. Mai puțin active pe acest eșichier sunt fostele țări sovietice (cu excepția Rusiei), deși aceste țări au devenit furnizori importanți de asemenea obiecte peste hotare.

Unele aspecte negative sunt favorizate de imperfecțiuni ale legislației, altele iresponsabilității noastre față de patrimoniul cultural. În acest aspect aș evidenția și Republica Moldova, legea penală a căreia incriminează distrugerea sau deteriorarea monumentelor de istorie și cultură. Aceasta faptă poate fi incriminată dacă a fost săvârșită asupra unui monument inclus în Registrul monumentelor de istorie și cultură prin Hotărâre de Parlament. În celelalte cazuri (săpături arheologice neautorizate, lipsa înregistrării monumentului în Registru) constituie alte fapte sau nu cad sub incidența legii.

Problema de bază o constituie pasivitatea organelor de poliție în acest domeniu: sustragerile din muzee, biserici sunt calificate de rând cu celelalte infracțiuni, însă problema de bază în aceste cazuri o constituie aprecierea prețului obiectului, aspect important pentru încadrarea juridică a faptei. Unele obiecte de valoare culturală pot fi apreciate material la prețuri mizerabile sau pot fi declarate că nu costă nimic. În aspect de importanță științifică, istorică și culturală, însă, aceste obiecte pot avea o valoare inestimabilă.

În concluzie aș face unele recomandări care indică că pe această dimensiune există substrat consistent de activitate:

- lărgirea și publicarea Registrului bunurilor de valoare culturală și istorică;
- constituirea bazei de date electronice a obiectelor de valoare culturală în toate muzeele, bisericile și bibliotecile Republicii Moldova;
- constituirea în cadrul Departamentului Poliție al MAI a unei echipe specializată în cercetarea faptelor contra patrimoniului cultural;
- sensibilizarea societății că obiectele vechi, cu vârsta mai mare de 100 ani constituie valori culturale.

Igor TROFIMOV, doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Drept civil” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Evghenia GUGULAN, lector al Catedrei „Drept civil”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Grigore ARDELEAN, lector-asistent al Catedrei „Drept civil”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

PROBLEMA DETERMINĂRII LIMITELOR RĂSPUNDERII PATRIMONIALE PENTRU ACTELE DE POLUARE TRASFRONTALIERĂ

Transfrontier pollution can be described as pollution originating in one country and having effects within other countries. It includes for example pollution of international rivers, lakes and hydrographic basins, pollution of coastal waters near the borders of two countries, pollution of air over short distances or over long distances, noise in frontier zones (for example airport near a foreign city).

It does not differ from national pollution except that it occurs between sovereign states. As a result, the institutional and legal means to combat transfrontier pollution are generally different from those available for national pollution

Un instrument clasic de realizare a prescripțiilor normelor juridice este răspunderea, care are la rândul său un impact mai redus în domeniul protecției mediului și prezintă multiple particularități.

Constituția Republicii Moldova în art.37 alin.(1) consfințește dreptul fiecărui om la un mediu neprimejdios din punct de vedere ecologic pentru viață și sănătate, precum și la produse alimentare și obiecte de uz casnic inofensive¹. Totodată, alin.(4) al aceluiași articol prevede că: „Persoanele fizice și juridice răspund pentru daunele pricinuite sănătății și avutului unei persoane ca urmare a unor contravenții ecologice”. Ca urmare, deducem că legislatorul a menționat doar o formă a răspunderii, cea contravențională, omițând și alte forme ale răspunderii de mediu cum ar fi, de pildă, cea penală sau civilă aplicată pentru diferite încălcări.

Aici apare și necesitatea determinării limitelor răspunderii pentru daune de mediu nu doar la nivel național, ci și internațional, deoarece problema în cauză este specifică tuturor statelor datorită procesului de producție care inevitabil implică și anumite efecte negative ce vizează starea de mediu a țărilor vecine. Suntem de acord cu faptul că procesul de determinare a întinderii răspunderii pentru daune de mediu revine în sarcina mai multor instituții de drept din perspectiva determinării

¹ Publicat la 18.08.1994 în M.O. Nr. 1.

factorilor ce au cauzat o daună, metodei comiterii, gradului vinovăției, persoanei făptuitorului etc.

Astfel, problema dată necesită o soluționare înainte de toate la nivel național, în sensul stabilirii unui cadru normativ de reglementare, nucleul căruia va servi răspunderea pentru daune de mediu, pentru ca ulterior statul să poată determina cu ușurință agentul poluator.

Putem vorbi despre un mediu neprimejdios doar în situațiile când acesta nu este periclitat de factori care ar induce la astfel de cazuri, simplu vorbind atunci când lipsesc factori poluanți sau însăși starea de poluare.

În acest sens, la prima etapă vom încerca să oferim câteva definiții fenomenului de poluare (lat. *polluere* – a păta, a pângări, a profana) cum ar fi:

- o activitate de distrugere a echilibrului ecologic prin vicierea mediului punând în pericol viața, sănătatea, patrimoniul, liniștea, starea de confort a oamenilor;
- o stare de lucruri unde este stabilit un dezechilibru în urma unei activități nocive (poluant)²;
- o introducere directă sau indirectă, ca rezultat al unei activități desfășurate de om, de substanțe, de vibrații, de căldură și/sau de zgomot în aer, în apă ori în sol, care pot aduce prejudicii sănătății umane sau calității mediului, care pot dăuna bunurilor materiale ori pot cauza o deteriorare sau o împiedicare a utilizării mediului în scop recreativ sau în alte scopuri legitime³;
- prejudiciile sau urmările utilizării sau folosirii substanțelor în stare solidă, lichidă sau gazoasă care pot avea o acțiune negativă asupra organismelor vii și/sau a mediului⁴.

La a doua etapă de cercetare a fenomenului de poluare vom evidenția sensul noțiunii de poluare transfrontalieră cu enunțarea factorilor, acțiunilor și efectelor.

În literatura de specialitate noțiunea de „poluare” a fost tratată în mod diferit. Astfel, termenul: „poluare transfrontalieră” a fost utilizat pentru prima dată în Recomandarea Consiliului OCDE din 14 noiembrie 1974 „privind principiile poluării transfrontaliere”, reluată cu unele modificări în alte texte internaționale. Conform acestui document, prin poluare se înțelege introducerea de către om, direct sau indirect, a substanțelor ori a energiei de mediu, care antrenează consecințe prejudiciabile capabile de a pune în pericol sănătatea umană, a vătăma resursele biologice și sistemele ecologice, a aduce atingere acordurilor ori a jena alte utilizări legitime ale mediului.

Termenul „poluare transfrontalieră” a fost utilizat, de asemenea, și în Convenția de la Geneva din 13 noiembrie 1979⁵ „cu privire la poluarea atmosferică transfrontalieră pe distanțe lungi”, în contextul căreia aceasta desemna poluarea atmosferică în zonele de frontieră dintre două state⁶.

² I. Trofimov, *Dreptul mediului*, Chișinău, 2002, pag. 9.

³ Cristina Ionescu, Curs, „Elemente de legislația mediului”, 2003. Catedra de Hidraulică și Mașini Hidraulice, an V, specializarea „Ingineria mediului”, pag. 3.

⁴ Legea nr.1540 din 25.02.98 privind plata pentru poluarea mediului. Publicat :18.06.1998 în MO nr. 54-55 art Nr.: 378. art.3, alin.(1).

⁵ În vigoare pentru Republica Moldova din 7 septembrie 1995.

⁶ Art.1, punctul B al Convenției.

Din definițiile expuse ale poluării putem desprinde și „consecințele prejudiciabile, daune...”, adică urmările care se produc în urma activităților de producție a statelor cu tendințe de dezvoltare economică și industrială. Practic, constatăm prezența faptelor (actele de poluare) și a consecințelor (daună de mediu).

Dreptul internațional rămâne destul de reticent la acceptarea și mai cu seamă la concretizarea ideii răspunderii internaționale a statelor pentru prejudiciile aduse mediului. Cele mai generoase sunt, în acest sens, declarațiile marilor reuniuni internaționale precum cele de la Stockholm (1972) și Rio de Janeiro (1992); aceasta din urmă recunoaște necesitatea pentru state de a elabora o legislație națională privind răspunderea pentru poluare și alte pagube aduse mediului, precum și indemnizarea victimelor lor (principiul 13), de a pune în practică principiul poluatorul plătește (principiul 16), completate cu obligația de informare a statelor între ele în caz de situație de urgență (principiul 18 și 19). Textele juridice care să permită angajarea răspunderii patrimoniale în domeniu rămân rare și în stare embrionară.

Instituția răspunderii transnaționale poate fi angajată sub forma răspunderii politice, morale și materiale (patrimoniale). În materie de daună de mediu, anume răspunderea patrimonială este proprie raporturilor transfrontaliere. Însă pentru tragerea unui stat „poluator” la răspundere este necesar să concretizăm unele nuanțe ce țin de evaluarea prejudiciului:

- Este necesar de a lua în considerare faptul că actele de poluare produc efecte doar după scurgerea unei perioade de timp uneori chiar durabile. Adică faza sesizării urmărilor nocive sau negative are un caracter perpetuu.
- Daunele sau prejudiciile provocate în urma poluării au un caracter rareori imediat, iar de cele mai multe ori dauna se manifestă după un timp, fapt care generează obstacole în procesul stabilirii agentului poluator.
- Datorită efectelor în timp în cazul în care acestea se manifestă peste zeci de ani, uneori este imposibil de stabilit sursa de poluare, fapt indispensabil la determinarea subiectului responsabil.

Pentru determinarea limitelor răspunderii patrimoniale pentru actele de poluare transfrontalieră este necesară atingerea următoarele obiective, cum ar fi:

- Identificarea sursei poluării inclusiv și pe teritoriul unui stat străin.
- Relevarea factorilor care au contribuit la producerea daunei sau a prejudiciului.
- Realizarea monitoringului de întindere a daunei de mediu, analiza complexă a prejudiciului ce a afectat atât statul „poluator”, cât și cel „poluant”.
- Determinarea victimelor poluării.
- Determinarea responsabilului pentru daunele de mediu. În acest sens s-au remarcat trei sisteme:

1) Prima ipostază constă în canalizarea responsabilității⁷. Aplicarea acestui mecanism presupune desemnarea, înainte de a surveni prejudiciul, a persoanei care va suporta povara răspunderii și care, pentru aceasta, va trebui să subscrie

⁷ Mircea Duțu, *Dreptul mediului*, ediția a II-a, București, 2008, Ed.C.H.Beck, pag. 262.

o garanție. Ca exemplu tipic în acest sens este citată responsabilitatea pentru prejudiciile consecutive deversării hidrocarburilor în mare. Unele sisteme au cunoscut principiul canalizării răspunderii în materia accidentelor de sănătate determinate de poluare. Astfel, o lege japoneză din octombrie 1973 stabilea un fel de prezumție de cauzalitate pentru unele maladii zise specifice, determinate de poluanți, precum mercurul, cadmiul și arseniul. Indemnizarea acestor pagube este suportată în mod direct de către poluatori, proporțional cu contribuția la poluare în zona respectivă.

2) O altă tehnică de desemnare a responsabililor rezidă în constituirea unui fond de indemnizare alimentat prin cotizațiile poluatorilor.

3) La rezultatele asemănătoare se poate ajunge și prin intermediul reglementărilor fiscale. În acest sens, redevența percepută de către agențiile financiare de bazin din Franța constituie un exemplu edificator.

Ținând seama de riscurile tot mai mari pe care le prezintă activitățile umane pentru mediu, legea instituie pentru prejudiciu o răspundere „cu caracter obiectiv, independent de culpă”. Întrucât dovada existenței culpei devine inutilă, pentru a se angaja răspunderea, de acum înainte, asigurarea calității mediului nu mai aparține categoriei obligațiilor de mijloc, ci devine una de rezultat⁸.

Totodată, este stabilită și o răspundere solidară a făptuitorilor. Aceasta înseamnă că victima poate să se îndrepte împotriva oricăruia dintre autori spre repararea totală a pagubei, iar aceasta rămâne să se îndrepte împotriva celorlalți, între care obligația devine divizibilă.

O altă regulă instituită în domeniul răspunderii de mediu este obligativitatea reparării unei daune.

La rândul său, legislația penală autohtonă prevede doar aplicarea unor sancțiuni mizere (de exemplu, art.230 CP al RM stabilește sancțiune pentru poluarea aerului în mărime de la 300 la 800 unități convenționale sau cu închisoarea de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate)⁹ și componența materială care nu permite aplicarea sancțiunilor în caz de daună ce se produce peste timp.

În acest sens, este necesar de ținut cont de faptul că majoritatea acțiunilor cauzatoare de daune mediului nu presupun prezența imediată a daunei sau posibilitatea determinării mărimii integrale a acesteia. Drept exemplu simplu poate servi faptul că substanțe cum ar fi Freon-11 și Freon-12 aflate în stare gazoasă care se găsesc în cantități mari în lichidele pentru răcire și în flacoanele aerosol, fiind emise în atmosferă, ele nu cauzează imediat efecte negative. Astfel, ele ajung într-o perioadă lungă de timp în atmosferă, unde sub influența razelor ultraviolete ale soarelui se descompun și eliberează atomi de clor. Acestea intră în reacție cu moleculele de ozon din atmosferă pe care le discompun în simple molecule de oxigen, fiind distrus astfel stratul de ozon. Dacă avem în vedere că gazele de

⁸ Mircea Duțu, *Dreptul mediului*, București, 2008, pag. 268.

⁹ Legea Republicii Moldova nr. 985/ 18.04.2002. Codul penal al Republicii Moldova, MO 128-129/1012 din 13.09.2002.

Freon ajung în 10-15 ani în atmosferă, atunci efectele se produc timp de 50-100 ani. Astfel, luând în considerare perioada extinsă dintre acțiune și efect a gazelor vătămătoare, evaluarea impactului negativ asupra mediului și stabilirea agentului poluator va fi practic imposibilă, din considerentul imposibilității de a pedepsi persoana, deoarece aceasta nu va mai fi pasibilă de a fi trasă la răspundere datorită scurgerii termenului de prescripție.

Drept concluzie, putem propune următoarele soluții.

Pe plan intern:

– revigorarea poziției legislatorului vizavi de componența formală a infracțiunilor ecologice;

– instituirea unei proceduri simplificate de cercetare penală;

– încorporarea inspectoratului ecologic în cadrul MAI pentru oferirea unui statut mai pozițional al organului polițienesc;

– revigorarea principiilor procesual-penale referitoare la infracțiunile ecologice cum ar fi examinarea chestiunii cu privire la aplicarea principiului de răspundere pe temei obiectiv.

Pe plan internațional:

– promovarea unei inițiative privind crearea poliției ecologice europene, cu oferirea unui statut special pe teritoriul tuturor statelor semnatare, prin prisma căruia polițiștilor euroecologi să le fie permisă efectuarea actelor de urmărire penală;

– adoptarea unui cadru legislativ comun al statelor europene privind contracararea și relevarea fraudelor ecologice efectele cărora provoacă poluare mediului și care de fapt constituie o problemă a tuturor statelor europene;

– încheierea unor tratate internaționale de prudență ecologică, ce ar permite statelor aderente efectuarea acțiunilor de prevenire, depistare, localizare și sancționare a subiectului răspunzător, precum și stabilirea cuantumului de pedepse unice aplicate statului poluator de către un organ ierarhic superior.

Bibliografie

1. Constituția Republicii Moldova.
2. I. Trofimov, *Dreptul mediului*, Chișinău, 2002.
3. Cristina Ionescu, Curs „Elemente de legislația mediului”, 2003.
4. 4 Mircea Duțu, *Dreptul mediului*, ediția a II-a, București, 2008, Ed. C.H. beck.
5. Analele științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” seria Drept Public, Chișinău, 2002.
6. Legea nr.1540 din 25.02.98 privind plata pentru poluarea mediului.
7. Legile Republicii Moldova 985/18.04.2002: Codul penal al Republicii Moldova (în vigoare până la 24.05.2009).
8. Convenția de la Geneva din 13 noiembrie 1979 „cu privire la poluarea atmosferică transfrontalieră pe distanțe lungi”.

Сергей ШКОЛА, кандидат юридических наук
начальник докторантуры и адъюнктуры Днепропетровского
государственного университета внутренних дел (Украина)

ТРАНСНАЦИОНАЛЬНАЯ ПРЕСТУПНОСТЬ В СФЕРЕ ИГОРНОГО БИЗНЕЗА

Для тех случаев, когда преступные действия нарушают законы нескольких стран, криминологи ввели термин «транснациональная преступность». Анализ международных правовых документов позволяет выделить три группы транснациональных преступлений: межнациональные, т.е. преступления против мира и безопасности человечества (агрессия, геноцид, экоцид, апартеид); преступления, которые наносят ущерб двум и более государствам (наркопреступления, контрабанда, торговля оружием); преступления, которые совершаются на территории одной страны гражданами другой страны.

Большинство транснациональных преступлений совершаются с помощью информационных технологий. Бурное развитие глобальной сети Интернет и связанных с ней технологий имеет (как и всякое другое проявление прогресса) не только позитивные последствия, но и разнообразные отклонения и трудности. Примером которых может рассматриваться распространение азартных игр, оказавшихся вне всякого регулирования и контроля. Отсутствие последних определяется самой природой доступа к Интернету и свободы размещения на страницах его сайтов каких-либо ресурсов. Например, согласно результатам социологического исследования, проведенного Государственным институтом развития семьи и молодежи, оказалось, что две трети украинской молодежи (возрастом 14-35 лет) пользуются Интернетом, треть имеет доступ к Интернету. Но лишь трое из пяти используют компьютер для работы либо учебы, а каждый десятый практически исключительно играет в игры. Более 5 % городской молодежи (преимущественно подростки 14-17 лет) каждый день проводят свое свободное время возле игровых автоматов.

Для игры в сети не нужно присутствие в игровом зале за карточным столом или игральным автоматом. При этом не требуются документы, которые удостоверяют, сколько исполнилось игроку лет. Достаточно лишь просто зарегистрироваться, пополнить «игровой кошелек» и сделать ставку. Сейчас предлагается наиболее простой способ пополнения виртуального

кошелька – отправить «смс» с мобильного телефона на указанный номер. Назвать конкретную цифру зарегистрированных игроков в сети Интернет невозможно, однако, можно предположить, что лица, которым не исполнилось 18 лет, составляют большинство.

Вопреки наличию серьёзных проблем в нормативном регулировании и контроле над игорным бизнесом в его традиционных формах (казино, букмекерские конторы, тотализаторы на ипподромах, ставки на результаты бильярдных соревнований и т.д.) он все же не остается без внимания законодателя и органов исполнительной власти, в том числе правоохранительных органов. Этого, к сожалению, нельзя сказать о так называемых «виртуальных казино».

Вопрос азартных игр в Интернете рассматривается и Европейской комиссией, которая изучает состояние проблемы и разрабатывает меры регулирования. Запрета на игру в Интернете в Европе, очевидно, не будет. Сейчас азартная игра в Интернете официально разрешена (кроме некоторых стран Карибского бассейна, Австралии и Швейцарии).

В Украине такие же процессы развиваются без особой рекламы и дискуссий относительно целесообразности и нежелательности разрешения на открытие виртуальных казино, которые уже есть и успешно работают. Показательно, что за некоторыми из них стоят зарубежные организации и предприниматели. Тщательная проверка, возможно, позволит утверждать, что большей частью виртуальных казино в Украине владеют иностранцы, а это приводит, среди всего другого, к бесконтрольному вывозу капитала.

Рассмотрим механизм функционирования виртуального игрового учреждения. Пользователь сети Интернет набирает соответствующий адрес, который легко можно найти с помощью стандартных поисковых систем Интернета. Нажав кнопку с желаемым языком общения – русским либо английским, посетитель получает доступ к таким страницам этого сайта, как: «Учредители», «Правила игры», «Открытие счета», «Регистрация» и другие. На странице «Учредители» мы не найдем официальных данных о владельцах казино. Сообщается только, что правами на программный продукт (наверное, тот, что позволяет играть с персонального компьютера в игры виртуального казино) владеет какая-то «Ассоциация игорного бизнеса и казино Восточной Европы». Изучение других страниц сайта позволяет понять условия и порядок игры в нем.

Сначала необходимо загрузить с этого сайта на свой компьютер огромного размера компьютерную программу казино. Поскольку она «весит» 2,5 мегабайт в запакованном виде, ее загрузка займет довольно много времени. Как результат, потенциальный игрок, который не стал полноправным членом казино, уже начинает тратить деньги (в данном случае – это оплата телефонного времени и оплата услуг провайдера). После того как программа будет на жестком диске игрока, он должен ее установить, то есть привести в рабочее состояние. Затем с помощью этой программы через Интернет связаться с сервером (сайтом) казино, где новому игроку будет сообщено его условное имя (так называемый Login),

пароль (Password), необходимый для получения доступа к игре, и ключевое слово (KeyWord), которое используется для перевода денег на счет казино, а также, если повезет, получения выигрыша. Эта процедура называется регистрацией.

Следующим шагом является заполнение платежного поручения, форма которого любезно размещена на соседней странице сайта, и перевод определенной суммы денег в один из выбранных банков. Список банков со всеми необходимыми реквизитами находится здесь же. Как обещает виртуальный администратор, на протяжении 1 часа после поступления средств игроку будет выдано соответствующее количество игровых фишек. Это необходимо понимать так, что при следующем посещении казино новый игрок увидит на экране своего монитора изображение своих фишек, которые он имеет право использовать, чтобы делать ставки в рулетку, карты и т.д. То есть, лишь получив виртуальные фишки за реальные деньги, можно начинать игру. Правда, владельцы казино обещают выкупить фишки у игроков при первом же их требовании. Если же фишки были куплены не для того, чтобы их сразу продать обратно, можно начинать игру.

В случае проигрыша поставленных на кон фишек, со счета игрока администрацией казино снимаются соответствующие деньги. При выигрыше – соответствующие суммы переводятся на этот счет, что отображается в виде увеличения количества виртуальных фишек. По требованию игрока, как обещают владельцы казино, его выигрыш может быть переведен на другой счет, то есть не счет виртуального казино.

Анализ изложенной схемы сразу же показывает ее, мягко говоря, невыгодность для игроков. Во-первых, как вступительный взнос, так и возможный выигрыш перечисляются на счет, владельцем и бесконтрольным пользователем которого является не игрок, а владельцы казино. Во-вторых, в отличие от реального казино, игроки виртуального казино никак не могут проконтролировать, что колесо рулетки вращается медленно, что изображения карт игроков не видит крупье и т.д. Поскольку отсутствует законодательство, которое бы регулировало условия работы виртуального казино, игроки не могут надеяться и на то, что кто-то (какая-либо надзирательная инстанция) – контролирует соблюдение владельцами казино правил игры. В-третьих, отсутствие достоверных официальных данных об учредителях (владельцах) казино делает прозрачными шансы игроков получить свои деньги в случае, если однажды они не найдут в Интернете сайт этого казино.

Изложенное позволяет сделать вывод о том, что в существующем виде азартные (на реальные деньги) игры в сети Интернет никак и никем не контролируются. Игроки виртуальных казино обречены на проигрыш, а в силу зарубежного происхождения таких игорных заведений средства «уплывают» за границу, а прибыль владельцев казино в Украине не облагаются налогами.

Михаил ВЕРБЕНСКИЙ, кандидат юридических наук, доцент,
заместитель министра внутренних дел Украины

БОРЬБА С ТЕРРОРИЗМОМ НА ТРАНСПОРТЕ

В условиях современных процессов глобализации национальная безопасность каждого государства находится в тесной связи с общими тенденциями безопасности мирового сообщества, что, безусловно, актуализирует необходимость формирования государственной политики борьбы с наиболее опасными преступлениями, к которым относятся террористические проявления в современном мире.

Проблема борьбы с терроризмом является сложным феноменом, который требует интеграции многих отраслей знаний, в том числе юридической науки для углубленного исследования особенностей уголовно-правовой, криминологической, криминалистической, оперативно-розыскной характеристик преступлений террористического характера и разработки мер по их предупреждению на объектах транспортной системы.

Транспортная система становится сегодня одним из основных потенциальных объектов терроризма. Одновременно транспорт нередко становится средством достижения преступных целей экстремистов, пытающихся путем совершения террористических акций добиться удовлетворения политических и иных требований, подвергая при этом опасности людей. Преступления террористического характера отличаются продуманностью и тщательностью планирования при их подготовке, изощренностью, и, как показывают события последних лет, использования современных технических средств их совершения. В этой связи деяния данной категории на транспорте обретают такую качественную характеристику как технологичность.

Анализ криминологической безопасности на объектах транспортного комплекса показывает, что его коммуникации нередко используются преступниками для незаконной транспортировки нелегальных мигрантов через государственные границы, оружия, боеприпасов, взрывчатых веществ, наркотических средств, и других запрещенных в гражданском обороте предметов.

В обслуживании органов внутренних дел на транспорте МВД Украины находятся фактически все виды современного транспорта: железные дороги, вокзалы; мосты; путепроводы; аэропорты; управления гражданской

авиации; морские и речные порты; пароходства, плотины, шлюзы и другие гидросооружения.

Криминологическая безопасность объектов единой транспортной системы Украины наряду со специализированными подразделениями обеспечивают и другие службы органов внутренних дел, в частности государственной службы охраны магистрального трубопроводного транспорта, государственной службы безопасности дорожного движения, а также патрульная служба МВД Украины.

Опыт последних лет показывает, что практически все объекты транспортной системы в равной мере оказываются как предметом, так и орудием совершения преступлений террористической направленности преимущественно организованных преступных групп. Таким образом в последние годы криминогенная обстановка на объектах транспорта требует постоянного внимания.

Следует признать актуальной проблему, связанную с так называемым «телефонным» терроризмом, который характеризуется десятками ложных сообщений о готовящихся преступлениях террористического характера на объектах железнодорожного, воздушного и водного транспорта Украины.

Общественная опасность распространенности этих преступлений обуславливает отвлечение сил и средств органов внутренних дел от выполнения функций по охране общественного порядка, а организация и проведение комплекса превентивных мероприятий приводит к определенным материальным убыткам, связанным с нарушением нормальной работы транспорта и его предприятий.

Анализ террористических акций, совершенных в последние годы на транспорте в США, Испании, Великобритании, Российской Федерации и других государствах Европы и мира стали характеризоваться возросшей общественной опасностью в связи с применением мощных взрывных устройств, сложных технических средств, а также совершением террористических акций террористами-смертниками.

Очевидно, что стабилизация криминогенной обстановки требует от органов внутренних дел и других правоохранительных структур осуществления оперативно-профилактических мероприятий на объектах транспорта, которые должны быть направлены на повышение эффективности борьбы с международным терроризмом, наемничеством, незаконной миграцией на железнодорожном, воздушном и водном транспорте.

Эффективный контроль за уровнем, структурой и динамикой нелегальной миграции является важным средством в сфере предупреждения террористических проявлений, которые используют для реализации своих преступных целей миграционные потоки в рамках существующих транспортных коридоров.

На транспортных объектах Украины проверяются десятки тысяч иностранцев, которые привлекаются к административной ответственности,

выдворяются за пределы государства, ставятся на оперативный учет органов внутренних дел.

В последние годы в практику деятельности органов внутренних дел, обслуживающих объекты транспорта для выявления лиц, подозреваемых в совершении правонарушений или преступлений, находящихся в розыске, используются возможности специальных электронно-криминалистических комплексов, а также других аналогичных систем, которые позволяют осуществлять эту функцию.

Очевидно, что обеспечение общественной безопасности и правопорядка на объектах транспорта должно быть совместной задачей не только транспортной милиции, но и Министерства транспорта и связи, а также соответствующих структур Службы безопасности Украины.

В то же время, следует констатировать, что улучшение криминогенной обстановки на объектах транспорта с учетом международного опыта обеспечения правопорядка и нормальной работы транспорта, требует внедрения новых и более эффективных форм и методов взаимодействия.

Одним из направлений, которое может способствовать повышению надежности правовой охраны транспортной системы от общественно опасных посягательств террористического характера, является унификация законодательного регулирования и правового обеспечения общественных отношений в этой сфере. Возможно, необходимо создание в перспективе – Транспортного кодекса Украины, предмет регулирования которого объединил бы все общественные отношения в сфере функционирования транспорта.

Является очевидным, что базовые законы и нормативные акты, которые касаются охраны транспортной системы («О транспорте», «О дорожном движении», «О городском электрическом транспорте» и многие другие) требуют их гармонизации с европейскими стандартами, создание завершенной системы подзаконных актов в этой сфере.

В свою очередь уголовное законодательство должно содержать социально обусловленные нормы, обоснованные с позиций защиты функционирования транспортной системы, охраны здоровья и жизни людей, учитывать масштабы вреда, который причиняется обществу. Криминализация общественно опасных деяний в этой сфере должна учитывать: социальные, экономические, организационные, технические, правовые, криминологические, процессуальные, криминалистические, психологические и другие факторы.

Вместе с совершенствованием законодательства, требуют комплексной разработки подзаконные нормативные акты, которые призваны регулировать безопасность организации перевозок пассажиров и грузов на всех видах транспорта. Разумеется, что это включает не только предрейсовый досмотр и регистрацию пассажиров на железнодорожном, воздушном, автомобильном, водном и других видах транспорта.

Национальные нормативные акты в определенном отношении

стремятся учесть зарубежный опыт борьбы с террористическими проявлениями, в частности тот который в настоящее время регулирует механизм досмотра воздушных судов в США и европейских государствах.

Примером может быть реализация общих положений Конвенции о правонарушениях и некоторых других действиях, совершенных на борту воздушного судна (Токио, 14 сентября 1963 г.) в обеспечении безопасности воздушных судов от незаконного вмешательства, которое регулируется Типовой инструкцией о порядке обеспечения авиационной безопасности во время выполнения авиационных перевозок и работ с аэропортов других государств утвержденной приказом Минтранса Украины от 17 января 2002 года №16, а также Планом мероприятий организационного обеспечения исполнения Государственной программы авиационной безопасности гражданской авиации утвержденной распоряжением Кабинета Министров Украины от 2 июня 2004 года №360-р.

Следует заметить, что эти сравнительно недавно принятые отраслевые документы в большей степени стали учитывать важность проблемы безопасности авиационных полетов в плане предупреждения возможных захватов воздушных судов, в том числе и в террористических целях. С другой стороны эффективность реальной реализации профилактических мер требует разработки совместных нормативных актов о порядке взаимодействия правоохранительных, транспортных и иных субъектов по обеспечению безопасности и правопорядка на объектах воздушного транспорта.

Сегодня борьба с преступностью, и особенно такой ее опаснейшей формой как терроризм, требует дальнейшего совершенствования информационного обеспечения взаимодействия всех правоохранительных органов и в первую очередь подразделений органов внутренних дел, других центральных органов исполнительной власти, доступности информации о пассажирах, пользующихся всеми видами пассажирского транспорта (железнодорожного, воздушного, водного, автомобильного) с целью выявления разыскиваемых преступников.

Контроль за пассажиропотоками на железнодорожном, воздушном, водном и автомобильном транспорте должен осуществляться в постоянном режиме для проверки необходимых данных, которые позволяют сотрудникам правоохранительных органов получать своевременную информацию для принятия превентивных мер по предупреждению и пресечению преступлений, задержания лиц находящихся в розыске за совершение преступлений и скрывающихся от суда и следствия.

Функционирование этой системы должно включать автоматизированные информационные базы данных всех предприятий транспортной инфраструктуры, которые получают соответствующую информацию, независимо от форм их собственности. Использование данной информации необходимо при сопровождении работниками правоохранительных органов судов и подвижного состава других видов

транспорта с целью предупреждения террористических актов.

Прогрессивным средством обеспечения безопасности транспортной системы от посягательств террористического характера является использование работниками транспорта, а также сотрудников правоохранительных органов систем видеонаблюдения, охранной сигнализации и других технических средств. Применение указанных технических средств в первую очередь позволяет выявить и зафиксировать на объектах транспорта признаков преступной деятельности террористического характера. Безусловно, важное значение имеет использование идентификационных криминалистических систем видеонаблюдения, с целью обнаружения и задержания преступников. Очевидно, что в этом направлении несомненный интерес представляет опыт европейских государств (например, ФРГ).

Одной из сложных проблем в плане борьбы с террористическими проявлениями является обеспечение миграционного контроля, состояние которого пока еще не отвечает сложившейся иммиграционной ситуации в европейских государствах. При этом, речь идет не только об эффективности таможенного, пограничного и других видах контроля, но и об отсутствии возможностей влиять на состояние иммиграционной обстановки (несовершенство законодательной и нормативной базы, отсутствие средств для содержания и выдворения правонарушителей и др.).

На наш взгляд, перспективными направлениями в сфере борьбы с террористическими направлениями на транспорте являются.

Создание автоматизированного информационного банка передовых идей и технологий правоохранительных структур, осуществляющих борьбу с терроризмом на транспорте.

Обмен специалистами в области транспортной безопасности и их обучение в специальных центрах и странах Европы.

Обмен информацией об имеющихся новых технических средствах обеспечения транспортной безопасности.

Проведение на постоянной основе научных исследований, научно-практических конференций, семинаров, круглых столов по проблемам борьбы с транспортным терроризмом.

**SECȚIA
DREPT PENAL**

Simion CARP, doctor în drept, conferențiar universitar,
rector (comandant) al Academiei Ștefan cel Mare a MAI
Elena CARP, șef interimar Serviciu,
Biblioteca Națională a Republicii Moldova

PATRIMONIAL CULTURAL – OBIECT AL ACTIVITĂȚII CRIMINALE TRANȘNAȚIONALE

Experiența care se acumulează de organele de ocrotire a normelor de drept în activitatea de combatere a criminalității, și în special a atentatelor la obiectele care constituie patrimoniul cultural, indică la faptul că acest fenomen se dezvoltă la nivel internațional. Sustragerile, contrabanda, traficul cu obiecte de valoare culturală nu constituie cazuri separate și întâmplătoare. Aceste fapte sunt săvârșite de grupări criminale transnaționale specializate în traficul de obiecte și documente care posedă valoare istorică, științifică, artistică sau religioasă. Comerțul cu asemenea obiecte este la fel de profitabil ca și alte direcții de activitate ale grupărilor criminale cum ar fi traficul de persoane, droguri sau arme. Afacerile ilegale cu obiecte de valoare culturală aduc grupărilor criminale un profit enorm datorită faptului că prețul acestor obiecte este mare, mulți colecționari privați, precum și persoane din mediul afacerilor doresc să devină proprietari ale obiectelor de valoare culturală. Această situație este motivată de faptul că mulți indivizi consideră că devenind proprietari de obiecte și documente de valoare culturală, obțin o poziție socială mai importantă, iar investițiile efectuate sunt mai puțin riscante (obiectele de valoare culturală cresc cu timpul în preț, nu se devalorizează și există cerere permanentă pe piața neagră).

Grupările criminale, însă, folosesc profitul pentru pregătirea și săvârșirea altor fapte de acest gen, astfel creându-se rețele de traficanti de valori culturale și magazine ilegale în străinătate. Acest fapt a permis crearea grupărilor criminale transnaționale specializate în traficul de obiecte și documente care fac parte din patrimoniul cultural al diferitor țări.

Piața mondială a anticariatului a cunoscut în ultimii 10 ani o dezvoltare vertiginoasă și a creat o premisă importantă pentru exportul obiectelor și documentelor (cărților) din fostele țări ale lagărului socialist. Astăzi, practic, este imposibil de estimat numărul și valoarea obiectelor trecute ilegal peste hotarele Moldovei, Ucrainei, Rusiei, Belarusiei, României spre țările UE, Japoniei și SUA.

În acest sens, combaterea atentatelor criminale și a traficului cu obiecte și documente de valoare istorică, artistică, științifică și religioasă constituie sarcina

nu numai a unei subdiviziuni, sau a unui stat aparte, dar este necesară implicarea organelor de drept a tuturor statelor interesate în combaterea acestui gen de activitate criminală.

Actualmente, baza normativă, măsurile aplicate din partea organelor competente nu pot stopa sustragerile, escrocheriile, contrabanda și vânzările ilegale ale obiectelor de valoare culturală. În ultimul an cererea la obiectele de valoare culturală a crescut considerabil, crescând și prețurile. Aceasta se datorează instabilității economice și recesiunii economice mondiale.

Activitatea criminală organizată în domeniul traficului de obiecte culturale constituie o activitate complexă. În detaliu, obiectele sustrate sau descoperite pe teritoriul unei țări, de regulă, sunt ascunse în diferite locuri (gropi special amenajate, cabane, locuri ascunse în păduri etc.¹) în apropiere de graniță. Aceste obiecte sunt supuse unor evaluări și dacă prezintă valoare, materială sunt transportate în țara unde vor fi valorificate material. Comercianții, de regulă, nu participă la acțiunile de contrabandă. Următoarea etapă după trecerea frauduloasă a acestora peste frontiere este „spălarea sau altfel spus - legalizarea bunului”. Cumpărătorii, în cazul că sesizează proveniența dubioasă a bunului, acordă prețuri mai mici, motivând că acestea nu pot fi scoase la licitații publice, nu pot fi supuse asigurărilor și nu-și pot reclama public posesia bunului. Iar cumpărarea bunurilor de o persoană de bună credință creează impedimente la repatrierea acestora.

Actualmente a devenit foarte popular comerțul cu bunuri culturale prin intermediul Internetului. Nimeni în ultimii ani, practic, nu este capabil să depisteze și să analizeze toate ofertele și afacerile încheiate în domeniu prin Internet.

Majoritatea furturilor de valori culturale sunt rezultatul instrucțiunilor de peste hotare, de această părere este Maciej Trzcinski². El consideră că infractorii bine pregătiți în domeniu nu întâlnesc mari dificultăți în contrabanda cu bunuri culturale, deoarece ofițerii vamali și poliștii nu posedă o pregătire profesională în istoria artei și sunt depășiți în încercarea de a identifica sau a deosebi uneori asemenea obiecte. Totodată, aceștia nu posedă nici cele mai mici abilități în aprecierea vechimei obiectelor supuse controlului. Acest fapt permite grupărilor criminale să camufleze obiectul să folosească falsuri (inclusiv un obiect original printre obiectele copii executate la o calitate înaltă, prezentarea de acte false care confirmă că obiectul nu constituie patrimoniu cultural etc.).

În Republica Moldova nu există o evidență separată a obiectelor de valoare culturală sustrate sau anunțate în căutare, precum nu există și o statistică a infracțiunilor din acest domeniu. Potrivit ofițerilor implicați în activitățile de cercetare a acestor genuri de infracțiuni, ponderea atentatelor la obiectele din

---

¹ Augustin Lazăr, „Combaterea criminalității contra patrimoniului cultural național”, în materialele conferinței internaționale „*Combaterea criminalității contra patrimoniului arheologic european*”, Alba – Iulia, 28-31 mai 2007, Lumina Lex, 2008.

² Maciej Trzcinski, „Problema criminalității contra patrimoniului cultural în Polonia”, în materialele conferinței internaționale „*Combaterea criminalității contra patrimoniului arheologic european*”, Alba – Iulia, 28-31 mai 2007. Lumina Lex 2008.

patrimoniul cultural în Republica Moldova se axează pe sectorul privat și biserici (escrocherii, furturi, jafuri și tâlhării săvârșite asupra colecționarilor și persoanelor de vârstă înaintată care posedă obiecte de valoare culturală, istorică sau artistică, unii necunoscând despre valoarea acestor obiecte).

Un alt aspect care ar favoriza implicarea grupărilor criminale transnaționale este și gestionarea ineficientă a patrimoniului cultural mobil. Astfel, controlul efectuat de Curtea de conturi a Republicii Moldova a stabilit unele circumstanțe inadecvate pentru a fi acceptate în viitor, cum ar fi neîntocmirea Registrului de stat al patrimoniului cultural mobil și ca rezultat:

- bunurile culturale din patrimoniul muzeal al instituțiilor din subordinea Ministerului culturii (394,9 mii de unități la 01.01.2008) nu sînt înregistrate într-un sistem unic de evidență, lipsesc reglementările de transmitere a acestora în gestiune, precum și informația privind fluxul lor în cazul organizării expozițiilor, expertizelor, restaurărilor; etc.;

- nu există informația privind bunurile culturale mobile în funcție de semnificație, valoare și dimensiunile patrimoniului muzeal, de caracteristica științifică și tehnică, bunurile ce necesită restaurare și costul acestor lucrări;

- lipsește informația privind delimitarea muzeelor în: naționale, departamentale, raionale, municipale, orașenești, comunale, satești, obștești, private, ale întreprinderilor, asociațiilor, confesiunilor religioase etc.;

- lipsa metodologiei privind evidența valorică și cantitativă a bunurilor muzeale ce determină lipsa evidenței integrale a patrimoniului muzeal, majorându-se riscul neasigurării integrității conforme a pieselor muzeale și păstrării acestora;

- lipsa înregistrării integrale a drepturilor asupra bunurilor imobile și a terenurilor aferente lor, ceea ce denotă lipsa unei evidențe a bazei tehnico-materiale a instituțiilor culturale și nu permite determinarea exactă a patrimoniului utilizat conform destinației și a celui dat în arendă³.

Acestea, precum și alte încălcări favorizează pe deplin activitatea unor grupări criminale transnaționale specializate în traficul cu obiecte din patrimoniul cultural și constituie premise ca activitățile criminale din acest domeniu să fie cuprinse de latentitate.

Deși în ultimii 15 ani au fost sustrase o serie de obiecte din patrimoniul cultural al Republicii Moldova, acestea n-au fost anunțate în căutare prin intermediul INTERPOL și la acest capitol, în bazele de date a organizației menționate, Moldova practic nu figurează.

Potrivit lui Karl-Heinz Kind, membru al Secretariatului general Interpol, în 2005, în Europa, după numărul furturilor de bunuri culturale înregistrate, pe primul loc s-a plasat Franța (3490 cazuri) Polonia (2247), Rusia (2131), Germania (1830), Italia (1202). O serie de țări nu au putut furniza informații⁴.

³ Hotărârea Curții de conturi a Republicii Moldova nr.3 din 19 februarie 2009 privind raportul asupra gestionării patrimoniului public de către muzeele subordonate Ministerului Culturii și Turismului în perioada anilor 2005-2008. Monitorul Oficial Nr. 80-81 din 24.04.2009.

⁴ <http://www.interpol.int/public/ICPO/PressReleases/PR2007/PR200728fr.asp>

Având în vedere situația economică a Republicii Moldova, precum și recesiunea economică mondială, devine evident faptul că acest gen de infracțiuni se va afla într-o creștere stabilă, va avea și în continuare un caracter organizat și marea majoritate a faptelor vor fi săvârșite la comandă.

Începând cu anul 2002 au fost adoptate Codul penal, Codul de procedură penală, a fost modificată Legea cu privire la activitatea operativă de investigații. Aceste schimbări, însă, nu au determinat și o schimbare calitativă în combaterea criminalității ce atentează la patrimoniul cultural și pentru a ameliora situația în domeniu, pe lângă recomandările Curții de conturi, este necesară o revizuire a cadrului legal în domeniul indicat, în special reglementările penale, este necesară o analiză complexă a măsurilor operative de investigații ce se întreprind și care sunt necesare de a fi întreprinse, se impune constituirea bazelor de date în domeniu în vederea asigurării informaționale a activităților de cercetare, instruirea ofițerilor poliției și vamali în depistarea și aprecierea obiectelor de valoare culturală.

Victor BALMUȘ, doctor în drept, conferențiar cercetător,
șef al Direcției juridice a Academiei de Științe a Moldovei

ASPECTE PRIVIND PROTECȚIA JURIDICĂ A BUNURILOR CULTURALE ÎN REPUBLICA MOLDOVA¹

Este cert că bunurile patrimoniului cultural sunt rezultatul activității umane pe parcursul a mai multor generații, realizat în obiecte materiale sau imateriale unice, de interes local, național sau mondial.

A devenit deja banal sloganul: „Cel mai de preț bun al țării este poporul (oamenii)”. Poate datorită acestei platitudini aparente nu este conștientizată importanța bunurilor patrimoniului cultural nu numai pentru popor (oameni), dar și pentru umanitate. Fiind create pe parcursul evoluției diferitor civilizații care s-au perindat pe teritoriul țării noastre, astăzi bunurile patrimoniului cultural nu sunt protejate juridic, deci se fură, se distrug, se ruinează, se comercializează ilicit, se pierd, oricum, pentru totdeauna.

În această ordine de idei, deși suntem adepții aplicării raționale a forței coercitive a statului, trebuie să recunoaștem că legislația contravențională și penală a Republicii Moldova nu asigură bunurilor patrimoniului cultural protecția juridică necesară în conformitate cu standardele europene, cu obligațiile pe care și le-a asumat statul nostru odată cu ratificarea tratatelor internaționale în acest domeniu.

Astfel, Codul cu privire la contravențiile administrative prevede în art. 92 pentru încălcarea regulilor de ocrotire și folosire a monumentelor de istorie și cultură un avertisment sau aplicarea unei amenzi cetățenilor în mărime de până la zece unități convenționale și un avertisment sau aplicarea unei amenzi persoanelor cu funcții de răspundere – până la douăzeci de unități convenționale.

Sunt oare comensurabile aceste sancțiuni prejudiciului cauzat patrimoniului cultural?

La fel, art. 193 al Codul cu privire la contravențiile administrative nu evidențiază caracterul prejudiciabil sporit al atentatelor asupra bunurilor patrimoniului cultural.

Codul penal al Republicii Moldova tratează în aceeași manieră protecția juridică a bunurilor patrimoniului cultural.

Astfel, conform art. 133 „Prin valori culturale cu caracter religios sau laic se înțeleg valorile indicate în Convenția Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură din 14 noiembrie 1970 privind măsurile îndreptate spre interzicerea și prevenirea introducerii, scoaterii și transmiterii ilicite a dreptului de

proprietate asupra valorilor culturale.” Și aceasta în pofida faptului că convenția în cauză a fost ratificată de Parlamentul Republicii Moldova doar la 21 iunie curent, iar Republica Moldova a aderat la un șir de alte acte internaționale ratificate la data adoptării Codului penal, dar care n-au fost luate în seamă.

Pentru a sublinia caracterul prejudiciabil sporit al atentatelor asupra bunurilor patrimoniului cultural considerăm necesară introducerea circumstanței agravante „cauzarea prejudiciului bunurilor patrimoniului cultural de importanță națională sau mondială” în dispozițiile unor articole ale Codului penal.

În urma investigațiilor, având ca obiect protecția juridică a bunurilor patrimoniului cultural, propunem:

I. În Codului penal al Republicii Moldova nr. 985 din 18.04.2002 (Monitorul Oficial 128-129/1012, 13.09.2002) cu modificările și completările ulterioare:

1. Articolul 21 alin. (4) se modifică și se completează după cum urmează:
numărul „221” se exclude;
după numărul „254” se completează cu numărul „254¹”;
după numărul „257” se completează cu numărul „257¹”.

2. Articolul 133 de expus în următoarea redacție:
„Articolul 133. Bunuri ale patrimoniului cultural

Prin bunuri ale patrimoniului cultural cu caracter religios sau laic se înțeleg cele indicate în Convenția Organizației Națiunilor Unite pentru Educație, Știință și Cultură din 23.11.72 privind protecția patrimoniului mondial, cultural și natural, altor tratate internaționale la care Republica Moldova este parte, inclusiv:

a) monumentele: operele de arhitectură, de sculptură sau de pictură monumentală, elemente sau structuri cu caracter arheologic, inscripții, grote și grupuri de elemente care au o valoare universală excepțională, din punct de vedere istoric, artistic, științific, social sau tehnic, inclusiv instalațiile sau elementele decorative care fac parte integrantă din aceste realizări;

b) ansamblurile: grupuri de construcții izolate sau grupate, care, datorită arhitecturii lor, unității și integrării lor în peisaj, au o valoare universală excepțională din punct de vedere istoric, artistic, științific, social sau tehnic;

c) siturile: lucrări ale omului sau opere rezultate din acțiunile conjugate ale omului și ale naturii, precum și zonele incluzând terenurile arheologice care au o valoare universală excepțională din punct de vedere istoric, estetic, etnologic sau antropologic.”;

d) elementele patrimoniului arheologic: toate vestigiile, bunurile și alte urme ale existenței omenirii în trecut a (ale) căror:

- salvagardare și studiu permit redarea evoluției istoriei omenirii și a relației sale cu mediul natural;
- principale mijloace de informare le constituie săpăturile și descoperirile, precum și alte metode de cercetare asupra umanității și mediului ambiant;
- amplasare se situează în orice spațiu ce ține de jurisdicția părților;

e) elementele patrimoniului cultural imaterial.

3. Articolul 186 alin. (2) punctul d) de completat în final cu cuvintele „sau a bunurilor patrimoniului cultural de importanță națională sau mondială”.

4. Articolul 189 alin. (2) de completat în final cu punctul f) cu următorul conținut: „cu cauzarea prejudiciului bunurilor patrimoniului cultural de importanță națională sau mondială”.

5. Articolul 190 și 191 alin. (2) de completat în final cu punctul e) cu următorul conținut: „cu cauzarea prejudiciului bunurilor patrimoniului cultural de importanță națională sau mondială”.

6. Articolul 193 alin. (2) de completat în final cu punctul d) cu următorul conținut: „cu cauzarea prejudiciului bunurilor patrimoniului cultural de importanță națională sau mondială”.

7. Articolul 196 alin. (3) de completat în final cu punctul c) cu următorul conținut: „cu cauzarea prejudiciului bunurilor a patrimoniului cultural de importanță națională sau mondială”.

8. De completat legea cu articolul 197¹ expus în următoarea redacție:

„Articolul 197¹. Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor patrimoniului cultural

(1) Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor patrimoniului cultural se pedepsește cu amendă în mărime de pînă la 1000 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de pînă la 240 de ore, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de pînă la 3000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2) Distrugerea sau deteriorarea intenționată a bunurilor patrimoniului cultural de importanță națională sau mondială,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 500 pînă la 1000 unități convenționale sau cu muncă neremunerată în folosul comunității de 240 de ore, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 3000 pînă la 10000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate

(3) Aceleași acțiuni soldate cu daune în proporții mari bunurilor patrimoniului cultural de importanță națională sau mondială, se pedepsesc cu închisoare de la 5 la 15 ani.”

9. Articolul 199 alin. (2) de completat în final cu punctul d) cu următorul conținut: „cu cauzarea prejudiciului bunurilor patrimoniului cultural de importanță națională sau mondială”.

10. Articolul 221 de exclus.

11. De completat legea cu articolul 254¹ expus în următoarea redacție:

„Articolul 254¹. Comercializarea bunurilor patrimoniului cultural

(1) Comercializarea intenționată a bunurilor patrimoniului cultural săvârșită în proporții mari,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 800 la 1000 unități convenționale, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 5000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de pînă la 3 ani sau cu lichidarea întreprinderii.

(2) Aceeași acțiune săvârșită repetat,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 2000 unități convenționale sau cu închisoare de la 1 la 4 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 8000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita

o anumită activitate pe un termen de până la 3 ani sau cu lichidarea întreprinderii.

(3) Acțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2) săvârșite în proporții deosebit de mari, se pedepsesc cu amendă în mărime de la 200 la 3000 unități convenționale sau cu închisoare de la 4 la 7 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 8000 la 10 000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate pe un termen de până la 5 ani sau cu lichidarea întreprinderii.”

12. De completat legea cu articolul 257¹ expus în următoarea redacție:

„Articolul 257¹. Încălcarea prevederilor normative privind protecția bunurilor patrimoniului cultural

(1) Executarea lucrărilor de cadastru, de terasament, de ameliorare, de construcții și altor lucrări necalitative, neterminat sau necorespunzând condițiilor contractului, proiectului, reglementărilor tehnice în construcții și prevederilor normative privind protecția bunurilor patrimoniului cultural de către conducătorii organizațiilor de construcție, conducătorii de șantier și persoanele cu funcție de răspundere care exercită controlul calității construcțiilor,

se pedepsește cu amendă în mărime de până la 500 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, în ambele cazuri cu privarea de dreptul de a ocupa anumite funcții sau de a exercita o anumită activitate pe un termen de la 2 la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 1000 la 3000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate.

(2) Continuarea de către persoanele responsabile a lucrărilor executate necorespunzător și sistate prin acte de control ale organelor competente, în cazul în care aceasta poate afecta rezistența și stabilitatea construcțiilor, dacă aceasta a avut drept urmare:

a) distrugerea totală sau parțială a construcției;

b) daune în proporții mari,

se pedepsește cu amendă în mărime de la 200 la 1000 unități convenționale sau cu închisoare de până la 5 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 10000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea întreprinderii.”

13. Alin. (4) al art. 248 de expus în următoarea redacție:

„Trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a bunurilor patrimoniului cultural, eludându-se controlul vamal ori tăinuindu-le de el prin ascundere în locuri special pregătite sau adaptate în acest scop, ori cu folosirea frauduloasă a documentelor sau a mijloacelor de identificare vamală, ori prin nedeclarare sau declarare neautentică în documentele vamale sau în alte documente de trecere a frontierei sau fără astfel de documente, precum și nereturnarea pe teritoriul vamal al Republicii Moldova a bunurilor patrimoniului cultural scoase din țară, în cazul în care întoarcerea lor este obligatorie,

se pedepsesc cu închisoare de la 3 la 8 ani, iar persoana juridică se pedepsește cu amendă în mărime de la 5000 la 10 000 unități convenționale cu privarea de dreptul de a exercita o anumită activitate sau cu lichidarea întreprinderii.”

II. Codului cu privire la contravențiile administrative, adoptat la 29.03.85 cu modificările și completările ulterioare, se modifică și se completează după cum urmează:

1. Articolul 92 se expune în următoarea redacție:

„Articolul 92. Încălcarea regulilor de protecție a bunurilor patrimoniului cultural

Încălcarea regulilor de protecție a bunurilor patrimoniului cultural sau deteriorarea lor, –

atrage după sine aplicarea unei amenzi cetățenilor în mărime de până douăzeci și cinci unități convenționale și aplicarea unei amenzi persoanelor cu funcții de răspundere – până la o sută cincizeci de unități convenționale.

Neexecutarea sau executarea necorespunzătoare a prescripțiilor organelor de control sau supraveghere de stat, –

atrage după sine aplicarea unei amenzi cetățenilor în mărime de până la cincizeci de unități convenționale și aplicarea unei amenzi persoanelor cu funcții de răspundere – până la trei sute de unități convenționale.

Executarea neautorizată a săpăturilor arheologice sau alte acțiuni intenționate care pot cauza deteriorarea sau modificarea stării inițiale a bunurilor patrimoniului cultural, –

atrage după sine aplicarea unei amenzi cetățenilor în mărime de la treizeci până la cincizeci de unități convenționale și aplicarea unei amenzi persoanelor cu funcții de răspundere – de la o sută cincizeci până la trei sute de unități convenționale.

Comercializarea și punerea în circuit a bunurilor patrimoniului cultural fără acte legale de proveniență (acte de livrare conform documentației de evidență contabilă, –

atrage după sine aplicarea unei amenzi cetățenilor în mărime de până la 1000 de unități convenționale și aplicarea unei amenzi persoanelor cu funcții de răspundere – până la trei mii de unități convenționale.”

2. Articolul 193 se completează cu alin. (15) în următoarea redacție:

„Trecerea bunurilor patrimoniului cultural peste frontiera de stat (vamală) a Republicii Moldova, eludând controlul vamal, în lipsa componenței de contrabandă sau a altei infracțiuni, –

atrage după sine aplicarea unei amenzi cetățenilor în mărime de până la două mii unități convenționale, iar persoanelor cu funcții de răspundere – până la trei mii unități convenționale cu confiscarea mărfurilor, obiectelor și altor bunuri care constituie obiectul încălcării, precum și a mijloacelor de transport și a altor mijloace destinate pentru transportarea și tănuirea acestora.”

III. Articolul 8 al Legii privind licențierea unor genuri de activitate nr. 451 din 30.07.2001 (*Monitorul Oficial* 108-109/836, 06.09.2001) cu modificările și completările ulterioare, se completează în final cu punctul 51) în următoarea redacție: „comercializarea angro și cu amănuntul a obiectelor arheologice și altor bunuri ale patrimoniului cultural de importanță națională sau mondială”.

---

¹ Din păcate, propunerile de a include în dispozițiile Codului penal, Codului cu privire la contravențiile administrative a atentatelor asupra valorilor culturale ca circumstanță agravantă a fost auzită de legislator parțial, fiind inclusă doar în dispozițiile art. 288 alin. (2) lit. c) al Codului penal al Republicii Moldova (republicat, în vigoare din 24.05.2009). Codul contravențional conține valorile culturale sau istorice ca obiect al contravenției în art. 74 și art. 177.

Oleg CASIADI, doctor în filosofie, conferențiar universitar,
șef al Catedrei „Științe socioumane” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Constantin BOEȘTEANU, doctor în drept,
șef adjunct al Direcției Generale Analiză, Monitorizare
și Evaluare a Politicilor MAI

COLABORAREA MISIUNILOR DIPLOMATICE, STRUCTURILOR DE STAT, ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE ȘI NEGUVERNAMENTALE ÎN PREVENIREA ȘI COMBATERICA TRAFICULUI UMAN ȘI ASISTENȚA VICTIMELOR

In practice the government provided protection against the expulsion or return of refugees to countries where their lives or freedom would be threatened; however, the non governmental organisations considered the time limits provided by the law for submitting appeal applications and court procedures to be too short.

Moldova is a major source, and to a lesser extent, a transit country for women and girls trafficked for the purpose of commercial sexual exploitation. It is estimated that slightly more than one percent of the approximately 750,000 Moldovans working abroad are trafficking victims.

The non governmental organisations stated that government-sponsored programs for integrating refugees continued to improve, although more needed to be done in terms of identifying training opportunities for refugees.

Traficul de ființe umane reprezintă una dintre cele mai grave forme de violare a drepturilor omului, a demnității și a libertăților, se desfășoară de regulă într-un areal extins ca teritoriu și persoane implicate, traficanții profitând de naivitatea victimelor dar și de unele nesincronizări între instituțiile statului cu atribuții în domeniul educației, protecției sociale, stabilirii identității și circulației persoanelor.

Indiferent de forma în care se face exploatarea unei persoane, pentru prevenirea și combaterea acestui fenomen în continuă creștere între instituții și autorități, între acestea și organizațiile neguvernamentale trebuie să existe o cooperare în direcția prevenirii și combaterii oricărei forme de sclavie. Dat fiind faptul că, adesea, în cauzele de trafic de ființe umane intervin și elemente de extraneitate, traficanți, transportatori sau „consumatori”, este necesară și o cooperare internațională între organismele cu atribuții în prevenirea și combaterea acestor forme de exploatare umană¹.

¹ <http://www.mfa.md/integrarea-europeana/justitie-si-afaceri-interne>. Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova. Cooperarea în domeniul justiției și afacerilor interne. Problemele privind migrația. *Moldova și integrarea europeană*.

Acțiunile comune concentrate în sensul prevenirii și combaterii traficului de persoane și asistenței victimelor acestui trafic sunt cele mai eficiente atunci când sunt dezvoltate în cadrul unor parteneriate de colaborare. Republica Moldova este o țară exemplu pentru statele vecine din Europa pentru mai multe inițiative inovatoare. În primul rând, cooperarea dintre actorii guvernamentali și neguvernamentali se realizează în cadrul unei structuri bine definite, care este însumată în cadrul Planului Național de Acțiuni.

Atribuții în domeniul prevenirii și combaterii traficului de persoane, separate în cooperare, au, potrivit dispozițiilor din Legea Nr. 241-XVI din 20.10.2005, Ministerul Afacerilor Interne, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene, Serviciul de Informații și Securitate, Serviciu Grăniceri, Ministerul Protecției Sociale a Familiei și Copilului, Ministerul Educației, Tineretului și Sportului, Agenția Națională pentru Ocuparea Forței de Muncă. De competența Ministerului Afacerilor Interne, prin intermediul Centrului de combatere a traficului de Persoane și împreună cu Procuratura Generală, ține investigarea cauzelor de trafic de ființe umane și pedepsirea traficantilor. Intensificarea proceselor de integrare europeană, de cooperare internațională și a activităților de asistență juridică internațională reciprocă dintre Procuratura Republicii Moldova și organele procuraturii din diverse state, precum și dintre organismele internaționale a constituit una din prioritățile și premisele dezvoltării în ascensiune a activității desfășurate de Procuratură în anul curent privind atingerea valorilor general-umane, principiilor fundamentale democratice, supremației legii și asigurarea respectării acestor valori și principii. Procuratura Republicii Moldova a desfășurat și pe parcursul acestor ani o activitate amplă și coordonată de extindere a activității de integrare europeană, de cooperare internațională, înregistrând astfel o aprofundare semnificativă a relațiilor de cooperare internațională cu organele procuraturii din alte state, precum și cu organizațiile și organismele internaționale specializate². O atenție sporită a fost acordată în special raporturilor de cooperare cu reprezentanțele acreditate din străinătate în Republica Moldova, urmate de sporirea asistenței acordate organelor Procuraturii. Pe parcursul anului 2005, a fost intensificată cooperarea dintre oficiul procuraturii Generale din Chișinău și alte structuri afiliate internaționale. Astfel, a fost aprofundată, de asemenea, cooperarea cu Conferința Procurorilor Generali din Europa care are ca sarcină menținerea organizării în mod regulat a întrunirilor, promovarea și dezvoltarea schimbului de informații și a cooperării în domeniul asistenței juridice în materie penală dintre organele procuraturii ale statelor membre ale Consiliului Europei³.

Conform unui șir de convenții și declarații internaționale și regionale, Moldova are obligația juridică și politică de a lua măsuri pentru protejarea

---

² *Cooperarea internațională. Reglementarea juridică a cooperării internaționale, precum și Activitatea de cooperare internațională și asistență juridică a Procuraturii Generale înregistrată în anul 2005*, Procuratura Generală a Republicii Moldova, <http://www.procuratura.md/md/act/>

³ Procuratura Generală a Republicii Moldova, <http://www.procuratura.md/>

victimei-martor a traficului împotriva amenințărilor și răzbunării⁴. Unele dintre aceste documente sunt instrumente de protecție a drepturilor omului, cum este Convenția Europeană de Protecție a Drepturilor Omului (CEDO) sau Convenția ONU cu privire la drepturile copilului (CDC) și protocoalele sale opționale, sau Declarația ONU privind principiile de bază referitoare la justiția pentru victimele infracțiunilor (Declarația privind principiile de bază). Altele creează obligații în domeniul dreptului penal, cum sunt Convenția Națiunilor Unite împotriva crimei organizate transfrontaliere (Convenția COT) și protocolul sau prevenirea, combaterea și sancționarea traficului de persoane, în special femei și copii (Protocolul ONU cu privire la trafic), sau Convenția europeană cu privire la asistența juridică reciprocă în materie penală.

Tratamentele cu forța juridică obligatorie sunt obligatorii doar pentru „Părți”, adică statele care le-au semnat și ratificat. Tratatetele care au fost semnate de Republica Moldova dar încă nu au fost ratificate nu au o forță obligatorie, deși creează anumite obligații (potrivit art.18 al Convenției de la Viena cu privire la dreptul tratatelor, statele care au semnat dar încă nu au ratificat o Convenție sunt ținute de obiectul și scopul acesteia). Republica Moldova, de asemenea, și-a asumat o serie de angajamente politice de a lua măsuri pentru protejarea victimelor traficate, pentru protejarea martorilor și pentru a stabili supremația legii pe plan național și regional prin calitatea sa de membru la organizații regionale interguvernamentale, precum OSCE, Consiliul Europei și Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est. În cele din urmă, exista un șir de standarde ce reiese din norme internaționale fără putere juridică obligatorie și care emană de la diverse organe ale organizațiilor internaționale cum ar fi UNICEF, ICNUDO și OSCE-BIDDO. Acestea se bazează pe interpretările riguroase ale obligațiilor impuse de tratate și au fost citate în angajamentele politice. Anume din acest motiv în multe cazuri ele au o forță considerabilă, deși nu sunt obligatorii din punct de vedere juridic.

Un instrument extrem de util în desfășurarea programelor antitrafic la nivel național îl reprezintă Sistemul Național de Referire⁵, care este la începuturile sale în Republica Moldova. Un sistem național de referire este alcătuit din instituții de stat corespunzătoare din alți furnizori de servicii (ONG-uri), este recunoscut de către toate instituțiile de stat care interacționează cu persoanele traficate. Relațiile dintre instituții și mandat urmează să fie asigurate oficial prin încheierea memorandumurilor de înțelegere.

Acest mecanism trebuie, prin intermediul unei colaborări coordonate dintre instituții, să reușească coordonarea proceselor de identificare, referire și evaluare inițială a riscurilor presupusei victime ale traficului din momentul depistării sale. Instituțiile concrete trebuie să aibă un mandat clar în acest proces. În cadrul acestui

⁴ *Prevederi legislative privind combaterea traficului de ființe umane*, Asociația Femeilor de Carieră Juridică/ Centrul de Prevenire a Traficului de Femei, Chișinău, 2006, precum și A., Mândăcanu, C., Cojocaru, H. L., Wisemann, *Culegere de documente relevante pentru Republica Moldova cu privire la prevenirea și combaterea traficului de persoane*, Ambasada Statelor Unite ale Americii în Moldova, Chișinău, 2006.

⁵ *La Strada Express: Mecanismul Național de Referire pentru protecția și asistența victimelor traficului de persoane. Primii pași în Republica Moldova*, ediția nr.1 februarie 2005.

mecanism, trebuie asigurat cel puțin următoarele: un cadru pentru presupusele victime, în care ele ar putea primi o consultare independentă cu privire la drepturile și posibilitățile lor din punct de vedere juridic, precum și consecințele colaborării cu organele de drept, un adăpost sigur, acces la consultațiile medicale și psihologice și stabilirea unei „perioade de reflecție” ce va urma după identificarea inițială a presupusei victime; urmează a fi elaborate prevederi speciale cu privire la identificarea copiilor pentru a asigura că ei vor beneficia de asistență și protecție specializată⁶.

În Republica Moldova funcționează un parteneriat eficient între autoritățile guvernamentale și cele neguvernamentale. Autoritățile publice sunt susținute financiar, logistic și sub aspectul expertizei, al deprinderii rolurilor pe care le au de jucat în combaterea traficului de organizațiile interguvernamentale și de cele neguvernamentale.

Organizațiile internaționale de bază active în acest domeniu în Republica Moldova sunt: Organizația Internațională pentru Migrație. Misiunea din Moldova a acestei organizații acoperă, prin proiectele-activitățile desfășurate, toate ariile de politici antitrafic. Asistența și reabilitarea victimelor sunt activități concrete în care OIM se implică în mod direct, la scara națională, repatriind în Republica Moldova victime cetățeni români recuperați din trafic în străinătate și predate misiunilor sale din țările respective. Pentru ca victimele repatriate să poată fi asistate și protejate, OIM a structurat o rețea de 20 de organizații neguvernamentale care oferă victimelor traficului adăpost, asistență medicală, consiliere, recuperare și reintegrare socioprofesională. La intrarea în țară, victima este preluată de asistentul social al OIM și încredințată organizației cu cea mai mare apropiere de domiciliu⁷.

Reprezentanța UNICEF, PNUD, ILO-IPEC și programul ILO-Migrant sunt alte misiuni de o importanță mare în desfășurarea activităților în prevenirea și combaterea traficului de persoane în Republica Moldova.

Unul dintre aspectele cele mai importante care țin de trafic, și anume pedepsirea traficantilor, nu poate fi realizat decât prin eforturile comune ale tuturor structurilor responsabile, în cadrul unei cooperări profesionale. Investigarea infracțiunilor de trafic de ființe umane este realizată în Republica Moldova de către Centrul de Combatere a Traficului de persoane de pe lângă Ministerul Afacerilor Interne, de Procuratura Generală în cooperare cu structurile organelor de drept din țările de destinație în cooperare cu structurile internaționale polițienesci (Europol, Interpol).

Structurile de stat cooperează cu organizațiile neguvernamentale în prevenirea și combaterea traficului de persoane, precum și în asistența victimelor traficului de ființe umane. Misiunile diplomatice au un rol deosebit de important în identificarea cazurilor de trafic de ființe umane. Ulterior, reprezentanții misiunilor diplomatice se preocupă de repatrierea în siguranță a victimelor

⁶ OSCE/ODHIR, *National Referral Mechanisms. Joining Efforts to Protect the Rights of Trafficked Persons. A Practical Handbook*, OSCE/ODHIR, Warsaw, 2004, p.16.

⁷ Organizația Internațională a Migrației, misiunea în Moldova, *Crearea capacităților pentru un management mai bun al migrației*, www.iom.md

traficului. În momentul repatrierii din țara de destinație, misiunile diplomatice și oficiile consulare ale Republicii Moldova din țările de reședință sunt obligate prin lege să asigure repatrierea imediată a victimelor, fără întârziere nejustificată și prin asigurarea securității. Victima are dreptul să i se elibereze în mod gratuit documentele necesare pentru repatriere⁸. Victimele au dreptul să fie informate cu privire la drepturile lor de către oficiile consulare și misiunile diplomatice ale Republicii Moldova din statul în care a fost traficată. De asemenea, victima are dreptul să beneficieze de protecția și asistența unui diplomat special desemnat în cadrul procedurii de repatriere pe durata șederii în țara de destinație și de tranzit. Repatrierea constituie procesul de întoarcere a victimei în țara de proveniență și reintegrarea în țara de origine.

Organizația Internațională pentru Migrație, misiunea din Chișinău, a organizat în mai 2006 un curs de formare a oficialilor consulari ai Misiunilor Diplomatice a Republicii Moldova de peste hotare și Departamentului Afaceri Consulare din cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene al Republicii Moldova în domeniul Asistenței Victimelor Traficului de Ființe Umane⁹. Scopul acestui curs de formare a fost instruirea avansată privind chestiunile practice ce țin de activitatea oficialilor consulari ai misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova în procesul acordării asistenței victimelor traficate, inclusiv procedurile de identificare, repatriere și readresare a victimelor traficului de ființe umane. Principalele teme de discuție au vizat:

1. Definirea noțiunilor - cheie și conceptelor de trafic cu ființe umane precum și subiectelor legate de acest fenomen;
2. Însușirea cadrului legislativ de bază și rolul Guvernului în prevenirea și combaterea acestui fenomen și a factorilor care generează evoluarea fenomenului traficului de ființe umane;
3. Definirea instrumentelor legale în acest domeniu;
4. Descrierea procesului de migrație iregulară;
5. Identificarea diferenței dintre contrabandă și trafic;
6. Identificarea punctelor - cheie de traficare a copiilor;
7. Descrierea strategiilor comune de combatere a migrației ilegale;
8. Descrierea politicilor și strategiilor de prevenire;
9. Însușirea procesului de screening și a procedurilor de determinare a statutului victimei traficului de ființe umane;
10. Stabilirea sistemului pentru determinarea profilului, analiza datelor biometrice și identificarea victimei;
11. Însușirea sistemului de identificare și screening în cadrul centrelor de detenție;
12. Contribuirea la procesul de evaluare a riscului;
13. Contribuirea la schimbul de informații și mecanisme de referire;
14. Identificarea traumelor posttraumatice;

⁸ *Drepturile victimei traficului de ființe umane. Prevederi legale. Ediția III, Asociația Femeilor de Carieră Juridică/ Centrul de Prevenire a Traficului de Femei, United Nations Office on Drugs and Crime, Chișinău, 2007, p.7.*

⁹ *Comunicat de presă al Organizației Internaționale pentru Migrație, Misiunea în Republica Moldova, din 23 mai 2006, www.iom.md*

15. Descrierea procedurilor de intervievare a victimei;
16. Înțelegerea necesităților victimei cu referire la asistență și reintegrare;
17. Înțelegerea activității ONG-urilor și OI-urilor;
18. Înțelegerea abordării OIM privind traficul de ființe umane;
19. Descrierea procedurilor de repatriere;
20. Însușirea conceptelor de crimă organizată și cooperare;
21. Recurgerea la cele mai bune practici de protecție ale altor țări, inclusiv serviciile de reabilitare și reintegrare a victimelor;
22. Identificarea problemelor întâmpinate sau care pot apărea, precum și soluționarea acestora.

Cu suportul UNICEF (Fondul Națiunilor Unite pentru Copii), în municipiul Chișinău a fost deschis Centrul medical pentru tineret „Neovita”¹⁰, care este destinat adolescenților și are drept prioritate prestarea serviciilor medicale tinerilor, organizarea activităților de informare, educare, comunicare a tineretului în problemele de educație pentru sănătate, mod de viață sănătos, prevenirea infecțiilor cu transmitere sexuală și HIV-SIDA în familie, consultații psihologice și juridice. Ministerul Muncii și Protecției Sociale, prin intermediul specialiștilor din structurile ministerului amplasate în raioane, întreprinde acțiuni în vederea informării populației asupra riscurilor și consecințelor plecării ilegale peste hotare în căutarea unui loc de muncă. În acest scop, specialiștii în problemele egalității șanselor organizează în instituții de învățământ preuniversitar și superior seminare în vederea familiarizării tinerei generații cu consecințele traficului de ființe umane, participă la campaniile publicitare antitrafic în mass-media locale și republicane, convoacă ședințe de consiliere a victimelor traficului la reîntoarcerea lor în țară, în scopul reintegrării acestora în societate. Ministerul Afacerilor Interne participă la diferite reuniuni, conferințe și seminare naționale și internaționale privind combaterea traficului de ființe umane și a migrației ilegale. Împreună cu Ministerul Justiției, MAI a participat la redactarea recomandărilor privitoare la legislația antitrafic a Republicii Moldova¹¹, încadrate în procesul implementării proiectului „Reforma legislației penale în domeniul traficului de ființe umane în sud-estul Europei”, susținut de Pactul de Stabilitate în Europa de Sud-Est și Consiliul Europei. Ulterior, Recomandările au fost prezentate Parlamentului Republicii Moldova pentru a fi luate în considerare la definitivarea proiectelor Codului penal și Codului de procedură penală, care au fost aprobate.

---

¹⁰ Doru Petruți (coord.), *Violența față de copii în Republica Moldova: Raport asupra studiului*, Ministerul Educației și Tineretului al Republicii Moldova, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului al Republicii Moldova, UNICEF, Chișinău, Combinatul Poligrafic, 2007 și Valentina Bodrug-Lungu, Helen Moestue, (coord.), *Răspunsul statului la cazurile de violență față de copii: Raport asupra studiului privind sensibilitatea sistemului de protecție a copilului la identificarea, înregistrarea și referirea cazurilor de violență față de copii*, Ministerul Educației și Tineretului al Republicii Moldova, Ministerul Protecției Sociale, Familiei și Copilului al Republicii Moldova, UNICEF, Chișinău, Combinatul Poligrafic, 2007.

¹¹ Centrul de Combatere a Traficului de Persoane, Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, www.mai.md

La rândul său, Serviciul de Grăniceri a implementat în punctele de trecere și control al frontierei de stat un sistem automatizat special de control și evidență a cetățenilor și mijloacelor de transport „Pasagerul”. Punctele de trecere și control internațional sunt dotate cu mijloace tehnice speciale, necesare pentru verificarea documentelor, precum și pentru o evidență reciprocă (în direcția moldo-română și în direcția moldo-ucraineană, cu excepția sectorului transnistrean). Ministerul Dezvoltării Informaționale a încheiat un acord de colaborare cu Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene cu privire la acordarea accesului misiunilor diplomatice ale Republicii Moldova la Sistemul Informațional de Investigație „ACCES”, ceea ce va da posibilitatea identificării operative a cetățenilor moldoveni ce se află în străinătate. În prezent, acest sistem este instalat în cadrul Ambasadei Republicii Moldova la Roma, Italia.

Republica Moldova a semnat un număr de acorduri multilaterale și bilaterale cu alte țări pentru combaterea crimelor, incluzând TFU, printre care se numără următoarele acorduri: în 1998 – cu țările CSI; în 1999 – cu Turcia, România și Ucraina; în 2000 – cu Estonia; în 2001 – cu Uzbekistan; în 2002 – cu Italia și Belarus; în 2003 – cu Republica Cehă, Israel și Lituania. În 2006 au fost inițiate negocieri pentru semnarea unui acord bilateral cu Guvernul Emiratelor Arabe Unite privind prevenirea, combaterea și pedepsirea TFU.

Антон КИСЛЯКОВ, кандидат юридических наук, доцент,
начальник организационно-научного отдела научного центра
Владимирского Юридического Института Федеральной Службы
Исполнения Наказаний про Министерство Юстиции Российской Федерации

НАЦИОНАЛЬНЫЕ ОСОБЕННОСТИ ОРГАНИЗОВАННОЙ ПРЕСТУПНОСТИ В МЕСТАХ ЛИШЕНИЯ СВОБОДЫ

Проявление организованной преступности сегодня заставляет общество искать действенные и эффективные рычаги воздействия для борьбы с ней. Распространенность организованной преступности настолько велика, что в последнее время она стала носить международный и многонациональный характер. Пенитенциарная система, концентрирующая преступность во всех ее свойствах, не стала исключением для организованной преступности. Главным образом организованный характер преступности проявляется в наличии среди спецконтингента некоторого числа лиц, причисляющих себя к группировкам отрицательной направленности на территории исправительных учреждений (ИУ). В таких группировках действует свой «кодекс чести», она сохраняет свое существование благодаря своим уголовным традициям и «законам» которые хоть и имеют свою предысторию, однако с учетом современных условий развития государства, эти традиции подверглись значительным изменениям.

Одним из признаков, характеризующих организованную преступность в местах лишения свободы, является ее многонациональный характер. Так называемое «землячество» способно дробить единую группировку на множество более мелких преступных групп осужденных (ПГ), совокупность которых отражает национальный состав всей отрицательной группировки в целом. Эти преступные группы выполняют единую для всех членов группировки задачу, сохранение так называемого «воровского хода», его стабильность и перспективность, обеспечение материального блага и т.п. Однако степень влияния на общую массу членов группировки, как правило, принадлежит лишь той преступной группе осужденных, где наиболее ярко просматриваются следующие факторы:

- Степень сплоченности преступной группы
- Численность преступной группы
- Материальное благосостояние преступной группы
- Наличие авторитетов в преступной группе (лидеры ОПГ, «воры в

законе», «положенцы» и т.д.)

- Степень влияния преступной группы на администрацию исправительного учреждения

- Наличие коррумпированных связей на всех уровнях как УИС так и иных правоохранительных органов

Изложенные факторы не являются исчерпывающимися и могут быть дополнены в зависимости от особенностей структуры отрицательной группировки и условий отбывания наказания в местах лишения свободы.

Преступная группа, занимающая доминирующее значение (согласно вышеуказанных факторов) в отрицательной группировке может наделяться правом разрешения различных конфликтных ситуаций, возникающих между членами отрицательной группировки в процессе исполнения наказания. Вместе с тем такой ПГ предоставляется «право» решать с представителями администрации ИУ наиболее значимые вопросы, касающиеся условий отбывания наказания, материально-бытового обеспечения и медицинского обслуживания осужденных, т.е. заниматься так называемыми «общими вопросами».

Важную роль в стабильности существования отрицательной группировки в исправительном учреждении, является микроклимат внутри группировки отражающий взаимоотношения между ее членами. Эти отношения строятся на основе соблюдения «воровских» традиций и обычаев, которые были заложены еще в корне развития всей тюремной субкультуры.

Однако как показывает практика, насколько бы ни была сплоченная и устойчивая отрицательная группировка в ИУ, тем не менее, она способна видоизменяться по характеру взаимоотношений между ее членами. Трансформация «законов» уголовного мира в условиях изоляции от общества подрывает фактор сплоченности и устойчивости отрицательной группировки, а значит и авторитет среди осужденных в исправительном учреждении.

В устных опросах проводимых среди практических работников, выяснилось, что, отвечая на вопрос о том, насколько велико влияние национального состава осужденных отрицательной группировки на уровень криминальной активности (взаимоотношений) внутри самой группировки, приводили следующие аргументы:

1. «Обычаи» и «традиции» тюремной субкультуры воспринимаются не всеми членами группировки в той форме, в которой эти постулаты были закреплены в период исторического становления. Особенно это проявляется на фоне многообразия национальностей в структуре отрицательной группировки. Сегодня можно говорить о том, что для осужденного отрицательной группировки иметь семью, роскошный дом, совершать насильственные преступления и т.п. вещи обычные и на уровень авторитета в уголовной среде они ни коем образом не влияют. Однако имеется и другая часть осужденных «старой закалки», которые выросли на простых «воровских» законах, имеющих достаточно большой «тюремный стаж» отбытых наказаний в исправительных колониях. Эти осужденные не могут воспринимать совре-

менный уклад субкультуры, поскольку последняя подчас противоречит не только самим уголовным «законам», но и способствует расслоению отрицательной группировки отталкивая некоторых ее членов.

2. Тяжело деформированная психика некоторых членов группировки способна спровоцировать конфликт между осужденными русской и кавказской национальностей по причине лишь факта войны в одной из горящих точек России.

3. Материальная зависимость некоторых осужденных перед наиболее обеспеченными членами группировки воспринимается как недостаток личности осужденного и той преступной группы в которую он входит. Данное обстоятельство может служить причиной для возникновения конфликтной ситуации между группами осужденных.

4. Казусы, возникающие внутри группировки и «правосудие» лидеров решающих проблемы осужденных не всегда ясны и логичны. Они носят субъективный характер, и поэтому могут служить поводом для противодействия одних осужденных отрицательной группировки другим.

5. Языковая культура национальностей и особенности жаргона («фени») применяемые в отрицательной группировке, могут иметь различные смысловые категории и, как правило, враждебно воспринимаются осужденными различных преступных групп.

Представляется, что изложенные аргументы могут явиться позитивным и эффективным средством в руках оперативных аппаратов исправительных учреждений. По нашему мнению такие средства необходимо использовать для воздействия на костяк отрицательной группировки осужденных с целью как профилактики правонарушений замышляемых осужденными, так и для ликвидации условий способствующих укреплению и развитию «воровских» канонов в исправительном учреждении.

Таким образом, многонациональный и в то же время концентрированный характер преступности в местах лишения свободы способствует скорее не укреплению устоев уголовной жизни в исправительном учреждении, а деформирует и способствует нестабильности преступной деятельности отрицательной группировки. Неустойчивый климат взаимоотношений между национальностями входящих в состав организованной преступности пенитенциарной системы приводит к разобщению целостности и устойчивости отрицательных группировок.

Василий ФЛОРЯ, кандидат юридических наук,
профессор кафедры *Уголовного права и криминологии*
Академии «Штефан чел Маре» МВД Республики Молдова

ПРИНУЖДЕНИЕ ЛИЦА К ИЗЪЯТИЮ ОРГАНОВ ИЛИ ТКАНЕЙ С ЦЕЛЬЮ ТРАНСПЛАНТАЦИИ

Статья 158 УК РМ предусматривает ответственность за «(1) Принуждение лица к изъятию органов или тканей с целью трансплантации или в других целях, совершенное с применением насилия или с угрозой его применения.

(2) То же действие, совершенное в отношении лица, заведомо для виновного находившегося в беспомощном состоянии либо в материальной или иной зависимости от него».

Объектом преступления являются общественные отношения, касающиеся охраны здоровья, телесной неприкосновенности или психической свободы лица.

Предметом преступления являются не любые анатомические материалы человека, а только его органы и ткани. Объективная сторона преступления выражается в действии по принуждению лица к изъятию органов или тканей с целью трансплантации или в других целях, совершенное с применением насилия или с угрозой применения.

Под принуждением понимается применение к человеку физического (нанесение ударов, побоев, легких телесных повреждений, лишение свободы и т.п.) или психического насилия (угрозы применения физического насилия), либо применение угрозы разгласить сведения, позорящие человека, уничтожить или повредить имущество, причинить вред его правоохраняемым интересам (уволить с работы и т.п.). Целью принуждения является добиться от человека, против его воли, согласия на изъятие у него любого органа или ткани.

Состав преступления формальный: преступление окончено с момента принуждения, независимо от того, удалось или нет преодолеть сопротивление потерпевшего.

С субъективной стороны преступление, предусмотренное ст. 158 УК РМ характеризуется прямым умыслом. Целью изъятия у человека путем принуждения органов или тканей является их трансплантация другому лицу. Мотивами могут быть корыстные или карьеристские побуждения

(например, желание выслужиться перед начальством), а также желание оказать помощь близкому человеку за счет здоровья и жизни постороннего лица.

Субъектом преступления может быть как лицо медицинского персонала, которое осуществляет изъятие органов или тканей, так и иное лицо, совершающее действия по принуждению потерпевшего с целью добиться от него согласия на изъятие органов или тканей. Субъектом может быть также лицо, от которого потерпевший находился в материальной или иной зависимости.

Субъектом незаконного изъятия у человека органов или тканей с целью их трансплантации, совершенное с применением насилия или с угрозой его применения (ч. I ст. 158 УК РМ), может быть как лицо медицинского персонала, которое осуществляет изъятие органов или тканей, так и иное лицо, совершающее действие по принуждению потерпевшего с целью добиться от него согласия на изъятие органов или тканей.

Субъектом квалифицированного вида этого преступления (ч. II ст. 158), кроме того, может быть лицо, от которого потерпевший был в материальной или иной зависимости. Беспомощным является состояние лица, когда оно без посторонней помощи не имеет возможности предпринять эффективные меры для самосохранения. Причины беспомощности могут быть малолетство, старость, болезнь, иное беспомощное состояние. К последнему относятся: наркотическое или алкогольное опьянение лица, травма, обморок, отсутствие необходимых навыков поведения и знаний в экстремальных условиях (наводнение, землетрясение); отсутствие навыков использования определенных механизмов, технических, спасательных средств или неумение управлять ими, несчастный случай и т.п.

Материальная зависимость означает полное или частичное пребывание потерпевшего на содержании виновного, а также любую другую имущественную зависимость, например должника от кредитора, наследника от наследодателя. Под иной зависимостью понимается зависимость служебная, брачная, та, что вытекает из факта проживания на жилой площади виновного, зависимость подопечного от опекуна, пациента от врача, зависимость подозреваемого от органов уголовного преследования и т.п.

В Румынии ответственность за эти преступления предусмотрена законом № 2/1998 от 10 января 1998 г. («Monitorul Oficial» № 8 от 13 января 1998 г.). Причем круг уголовно наказуемых деяний в этом законе шире, чем в УК РМ, России, Украины.

Эти преступления, особенно незаконная пересадка почек, в последние годы получили большое распространение во многих странах. Уголовные дела по этим статьям возбуждены в Молдове, Украине, России, Польше, и даже в далекой Африке. Полиция Южно-Африканской Республики раскрыла международный синдикат, занимавшийся незаконной торговлей человеческими органами и проведением операций по пересадке почек в

частной южно-африканской больнице. Хирурги клиники Святого Августа в городе Дурбане были тесно связаны с преступными группировками в Бразилии и Израиле. Это стало известно благодаря двум задержанным гражданам этих стран, которые прибыли в Дурбан для того, чтобы продать свои почки. Члены преступной группировки предложили им по 10 тысяч долларов за почку. Нуждающимся в трансплантации эти органы продаются уже за 120 тысяч долларов. По налаженной схеме, которая действовала больше года, донор и нуждающийся в трансплантации доставлялись в Дурбан, где и проводились операции. В Бразилии уже задержаны 11 человек по подозрению в вербовке потенциальных доноров человеческих органов.

Статья 120 УК Российской Федерации текстуально совпадает со ст. 158 УК РМ.

Законодатель в Украине более подробно регламентирует ответственность за эти преступления. Вот содержание ст. 143 УК Украины:

1. Нарушение установленного законом порядка трансплантации органов или тканей человека.

2. Изъятие у человека путем принуждения либо обмана его органов или тканей с целью их трансплантации.

3. Действия, предусмотренные частью второй настоящей статьи, совершенные в отношении лица, находившегося в беспомощном состоянии или в материальной либо иной зависимости от виновного.

4. Незаконная торговля органами или тканями человека.

5. Действия, предусмотренные частями 2, 3. или 4 настоящей статьи, совершенные по предварительному сговору группой лиц, или участие в транснациональных организациях, занимающихся такой деятельностью

Таким образом, законодатель Украины предусмотрел и другие отягчающие обстоятельства, о которых шла речь и в вышеприведенном примере из ЮАР.

В Молдове трансплантация органов и тканей человека регламентируется Законом РМ № 473-XIV от 25 июня 1999 г. о трансплантации органов и тканей человека («Monitorul Oficial» № 94-95 / 474 от 26 августа 1999 г.) и приказом Министра здравоохранения № 297 от 16 декабря 1999 г. о применении этого закона («Monitorul Oficial» № 29-30 / 99 от 16 марта 2000г.).

Принуждение – это психическое давление на потерпевшего в любой форме: угроз, обещаний, предложения подарков или денег и т.п. Угрозы могут перерасти в насилие, например, избиение или доставление в связанном виде для принудительной операции в медицинское учреждение. Одной из форм принуждения к изъятию органов или тканей может быть обман – под предлогом необходимости проведения медицинской операции.

Под органами человека понимаются части его организма, выполняющие одну или несколько специфических функций. Органами человека, которые могут быть предметом трансплантации, являются: сердце, легкие, комплекс «сердце – легкие», печень, почки, поджелудочная железа с 12-перстной кишкой, селезенка. Ткани человека – это система клеток и бесклеточных

структур, которые характеризуются общностью развития, строения и специфических функций. Различают такие виды тканей: 1) мягкие ткани (твердая мозговая оболочка и перикард); 2) ткани опорно-двигательного аппарата; 3) сосуды и клапаны; 4) иные ткани.

Это новая норма в уголовном законодательстве РМ. Ее появление обусловлено прогрессом в медицине в области трансплантации органов и тканей, принадлежащих одному человеку, другому человеку с целью восстановления здоровья и сохранения жизни последнего. Этот процесс породил и возможность возникновения криминальных ситуаций, связанных с поиском подходящих лиц для изъятия у них органов и тканей, в том числе и путем принуждения.

Преступление считается оконченным с момента принуждения. Если же принуждение реализовано и орган или ткани у потерпевшего изъяты, содеянное подлежит квалификации по совокупности совершенных преступлений по ст. 158 УК РМ и, в зависимости от последствий, по статье УК, предусматривающей ответственность за причинение тяжкого или средней тяжести вреда здоровью. В случае смерти потерпевшего преступления должны квалифицироваться по совокупности по ст. 158 УК и п. «л» части 3 ст. 145 УК РМ.

С субъективной стороны преступление совершается с прямым умыслом: сознанием виновного охватывается, что он действует с определенной целью – принудить потерпевшего к согласию на изъятие у него какого-либо органа или ткани. К возможным негативным последствиям для потерпевшего виновный относится безразлично, то есть действует с косвенным умыслом. Мотивами могут быть корыстные или карьеристские побуждения, например, желание выслужиться перед начальством, а также желание оказать помощь близкому человеку, за счет здоровья или жизни постороннего лица. Субъектом преступления может быть лицо, достигшее 16 лет.

К беспомощным потерпевшим относятся, прежде всего, престарелые, больные и малолетние. Состояние беспомощности характеризуется неспособностью жертвы оказать преступнику сопротивление или уклониться от встречи с ним. Беспомощным является также бессознательное состояние потерпевшего, обморок, сильное опьянение, сон.

Материальная зависимость чаще всего складывается в семейных отношениях, например, между супругами, родителями и детьми, усыновителями и усыновленными. Иная зависимость может возникнуть в результате отношений по службе, в связи с осуществлением опеки и попечительства и т.д. Как мы уже отмечали, статья 143 УК Украины предусматривает и другие отягчающие обстоятельства.

Часть 4 статьи 143 предусматривает ответственность за незаконную торговлю органами или тканями человека, под которой следует понимать заключение вообще сделок купли-продажи органов или тканей человека, за исключением костного мозга. Для квалификации действий по ч. 4 ст. 143

не имеет значения, законно или незаконно изъяты у человека органы или ткани.

«Продажа» органов или тканей донора-трупа лицами, согласие которых является обязательным на их изъятие (взятие) у донора-трупа, может квалифицироваться как незаконная торговля органами или тканями человека.

Из указанного комментария, однако, не ясно, привлекается ли к уголовной ответственности живой донор за продажу своих органов или тканей. А вот законодатели в Германии и Румынии заняли более определенную позицию в данном вопросе.

Статья 16 Закона Румынии № 2/1998 предусматривает, что «является преступлением и наказывается лишением свободы от 1 до 3 лет действие лица по передаче своих органов или тканей в целях получения выгоды». Этот закон предусматривает уголовную ответственность и за другие деяния, связанные с трансплантацией органов или тканей, наказуемые и по УК РМ, УК России, УК Украины.

К четырем месяцам лишения свободы и штрафу 2 тысячи евро за нелегальную торговлю человеческими органами приговорен в германском Касселе (земля Гессен) проживающий там гражданин Австрии. Австриец еще в 2001 году выставил на продажу в Интернете собственную почку. На его объявление наткнулся один из немецких тележурналистов, который решил выступить в роли «покупателя». Встреча с австрийцем и торговля по поводу цены была записана при помощи скрытой камеры. Добровольный донор запросил за почку 66 тысяч евро, которые были ему обещаны. Однако после демонстрации пленки прокуратура привлекла австрийца к уголовной ответственности. На суде 48-летний рабочий-монтажник объяснил, что хотел спасти от банкротства фирму своей подруги и не предполагал, что за продажу собственной почки ему полагается наказание. Впрочем, приговор оказался чрезвычайно мягким. В соответствии с германским законодательством, незаконная трансплантация органов карается тюремным заключением на срок до пяти лет.

Думается, что включение аналогичной нормы в УК РМ значительно сократило бы число добровольных доноров, а, следовательно, и число преступлений, совершаемых в связи с незаконной трансплантацией органов или тканей человека.

Проверка утверждений об извлечении внутренних органов у последователей Фалуньгун в Китае

Что же такое Фалуньгун? Он был основан Ли Хунчжи и впервые появился в северо-восточном Китае в 1992 г. В то время Фалуньгун включал в себя элементы конфуцианства, буддизма и даосизма.¹

¹ Философский энциклопедический словарь. Изд-во ИНФРА-М, Москва, 2005 г., 576 с., с.55, 124, 222.

Буддизм – священное учение, согласно которому все в мире преходяще, не имеет самости (постоянной субстанции), а поэтому полно скорби (неудовлетворенности). «Личность после смерти находит продолжение в потустороннем существовании. Будда («ясновидящий») – в Китае, Индии.

Даосизм – Дао (китайский – Бог, путь, разум слово, логос, смысл) – одно из важнейших понятий китайской философии. Согласно философии Лао-цзы, Дао означает всеединое. Оно не имеет ни имени, ни формы, неслышимо, невидимо, непостигаемо, неопределяемо, но совершенно. Оно покоится и, однако, все время движется. «Человек зависит от земли, земля от неба (космоса) небо – от Дао, а Дао – от себя самого».

Конфуций – китайский философ, историк и государственный деятель, основатель китайской государственной религии – конфуцианства, которая представляет собой философию морали, облеченную в религиозную форму.

Он сформулировал 5 принципов: 1) мудрость; 2) гуманность; 3) верность; 4) почитание старших; 5) мужество. Конфуцианство постепенно одержало вверх над буддизмом и даосизмом.

Фалуныгун (цигун) учит приёмам медитации путем выполнения упражнений, предназначенных для улучшения физического и духовного состояния и оздоровления. Он не носит политического характера.

До запрета Фалуныгун в июле 1999 г. его последователи регулярно собирались в многочисленных городах Китая для выполнения упражнений.

Имело место сокращение затрат на медицинское обслуживание последователей Фалуныгун, чье здоровье улучшилось в результате практики.

За 30 лет в Китае с 1971 г. по 2001 г. было проведено 40 393 операции по пересадке почек.

По состоянию на начало 2005 г. было проведено 90 тысяч операций по пересадке органов. Источник донорских органов необъясним.

Опубликованные цифры показывают, что до 1999 года в Китае действовало всего лишь 22 центра по пересадке печени и 500 – к середине апреля 2006 г.

Время ожидания для пересадки органов в Китае намного меньше, чем где бы то ни было – одна неделя, один месяц. В Канаде 32 месяца.

Центр помощи трансплантации был основан в 2003 г. «специально для иностранных друзей. Большинство его пациентов являются представителями разных стран мира». Каждый год по всей стране проводится не менее 5 000 операций по пересадке почек. В 1998 г. осуществлялось 9 пересадок почек, а к 2005 г. – 2 248.

Согласно канадскому Реестру о замене органов, общее количество пересадок различных органов в Канаде в 2004 г. составило 1 173. (с.18).

В 2006 г. цены на пересадку органов в Китае составляли (в долларах США): (с.21)

Орган	Цена
Почка	\$ 62 000
Печень	\$ 98 000 – 130 000
Печень – почка	\$ 160 000 – 180 000
Почка – поджелудочная железа	\$ 150 000
Легкие	\$ 150 000 – 170 000
Сердце	\$ 130 000 – 160 000
Роговица глаза	\$ 30 000

Многие люди не верят в совершении таких преступлений. Вот что ответил член Верховного суда США на сообщение о Холокосте в 1943 г.: «Я не сказал, что этот молодой человек врет. Я лишь сказал, что не могу поверить в то, что он сообщил мне. В этом вся разница».

РЕКОМЕНДАЦИИ

1) Подразумевается безусловно, что принудительное изъятие органов у последователей Фалуныгун, если таковое имеет место, должно быть прекращено.

2) Принудительное изъятие органов, будучи широкомасштабным или систематическим, является преступлением против человечности. Мы не обладаем необходимыми ресурсами и информацией для проведения уголовного расследования.

3) Правительственные, неправительственные и межправительственные организации, обладающие большими, нежели мы, возможностями для проведения расследования, должны серьезно подойти к рассмотрению утверждений о проведении подобных операций и вынести собственное суждение, являются ли они обоснованными.

4) Все государства должны усилить свое законодательство, направленное на предотвращение контрабандной торговли органами. Установленные законы должны обязывать врачей сообщать властям своих стран о любом факте, где пациент, предположительно, получил орган от человека, занимающегося незаконной продажей органов за границей. Это определение должно включать и людей, содержащихся в заключении за границей.

5) Больницы должны вести учет источников каждого трансплантата. Эти отчеты должны быть доступны для инспекции, осуществляемой официальными представителями международных правозащитных организаций.

6) Каждый донор трансплантата должен дать разрешение на пожертвование своего органа в письменном виде. Эти документы (письменные разрешения) должны быть доступны для инспекции официальным представителям международных правозащитных организаций.

7) Каждый трансплантант, процесс его жертвования

и приобретения, должны получить официальное одобрение от государственных инстанций по надзору прежде, чем произойдет операция по трансплантации.

8) Извлечению прибыли в результате трансплантации органов должен быть положен конец. Органы для пересадки не должны быть предметом продажи.

Для предотвращения подобных преступлений, где бы то ни было, необходимо дополнить уголовные кодексы нормой, предусматривающей ответственность за продажу человеческих органов или тканей.

Библиография

1. Борис Пильников. Врачи торговли человеческими почками. «Эхо планеты» №50, декабрь 2003 г.
2. Codul Penal al Republicii Moldova. Comentariu. Redactor A. Barbăneagră. Editura ARC. 2003, p. 329-331.
3. Уголовный Кодекс Украины. Научно-практический комментарий. 3-е издание. Редактор С.С. Яценко. Киев, «А.С.К.» 2003 г., с. 334-335.
4. Олег Артюшин. Продал свою почку – в тюрьму. «Эхо планеты» №30, июль, 2003г., с. 24.
5. Дэвид Мэйтас, Дэвид Килгур. Отчёт о проверке утверждений об извлечении внутренних органов у последователей Фалуньгун в Китае. Отава, 2006 г., 42 с. Перевод осуществлен по тексту оригинала, опубликованного на сайте <http://www.davidkilgour.ca>

Gheorghe GLADCHI, doctor habilitat în drept, profesor universitar interimar,
secretar științific al Consiliului Național pentru Atestare și Acreditare a AȘM
Boris GLAVAN, lector superior al Catedrei „Investigații operative”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

PERFEȚIONAREA MĂSURILOR ÎNCURAJATOARE PREVĂZUTE DE LEGEA PENALĂ A RM ÎN COMBATerea CRIMINALITĂȚII TRANSNAȚIONALE

The fighting crime in general and especially the transnational can be successful constraint method on the one hand and by way of encouraging positive behavior post criminal second. In this article are exposed to several proposals for improvement of encouraging measures under criminal law of the Republic of Moldova for terrorism, human trafficking, arms trafficking, organized crime, corruption, etc.

Ajustarea prevederilor dreptului național la standardele și exigențele ce rezultă din actele internaționale adoptate împotriva criminalității transnaționale și ratificate de țara noastră presupune atât desăvârșirea normelor penale ce incriminează terorismul, traficul de ființe umane, traficul de armament, crima organizată, corupția etc., cât și perfecționarea măsurilor încurajatoare ale comportamentului pozitiv postcriminal al persoanelor care, prin acțiunile lor anterioare, cad sub incidența acestor norme.

Potrivit Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate (art.26) și pactelor adiționale acesteia, fiecare stat parte trebuie să ia măsuri corespunzătoare pentru încurajarea persoanelor care au comis infracțiuni cu caracter transnațional, să furnizeze informații utile autorităților competente în scopurile anchetei și culegerii de probe, să acorde acestora ajutor efectiv și concret ce ar putea contribui la privarea grupurilor infracționale organizate de resursele lor sau de produsul infracțiunii.

Încurajarea penală reprezintă un mijloc necesar și am putea spune foarte eficient de realizare a sarcinilor înaintate față de legislația penală națională. Organismele internaționale, precum și cele naționale sunt interesate ca procesul de prevenire și descoperire rapidă a infracțiunilor, recuperare a pagubelor, precum și corectare a persoanelor ce au încălcat cerințele interzicerilor juridico-penale să fie realizat prioritar prin metoda convingerii cu aplicarea măsurilor cu caracter educativ. Drept argument la cele menționate poate servi sporirea numărului de

norme încurajatoare în noua legislație penală a Republicii Moldova. Desigur că nu poate fi vorba despre clemența față de toți infractorii, dar un compromis rezonabil este necesar de fiecare dată dacă nu contravine scopurilor și sarcinilor politicii penale, moralității sociale și este justificat din punct de vedere practic. De aceea în legislația penală națională, pe lângă normele de reprimare, trebuie să obțină și chiar au obținut o largă reprezentare normele încurajatoare ce liberează de răspundere penală sau diminuează esențial pedeapsa în cazurile căinței active.

„Căință activă” reprezintă comportamentul pozitiv postcriminal al persoanei care a comis o infracțiune, îndreptat spre prevenirea, lichidarea sau diminuarea consecințelor prejudiciabile evidente, rezultate din fapta comisă sau spre acordarea ajutorului organelor de drept în descoperirea infracțiunii comise [1, p. 12; 2, p. 6].

Legea penală în alin. (1) al art.57 CP corelează liberarea de răspundere penală cu îndeplinirea unor acțiuni pozitive postcriminale ce demonstrează căința activă a persoanei care a comis pentru prima dată o infracțiune ușoară sau mai puțin gravă. Aceasta este, în primul rând, autodenunțarea de bună voie, prin care se înțelege că persoana se prezintă de bună voie în fața organelor de drept și comunică acestora despre infracțiunea comisă de ea personal sau împreună cu alți participanți; în al doilea rând, contribuția activă la descoperirea infracțiunilor, care se poate exprima prin informarea organelor de drept despre circumstanțele infracțiunii comise și despre participanții necunoscuți; iar în al treilea rând, este vorba despre compensarea valorii daunei materiale cauzate de persoana respectivă [3, p. 363].

Alin. (2) al art.57 CP prevede posibilitatea liberării de răspundere penală în legătură cu căința activă doar în cazurile prevăzute în articolele corespunzătoare din Partea specială a CP.

Cu toate acestea însă, este remarcabil faptul că dorința legiuitorului de încurajare a comportamentului pozitiv postcriminal al persoanei vinovate de săvârșirea anumitor infracțiuni cu un grad mai sporit de pericol social, în special ale celor cu caracter transnațional prin liberarea de răspundere penală nu întotdeauna a fost materializată în conformitate cu semnele instituției căinței active.

Cercetările mai multor savanți demonstrează că prevederile de liberare de răspundere penală incluse în alin.(6) al art.278 CP al RM (Actul terorist) corespund mai degrabă instituției renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii decât căinței active [2, p. 21; 4, p. 420].

Analiza prevederilor cuprinse în alin.(6) al art.278 CP al RM și ale dispozițiilor instituției renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii incluse în art.56 CP al RM indică faptul că acestea după conținut sunt practic identice. Prin urmare, se pare că nu este nevoie de a construi în articolele Părții speciale a CP dispoziții speciale ce s-ar referi la liberarea de răspundere penală a persoanei care a participat la pregătirea unei infracțiuni și care prin comportamentul ulterior a realizat acțiuni social utile în vederea prevenirii acesteia prevăzute deja odată în alin.(4) al art.56 CP.

Cu toate acestea însă, este de menționat că alin.(4) al art.56 CP își extinde acțiunea doar asupra organizatorului, instigatorului și complicelui ca participanți la infracțiune, iar în privința autorului se extinde acțiunea alin.(2) al art.56 CP care prevede că „Persoana nu poate fi supusă răspunderii penale pentru infracțiune

dacă ea, benevol și definitiv, a renunțat la ducerea până la capăt a acesteia”. Prin urmare, rezultă că autorul nu este obligat să îndeplinească acțiunile prevăzute la alin.(4) al art.56 CP pentru ca comportamentul său să fie apreciat drept renunțare de bună voie la săvârșirea infracțiunii.

Din conținutul alin.(6) art. 278 CP rezultă că acțiunile pozitive ce corespund celor incluse în alin.(4) art.56 CP se referă la orice participant la pregătirea actului terorist, inclusiv la autor. O astfel de analiză a și permis unor penaliști să considere că legiuitorul a prevăzut în acest caz o modalitate de liberare de răspundere penală care include semne atât ale căinței active, cât și ale renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii [5, p. 6-7].

Potrivit altei viziuni, prevederile alin.(6) al art.278 CP ar trebui excluse din Legea penală, deoarece acestea comparativ cu alin.(4) art.56 CP înrăutățesc situația juridică a autorului și a complicelui cerându-li-se reușita acțiunilor în vederea prevenirii actului terorist [6, p. 53].

În literatură există și o altă concepție potrivit căreia ar fi mai rațional ca prevederile alin.(6) al art.278 CP să fie redactate în conformitate cu instituția căinței active, adică să stimuleze comportamentul pozitiv ulterior comiterii actului terorist în scopul evitării consecințelor grave prevăzute la articolul indicat [7, p. 319].

În contextual celor propuse, este remarcabil că art.278 CP, în alin.(5), deja conține elemente ale căinței active, încurajând persoana care a comis sau a participat la actul terorist să întreprindă măsuri pentru evitarea morții oamenilor, vătămării integrității corporale sau sănătății acestora, precum și a altor asemenea consecințe grave sau pentru demascarea altor făptuitori, nu prin liberarea de răspundere penală, ci prin posibilitatea aplicării unei pedepse minime.

Prin urmare, în scopul evitării confuziei în cadrul conceptual al dreptului penal, ni se pare corect și logic să fie acceptată: fie propunerea de eliminare a alin.(6) al art.278 CP, deoarece aspectul încurajator al acestor prevederi este deja în vigoare prin acțiunea instituției „Renunțarea de bună voie la săvârșirea infracțiunii”, fie excluderea alin.(5) și redactarea alin.(6) al art.278 indicând că „*Persoana care a participat la actul terorist se liberează de răspundere penală dacă ea, prin anunțarea la timp a autorităților sau prin alt mijloc, a preîntâmpinat survenirea consecințelor periculoase prevăzute de prezentul articol*”. În viziunea noastră, mai eficientă totuși ar fi a doua soluție.

Așadar, prevederile alin.(6) al art.278 CP în actuala redacție reprezintă o modalitate a renunțării de bună voie la săvârșirea infracțiunii și nu corespund semnelor instituției căinței active.

Nu se atribuie la căință activă nici prevederile alin.(4) al art.165 CP, precum și alin.(4) al art.206 CP în care se vorbește despre liberarea de răspundere penală a victimei traficului de ființe umane și respectiv traficului de copii, liberarea de răspundere penală în aceste cazuri fiind condiționată de circumstanțe obiective și nicidecum de unele acțiuni pozitive (de căință activă). În aceste prevederi nu este vizată nici o acțiune pozitivă ce ar trebui îndeplinită de persoană pentru a fi liberată de răspundere penală, ci se referă doar la statutul de victimă a traficului de ființe umane sau de copii. Din acest punct de vedere, se pare totuși că astfel de prevederi speciale ce nu indică nici o acțiune pozitivă gravitează mai mult spre circumstanțele

care exclud caracterul penal al faptei, și anume spre constrângerea fizică sau psihică (art.39 CP al RM) decât spre instituția liberării de răspundere penală.

În acest context este de menționat că prevederile prin care se exclude caracterul penal al faptei nu pot fi raportate la categoria celor încurajatoare, deoarece nu adaugă nimic la volumul de drepturi ale persoanei, nu-i acordă nici un privilegiu nou. În acest context trebuie să adăugăm și faptul că încurajarea, în dreptul penal, se aplică nu față de orice persoană, ci doar față de subiectul unei infracțiuni. Potrivit Codului penal, nu este subiect al infracțiunii persoana care a acționat în stare de legitimă apărare, extremă necesitate, constrângere fizică sau psihică etc. și, din aceste considerente, prevederile respective nu pot fi raportate la cele încurajatoare.

La prevederile încurajatoare se atribuie doar cele care reglementează condițiile de liberare de consecințele juridico-penale ale infracțiunii în temeiul comportamentului pozitiv postcriminal. Astfel, dacă nu s-a reușit prevenirea infracțiunii, atunci cu ajutorul prevederilor încurajatoare se încearcă înlăturarea, sau cel puțin diminuarea gravității urmărilor prejudiciabile, astfel încât infractorul să se abțină de la continuarea activității criminale. Cele menționate oferă, de asemenea, posibilitatea delimitării prevederilor încurajatoare de cele care nu îndeplinesc funcția de stimulare, deși liberează de răspundere sau diminuează această răspundere. Prin urmare putem menționa cu certitudine că prevederile alin.(4) al art.165 CP precum și alin.(4) al art.206 CP nu se atribuie la cele încurajatoare.

Este de observat și faptul că până în 2006 liberarea de răspundere penală în temeiul alin.4 al art.165 CP și alin.(4) al art.206 CP era condiționată nu doar de prezența circumstanței obiective (calitatea de victimă a traficului de ființe umane sau a traficului de copii), ci și de prezența unei circumstanțe subiective (acceptarea de a colabora cu organele de urmărire penală) și, datorită acesteia, prevederile în cauză puteau să alcătuiască o modalitate specială de liberare de răspundere penală în legătură cu căința activă. Prin Legea nr.376-XVI din 29.12.05, această circumstanță a fost înlăturată, ceea ce înseamnă că legiuitorul nu mai intenționează ca liberarea persoanelor în cauză să fie condiționată de existența vreunei acțiuni pozitive a acestora.

Deci propunem redactarea prevederilor alin.(4) al art.165 CP și alin.(4) al art.206 CP astfel încât să încurajeze prin liberarea de răspundere penală persoana care, deși a comis una din acțiunile prevăzute la alin.(1) și (2) ale aceluiași articol, a liberat victima de bună voie și a contribuit activ la descoperirea infracțiunii comise prin divulgarea persoanelor care au contribuit la săvârșirea infracțiunii, la indicarea mijloacelor bănești, a bunurilor sau a veniturilor rezultate din infracțiune.

Potrivit alin.(5) al art.217 CP, este liberată de răspundere penală persoana care a săvârșit acțiunile prevăzute la art.217 sau 217/1 dacă a contribuit activ la descoperirea sau contracararea infracțiunii ce ține de circulația ilegală a substanțelor narcotice, psihotrope sau analoagelor lor, după caz, prin autodenunțare, predare benevolă a substanțelor narcotice, psihotrope sau analoagelor lor, indicare a sursei de procurare a acestor substanțe, divulgare a persoanelor care au contribuit la săvârșirea infracțiunii, indicare a mijloacelor bănești, a bunurilor sau a veniturilor rezultate din infracțiune.

Din textul legii rezultă că nu toate persoanele implicate în traficul ilicit de droguri sunt încurajate prin liberarea de răspundere penală să îndeplinească acțiunile prevăzute la alin.(5) al art.217 CP, ci numai cele care au comis o infracțiune prevăzută de art.217 și 217/1 CP. Considerăm totuși că eficiența acestor prevederi ar fi mult mai mare dacă acțiunea lor s-ar extinde și asupra celorlalte articole din Codul penal cu privire la circulația ilegală a substanțelor narcotice psihotrope sau a analoagiilor lor. Această viziune a fost expusă și în doctrina penală rusă. Autorii I. Kozacenko și I. Simakov consideră pe bună dreptate că „infracțiunile din sfera circulației substanțelor narcotice, psihotrope și a analoagiilor lor sunt strâns legate între ele”. Astfel, spre exemplu, „persoana care se ocupă cu organizarea ori întreținerea speluncilor pentru consumul substanțelor narcotice sau psihotrope poate deține informație importantă despre cei vinovați în comiterea infracțiunilor în domeniul circulației ilegale a substanțelor narcotice, psihotrope sau a analoagiilor lor, despre veniturile rezultate din infracțiune etc. Prezența acțiunilor postcriminale pozitive ale unei astfel de persoane, precum și lichidarea benevolă a speluncilor ar putea să constituie temei pentru liberarea acesteia de răspundere penală” [8, p. 53-54].

Potrivit alin.(2) al art.282 CP, „Organizarea unei formațiuni paramilitare ilegale sau participarea la ea” se liberează de răspundere penală persoana care, în mod benevol, s-a retras dintr-o formațiune paramilitară ilegală și a predat arma și dacă acțiunile ei nu conțin o altă componentă de infracțiune. Reieșind din conținutul acestor prevederi, de răspundere penală ar putea fi liberată nu doar persoana care a participat la o formațiune paramilitară ilegală, ci și cea care a organizat sau a condus o astfel de formațiune, important este ca aceasta să se retragă dintr-o asemenea formațiune și să predea arma.

Cu toate acestea însă, în literatură este discutabilă liberarea de răspundere penală a organizatorului și a conducătorului formațiunii menționate [7, p. 324]. În ceea ce ne privește, împărtășim viziunea potrivit căreia simpla retragere dintr-o formațiune paramilitară ilegală și predarea armei nu poate contribui efectiv la prevenirea și contracararea acestui gen de infracțiune [9, p. 96], de aceea propunem completarea prevederilor indicate cu încă o condiție potrivit căreia persoana, pentru a beneficia de liberarea de răspundere penală, ar mai trebui să contribuie activ la dezarmarea și încetarea activității acestei formațiuni.

Totodată, considerăm întemeiată și propunerea de a completa alin.(2) al art.282 CP cu indicarea autorității căreia ar trebui predată arma, și anume să prevadă faptul că arma a fost predată organelor de drept [7, p.324]. Imprecizia acestei cerințe ar putea conduce la aplicarea incorectă a acestor prevederi, și anume posibilitatea de a preda arma liderilor acestei formațiuni ilegale și nu organelor puterii de stat, care, în consecință, nu vor putea să descopere infracțiunea în cauză și să ia măsuri pentru împiedicarea activității formațiunii paramilitare ilegale și tragerea la răspundere penală a persoanelor care au organizat și au participat la o astfel de formațiune dar care nu au manifestat căință activă.

În contextul celor menționate, merită atenție și faptul că, potrivit alin.(2) al art.282 CP, persoana se liberează de răspundere penală doar „dacă acțiunile ei nu conțin o altă componentă de infracțiune”. Această cerință legală ar trebui înțeleasă

în sensul că, dacă în acțiunile persoanei în discuție se conține o altă componentă de infracțiune, atunci ea urmează să fie trasă la răspundere penală doar pentru acea infracțiune. O altă interpretare conduce în mod inevitabil la lipsirea de sens a existenței dispoziției de liberare cercetate. În această ordine de idei, susținem viziunea autorilor care s-au pronunțat în favoarea excluderii din alin.(2) al art.282 CP a expresiei „dacă acțiunile ei nu conțin o altă componentă de infracțiune”, deoarece prezența acesteia, după cum relatează și autorii Iu. Matveeva și A. Sumin, creează iluzia că însăși îndeplinirea tuturor celorlalte condiții nu este temei pentru liberarea de răspundere penală pentru această crimă [10, p. 62]. De aceeași părere este și penalistul R. Soloviov susținând că prin această condiție „dacă acțiunile persoanei nu conțin o altă componentă de infracțiune” într-adevăr se înțelege că existența unei alte componente de infracțiune „anulează” și acțiunile pozitive postcriminale [11, p. 30].

Reieșind din cele expuse, propunem modificarea conținutului alin.(2) al art.282 CP în următoarea redacție: „Persoana care, în mod benevol, s-a retras dintr-o formațiune paramilitară ilegală, a predat arma organelor de drept și a contribuit activ la dezarmarea și încetarea activității acestei formațiuni se liberează de răspundere penală pentru această infracțiune”.

Potrivit alin.(3) al art.290 CP, „Purtarea, păstrarea, procurarea, fabricarea, repararea sau comercializarea ilegală a armelor și munițiilor” persoana care a predat de bună voie arma de foc sau munițiile pe care le deținea fără autorizația corespunzătoare este liberată de răspundere penală. Prezența acestor prevederi încurajatoare în Partea specială a CP este condiționată de faptul că infracțiunea legată de circulația ilegală a armelor de foc și munițiilor creează condiții favorabile pentru comiterea altor infracțiuni mult mai grave soldate cu victime omenești ca urmare a aplicării neîndemânatică a acestor obiecte de către alte persoane.

Prin predare benevolă a armei de foc și munițiilor se înțelege că persoana a avut posibilitatea reală de a le deține sau a le poseda în continuare, însă a ales să le predea din propria voință autorităților. Nu are importanță motivul luării unei astfel de decizii, important este ca persoana să fi considerat că a avut o posibilitate reală să dețină sau să posede, în continuare, aceste arme și muniții.

Este de observat faptul că nici în alin.(3) al art.290 CP legiuitorul nu a precizat cui trebuie să fie predate arma și munițiile deținute fără autorizația corespunzătoare. De aceea intervenim și în acest caz cu propunerea de a completa textul acestei dispoziții cu indicarea faptului ca aceste obiecte să fie predate organelor de drept.

Potrivit alin.(4) al art.325 CP „Coruperea activă” și alin.(3) al art.334 CP „Darea de mită”, se liberează de răspundere penală persoana care a comis aceste infracțiuni în cazul în care a avut loc extorcarea sau comunicarea de bună voie organelor competente să inițieze urmărirea penală în legătură cu acțiunile sale de corupere activă și respectiv de dare de mită.

Este de observat faptul că aceste prevederi nu poartă exclusiv un caracter încurajator. Astfel, corupătorul sau mituitorul nu este stimulat să aibă un oarecare comportament pozitiv în cazul în care acțiunile prevăzute la art.325 CP și respectiv art.334 CP au fost comise în condițiile extorcării, liberarea de răspundere penală în

astfel de situații fiindu-le garantată. Aici legiuitorul nu încurajează comportamentul subiectului, ci doar ia în considerare circumstanțele specifice în care s-a produs infracțiunea corelată cu conduita persoanei cu funcție de răspundere (respectiv a celei care gestionează o organizație comercială, obștească sau o altă organizație nestatală) în cazul în care subiectul este obligat să comită un act de corupție (să dea mită) sub influența amenințării intereselor sale legitime.

Dacă în timpul urmăririi penale declanșate în temeiul dării de mită (actului de corupție) se constată că mita a fost extorcată, atunci, potrivit Legii penale, cel care a dat mită va fi liberat de răspundere penală indiferent dacă acesta s-a autodenunțat sau nu, adică în astfel de situații nu este obligatorie îndeplinirea vreunei acțiuni pozitive postcriminale. Prin urmare, neobligativitatea acțiunilor subiective în acest caz echivalează cu lipsa căinței active.

În literatura de specialitate există diferite viziuni în privința oportunității liberării de răspundere penală a persoanei care a săvârșit un act de corupere în condițiile extorcării. Doctrina penală română, spre exemplu, împărtășește opinia potrivit căreia temeiul netragerii la răspundere penală în astfel de situații îl constituie pericolul social nu prea mare al corupătorului, deoarece acțiunile lui nu sunt dirijate de voința sa, lipsește tendința conștientă și bine determinată de a corupe persoana cu funcție de răspundere și de a atenta la buna desfășurare a activității ei de serviciu. Toate acestea fac irațională tragerea la răspundere penală a corupătorului în cazul extorcării.

Într-o altă viziune, aceste argumente sunt respinse întemeiat dat fiind faptul că, deși în condițiile extorcării se limitează posibilitatea alegerii comportamentului persoanei căreia îi sunt amenințate interesele legitime, totuși este greu de acceptat faptul că o astfel de constrângere ar avea un impact atât de puternic încât să paralizeze voința corupătorului în alegerea dintre acțiunile legitime și cele nelegitime ca o modalitate de rezolvare a problemei. În cele mai multe cazuri, persoana supusă extorcării, până a transmite bunurile extorcate, are o reală oportunitate de a se adresa autorităților cu cerința de a-i fi apărate drepturile legitime. Însă, în cazul în care, din anumite motive, totuși aceasta nu a fost posibil, persoana care a dat mită (a săvârșit actul de corupție) în condițiile extorcării se poate autodenunța autorităților după săvârșirea infracțiunii. Mai mult decât atât, legislația penală a unor state europene stabilește un anumit termen în care poate avea loc această autodenunțare. Astfel, potrivit art.427 CP al Spaniei, se liberează de pedeapsă pentru luare de mită persoana care, accidental, a cedat insistențelor unui funcționar ordinar sau funcționar public de a-i oferi cadouri sau servicii și anunță despre aceasta funcționarul responsabil de investigații până la începerea procedurilor respective, dacă de la ziua săvârșirii faptei nu au trecut mai mult de zece zile.

În conformitate cu dreptul penal autohton, mituitorul (corupătorul), știind despre existența prevederilor legale referitoare la liberarea de răspundere penală în cazul extorcării mitei (actului de corupție), poate nici să nu se autodenunțe, contând pe faptul că va rămâne nepedepsit chiar dacă autoritățile vor afla despre darea de mită (actul de corupție).

Pentru încurajare, și mai ales sub formă de liberare de răspundere penală, este nevoie de meritul celui vinovat. În cazul săvârșirii actului de corupere sau

dării de mită în condițiile extorcării, un astfel de merit ar trebui să se manifeste prin autodenunțare și contribuire la descoperirea infracțiunii. Prin urmare, pare oportun să se excludă din alin.(4) al art.325 CP și alin.(3) al art.334 CP dispozițiile cu privire la liberarea de răspundere penală a persoanei care a comis actul de corupere sau a dat mită în condițiile extorcării. Astfel, liberarea de răspundere penală va fi posibilă doar în condițiile autodenunțării indiferent de prezența faptului extorcării.

În contextul celor menționate, prin autodenunțare se înțelege denunțul benevol făcut în fața autorităților de către persoana care a comis actul de corupere sau care a dat mită, fiind conștientă că autoritățile încă nu cunosc nimic despre acest caz.

În concluzie, considerăm că propunerile de îmbunătățire a măsurilor încurajatoare prevăzute de Legea penală a RM în cazul terorismului, traficului de ființe umane și de copii, traficului de armament, corupției vor spori incontestabil nivelul de combatere a criminalității în general și a criminalității transnaționale în mod special.

Bibliografie

1. Mihai Lașcu, „Liberarea de răspundere penală în legătură cu căința activă prevăzută în noul Cod penal al Republicii Moldova”, în *Revista națională de drept* Nr.3, Chișinău, 2003.
2. Александр Михайлович Крепышев, «Деятельное раскаяние как основание освобождения от, уголовной ответственности», автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Нижний Новгород, 2000.
3. *Manual de drept penal. Partea generală*, coordonator și redactor responsabil Alexandru Borodac, Chișinău, Editura „Știința”, 2005.
4. Уголовное право. Общая часть. Учебник для вузов Отв. ред. И.Я, Котаченко и З.А. Незнамова. - М., 1997.
5. В. Михайлов, «Признаки деятельного раскаяния», în *Российская юстиция*, 1998, № 4.
6. А.В. Иванчин, «О специальных видах освобождения от уголовной ответственности», *Актуальные проблемы правоведения: Сборник тезисов научной студенческой конференции юридического факультета ЯрГУ*. Ярославль, Изд-во Яросл. ун-та, 2000, Вып. 2.
7. А.В. Ендольцева, „Институт освобождения от уголовной ответственности: теоретические, законодательные и правоприменительные проблемы”, Диссертация на соискание ученой степени доктора юридических наук, Москва 2005
8. И. Козаченко, И. Симакова, «Освобождение от уголовной ответственности за незаконные действия с наркотическими средствами и психотропными веществами», în *Уголовное право*, 2003, № 1.
9. В. А. Новиков, «Освобождение от уголовной ответственности», Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук, Краснодар, 2003.
10. Ю. Матвеева. А. Сумин, «Освобождение от уголовной ответственности в связи с деятельным раскаянием», în *Российская юстиция*, 2001, № 9.
11. Р. Соловьев, «Специальные виды освобождения от уголовной ответственности», în *Законность*, 2001, № 11.

Veaceslav GRATI, doctor în drept, conferențiar universitar,
director al Institutului de Formare Profesională Continuă
și Cercetări Științifice al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI,
Sergiu NESTOR,
șef interimar al Catedrei „Procedură penală și criminalistică”
a Academiei „Ștefan cel Mare”, master în drept

CRIMINALITATEA ORGANIZATĂ – FENOMEN SOCIAL NEGATIV ÎN REPUBLICA MOLDOVA

Situation requires consolidation of forces and means of law enforcement in the countries concerned, the development of normative acts and joint programs to combat organized crime.

În Republica Moldova, stat suveran și independent, democratic și de drept, protecția prioritară a persoanei, a vieții și sănătății omului sunt garantate de Constituție, iar demnitatea, drepturile și libertățile lui sunt considerate valori supreme inalienabile. În acest sens, statul este chemat să apere bunurile vitale ale cetățenilor cu întreg arsenalul său de drept, cu toate mijloacele de care dispune, inclusiv cele penale, contra atentatelor ilegale asupra proprietății, periculoase în aspect social. La drept vorbind, este o sarcină de stat și socială deosebit de complexă și de înaltă responsabilitate. Nu este deci de mirare că majoritatea insucceselor se înregistrează anume în realizarea acestei sarcini, dacă luăm în considerare tendințele de creștere în ultimul deceniu a criminalității în țara noastră.

Situația creată impune consolidarea forțelor și mijloacelor organelor de drept în țările interesate, elaborarea unor acte normative și programe comune în vederea combaterii acestui fenomen antisocial.

Astăzi pe plan mondial există mai multe studii consacrate problemelor generale, teoretice și practice de luptă cu criminalitatea organizată, inclusiv în țara noastră. Cu toate acestea, este nevoie de o cercetare mai temeinică a tuturor aspectelor fenomenului de „crimă organizată”, de o analiză profundă și multilaterală a diferitor manifestări și forme de existență a criminalității organizate, a structurii și tendințelor ei de dezvoltare.

Orice organizație criminală are o structură, destinată atingerii scopului său. Organizația este condusă de un organizator sau lider, mai rar câțiva organizatori sau lideri. Ținând cont de faptul că scopul principal al organizațiilor criminale

este obținerea de profit economic, precum și de modul de obținere a acestui scop, organizația criminală poate fi prezentată prin structurile de forță economică. În structura de forță intră luptătorii sau ostașii, specialiștii actelor diversioniste, recunoașterea. Structura economică poate fi prezentată prin: casa comună (așa-numitul „obșceak”), fondurile spălate, investiții, structuri comerciale, consultanți.

Odată cu obținerea de profit economic, tendința de obținere ilegală a puterii în țară se evidențiază tot mai frecvent. De aceea, în schema unei organizații criminale este prezentă structura de luptă pentru obținerea profitului politic, adică a puterii în conformitate cu criteriile unei organizații criminale.

De regulă, organizațiile criminale dispun de așa-numitul „acoperiș”, adică de protecția din partea reprezentanților organelor puterii de stat și organelor de drept. Deci el este o parte componentă a organizației criminale. Prin urmare, structura unei organizații criminale poate fi prezentată prin următoarea schemă:

1. Conducătorul sau liderul organizației criminale.
2. Structura economică:
  - a. „obșceak”;
  - b. fonduri spălate;
  - c. investiții;
  - d. structuri comerciale;
  - e. consultanți.
3. Structura politică.
4. Structura de forță:
  - a. luptătorii, ostașii;
  - b. specialiștii actelor diversioniste;
  - c. recunoașterea.
5. „Acoperișul”.

Principalele organizații criminale din Republica Moldova sunt conduse de așa-numiții „hoți în lege”, autorități recunoscute de lumea interlopă din spațiul CSI cu centrul la Moscova. Titlul de „hoț în lege” ar echivala cu rangul de ministru în societatea obișnuită. Acest titlu poate fi obținut numai în baza caracteristicii personale corespunzătoare, recomandarea a cel puțin 2 „hoți în lege” și susținerea de către autoritățile criminale la întrunirile lor speciale. Oferirea titlului de „hoț în lege” se efectuează prin procedura de încoronare. Fiecare candidat la acest titlu trebuie să demonstreze în practică faptul că el întrunește toate exigențele lumii criminale.

Conform așa-numitului „cod de onoare”, „hoțului în lege” îi este interzis („zapadlo”):

- să fie membru al oricărui partid;
- să lucreze;
- să colaboreze cu autoritățile;
- să comită acte de huliganism și violență;
- să-și satisfacă serviciul în rândul armatei;
- să depună mărturii anchetatorului, procurorului.

„Hoțul” îl poate ucide pe „hoț” numai la decizia sfatului („shodneak”).

Conform tradițiilor vechi ale hoților, „hoțul în lege” clasic nu poate avea casă, familie, avere personală.

Diferite surse de informații arată că în prezent în spațiul CSI sunt circa 800 de „hoți în lege”: în Rusia – 387; peste 100 se află în penitenciare; după naționalitate: ruși – 33,1%, gruzini – 31,6%, armeni – 8, 2%, azeri – 5,2%, câte 1% – uzbeki, ucraineni, cazaci, abhazi; 21,9% – alte naționalități. Concentrarea mai mare a „hoților în lege” se evidențiază în regiunea Moscova.

Organizațiile criminale, de obicei, au denumirea care corespunde alesului, liderului organizației criminale. Nucleul organizațiilor criminale este situat în Chișinău. Pe lângă acestea, în Chișinău, în alte orașe, precum și în raioane activează ramificațiile acestor organizații sub conducerea autorităților criminale locale, care depind și sunt dirijați de către liderii indicați. Clanurile criminale dirijează activitatea lor pe întreg teritoriul Republicii Moldova prin intermediul persoanelor numite „polojeneț”, care sunt responsabile de dirijarea activității criminale în teritoriu și coordonarea structurilor criminale superioare.

Crima organizată acționează nu numai asupra reîmpărțirii venitului național al Moldovei și însușirii unei bune părți a lui, ci și asupra proceselor politice. Pentru atingerea acestor scopuri, se utilizează frecvent nu numai actele de corupție, ci și metodele de acțiune prin forță, racket și acțiuni armate, mai accentuat la nivel regional. Pentru aceasta se formează structuri armate speciale, se folosesc mijloace și metode conspirative de colectare a informației pentru desfășurarea acțiunilor de forță față de persoanele cu funcții de răspundere ale organelor de stat și politice, în vederea obținerii rezultatului dorit. După natura lor, aceste acțiuni ilicite sunt acte de violență psihică și fizică de intimidare și amenințare și chiar omoruri.

Este alarmant faptul că în republică au devenit foarte populare omuciderile la comandă, ceea ce nu s-a observat anterior. Descoperirea acestor crime se află la un nivel foarte jos și constituie aproximativ 40%. Omuciderile cu caracter interregional prezintă o deosebită greutate în descoperirea lor. Aceasta se explică prin faptul că organizatorii și autorii omorurilor și crimelor recurg la utilizarea armelor de foc și a explozivilor, a căror origine este greu de stabilit.

Semnele caracteristice ale organizațiilor, grupărilor criminale din Moldova sunt similare cu cele ale formațiunilor criminale internaționale:

- nivel înalt de organizare și conspirație a activității criminale;
- măsurile eficiente de securitate ale organizațiilor criminale (pază armată, grupe de cercetare, contraspionaj);
- utilizarea căilor ilegale de obținere a profitului economic și politic;
- bază materială și buget enorm;
- prezența „acoperișului”, exprimată prin existența legăturilor și susținerea din partea persoanelor din aparatul conducerii de stat și al organelor de drept;
- tendința organizațiilor criminale de acaparare a puterii sau de influențare a politicii financiare și judiciare din stat;
- caracterul interregional și internațional al activității criminale.

Organizațiile criminale și liderii lor au la dispoziție mai mult de 60 de automobile „Jeep”, 190 – „BMW”, 270 – „Mercedes”, peste 200 de alte tipuri

de automobile, telefoane mobile, stații de legătură cu peste 10 canale, mijloace tehnice de interceptare de diferite frecvențe electronice, magnetice și laser, divers armament de o calitate înaltă, oficii în Chișinău, multe unități comerciale, săli de sport, unde sunt pregătiți și antrenați criminalii, și o casă specială („obșceak”) cu sume enorme financiare, acumulate în urma vărsărilor lunare efectuate de către infractori și care sunt utilizate pentru necesitățile criminale. Din republică au fost trimiși la studii și susținuți financiar studenți în instituții de învățământ din Germania, SUA, Italia, Franța etc.

Caracteristică pentru organizațiile criminale este constituirea diferitor firme nestatate de depistare și protecție în care activează foști colaboratori de poliție și ai altor organe care cunosc activitatea de combatere a criminalității, prin intermediul acestora se efectuează așa-numitul „serviciu de contrainformații a organizațiilor criminale”. Aceste firme dețin legal „acoperișul” multor firme, se ocupă cu recuperarea datoriilor acestora etc.

Structurile criminale ramificate pe teritoriul Republicii Moldova dispun de surse de informații, angajate oficial la Departamentul pentru Controlul Vamal, Garda Financiară, Inspectoratul Fiscal, Poliție, Camera Înregistrării de Stat de pe lângă Ministerul Justiției, Instituții Penitenciare, care sunt bine plătite pentru informația, pe care o prezintă referitoare la interesele de comandă, cum este importul și exportul mărfurilor și obiectelor, eschivarea de la impozitare, producătorii legali și ilegali, magazinele comerciale, care au așa-numitul „acoperiș”.

Membrii organizațiilor criminale recurg la violență prin intimidare și violență fizică aplicată persoanelor atât în mediul criminal, cât și persoanelor din afara mediului criminal, ce se reflectă prin omorurile și tentativele de omor comise. Violența este dictată de necesitatea de obținere a influenței în teritoriu și a autorităților criminale.

Membrii organizațiilor criminale exercită influență asupra administrației, sistemului judiciar, sferei politice, aparatului represiv, sectorului de afaceri, mass-media.

În scopul obținerii de resurse financiare, organizațiile criminale recurg la:

- utilizarea structurilor comerciale sau a unor structuri similare celor care există în mediul afacerilor, adică utilizarea societății legale deja existente, unul din angajații cărora sau mai mulți angajați ai cărora cooperează cu grupuri criminale organizate;
- utilizarea de către grup a unei societăți, activitățile legale ale căreia sunt concrescute cu activități ilegale;
- utilizarea unor societăți-ecran, inclusiv a companiilor – „fantomă”, fără activități comerciale reale.

Bibliografie

1. Codul penal al Republicii Moldova nr.985-XV din 18 aprilie 2002.
2. Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr.122-XV din 14 martie 2003.
3. Legea Republicii Moldova privind activitatea operativă de investigații nr.45-XIII din 12 aprilie 1994.

4. Legea Republicii Moldova privind combaterea corupției și protecționismului nr.900 din 27 iunie 1996.
5. Legea Republicii Moldova cu privire la Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției nr.1104-XV din 06 iunie 2002.
6. Codul penal al Republicii Moldova – COMENTARIU, Chișinău, 2003.
7. V. Cușnir, *Corupția, partea I*, Chișinău, 1999.
8. Ion Pitulescu, *Al doilea război mondial, crima organizată*, București, 1996.
9. Date statistice de la DCCO a DSO ale Republicii Moldova.
10. М. Георгицэ, *Организованная преступность: Проблемы теории и практики расследования*, Кишинев, 1998.
11. Strategia combaterii criminalității organizate în Republica Moldova, Conferința științifico-practică republicană (23-24 mai 1996), Editura ARC, Chișinău, 1997.
12. „Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova”, Conferința științifico-practică republicană (26 februarie 1999), Editura ARC, Chișinău, 1999.
13. „Основы борьбы с организованной преступностью”, Москва, 1996.
14. V. Untilă, *Crima organizată, contrasens*, Editura Litera, Chișinău, 1999.
15. А. И. Гуров, *Профессиональная преступность. Прошлое и настоящее*, Москва, Юридическая литература, 1990.
16. Гуров А.И., *Профессиональная преступность: Прошлое и современность*, Москва 1990;
17. А. В. Лапин, *К вопросу о понятии “организованная преступность”*, Минск, 1991.
18. D. Gular, *Istoria mafiei*, Labirint, Kiev, Editura Ucraina, 1992.
19. S. Stamatîn, „Crima organizată: noțiuni, probleme, mijloace de soluționare”, Conferința științifico-practică republicană (23-24 mai 1996), Chișinău, 1997.
20. M. Plămădeală, „Contracarea crimei organizate și a economiei tenebroase – necesitate obiectivă”, în „*Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova*” (Materialele conferinței științifico-practice republicane, 26 februarie 1999), Editura ARC, Chișinău, 1999.
21. Gh. Boeștean, „Probleme de tactică la documentarea infracțiunilor comise de autorii crimei organizate”, în „*Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova*” (Materialele conferinței științifico-practice republicane, 26 februarie 1999), Editura ARC, Chișinău, 1999.
22. Chiril Crețu, „Pericolul crimei organizate pentru Republica Moldova”, în „*Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova*” (Materialele conferinței științifico-practice republicane, 26 februarie 1999), Editura ARC, Chișinău, 1999.
23. Valeriu Cușnir, „Perfecționarea cadrului juridic privind combaterea criminalității organizate și corupției”, în „*Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova*” (Materialele conferinței științifico-practice republicane, 26 februarie 1999), Editura ARC, Chișinău, 1999.
24. Тюрина А.Л., Тюрин Д.П., *Организованная преступность в США и Италии*, Москва, 1983.

Sava MAIMESCU, doctor în drept, conferențiar universitar
al Catedrei „Drept constituțional și Drept administrativ”
a Facultății de Drept a Universității de Stat din Moldova

UNELE METODE ALE CONTRABANDEI COMISE DE GRUPĂRILE CRIMINAL ORGANIZATE TRANSNAȚIONALE

In this article the author mentions those methods of contraband infringement committed by criminal organized groups that are established by practical activity of custom organs, but which are not included in juridical explanting sources at the sanction of subjects for contraband carry-on.

In same way the author propose some definite suggestions that would be efficient at contraband combat and documentation, carried out by the transnational criminal organizations.

La adoptarea Codului penal al Republicii Moldova, legiuitorul ne relatează că în calitate de grupă criminal organizată (GCO) urmează a fi recunoscută o reuniune stabilă de persoane, care s-au organizat în prealabil pentru a comite una sau mai multe infracțiuni^[1]. Legiuitorul nu ne indică criteriile juridice care ar defini gruparea criminal organizată (GCO), cum ar fi numărul persoanelor inclus în GCO, scopul formării, tărâmul și obiectivele activității GCO.

Sursele legislative ramurale ale statelor limitrofe ne arată că în calitate de grupare criminal-organizată este recunoscut un grup din trei și mai multe persoane care, având înțelegerea prealabilă între ei, s-au organizat într-un grup stabil anume cu scopul de a comite una sau mai multe infracțiuni și care activează în realizarea scopului, sau după un plan bine determinat în mod conștiincios, cu repartizarea concretă a funcțiilor și rolurilor concrete pentru fiecare membru al grupului în parte, orientat spre realizarea planului și scopului său infracțional^[2]. Practic, aceeași interpretare a grupului criminal organizat (GCO) ne-o oferă și doctrinarii penaliști din Federația Rusă, care ne indică că se recunoaște că infracțiunea a fost comisă de GCO dacă ea este comisă de un grup stabil din două sau mai multe persoane unite între ele, dacă acest grup este stabil, format în prealabil, convocat cu scopul de a comite o infracțiune concretă sau alte infracțiuni^[3].

Mult mai larg ne prezintă această noțiune sursele juridice internaționale, care ne arată că în calitate de grup criminal organizat urmează a fi înțeles un grup structurat alcătuit din trei sau mai multe persoane, care există timp de o

anumită perioadă și acționează în înțelegere, în scopul săvârșirii uneia ori mai multor infracțiuni grave sau infracțiuni prevăzute de o Convenție specială, pentru a obține, direct ori indirect, un avantaj financiar ori un alt avantaj material^[4].

Așadar, din sursele indicate, stabilim că în calitate de grupare criminal organizată (GCO) urmează a fi recunoscută o reuniune stabilă din două sau mai multe persoane, formată în prealabil cu scopul de a comite o infracțiune sau mai multe infracțiuni concrete (n.a.).

Mijloacele de informare în masă din Republica Moldova ne arată că GCO, după teritoriul care activează, pot fi clasificate în:

- grupări criminal organizate naționale;
- grupări criminal organizate transnaționale.

Activitatea practică a organelor de drept din țară, multiplele documente întocmite de funcționarii organelor de drept, a arhivelor documentare ale instituțiilor judecătorești din țară ne mai arată că GCO naționale urmează a fi divizate în grupări criminal organizate locale, grupări criminale organizate regionale, și respectiv grupări criminal organizate statale sau republicane, după specificul teritorial al statului Republicii Moldova.

Materialele diferitor conferințe științifico-practice internaționale ne dovedesc că, conform viziunii unor doctrinari criminologi atât din Republica Moldova, cât și din statele ei limitrofe și ale celor vecine, GCO urmează a fi divizate în naționale, și transnaționale^[5]. Conform opiniilor acestor doctrinari ruși, stabilim că GCO naționale sunt cele care activează pe teritoriul statului, iar acele GCO care își desfășoară activitatea lor în afara teritoriului statului capătă denumirea de grupări criminale organizate transnaționale (GCOT), indiferent de zona de aflare și de activitate a statului național. Considerăm că aprecierea în cauză e prea îngustă, limitată, și bineînțeles, nu corespunde întocmai aprecierii laturii obiective a GCO care, după cum ne arată și multiplele surse de informare în masă, își desfășoară, conform scopului format, activitatea infracțională pe întregul glob pământesc.

În legătură cu acest fapt și din considerentele că GCO practic nu au hotarele lor de activitate, ele urmează a fi apreciate și divizate pentru fiecare stat în parte în GCO locale și GCO statale, iar cele care în sfera lor infracțională depășește hotarele statului urmează a fi divizate în funcție de zona de activitate, într-un spectru mult mai larg decât GCO statale.

Practica activității organelor de drept, inclusiv a celor vamale atât din Republica Moldova, cât și din statele limitrofe și celor vecine ne dovedește cu certitudine că după sfera, locul și domeniul lor de activitate, grupările criminal organizate transnaționale trebuie, și urmează a fi divizate în:

- grupare criminal organizată transnațională regională;
- grupare criminal organizată transnațională continentală;
- grupare criminal organizată transnațională intercontinentală.

Activitatea practică a organelor de drept, îndeosebi subdiviziunile specializate ale acestora, care sunt subiecți ai activității operative de investigație^[6] ne arată că actualmente atât practic, cât și teoretic, nu există GCO transnațională,

care să nu practice în activitatea sa infracțională comiterea contrabandei. Ținem să menționăm că multiplele materiale de arhivă ale instituțiilor vamale de frontieră întocmite asupra faptului comiterii contrabandei, având ca subiect fie conducerea GCO transnaționale, fie complicii acestora comit infracțiunea de contrabandă numai prin semnele agravante ale acesteia, adică prin calificarea acțiunilor lor infracționale, conform alin.(5) art.248 CPRM^[7]. Accentuăm în același timp că pe lângă metodele obișnuite de comitere a contrabandei, care sunt prevăzute de art.204 Cod vamal al Republicii Moldova^[8], fiind ulterior calificate în conformitate cu art.248 alin.(1) CPRM^[9], membrii GCO transnaționale încă din anii 1998-1999 ai sec.XX, au început a recurge la unele metode de comitere a contrabandei, care nu sunt prevăzute de Legea penală la calificarea infracțiunii de contrabandă și nici nu se încadrează în acele metode de contrabandă care sunt explicit incluse în Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova^[10]. Ținem doar să accentuăm că, conform surselor citate, infracțiunea de contrabandă se consideră efectuată dacă trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor, obiectelor și a altor valori în proporții mari a fost efectuată prin eschivare de la controlul vamal sau tăinuindu-le de el.

Conform normelor de drept juridice explicative din Hotărârea Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, conchidem că evitarea controlului vamal înseamnă intrarea sau ieșirea din țară prin alte locuri decât cele destinate pentru aceasta sau în afara organelor de control vamal și nu are importanță dacă se recurge sau nu la diferite metode pentru mascarea mărfurilor, obiectelor și a altor valori.

Aceeași sursă explicativă ne arată că prin ascunderea de controlul vamal, prevăzută de art.75 CPRM, se înțelege neprezentarea pentru controlul vamal a bunurilor ce se trec peste frontiera de stat (vamală) a Republicii Moldova pe o cale ce împiedică examinarea și constatarea lor, nedeclararea intenționată sau declararea neautentică în documentele vamale sau în alte documente, sau declararea datelor false despre astfel de bunuri în documentele menționate, precum și trecerea efectuată cu folosirea ascunzișurilor, adică a locurilor ascunse ale corpului, hainelor, obiectelor personale etc. (inclusiv și cele fabricate special), trecerea obiectelor cu mijloace reutilitate sau acomodare pentru ascunziș, sau prin atribuirea unor bunuri a formei altor bunuri, precum și trecerea prin prezentarea la organul vamal drept temei pentru trecerea bunurilor declarate a documentelor false, obținute pe cale ilegală, sau a documentelor care servesc temei pentru trecerea altor bunuri.

Practica activității organelor vamale din Republica Moldova, practica vamală internațională din statele limitrofe și cele vecine ne demonstrează că pe lângă metodele prevăzute de legiuitor ale contrabandei, explicate de practicienii instanțelor de judecată din țară, GCO transnaționale aplică pe larg așa-numitele metode de comitere a contrabandei, cum ar fi:

- a) comiterea contrabandei prin spargerea frontierei vamale externe a statului;
- b) comiterea contrabandei prin aplicarea măsurilor violente îndreptate

asupra funcționarului vamal împuternicit în mod legal și nemijlocit la efectuarea controlului vamal la linia frontierei vamale externe a statului;

c) comiterea contrabandei prin aplicarea „cilindrului” fictiv;

d) comiterea contrabandei prin aplicarea containerului magnetic (n.a.).

Din documentele practice întocmite la documentarea infracțiunii de contrabandă deducem că, avem practic cele mai avansate metode de comitere a contrabandei, care sunt foarte dificile de a fi dovedite dacă nu sunt aplicate măsuri decisive și calificate de reținere în flagrant al corpurilor delictale ale infracțiunii de contrabandă, precum și a făptuitorilor. Metodele noi descrise de noi care nu se încadrează în actele legislative și nici în cele normativ-explicative sunt foarte periculoase și aduc daune considerabile nu numai pentru capacitatea economică a statului, relațiile economice internaționale, ci și pun în pericol viața funcționarilor Serviciului Vamal, care își onorează în mod legal și sârguincios funcțiile obligaționale la linia de control vamal, control de frontieră al instituțiilor vamale amplasate la frontiera vamală externă a statului.

În susținerea opiniei noastre, prezentăm doar câteva cazuri din activitatea practică a organelor de drept din statele vecine, celor vamale din Republica Moldova, care confirmă incontestabil faptul comiterii de către grupările criminal organizate a contrabandei prin metodele indicate de noi mai sus, adică spargerea frontierei vamale.

Astfel, spre exemplu, gruparea criminal-organizată interstatală regională, care activa pe teritoriul Moldovei, Ucrainei și Federației Ruse, specializată în comiterea contrabandei, îndeosebi cu mărfurile purtătoare de accize, au stabilit locul de trecere a frontierei de stat între Ucraina și Federația Rusă, care trecea prin un sector mare de pădure deasă. Ținând cont de faptul că atât din partea Ucrainei, cât și din partea Federației Ruse, față de acest sector împădurit de frontieră se aflau departe de el localitățile sătești, au stabilit și determinat locul de spargere a frontierei vamale, și respectiv a frontierei de stat. În acest scop reprezentanții grupului criminal au început în mod clandestin lucrările de tăiere a pădurii pentru a face un drum de 4 metri lățime în sectorul mai sus de pădure, pentru a se deplasa liber autocamioanele marfare încărcate cu țigări, mobilă românească și alcool etilic ambalat în cutii de carton sub formă de pachete „tretrapac”, destinate pentru suc din fructe. Fâșia de pădure a fost tăiată atât din partea Ucrainei, cât și din partea Federației Ruse, și la timpul convenit întreaga coloană în număr de 25 de autocamioane încărcate cu mărfuri accizate, a trecut reușit din Ucraina spre Federația Rusă prin fâșia de pădure tăiată anterior de organizatorii contrabandei. Ajunși pe teritoriul Federației Ruse, primul post de miliție a încercat să nu permită trecerea pe teritoriul Federației Ruse, însă văzând că aceștia se prezintă ca reprezentanți ai organelor de drept și că dispun de arme automate aflate în dotare, au permis intrarea în țară a întregii coloane, fără a recurge la verificări de date și documente ale coloanei de autocamioane nominalizate^[11].

Din cazul relatat și din documentele practice operative întocmite pe acest caz, putem constata cât de reușit, iscusit și organizat aranjează spargerea frontierei de stat și a celei vamale grupările criminale specializate în activitatea de

contrabandă cu mărfurile purtătoare de accize, și aceasta nu e în zadar, deoarece acest gen de activitate, și anume contrabanda cu mărfurile purtătoare de accize aduc cele mai fabuloase sume bănești obținute de grupările criminal-organizate prin comercializarea acestor mărfuri trecute dintr-o țară în alta prin spargerea frontierei vamale.

Noțiunea de „spargere a frontierei vamale”, sau a frontierei de stat, în literatura juridică de specialitate nu este relatată și nu este stipulată de legiuitor în acte legislative sau normative. Pentru a percepe și a consemna sensul noțiunii de „spargere a frontierei vamale”, este necesar să explicăm această noțiune din punctul nostru de vedere, și să explicăm totodată care este pericolul social sporit al acestei infracțiuni, sancționată numai în mod penal și care e lăsată fără atenția cuvenită de către doctrina vamală și cea penală din Republica Moldova.

Izvoarele lingvistice ne arată că sub noțiunea de „spargere” urmează a fi înțeles pătrunderea în mod forțat prin liniile de pază de apărare. Altă sursă lingvistică ne arată că sub noțiunea de „spargere” urmează a fi înțeles locul unde a fost formată o gaură, un spațiu gol într-o linie oarecare, formată cu scopul de a apăra ceva, sau careva valori.

Unicul izvor de drept în care găsim explicații asupra noțiunii de „spargere a frontierei vamale” este lucrarea savantului rus Iu.U. Sucikov, care de fapt este recunoscut ca unul din cei mai remarcabili teoreticieni și practicieni din Federația Rusă în domeniul aprecierii și calificării infracțiunii de contrabandă.

Astfel, conform viziunii domnului Iu.I. Sucickv, stabilim că sub noțiunea de „spargere a frontierei vamale”, urmează a se înțelege trecerea peste frontiera vamală „în afara amplasării instituțiilor vamale”. Conform concretizărilor domnului Iu.I. Sucikov, „spargerea frontierei vamale” înseamnă nu numai trecerea pe cale de tănuire, dar și trecerea deschisă peste frontiera vamală a mărfurilor, obiectelor interzise prin lege^[12].

Suntem parțial de acord doar cu sugestiile Iu.I. Sucikov, însă părerea noastră referitor la trecerea/ transportarea peste frontiera vamală a statului în afara amplasării instituțiilor vamale necesită a fi calificată la părerea noastră nu ca o trecere obișnuită a frontierei în afara amplasării instituțiilor vamale, ci ca o trecere forțată cu aplicarea măsurilor violente, inclusiv în unele cazuri cu aplicarea constrângerilor psihologice față de funcționarii organelor statale de control, care își exercită funcțiile obligaționale la linia frontierei de stat și la linia frontierei vamale externe a statului. În acest scop aducem următorul exemplu din practica organelor de drept din Republica Moldova.

Asfel, spre exemplu, patrula terestră de la Zona de Nord a Republicii Moldova care supraveghea sectorul de drum auto care era trasat între Republica Moldova și Ucraina a observat în zorii zilei că un autocamion de marca GAZ-66 cu farurile stinse, fără semnalizare, venea din partea Ucrainei peste câmpul arabil spre șoseaua asfaltată care ducea în interiorul teritoriului Republicii Moldova. Văzând că autocamionul tinde că iasă pe cea mai scurtă cale la șosea, grănicerul a alergat în întâmpinarea autocamionului, făcându-i semn șoferului să se oprească. Șoferul autocamionului însă continua calea în direcția marcată pentru a ieși de pe

pământul arabil cât mai curând la șosea. Grănicerul, văzând că autocamionul nu se oprește, s-a băgat în fața lui pentru a-l opri. Șoferul camionului însă a accelerat viteza, îndreptând camionul direct către grănicerul care se băgase în fața acestuia. Numai în ultima fracțiune de secundă grănicerul a sărit din fața camionului brusc într-o parte, evitând astfel să fie strivit de către camion. Camaradul grănicerului scăpat de strivirea autocamionului care se afla în spatele acestuia între camion și șosea a scos piedica de la pistolul automat și cu câteva rafale scurte îndreptate în roțile autocamionului a oprit în mod definitiv autocamionul, căruia îi mai rămăsese să parcurgă circa 22-25 metri din fâșia de pământ arabil pentru a ieși la șoseaua asfaltată. Echipa de gardă de la pichetul de grăniceri, auzind împușcăturile din direcția locului unde patrula terestră își îndeplinea serviciul militar, s-a deplasat în regim de alertă la fața locului, unde a și stabilit faptul de trecere peste frontiera de stat și cea vamală a autocamionului prin spargerea frontierei vamale. În cadrul verificării autocamionului oprit în mod forțat, s-a constatat că în caroseria acestuia se aflau circa 4 tone de alcool etilic rectificat turnat în butoaie din plastic, capacitatea a 200 litri fiecare, iar șoferul aflat la volanul autocamionului, cetățeanul R.P., era cunoscut ca unul din cei mai mari contrabandiști din zona de nord a Republicii Moldova. Asupra cazului nominalizat a fost intentat dosarul penal pe trecerea ilegală a frontierei de stat și comiterea contrabandei în proporții deosebit de mari prin eschivarea de la controlul vamal^[13].

Este evident în acest caz faptul că reprezentanții Serviciului Grăniceri au depus toate eforturile de a opri autocamionul pe fâșia arabilă de pământ din zona de frontieră. Acest lucru îl arată și semnele speciale ale frontierei de stat, însă șoferul autocamionului, cetățeanul Republicii Moldova P., n-a avut de gând să se oprească la semnele grănicerului, ci dimpotrivă, a îndeplinit unele manevre cu automobilul cu scopul de a-l speria și de a-l amenința pe grănicerul care s-a stabilit în fața autocamionului, punându-i în pericol inclusiv viața santinei. Rezultă de aici că șoferul autocamionului încărcat cu marfă purtătoare de accize, în scopul realizării intenției sale infracționale de a introduce alcoolul etilic în Republica Moldova pe cale de contrabandă, a aplicat măsuri violente, trecând cu autocamionul contrar semnelor de stabilire a frontierei de stat, peste frontieră aplicând măsurile violente fizice și psihice, care au pus în pericol viața și sănătatea grănicerilor din patrula terestră de supraveghere de stat a Republicii Moldova. Aceste semne de trecere a frontierei vamale prin spargere, în actele legislative, normative de drept, inclusiv și în sursele teoretice de drept din țară nu sunt relatate.

Practica activității organelor vamale din Republica Moldova ne mai arată nemijlocit că „trecerea peste frontiera vamală prin spargere” poate să se producă nu numai în afara zonelor de control vamal amplasate la linia frontierei vamale externe a statului, ci și nemijlocit prin zonele de control vamal, care sunt stabilite la linia frontierei de stat, în conformitate cu acordurile internaționale bilaterale interstatale.

Astfel, spre exemplu, pe teritoriul zonei de control vamal a biroului vamal Leușeni, la linia de control vamal au fost prezentate de către cetățenii Republicii Moldova V. și D., locuitori ai zonei Transnistria, două autoturisme care aveau

numere de înmatriculare de model vechi. În scopul verificării datelor pașapoartelor tehnice ale autoturismelor nominalizate, inspectorul de la linia de control vamal s-a deplasat în încăperea unde se aflau mijloacele tehnice de control cu raze ultraviolete, lăsându-le cheile de la autoturisme în posesia șoferilor acestora. În scopul necreării blocării pistei de control vamal, funcționarul vamal i-a rugat să scoată autoturismele de la linia de control vamal și să oprească autoturismele puțin în partea dreaptă, pentru a permite circulația celorlalte autoturisme care se aflau în zona de control vamal. Peste aproximativ 15-20 minute, văzând că inspectorul de la linia de control vamal, care s-a dus să verifice pașapoartele tehnice, se întoarce cu alți doi funcționari vamali care nu se aflau la linia de control vamal, s-au urcat repede în autoturisme, și cu o viteză sporită, s-au îndreptat spre poarta de ieșire din zona de control vamal, după care urma intrarea în Republica Moldova. Deși baza de la poarta zonei de control vamal și a controlului de frontieră, care era închisă, avea semne de interdicție a deplasării autoturismelor, a autocamioanelor și a autobuzelor, fără a efectua oprirea definitivă a acestora, șoferul primului autoturism a lovit în mod frontal baza închisă, care a împins-o forțat sub unghi de 90°, fapt după care și-a continuat cu viteză maximă deplasarea în interiorul țării. Al doilea autoturism, având aceeași viteză sporită, a trecut la fel neregulamentar peste linia barierei de marcare a zonei de control de frontieră, deplasându-se după primul autoturism, care deja dispăruse din vedere. Acțiunile posesorilor autoturismelor au fost atât de rapid efectuate, încât grănicerul de la postul de pază a zonei de control vamal, care permitea intrarea în țară, nici n-a reușit să reacționeze.

Din datele operative de investigație asupra acestui caz s-a stabilit că ambii cetățeni ai Republicii Moldova, atât cetățeanul V., cât și cetățeanul D. practicau activitatea infracțională de răpire a autoturismelor scumpe din Bulgaria, care le scoteau din Bulgaria în bază de documente fictive, introducându-le mai apoi în zona Transnistriei pentru a fi comercializate la un preț avantajos. Aceleași semne fictive în pașapoartele tehnice a autoturismului au stabilit și funcționarii din secția de combatere a contrabandei din biroul vamal Leușeni, însă n-au reușit să le rețină din cauza că inspectorul vamal a lăsat cheile de la autoturisme în posesia șoferilor. Aceștia, văzând că inspectorul de la linia de control vamal vine cu alți doi funcționari, și-au dat suma și au fugit imediat din zona de control vamal^[14].

Cazul relatat denotă cât de hotărât și îndrăzneț acționează hoții de autoturisme, recurgând uneori chiar și la doborârea semnelor de interdicție, aflate în zona de control vamal și a frontierei de stat, care în loc să fie respectate, executate, sunt doborâte, strivite de contrabandiști, numai ca să-și atingă scopul infracțional.

Analiza ambelor cazuri prezentate de noi, care au suport documentar, ne permite de a trage concluzia că trecerea peste frontiera de stat prin metoda de spargere a frontierei vamale externe urmează a fi recunoscută ca acțiuni violente întreprinse de făptuitori prin intermediul aplicării mijloacelor tehnice ce permit deplasarea fără obstacole peste linia frontierei vamale externe a statului, utilizând în acest scop măsurile de constrângere fizică sau psihică asupra funcționarilor de stat, care își îndeplinesc funcțiile obligaționale la linia frontierei de stat, a frontierei

vamale externe a statului (n.a.).

Noțiunea în cauză necesită a fi considerată drept contrabandă calificată, introducând-o într-un aliniat separat la art.248 Cod penal al Republicii Moldova – trecerea peste frontiera vamală a Republicii Moldova a mărfurilor, încărcăturilor, obiectelor prin tănuire de la controlul vamal.

Un alt caz elocvent de tănuire de la controlul vamal a mărfurilor, obiectelor, valorilor, care atât de frecvent poate fi comisă de către contrabandiști și care din păcate nu este interpretat nici de legiuitor, nici de doctrină, este tănuirea de la controlul vamal a mărfurilor, obiectelor, valorilor prin aplicarea metodei de folosire a containerului magnetic.

Astfel, spre exemplu, reprezentanții grupării criminal-organizate transnaționale regionale care activează pe traseul statelor balcanice Bulgaria, România, Republica Moldova, Ucraina și Federația Rusă, cetățenii Republicii Moldova, care au activat ca șoferi la transportul internațional al mărfurilor, O. Ch. și G.I., în scopul îndeplinirii transmiterii în Bulgaria a unei cantități mici după volum, dar foarte valoroase după conținut, au instalat aceste valori – aur, în lingouri proba 999 și mărgăritare într-un colet mic, care la rândul lui l-au ambalat într-un container magnetic. Pentru a trece peste frontieră acest container, s-au deplasat la biroul vamal Leușeni, așteptând momentul potrivit pentru a instala containerul într-o mașină marfară care ține calea spre Bulgaria. În amurgul serii, când un autocamion marfar cu numere de înmatriculare din Bulgaria, încărcat cu marfă, după ce a intrat în zona de control vamal, cet. O.Ch. a ieșit din autoturismul în care se afla cet. Gh.I., având în mână o pungă în care se afla containerul, străduindu-se să nu fie observat de nimeni, a pătruns pe furiș sub autocamion, a desfăcut punga și a instalat rapid containerul de caroseria autocamionului marfar – partea dinăuntru a lăzii cu instrumente, în locul unde nu putea fi observat la controlul vamal vizual al autocamionului din partea dreaptă, stângă, după mișcarea autocamionului, cât și din spatele acestuia în caz de staționare. Anume acest loc a fost ales special, deoarece atât la vama Leușeni, cât și la vama Albița (România), autocamioanele marfare nu erau supuse controlului vamal la pista de control^[15].

Din sursele ulterioare operative parvenite pe acest caz, containerul a ajuns la destinație în Republica Bulgară, trecând astfel fără a fi depistat nici la frontiera moldo-română, nici la frontiera româno-bulgară. Pentru a combate efectiv contrabanda prin aplicarea metodei de utilizare a containerului magnetic, ar fi necesar ca în mod obligatoriu la liniile de control vamal ale frontierei vamale externe a statului să fie în mod obligatoriu instalate rampele de control al autocamioanelor dedesubtul autocamioanelor marfare și a altor unități motorizate trecute peste frontiera vamală externă a statului.

Datele statistice speciale ale organelor de drept din Republica Moldova ne demonstrează că deși pe parcursul anului 2009 numărul general al infracțiunilor comise pe întregul teritoriu al statului și înregistrate se află în scădere, infracțiunile comise de grupările criminal organizate se află în permanentă creștere de la un an la altul. Semnificativ este faptul că numai pe parcursul a 6 luni ale anului 2009, față de 6 luni ale anului 2008, acestea au crescut practic de două ori (vezi tabelul)^[16].

	2004	2005	2006	2007	2008	2009
Numărul general de infracțiuni	28 246	27 595	24 767	24 362	24 788	11 541
Infracțiunile comise de grupările criminale	80	98	115	47	46	42

Așadar, din datele statistice rezultă că în cazul neaplicării măsurilor hotărâtoare în vederea prevenirii și combaterii infracțiunilor comise de grupările criminal organizate, acestea pot prejudicia în cel mai considerabil mod nu numai situația economică, financiară a statului, ci și orânduirea de stat propriu-zisă din Republica Moldova.

Bibliografie

1. Art.46 Cod penal al Republicii Moldova, adoptat de Parlamentul Republicii Moldova în baza Legii nr.985-XV din 12.06.2003. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.128-129 din 13.09.2002.
2. Ст.28 Уголовного кодекса Украины, Ведомости Верховной Рады Украйны, 2001, № 25-26, с изменениями и дополнениями по состоянию на 15 августа 2002, Харьков, Одиссей, 2009.
3. В.В.Коряковцев, К.В.Питулько, Комментарий к Уголовному кодексу Российской Феденации, Постатейный научно-практический, Питер, 2004, pag. 82-83.
4. Alin.a) al Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, adoptată la New York la 15 noiembrie 2000, în vigoare pentru Republica Moldova din 16 octombrie 2005. „Tratate internaționale”, 2006, vol. 35, pag. 333.
5. Мелешко Н.П., *Организованная преступность в России: правовые аспекты противодействия*, Научно-исследовательский институт проблемы укрепления законности и праворядка при Генеральной Прокуратуре Российской Федерации, Москва, 2006, pag. 136-137.
6. Art.11 al Legii Republicii Moldova nr.45-XIII din 12.04.1994 privind activitatea operativă de investigații, republicată în Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.11-13/38 din 31.01.2003, cu modificările prin Legea nr.285-XVI din 20.12.2007, în vigoare din 11.07.2008.
7. Art.248 alin.(5) Cod penal al Republicii Moldova, adoptat în baza Legii nr.985-XV din 18.04.2002, în vigoare din 12.06.2003, modificată prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare din 24.05.2009. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.41-44 din 24.02.2009.
8. Art.224 – contrabanda, Cod vamal al Republicii Moldova, adoptat în baza Legii 1149-XV din 20.06.2000, în vigoare din 22.12.2000. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.160-162/1201, din 23.12.2000.
9. Alin.(1) art.248 Cod penal al Republicii Moldova, adoptat în baza Legii

- nr.985-XV din 18.04.2002, în vigoare din 12.06.2003, modificată prin Legea nr.277-XVI din 18.12.2008, în vigoare din 24.05.2009. Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.41-44 din 24.02.2009.
10. Pct.6 alin.(1) și (2) al Hotărârii Plenului Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova „Despre practica judiciară privind contrabanda și contravențiile administrative vamale” nr.19 din 10.17.1997, cu modificările efectuate conform Hotărârii nr.95 din 29.10.2001. Culegeri de hotărâri explicative ale Curții Supreme de Justiție a Republicii Moldova, Chișinău, 2002, pag.290.
  11. Arhiva regionalei vamale Belgorod, Federația Rusă, 2000.
  12. Ю.И.Сучков, Преступления в сфере внешнеэкономической деятельности Российской Федерации, Москва, «Экономика», 2007, pag. 259.
  13. Datele statistice ale Direcției Urmărire Penală a Ministerului de Interne al Republicii Moldova pe anii 2004-2009

Александр НИКОЛАЕВ, кандидат юридических наук,
начальник кафедры Тактико-специальной и огневой подготовки
Одесского государственного университета внутренних дел Украины

ПРАВОВЫЕ ПРОБЛЕМЫ БОРЬБЫ С ТЕРРОРИЗМОМ НА ТРАНСПОРТЕ

Проблема терроризма для нашего государства и общества появилась лишь в последние годы. События, которые происходят в мире, безусловно, свидетельствуют о крайне угрожающей, быстро прогрессирующей эволюции одного из опаснейших преступлений – терроризма. Суровая реальность требует перманентного, на глубокой методологической основе изучения и осмысления, разработки механизма борьбы с терроризмом. Наличие пограничных (маргинальных) слоев общества постоянно подпитывает «террористические кадры», что вызывает особую необходимость систематического проведения социальных и гуманитарных исследований эволюции деятельности экстремистских организаций в Украине и за границей, а также развития научных исследований конфликтных ситуаций в целом. Из литературных источников известно точное определение Й. Александера, директора Института по изучению международного терроризма, в соответствии с которым «терроризм - это канал, по которому идет недовольство и нетерпение маргинальных слоёв: террористические методы, таким образом, закрепляют, «дестабилизируют» существующую социальную структуру».

На наш взгляд, терроризм на транспорте - сложное и многофакторное социальное явление. Особый интерес террористов к транспорту определяется значением данного экономического вида деятельности для национальной безопасности Украины. Основные проблемы соблюдения законности при противодействии терроризму и обеспечение безопасности транспортного комплекса лежат в сфере гармоничной и стойкой модернизации украинского общества. Необходимо особенно подчеркнуть, что преобразование нашего общества проходит в очень тяжелых социально-экономических условиях. Концепция стойкого развития общества в западном понимании естественного права не получила адекватного отражения при формировании украинской государственной социальной политики нового демократического государства и обеспечения безопасности жизнедеятельности населения, соблюдения и гарантирования основных прав человека.

Усиление активизации международных террористических органи-

заций и криминализация украинской экономики, формирование в нашей стране элитной экономики вызывает необходимость введения уголовной ответственности для юридических и физических лиц, которые осуществляют материальную поддержку или другую помощь террористам в их преступной деятельности на территории Украины или за ее пределами.

Без расширения гуманитарных (правовых, социальных, культурологических) исследований террористических угроз транспортному комплексу на бюджетной основе – ожидать коренного перелома в деле борьбы с этим социальным злом сложно. Позиция государства должна быть в корне пересмотрена и принципиально ориентированна на национальную безопасность, защиту рядового гражданина (физических лиц) и юридических лиц от любых насильственных действий, включая террористические угрозы на транспорте.

На основании изложенного, одной из основных правовых проблем борьбы с терроризмом становится законодательная деятельность в сфере образования, которая должна обеспечить воспитание общественного правосознания, разрешить обществу адекватно ответить вызову террористов и особенно транспортному терроризму, который представляет постоянную всенародную угрозу настоящему и будущему поколениям – например, экологический морской терроризм.

Проблемы правового регулирования противодействия терроризму и обеспечению безопасности на объектах транспорта в свете модернизированных теорий тесно связаны с формированием системы высшего и среднего образования в Украине с учетом ее соответствия современным задачам борьбы с терроризмом, включая борьбу с актами незаконного вмешательства в деятельность транспортного комплекса.

Первоочередные задачи в решении вопросов борьбы с терроризмом на транспорте лежат в сфере комплексного развития антитеррористического законодательства на основе принципов международного права, сравнительного правоведения, последних достижений конфликтологии, социальной безопасности.

Задача по решению правового обеспечения организации эффективной оперативно-розыскной деятельности в сфере борьбы с терроризмом на транспорте, создание надежной системы сбора и обработки информации о террористических актах, которые готовятся, и правовой защиты каждого свидетеля, физического лица, которые предоставляют необходимую информацию государственным органам для успешного планирования антитеррористических мероприятий.

Во многом успех правоохранительных органов в деле предотвращения террористических актов определяется наличием хорошо налаженной сети информаторов, которая гарантирует своевременное получение оперативной информации, предупреждающей о планируемых актах насилия. При этом необходимо ужесточить уголовное наказание для лиц, которые располагают информацией о террористических актах, которые готовятся на транспорте, но скрывает ее от правоохранительных органов.

Принимая во внимание особую опасность осуществления террористических актов на транспорте, считается целесообразным в первую очередь разработать соответствующую статью Уголовного кодекса об уголовной ответственности юридических лиц, деятельность которых прямо оказывала содействие террористическим актам на транспорте.

На примере борьбы с терроризмом на транспорте работа в области развития гипотезы уголовной ответственности юридических лиц может быть активизирована.

В круг правовых проблем борьбы с отрицательными последствиями от терроризма на транспорте входит разработка законодательной базы страхования граждан - пассажиров, которые пострадали от террористических актов на транспорте.

Международный опыт в принципе не исключает создания подобных замкнутых на одном виде деятельности страховых систем, основанных на взаимном страховании субъектов, которые находятся в одной плоскости (на одном уровне) соответствующего риска. Страховые фонды в основном должны состояться со страховых выплат юридических и физических лиц, которые находятся вне поля страхового риска, которые предоставляют свои средства для защиты пострадавших. При этом сомнительным есть и справедливость разной степени социальной защиты гражданина (на практике того самого физического лица), что получили увечье в результате террористического акта в пригородной электричке (дачник) и театре (тот же гражданин, а не зритель).

В заключении необходимо обратить внимание научной общественности и компетентных государственных органов на решение следующих проблем:

- разработку и принятие Закона Украины о защите свидетелей (физический лиц) на основании положительного опыта в этой области западных стран, в том числе США, а также подготовку на основе принятого закона соответствующих программ;

- разработку теории и возможностей практической реализации в Украине концепции уголовной ответственности юридических лиц на примере усиления борьбы с терроризмом на транспорте;

- расширение государственного финансирования проведения социологических исследований конфликтных ситуаций на транспорте и разработку на их основе антикризисных программ по борьбе с терроризмом на транспорте;

- расширение сотрудничества государств в области международного уголовного права. Создание международных полицейских структур по расследованию террористических актов на транспорте. В дальнейшем организацию специализированных международных антитеррористических трибуналов по борьбе с терроризмом на транспорте;

- обеспечение государственного финансирования специальных исследований в области усовершенствования проведения судебно-медицинских исследований в ходе расследования террористических актов на транспорте; идентификацию тел погибших в результате террористических актов;

– формирование специализированных курсов и программ по подготовке специалистов по борьбе с террористическими актами на транспорте в рамках учебной подготовки.

Литература

1. Требин М.П., *Терроризм в XXI веке*. - Мн.: Харвест, 2003. - 816 с.
2. Вагман И.Я., Ильченко.Г., Евминова С.П., *50 знаменитых террористов*. - Харьков: Фолио, 2005. - 511 с.
3. Долгин Н., Малышев В., *Терроризм - угроза обществу// Основы безопасности жизнедеятельности*. - 2000, № 3
4. Пастернак-Таранущенко Т., *Проблема терроризма в свете теории нестабильности// Подтекст*. - 1998, № 21

Ștefan STAMATIN, doctor în drept, profesor universitar interimar
al Catedrei „Drept polițienesc” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

FENOMENUL CRIMEI ORGANIZATE TRANSFRONTALIERE

*„Dacă Jupiter ar arunca fulgerele sale, ori de câte ori
păcătuiesc oamenii, în scurt timp ar rămâne dezarmat”.*

Ovidius, Fastele, 5, 229

Astăzi, fenomenul crimei organizate atrage din ce în ce mai mult atenția publicului, guvernelor naționale și organizațiilor internaționale. În măsura în care grupurile criminale sunt implicate în periculosul joc al proliferării armelor, în migrația inegală, în coruperea guvernelor naționale și în penetrarea sistemului financiar global, crima organizată transfrontalieră este o amenințare la adresa siguranței naționale și personale a fiecărui cetățean în parte.

Prevenirea oricăror forme de crimă transfrontalieră, inclusiv cele enumerate mai sus, reprezintă o sarcină dificilă dar necesară pentru toate țările¹. Deoarece Europa își consolidează cooperarea cu statele ex-sovietice prin intermediul unor programe cum ar fi Politica Europeană de Vecinătate, aceasta încearcă să implice autoritățile locale și regionale, precum și actori din sfera nonguvernamentală, în procesul de eficientizare a managementului și cooperării transfrontaliere².

Republica Moldova nu este și nu se va afla în viitorul apropiat în fața vreunei amenințări majore de tip militar clasic, însă estimările realiste evidențiază că adevăratele riscuri la adresa statului sunt de natură nemilitară și mai ales internă, manifestându-se în domeniile economic, financiar, social, ecologic și în tendințe separatiste. Uneori, riscurile insuficient evaluate dar mai ales ignorate se pot materializa în adevărate catastrofe, adică în evenimente neprevăzute, cu consecințe de mare amploare, adesea tragice.

Evoluția unei societăți, schimbările determinante ce au loc în cadrul acesteia sunt de natură să permită apariția și extinderea unor fenomene infracționale, ce trebuie cunoscute și studiate în vederea limitării și combaterii lor, prevenirii și

¹ Emil Hedeșiu, *Contracrararea crimei organizate transfrontaliere*, Editura UNAP, București, 2005, pag. 87.

² Comisia Europeană (2004), *Strategia Politicii Europene de Vecinătate*, Bruxelles. Disponibil pe Internet: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/strategy/strategy_paper_en.pdf, accesat la data de 02.11.2009.

contracărării unor astfel de fapte antisociale. Deschiderea largă a frontierelor, elaborarea unei legislații extrem de permissive factorului extern, slaba dezvoltare economică, instabilitatea politică și corupția din țara noastră, dar și din alte țări, au creat oportunități și breșe excepționale pentru expansiunea și mondializarea organizațiilor criminale.

Pe fondul acestor profunde transformări, dar și al multor alora, au apărut, s-au amplificat și s-au diversificat fenomene noi cum sunt crima organizată, traficul de droguri, materiale explozive, chimice, radioactive, terorismul, agresiunea informațională însoțită de criminalitatea în acest domeniu, precum și multe altele asemenea manifestări, care împiedică procesele pașnice de progres al națiunilor, afectează liniștea și siguranța cetățenilor. Cu toate eforturile depuse, nici cele mai avansate state din punct de vedere economic, tehnic, tehnologic și pe alte planuri nu s-au dovedit invulnerabile la aceste noi amenințări și pericole.

Fiind o „poartă” spre Europa, Republica Moldova, prin poziția ei geopolitică și geostrategică, resimte la frontierele sale presiuni ale criminalității organizate transfrontaliere. Printre acestea se numără migrația, în cele două forme de manifestare, – imigrația și emigrația, traficul de droguri, traficul de ființe umane, traficul de armament, muniții, materiale explozive, traficul cu autoturisme de lux furate, contrabanda de bunuri și produse (bunuri din patrimoniul național, cultural, droguri, țigări, băuturi alcoolice, produse petroliere, medicamente etc.).

Criminalitatea transfrontalieră are o dimensiune internațională care înseamnă că un grup criminal acționează pe teritoriul mai multor state, o dimensiune transnațională care se referă la cooperarea pe care grupurile criminale de diferite naționalități o realizează între ele pentru a controla anumite piețe. Scopul fundamental al structurilor criminalității organizate îl reprezintă capitalizarea continuă, respectiv acumularea de resurse prin mijloace ilegale, fiind vizate îndeosebi domeniile tradiționale (trafic de droguri, contrabandă, evaziune fiscală, șantaj etc.), precum și domeniile de noutate (terorism, trafic de armament, de persoane, privatizări, societăți de valori mobiliare etc.).

Este evidentă capacitatea extraordinară a grupărilor criminale de a identifica și exploata cu rapiditate noi domenii care le oferă posibilități de a obține profituri uriașe (traficul ilegal de imigranți, obținerea de fonduri și subvenții de la stat, trafic de organe umane, infracțiunile informatice etc.)³. Gama de manifestare a riscurilor transfrontaliere are tendința de extindere și de diversificare și, ca atare, este necesar ca noile forme de manifestare să fie sesizate, combătute, monitorizate și lichidate la timp. Un rol important în acest demers îl au analizele de risc care trebuie situate pe agenda de lucru a echipelor manageriale de la toate eșaloanele ierarhice ale instituțiilor cu atribuții de frontieră.

Dintre fenomenele perturbatoare ce se manifestă în societatea noastră, cel de crimă organizată a cunoscut o amplificare alarmantă, generând o serie de noi probleme pe lângă cele specifice societăților cu care au loc procese de schimbare și transformare. Favorizată de caracterul subteran și disimulat al activităților pe care

³ Costică Voicu, Adriana Voicu Camelia, Ioan Geamănu, *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner / Pildner, Târgoviște, 2006, pag. 18.

le presupune, crima organizată a pătruns cu ușurință în structurile administrative, economice și politice punând în pericol climatul ce ar trebui să asigure construcția statului de drept.

Crima organizată este tot mai mult în atenția opiniei publice naționale, internaționale și a organizațiilor de orice tip. Problema prezintă mai multe fațete și poate fi analizată din diferite perspective. Se consideră, astfel, o tendință în creștere de a considera acest fenomen o amenințare chiar și la adresa siguranței naționale, în special datorită faptului că până acum grupările infracționale nu au fost implicate doar în activitățile de proliferare a armelor, ci și în migrația clandestină, traficul de ființe umane, coruperea guvernelor naționale și infiltrarea unui sistem financiar global din ce în ce mai interdependent.

Amploarea pe care a luat-o fenomenul crimei organizate în societatea noastră face să fie absolut necesar să cunoaștem principalele modalități de manifestare a ei și evoluția acestora, pentru că numai cunoscându-le putem interveni să prevenim combaterea fenomenului. Dezbaterile ce au avut loc în diverse organisme internaționale, cu ocazia unor întruniri desfășurate sub egida ONU, au propulsat criminalitatea transnațională pe agenda temelor prioritare ale cooperării internaționale. Concluzia la care s-a ajuns în documentele de lucru ale Consiliului Europei este aceea că, actualmente, pentru statele europene problemele majore ale securității interne se structurează în jurul evoluțiilor alarmante ale crimei organizate, proliferării armelor de distrugere în masa, extremismului politic și terorismului.

Crima organizată ridică un set de probleme în fața pieței mondiale în curs de integrare. Acest lucru este cu atât mai valabil cu cât munca de poliție continuă să fie o responsabilitate esențială locală și națională, iar mecanismele de colaborare internațională sunt încă insuficient dezvoltate. Datorită faptului că multe dintre grupurile crimei organizate operează dincolo de frontierele lor naționale, activitățile lor au, în mod evident, consecințe internaționale. Astfel, omniprezența grupurilor infracționale în Rusia constituie o problemă nu numai pentru această țară, ci și pentru întreaga comunitate internațională. Desigur, acest lucru este valabil și pentru alte grupuri infracționale care operează în alte țări.

Chiar dacă crima organizată este un tip de manifestare întâlnită de-a lungul istoriei în toate țările, dezvoltându-se odată cu societatea, pericolitatea sa ca fenomen cu implicații majore atât la nivel de stat, cât și pe plan internațional a crescut considerabil în ultimii ani, mai ales de când a devenit parte a procesului de globalizare. Fiind în strânsă legătură cu un alt fenomen devastator cum este corupția, fenomenul crimei organizate duce la distrugerea principiilor de organizare a societății în stat. Unul din efectele majore ale unui înalt nivel de manifestare a crimei organizate într-un stat este pierderea încrederii cetățeanului în rolul și eficiența activității instituțiilor statului din care face parte și dezvoltarea convingerii că dreptatea și protecția individuală pot fi găsite tocmai la cei care au alterat fundamental instituțiile statului – rețelele crimei organizate. Prin spălarea banilor, prin corupție, prin slăbirea instituțiilor statului și pierderea încrederii cetățenilor în existența statului de drept, crima organizată subminează bazele

democratice și economice ale societarii. Acest fapt a determinat conducerea a numeroase state să lanseze apeluri pentru încheierea unor convenții multilaterale, prin care să se acorde puteri mai mari și noi sarcini autorităților naționale cu competențe în combaterea criminalității organizate.

Complexitatea fenomenului crimei organizate scoate în evidență și alte concluzii, pornind tocmai de la faptul că este parte intrinsecă a procesului de globalizare⁴:

- implică și afectează indivizi din toate categoriile sociale, de la cei umili, fără speranța unui loc de muncă și a unui viitor decent pentru ei și familia lor, până la cei din sferele înalte economice, financiare și decizionale;

- contracararea crimei organizate nu este apanajul unui singur tip de instituție a unui stat, ea putând deveni eficientă numai în situația creării unui curent generalizat de implicare a instituțiilor fundamentale ale statului, organizațiilor internaționale, organizațiilor neguvernamentale, asociațiilor cetățenești și a fiecărui individ în parte;

- eficiența luptei împotriva fenomenului crimei organizate, în contextul procesului de globalizare, rezultă numai din cooperarea pe plan internațional;

- succesul de durată al luptei împotriva fenomenului crimei organizate are la bază asigurarea unei educații reale prestate la nivel de individ atât în statele - sursă, cât și în statele - țintă ale vectorilor purtători de acțiuni ilegale.

În lume, la ora actuală, apar mai multe potențiale amenințări la adresa ordinii generale care se manifestă și se dezvoltă în sfera politicului, economicului, socialului. O primă amenințare o constituie profiturile considerabile realizate din tranzacții, de cele mai multe ori ilegal realizate de organizațiile criminale transnaționale, care sunt „investite” pentru a penetra organismele principale de conducere ale statului și pentru a-și extinde influența asupra vieții politice, asupra sectorului economic, în special a celui financiar-bancar, comercial, industrial, dar nu în ultimul rând asupra mass-media pe care încearcă să o controleze și să o folosească în formarea unor imagini deformate în legătură cu activitățile ilicite ale acestora.

A doua mare amenințare o constituie consolidarea gradului de profesionalizare a mediilor criminale și structurilor crimei organizate. În acest sens, se amplifică și diversifică gradul de intelectualizare a crimei organizate, prin observarea în interiorul structurilor mafioate a persoanelor ce ocupă posturi oficiale în domeniul financiar-bancar, comerțului, justiției, administrației, comunicațiilor, logisticii etc.

O altă amenințare o reprezintă schimbările produse la scară planetară în plan politic, economic, social și progresele tehnologice înregistrate în ultimii ani, care au permis crimei organizate să devină o forță mondială exploatarea în planul său libertatea de circulație, liberalizarea politicilor de migrare, dezvoltarea comerțului liber, aplicarea unor înalte tehnologii în comunicații, tehnicile sofisticate ale transferului banilor. Organizațiile criminale sunt capabile să tulbure sau să dezorganizeze organismele internaționale, dar riscul cel mai mare este al penetrării economiilor cu sume de bani provenite din crima organizată,

⁴ Zygmunt Bauman, *Globalizarea și efectele ei sociale*, Editura „ANTET”, București, 2003, 128 p.

permițându-le să preia controlul și să utilizeze forța economică în interes propriu și în detrimentul societății.

Puternicele transformări în plan economic și politic în fosta URSS au oferit posibilitatea organizațiilor criminale să pătrundă pe teritoriul multor țări. În Rusia, din cauza haosului generat de tranziție și de slăbirea controlului asupra obiectivelor militare, au fost sustrate din unitățile militare arme și substanțe radioactive folosite la fabricarea focoarelor nucleare ce sunt tranzitate și prin Republica Moldova în drumul lor către beneficiarii statelor occidentale și posibile organizații teroriste. Un câmp favorabil pentru astfel de activități este Transnistria. Iată deci că un nou pericol ne amenință: exportul ilegal și vânzarea pe piața neagră în Occident, în Orientul Mijlociu și în Asia de Sud-Est de arme și materiale nucleare provenind din arsenalele fostei URSS.

Trendul actual este determinat de implicarea rețelelor crimei organizate în mai multe tipuri de activități ilegale. Totul pentru a maximaliza profitul și a reduce riscul. De fapt, aceasta este cauza principală a implicării rețelelor importante în tot felul de activități ilegale complementare, ca de exemplu: migrația ilegală, traficul de persoane, falsificarea documentelor personale, munca la negru, prostituția, traficul de droguri și spălarea banilor, dar și oferirea de servicii specializate⁵. Poate că de aceea, într-o anumită zonă geografică, relativ restrânsă, sau dimpotrivă, găsim din ce în ce mai mult situațiile în care acel spațiu este stăpânit de o anumită rețea. Astfel, în ultimii ani se remarcă activitatea infracțională a unor rețele de traficanți care se ocupă cu trecerea ilegală prin Republica Moldova a unor grupuri de emigranți, de regulă din Afganistan, Sri-Lanka, Pakistan, Bangladesh, China și Thailanda care sunt racolați din țările lor, pe ruta Singapore, Moscova, Chișinău și care caută să ajungă în țările Europei de Vest. Participanții la filierele de introducere în Republica Moldova și apoi în România a cetățenilor asiatici și scoaterea lor spre vest încasează sume mari de bani, care nu în puține cazuri sunt spălate prin intermediul unor firme și agenții particulare înființate în țara noastră.

Migrația ilegală este componenta cea mai dinamică a crimei organizate. Ea presupune canale ilegale, distanțe mari de parcurs și o foarte bună organizare, pe care doar rețelele de crimă organizată o pot realiza. Volumul migrației internaționale, și în special al celei determinate de cauze economice pe traseul est-vest, a crescut în mod dramatic. Grupările criminale și cele teroriste au preluat controlul acestui fenomen, au introdus elemente organizatorice noi, dispun de mijloace de falsificare a documentelor și controlează companii de transport maritim, feroviar și rutier, transformând totul într-o industrie extrem de profitabilă. Pe diverse segmente, grupările criminale angajate în traficul de droguri cooperează și cu alte organizații ilegale, sporind astfel profitul obținut. Migrația ilegală a devenit o afacere de miliarde, grupările criminale din domeniu câștigând circa 20-30 000 dolari per imigrant⁶. Datorită cutumelor religioase și culturale proprii, unele categorii de migranți refuză să se integreze în noile

⁵ Dan Banciu, *Crimă și criminalitate. Repere și abordări juris-sociologice*. București, Ed. Lumina Lex, 2005, pag. 316.

⁶ Tiberiu Constantin Medeanu, *Criminalistica în acțiune – omorul, terorismul și crima organizată*. (volumul 2), Lumina Lex, 2006, pag. 127.

societăți, devenind astfel factori de risc în planul stabilității politice și economice. Alte grupuri de migranți sunt percepute ca o amenințare datorită sprijinului pe care îl acordă unor organizații teroriste sau de gherilă.

Traficul de persoane este o crimă gravă împotriva drepturilor persoanelor. Lupta împotriva acestui fenomen trebuie să mobilizeze toate mijloacele de acțiune, îmbinând prevenirea, reprimarea și protejarea victimelor. În ceea ce privește prevenirea, trebuie implicată mai îndeaproape societatea civilă, iar coordonarea între autorități, servicii, rețele și agenții competente trebuie intensificată. Țările terțe trebuie să fie încurajate să ratifice și să aplice instrumentele internaționale relevante. Serviciile consulare din țările de origine trebuie să fie mobilizate în vederea prevenirii eliberării frauduloase a vizelor. Ar putea fi organizate campanii de informare destinate victimelor potențiale, în special femei și copii, în țările de origine, în cooperare cu autoritățile locale.

Lupta împotriva rețelelor presupune, de asemenea, o activitate de informare și de analiză strategică, realizată în cooperare cu țările de origine și de tranzit. Controalele la frontiere trebuie, de asemenea, intensificate pentru a preveni traficul de persoane, în special traficul de minori. Victimele trebuie să fie protejate și asistate prin diverse măsuri: imunitate în cadrul urmăririi penale, legalizarea șederii, elaborarea unor mecanisme de compensare, asistență la reintegrarea în societate în țara de origine în cazul reîntoarcerii voluntare, toate acestea și în scopul facilitării cooperării lor la anchete.

Traficul de droguri este o altă amenințare care reprezintă cea mai dezvoltată activitate a crimei organizate în spațiul european, care este o piață importantă pentru toate tipurile de droguri ilegale. Există informații potrivit cărora a crescut nivelul de cooperare între rețelele implicate în traficul de droguri. Cocaina este distribuită de cartelurile columbiene, dar rețelele crimei organizate europene au contacte proprii și în America de Sud, în Caraibe și în alte colțuri ale lumii. Circa 90% din heroină provine din Asia de Sud-Est⁷. Chiar dacă se justifică faptul că aceste transporturi sunt bine camuflate în fluxul general comercial dintre Asia și Europa, desfășurat pe apă, pe uscat și în aer, totuși se pare că interesele și corupția au atins un nivel important, având în vedere forțele implicate, posibilitățile IT, inclusiv monitorizarea prin satelit a plantațiilor și transporturilor. Este greu de crezut că filonul principal al canalelor ilegale de transport nu este cunoscut și că loviturile date în lupta cu rețelele crimei organizate se dau doar unor transporturi izolate. Cele mai implicate rețele sunt cele specifice crimei organizate turce, care controlează lanțul afacerii de la plantații până la vânzările din stradă. Drept confirmare este cazul „Heroina” când operațiunea tranzitării unui lot de droguri din Turcia spre UE, prin Republica Moldova, la 20 martie 2008, în Chișinău a fost stopat un microbuz de model „Hyundai”, încărcat cu saci cu fasole. În urma controlului, s-a descoperit pachete cu droguri, ascunse printre fasole, circa 200

---

⁷ Emil Hedeșiu, „Considerații privind conceptul de prevenire a acțiunilor crimei organizate cu implicații în planul siguranței naționale”, comunicare susținută și publicată în cadrul Sesiunii de comunicări științifice organizate de Academia Națională de Informații cu tema „Securitate și societate: provocările mileniului trei”, București, 2004, pag. 317.

kg de heroină, potrivit informației oficiale. Pe piața neagră a drogurilor cantitatea enunțată valorează la 10 mln de euro.

La 21 octombrie 2009, Judecătoria sectorului Botanica din Chișinău a pronunțat sentința în dosarul nr. 2008030382, zis și „Dosarul Heroina”. Trei funcționari ai MAI și doi cetățeni ai Turciei au fost recunoscuți vinovați de transportarea drogurilor și condamnați la privațiune de libertate. Cei doi polițiști au fost găsiți vinovați în favorizarea circulației drogurilor, abuz în serviciu, exces de putere, falsificarea documentelor oficiale. Privațiunea de libertate a acestora a fost complementată cu privarea de dreptul de a ocupa funcții de răspundere timp de 5 ani.

Crima organizată internațională a crescut ca amploare, în ultimul deceniu, în parte datorită unor motive proprii (capitalul uman, material și financiar deosebit, perfecționarea continuă a organizării și a modului de operare), dar și datorită exploziei globalizării. În multe state, valorile tradiționale legate de respectul față de autoritate și comunitate au fost înlocuite cu dorința de parvenire individuală cu orice preț, iar multe dintre statele în care se manifestă acest fenomen experimentează democrația pentru prima dată. Multe guverne sunt mai preocupate, la acest început de secol, de propria supraviețuire, decât de sursa devizelor. Altele, pentru a facilita comerțul mondial și pentru a-i face față, și-au cosmetizat instituțiile și structurile financiare, au relaxat restricțiile legate de procedurile vamale sau de acordare a vizelor, ceea ce a permis crimei organizate internaționale să se infiltreze cu ușurință în structurile economiei licite.

În era globalizării, organizațiile situate în afara legii nu mai au nevoie de o bază teritorială de unde să-și coordoneze acțiunile. Revoluția tehnologică a creat șefilor de rețele posibilitatea să-și conducă afacerile, indiferent de locul unde se află. Multe dintre acțiunile lor pot fi îndeplinite prin intermediul rețelei de calculatoare și telecomunicații. Utilizarea transferurilor electronice, accesul liber la Internet și tehnologia de comunicații supersofisticată permit structurilor criminale intensificarea comiterii de infracțiuni cu autori neidentificați, erodându-se astfel autoritatea statelor.

În prezent, computerele cuprind un spectru larg de întrebuințare, devenind instrumente indispensabile în derularea afacerilor, comunicare, gestionarea informațiilor etc., jucând un rol important în viața cotidiană. Atunci când activitățile instituțiilor din administrația publică și apărarea națională presupun utilizarea sistemelor informatice, acestea vor trebui să facă față vulnerabilității la defecțiunile sistemelor de calcul și riscului falsificării de către persoane neautorizate a datelor stocate. Utilizarea Internetului, ca mijloc de obținere și transmitere de date despre produse care se supun controlului național al exporturilor, oferă un număr de avantaje față de alte metode de culegere a informațiilor. Internetul este un mijloc de căutare și transmitere simplă, ieftină și relativ lipsită de riscuri. Fără a părăsi țara, cetățenii străini pot naviga pe miile de site-uri Web, pot comunica prin poșta electronică cu specialiști din întreaga lume. În cazul navigării pe site-ul Web, obiectivul celui care caută este să obțină și să combine date din domeniul public, acumularea acestora conducând la informații valoroase pentru persoana care poate să provină dintr-un stat-țintă. Un exemplu în acest sens îl constituie

datele referitoare la modul de fabricare a unui dispozitiv exploziv nuclear care pot fi găsite pe foarte multe site-uri.

Extinderea Internetului și a telecomunicațiilor a făcut ca Cyber-spațiul, noul său câmp de luptă, să folosească alături de informații și infrastructura informațională și armele psihologice. Aceste arme, în simbioza lor, amplifică forța operațională și permit atacarea simultană a „punctelor decisive” și a „centrelor de gravitate” ale adversarului la toate cele trei nivele – tactic, operativ și strategic. Internetul a oferit pe lângă oportunități și o serie de vulnerabilități care au transformat mijloacele tehnice informatice în veritabile arme strategice, care permit intervenția de la distanță, prin focalizarea arsenalului asupra punctelor vulnerabile ale adversarului.

În ultimul deceniu, telecomunicațiile, în special cele mobile, au cunoscut cea mai mare dinamică a dezvoltării. Folosirea noilor tehnologii potențate de tehnologia informațiilor au dus la o dezvoltare fără precedent a telecomunicațiilor, determinând modificări esențiale în civilizația materială a omenirii și constituindu-se într-un factor de bază pentru progresul social, hotărâtor pentru dezvoltarea unui management economic, politic și militar performant.

Din acest punct de vedere, asupra țării noastre se exercită în prezent o presiune tehnologică și psihologică deosebită, venită din nevoia de a ne alinia la standardele internaționale, în perspectiva aderării țării noastre la structurile euroatlantice.

Pentru aplicarea măsurilor concrete în plan operațional, sunt esențiale monitorizarea rețelelor, penetrarea lor și pedepsirea membrilor acestora. Concomitent, nu trebuie neglijată evaluarea fenomenului crimei organizate pe tipuri de activități, având în vedere zonele geografice de manifestare, frecvența și intensitatea acestora. Astfel, pot fi formulate concluzii care să conducă la îmbunătățirea cadrului legislativ și adâncirea cooperării internaționale. Neglijarea unei astfel de abordări sistemice, evaluarea de fenomen și acțiunea directă asupra rețelelor, pe fundalul unei cooperări insuficiente internaționale ale agențiilor specializate, va afecta eficiența luptei de combatere a crimei organizate. Astfel, combaterea crimei organizate internaționale, pe segmentul european, ar avea următoarele aspecte⁸:

- realizarea unui efort important și continuu de transfer de experiență și expertiză pentru toate statele europene, până când se va ajunge la un nivel comun al strategiei și modului de aplicare a acesteia;
- în cadrul efortului de combatere a acțiunilor ilegale ale rețelelor crimei organizate trebuie stabilit și realizat un raport eficient între interesele și prioritățile fiecărui stat european cu experiența avansată a UE în acest domeniu;
- pentru prevenirea infracțiunilor specifice crimei organizate și a reducerii oportunităților, strategia aferentă nu trebuie să se bazeze doar pe competențele instituțiilor, agențiilor specializate, întrucât există mulți factori neguvernamentali ce se pot implica;

⁸ Jacob Adrian, „Conceptul de criminalitate organizată în dreptul European”. Disponibil pe Internet: <http://fs.procuror.ro/1fe13917596cfa50d52aead4f335a08a.pdf>, accesat la data de 02.11.2009.

– în sfera combaterii migrației ilegale și a traficului de persoane, este necesară creșterea nivelului de armonizare a legislației aferente în fiecare stat, inclusiv armonizarea vizelor și pașapoartelor;

– lupta împotriva migrației ilegale și a traficului de ființe trebuie să se dezvolte, prin crearea unui cadru mai larg de cooperare, atât între agențiile din țările furnizoare de migranți, cât și între cele din țările - țintă, dar și prin participarea agențiilor din țările tranzitate;

– creșterea nivelului cooperării dintre agențiile de aplicare a legii și diversele organizații, asociații din mediul privat de afaceri, îmbunătățirea schimbului de informații pentru prevenirea fenomenului de contrafaceri și falsificări;

– acționare cu prioritate în domeniul combaterii traficului de droguri, cu accent pe lupta împotriva drogurilor sintetice;

– dezvoltarea și punerea în aplicare a unei convenții referitoare la canabis în interiorul ariei UE, dar și cu implicații pentru vecinătăți;

– întărirea activității în zonele de frontieră, în special pentru contracararea contrabandei și tranzitării produselor contrafăcute;

– dezvoltarea și consolidarea unor capacități specializate în analiza fenomenului crimei organizate, pentru studierea consecințelor acestui fenomen, a impactului asupra siguranței cetățeanului și a impactului asupra economiei europene, având în vedere inclusiv sprijinirea posibilităților operaționale ale agențiilor de aplicare a legii;

– continuarea și îmbunătățirea efortului de studiere și evaluare a corupției, întrucât încă este abia schițată o imagine de ansamblu a acestui fenomen;

– pentru creșterea operativității schimbului de informații, ar fi utilă armonizarea bazelor de date existente la nivelul fiecărui stat, pentru a asigura o compatibilitate în modul de înregistrare a datelor.

Republica Moldova mai are de depășit un obstacol care constă în consolidarea statalității și securității țării efectuând o reformă reală a sectorului de securitate, a ceea ce se numește „structuri de forță”. Un lucru evident pentru realizarea acestei reforme este elaborarea proiectului și adoptarea ulterioară în Parlament a legii privind instituirea, organizarea și funcționarea Consiliului Suprem de Securitate și de Apărare al Republicii Moldova. Această lege are menirea de a-i da un alt statut, mai superior, actualului Consiliu Suprem de Securitate, astfel încât să poată elabora, iar mai apoi promova uniform Strategia de dezvoltare a tuturor „structurilor de forță”. Este vorba despre o serie de fenomene succesive ce țin de reforma armatei (identificarea domeniilor de nișă pentru dezvoltarea parteneriatului strategic, elaborarea unui program de stat pentru excluderea Ministerului Apărării ca structură guvernamentală etc.); reforma poliției (transformarea din organ represiv în serviciu public, demilitarizarea poliției, intrarea ei reală în slujba comunității ca un serviciu public etc.); reforma serviciului de informații (transformarea lui într-un organ care are menirea de a cunoaște, a preveni și a înlătura amenințările interne și externe care pot afecta securitatea națională, democratizarea și controlul parlamentar real).

Bibliografie

1. Iacob Adrian, „Conceptul de criminalitate organizată în dreptul European”. Disponibil pe Internet: <http://fs.procuror.ro/1fe13917596cfa50d52aead4f335a08a.pdf>, accesat la data de 02.11.2009.
2. Dan Banciu, *Crimă și criminalitate. Repere și abordări juris-sociologice*, București, Ed. Lumina Lex, 2005, 411 p.
3. Zygmunt Bauman, *Globalizarea și efectele ei sociale*, Editura „ANTET”, București, 2003, 128 p.
4. Miclea Damian, *Combaterea crimei organizate*, vol. I, Editura Ministerului Administrației și Internelor, București, 2004, 347 p.
5. Emil Hedeșiu, *Contracarama crimei organizate transfrontaliere*, Editura UNAP, București, 2005, 205 p.
6. Emil Hedeșiu, „Considerații privind conceptul de prevenire a acțiunilor crimei organizate cu implicații în planul siguranței naționale”, comunicare susținută și publicată în cadrul Sesiunii de comunicări științifice organizate de Academia Națională de Informații cu tema „Securitate și societate: provocările mileniului trei”, București, 2004; pag. 314-328.
7. Tiberiu Constantin Medeanu, *Criminalistica în acțiune – omorul, terorismul și crima organizată* (volumul 2), Lumina Lex, 2006, 400 p.
8. Ștefan Stamatina, „Corupția – factor de risc la adresa securității naționale”, în *Progrese și perspective în reprimarea corupției*. Materialele conferinței naționale științifico-practică (Chișinău, 9 decembrie 2005), Ed. „Bons Offices”, 2006, Chișinău 2006, pag. 196-206.
9. Ștefan Stamatina, Mihail David, „Factorii criminogeni ai criminalității financiar-bancare și psihologia infractorului financiar”, în *Prevenirea și combaterea crimelor transnaționale: Probleme teoretice și practice*. Materialele conferinței științifico-practice internaționale (Chișinău, 6-7 octombrie 2005), Tipogr. „Elena V.I.”, Chișinău 2005, pag. 234-237.
10. Ștefan Stamatina, Mihail David, „Spălarea banilor – un proces aflat în derulare”, în *Prevenirea și combaterea crimelor transnaționale: Probleme teoretice și practice*. Materialele conferinței științifico-practice internaționale (Chișinău, 6-7 octombrie 2005), Tipogr. „Elena V.I.”, Chișinău 2005, pag. 281-287.
11. Ștefan Stamatina, „Crima organizată și alte amenințări la adresa securității naționale”, în *Progrese și perspective în reprimarea corupției*. Materialele conferinței naționale științifico-practică (Chișinău, 9 decembrie 2006), Ed. „Bons Offices SRL”, Chișinău 2007, pag. 138-145.
12. Costică Voicu, Adriana Camelia Voicu, Ioan Geamănu, *Criminalitatea organizată în domeniul afacerilor*, Editura Pildner / Pildner, Târgoviște, 2006, 289 p.
13. Comisia Europeană (2004), „Strategia Politicii Europene de Vecinătate”, Bruxelles. Disponibil pe Internet: http://ec.europa.eu/world/enp/pdf/strategy/strategy_paper_en.pdf, accesat la data de 02.11.2009.

Vasile ZAVATIN, doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Secției învățământ cu frecvență redusă a Facultății de drept
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

Evghenia GUGULAN, lector al Catedrei „Drept civil”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

ISTORICUL REGLEMENTĂRIILOR DE DREPT INTERNAȚIONAL CU PRIVIRE LA PREVENIREA ȘI REPRIMAREA TERORISMULUI INTERNAȚIONAL

Terrorism is the systematic use of terror especially as a means of coercion. At present, there is no internationally agreed definition of terrorism. Common definitions of terrorism refer only to those violent acts which are intended to create fear (terror), are perpetrated for an ideological goal (as opposed to a lone attack), and deliberately target or disregard the safety of non-combatants. Some definitions also include acts of unlawful violence and war. The history of terrorist organizations suggests that they do not select terrorism for its political effectiveness. Individual terrorists tend to be motivated more by a desire for social solidarity with other members of their organization than by political platforms or strategic objectives, which are often murky and undefined. The word “terrorism” is politically and emotionally charged, and this greatly compounds the difficulty of providing a precise definition. Studies have found over 100 definitions of “terrorism”. The concept of terrorism is itself controversial because it is often used by states to delegitimize political or foreign opponents, and potentially legitimize the state’s own use of terror against them. A less politically and emotionally charged, and better defined, term (used not only for terrorists, and not including all those who have been described as terrorists) is violent non-state actor.

Fenomenul terorismului nu constituie o apariție nouă în societatea contemporană, însă proporțiile, respectivului fenomen ne demonstrează că în ultimele decenii acest nivel a crescut, atingând cote impunătoare.

Problema terorismului și în special a celui internațional preocupă în prezent aria de interese ale multor savanți în domeniu, dar și ale demnitarilor de stat, deoarece teroriștii se fac vinovați de pieirea a numeroase vieți omenești și pentru moment omenirea se cutremură la amenințarea unor noi acte de terorism.

Pericolul pe care îl prezintă terorismul pentru relațiile pașnice de înțelegere și cooperare între state face ca această chestiune să se înscrie în rândul celor ce interesează la cel mai înalt grad societatea mondială și dreptul internațional. Primele măsuri de combatere a terorismului ca fenomen internațional datează din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, când Belgia, în 1856, a prevăzut în dreptul penal clauza atentatului, făcând astfel asasinatelor politice extrădabile.

A doua fază, privind dezvoltarea reglementărilor pe plan juridic și

internațional, este legată de perioada dintre cele două războaie mondiale. Astfel, în 1927, la Varșovia, a avut loc prima conferință de unificare a dreptului penal, în cadrul căreia, fără a se utiliza termenul „terorism”, s-a încercat a da o definiție fenomenului. Rezoluția propune o sancționare universală a unor infracțiuni ca pirateria, falsificarea de monedă, comerțul cu sclavi și utilizarea internațională a unor mijloace, capabile să creeze un pericol comun. La cea de-a doua conferință de unificare a dreptului penal de la Bruxelles din 1930, a fost folosită noțiunea de „terorism”. Propunerea de a defini termenul, făcută la conferința de la Bruxelles, prevedea: „Folosirea internațională a unor mijloace capabile să producă un pericol comun reprezentând acte de terorism, ce constau în crime împotriva vieții, libertății și integrității fizice a unor persoane sau care sunt îndreptate contra proprietății private sau publice în vederea realizării unor scopuri politice sau sociale.” În acest concept „motivul” era reținut ca factor determinant pentru stabilirea naturii teroriste a actului[1, pag.117].

La conferința de la Paris din 1931 a fost adăugat și „scopul”, ca element al definiției, menționându-se propagarea unor doctrine sociale și politice prin utilizarea violenței, conspirației sau activității subversive. Crima de terorism a fost definită în cadrul acestei conferințe astfel: „Oricine, în scopul terorizării populației, folosește împotriva persoanelor și proprietății lor bombe, mine, incendii sau mijloace explozive, arme de foc sau alte mijloace făcute sau cine întrerupe sau încearcă să întrerupă un serviciu public sau de utilitate publică, va fi pedepsit”. Plenara conferinței nu a susținut însă această definiție, problema fiind transferată conferinței de la Madrid din 1934. În cadrul conferinței de la Madrid, s-a propus includerea în noțiunea de terorism și a altor acte ca: provocarea de catastrofe, distrugerea lucrărilor de artă, participarea la masacre și alte atrocități colective, comise împotriva unei populații lipsite de apărare. Următoarea conferință ținută la Copenhaga în 1935 s-a ocupat mai ales de principiul neextrădării criminalilor politici. Rezoluția conferinței declară drept infracțiuni speciale actele care creează o situație de teroare ce poate incita la schimbări sau ridicări de obstacole în funcționarea unui organ public sau tulburarea relațiilor internaționale și care reprezintă o amenințare deosebită la adresa păcii.

Singura și prima incriminare și acțiune de elaborare și adoptare a unei convenții internaționale asupra terorismului internațional s-a făcut sub egida Societății Națiunilor. Ea s-a materializat sub forma a două convenții internaționale adoptate la Geneva în 1937. Ele au fost: „Convenția pentru prevenirea și reprimarea terorismului” [2, pag.165] și „Convenția pentru înființarea unei Curți Penale Internaționale” [3, pag.1]. Ele însă nu au intrat în vigoare [2, pag.150], ele totuși rămân de referință și revin în actualitate, în încercarea de reglementare generală a acestei infracțiuni internaționale și a jurisdicției la nivel internațional [4, pag.1]. Convenția pentru prevenirea și reprimarea terorismului, din anul 1937, cerea statelor să se abțină de la orice fapt prin care s-ar favoriza activitățile teroriste îndreptate împotriva altui stat și să prevină și să reprime astfel de activități. De asemenea, ea stabilea obligația statelor părți să prevadă în legislația lor penală următoarele fapte care, săvârșite pe teritoriul lor, împotriva altui stat, constituie acte de terorism internațional:

- a) atentatele îndreptate împotriva vieții, integrității corporale, sănătății sau libertății șefilor de state, persoanelor care exercită prerogativele șefilor de stat sau altor persoane care ocupă funcții de stat;
- b) acte diversioniste, constând în distrugerea sau deteriorarea bunurilor publice sau destinate uzului public care aparțin altui stat;
- c) acțiuni internaționale care pun în pericol mai multe vieți omenești;
- d) confecționarea, păstrarea sau furnizarea de arme, muniții și produse explozive în vederea comiterii unor acte teroriste;
- e) falsificarea, introducerea în țară și procurarea de pașapoarte false și alte documente asemănătoare;
- f) pregătirea și instigarea la acte teroriste, practicarea sau ajutorarea sub orice formă a teroriștilor.

Convenția institua un regim de extrădare potrivit căruia aceste infracțiuni trebuiau să figureze în toate tratatele încheiate între ele, impunându-le obligația de a-l preda pe autorul actului terorist sau de a-l pedepsi. Eșecul ratificării Convenției prevenirii și reprimării terorismului se datorează imposibilității definirii noțiunii de terorism. Astfel, terorismul este definit prin referire la teroarea pe care el o inspiră, rezultând o formulare tautologică.

După cel de Al Doilea Război Mondial, terorismul a cunoscut o extindere și o agravare, mai ales, din cauza tendinței politice care i s-a dat implicării unor state în asemenea acțiuni. Drept urmare, au fost adoptate un număr mare de convenții, dintre care unele se referă la combaterea terorismului practicat contra șefilor de stat și a altor persoane oficiale, altele pentru a asigura securitatea în domeniul navigației aeriene și a navigației maritime [5, pag.149].

În perioada de după cel de Al Doilea Război Mondial, sub egida ONU sau în afara ei, au fost elaborate și adoptate mai multe convenții internaționale prin care s-a reglementat cooperarea statelor împotriva unor aspecte concrete ale terorismului internațional.

Au fost adoptate trei convenții privind reprimarea deturnării ilicite de aeronave (de la Tokyo, Haga și Montreal) [6, pag.1]. A fost adoptată „Convenția asupra prevenirii și reprimării infracțiunilor împotriva persoanelor care se bucură de o protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici”, la New York 1973 [7, pag.1], precum și „Convenția internațională împotriva luării de ostatici” din 1979 [8, pag.1]. Toate aceste acte internaționale contribuie la dezvoltarea reglementărilor dreptului internațional penal privind reprimarea și prevenirea terorismului internațional. Vom trata în continuare conținutul și semnificația acestor convenții. Pe plan regional, prezintă semnificație „Convenția pentru prevenirea și reprimarea actelor de terorism”, adoptată la Washington, la 2 februarie 1971 [9, pag.1] în cadrul Organizației Statelor Americane și „Convenția Europeană pentru reprimarea terorismului”, adoptată la Strasbourg, la 27 ianuarie 1977 [10, pag.1].

„Convenția pentru prevenirea și reprimarea actelor de terorism” (Washington), deschisă spre aderarea tuturor statelor, fără vreo limitare geografică, are ca obiect reglementarea cooperării statelor contractante în vederea prevenirii și reprimării actelor de terorism. Indiferent de motive, convenția califică drept crimă

de interes internațional (art.2) următoarele acte de terorism prevăzute în articolul 1: „răpirea, asasinatul și alte atingeri la viață sau integritatea fizică a persoanelor, cărora statul este dator, potrivit dreptului internațional, să le acorde o protecție specială, precum și extorcările de fonduri consecutive unor asemenea crime”.

Convenția introduce principiul *aut dedere, aut judicare* atunci când extrădarea reglementată potrivit articolului 3 este refuzată. Cooperarea statelor în prevenirea și reprimarea terorismului vizează, potrivit articolului 8, următoarele obligații:

– să ia toate măsurile în puterea lor și în conformitate cu propriile lor legi în vederea prevenirii și împiedicării pregătirii, în teritoriile lor respective, a crimelor menționate de articolul 2 și destinate să fie comise pe teritoriul unui alt contractant;

– să schimbe informații și să examineze măsurile administrative susceptibile de a proteja în mod eficient persoanele la care se referă articolul 2 al Convenției;

– să garanteze oricărei persoane private de libertate dreptul de a se apăra;

– să includă în dreptul lor penal actele criminale reglementate de Convenție;

– să satisfacă în cel mai scurt timp cererile de extrădare privind actele criminale prevăzute de Convenție.

În anul 1977, în cadrul Consiliului European a fost adoptată „Convenția Europeană pentru reprimarea terorismului” de la Strasbourg din 27 ianuarie 1977.

Convenția reglementează cooperarea statelor părți la ea, în reprimarea infracțiunii de terorism, în extrădarea teroriștilor și acordarea de asistență juridică reciprocă. Ea precizează că părțile contractante nu vor considera, în vederea aplicării extrădării, o infracțiune politică sau o infracțiune conexă la o infracțiune politică, ori ca o infracțiune inspirată din scopuri politice, următoarele infracțiuni:

– cele prevăzute de convențiile privind reprimarea capturării ilicite a aeronavelor, de la Haga din 1970 și de la Montreal, din 1971 (art. 1, pct. a și b);

– cele grave împotriva vieții și integrității corporale sau a libertății personale care beneficiază de protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici (art. 1, pct. c);

– infracțiunile de luare de ostatici sau de sechestrare de persoane (pct. d);

– infracțiunile care implică folosirea de bombe, grenade, rachete, arme de foc automate sau scrisori ori pachete capcană, în măsura în care ele prezintă un pericol pentru omenire (art.1, pct. e);

– tentativa de a comite una dintre aceste infracțiuni, coautorul sau complicitatea la ele (art. 1, pct. f).

Această convenție face precizarea că părțile contractante ale ei pot să considere ca nefiind infracțiuni conexe la o infracțiune politică ori la o infracțiune inspirată din scopuri politice, oricare act grav de violență care nu este indicat în articolul 1 al ei și care este îndreptat împotriva vieții integrității corporale sau libertății personale a unui om (art. 2, pct. 1) și oricare act grav împotriva bunurilor altui stat, altele decât cele prevăzute în articolul 1, dacă prin acel act se creează un pericol colectiv pentru omenire (art.2, pct.2).

Convenția cere statelor părți la ea să modifice tratatele și acordurile de extrădare existente între ele, pentru a le pune de acord cu prevederile ei (art.3). Nu există obligația de extrădare a unei persoane vinovată de acte de terorism

dacă statul solicitat (cel care deține persoana vinovată) are serioase rațiuni de a considera că cererea de extrădare a persoanei respective, motivată printr-o infracțiune prevăzută în art. 1 și 2 a fost prezentă de fapt pentru urmărirea și nepedepsirea persoanei respective pe considerente rasiale, religioase, naționale sau opinii politice, sau că situația acelei persoane riscă să fie agravată de una sau alta dintre aceste rațiuni.

Convenția mai stabilește următoarele obligații pentru state: de a judeca persoana vinovată de acte de terorism, sau de a o extrăda (art. 7) și de a-și acorda cea mai largă asistență juridică în materie penală, în toate procedurile prevăzute pentru infracțiunile indicate în articolele 1 și 2 ale Convenției (art. 8, pct. 1).

Comitetul European pentru chestiunile din cadrul Consiliului Europei este competent să urmărească felul în care statele părți la Convenție o îndeplinesc (art. 9, pct. 1) și să faciliteze soluționarea pe cale amiabilă, a oricărui diferend care se poate ivi între părțile contractante, cu privire la aplicarea convenției. În cazul în care un astfel de diferend nu poate fi soluționat de Comitetul European pentru chestiunile criminale, el va fi supus arbitrajului internațional, la cererea unuia din părțile în diferend (art. 9, pct. 2).

Convenția europeană pentru represiunea terorismului a fost criticată sub următoarele aspecte:

- prin modul de reglementare, Convenția șterge orice deosebire dintre infracțiunile politice și cele de drept comun, făcând operabilă extrădarea în mod nelimitat, afectând dreptul de azil;

- nu realizează nici o distincție între un act terorist cu semnificație internațională și un act terorist cu caracter intern, făcând astfel cooperarea între state care au sisteme naționale diferite extrem de dificilă, împiedicând ajungerea la soluții uniforme [11, pag.155];

- scopul Convenției nu este atât a combate actele de terorism internațional, cât pe cele de violență politică internă.

Cu toate acestea, Convenția realizează în principal unificarea practicilor statelor vest-europene la nivel regional în lupta terorismului.

Imposibilitatea statelor de a găsi o definiție generală a acestuia a determinat adoptarea unor instrumente de organizare a combaterii terorismului, care acoperă diferite forme de terorism internațional.

De problema terorismului internațional și reglementările pertinente în acest domeniu se ocupă Adunarea Generală a ONU, care a creat un „comitet special”. Din documentele ONU privind terorismul rezultă că principalele sale cauze ar fi mizeria, disperarea, fanatismul, alienarea psihică a oamenilor, decepții și nemulțumiri [12, pag.1]. Comitetul special ONU pentru terorismul internațional s-a preocupat și de definirea juridică a terorismului internațional. După cum s-a mai menționat, nu s-a ajuns la un consens asupra acestei definiții. Din lucrările comitetului rezultă că, în general, terorismul constă din acte bazate pe violență, prin care se urmărește intimidarea unor persoane sau popoare.

O încercare de definire juridică a terorismului internațional se găsește în proiectul de cod al crimelor împotriva păcii și securității omenirii care prevede: „Orice individ care comite sau ordonă să fie comise oricare dintre actele următoare;

să întreprindă, să organizeze, să ajute, să finanțeze, să încurajeze sau să tolereze împotriva altui stat, vizând persoane sau bunuri de natură să provoace teroare printre conducători, grupuri de persoane sau în rândul populației, va fi, odată recunoscut culpabil pentru astfel de acte, condamnat...” (art. 24).

În această definiție a terorismului internațional, ideea centrală este că prin el se urmărește provocarea terorii printre oameni. Totodată, ea prevede actele ce caracterizează și sunt considerate ca fiind acte de terorism și pentru care persoane nevinovate trebuie să fie pedepsite.

Conform documentelor ONU, mișcările de eliberare națională, lupta lor pentru autodeterminare nu sînt acte de terorism, dacă membrii lor nu comit astfel de acte.

O altă reglementare cu caracter internațional este Convenția internațională împotriva recrutării, folosirii, finanțării și instruirii de mercenari (adoptată în cadrul ONU în 1989) definește infracțiunea ca fiind fapta de a recruta, folosi, finanța sau instrui mercenari care participă direct la ostilități sau la acte plănuite de violență. Statele vor sancționa asemenea infracțiuni și vor coopera între ele, pentru prevenirea și pedepsirea lor.

O altă reglementare a comunității internaționale este „Convenția privind securitatea personalului Națiunilor Unite și a celui asociat” (New York 1994) a fost adoptată din cauza atacurilor deliberate împotriva personalului și din preocuparea statelor de a asigura securitatea personalului Națiunilor Unite și a celui asociat. În conformitate cu prevederile acestei convenții, statele părți vor lua toate măsurile necesare pentru a asigura securitatea personalului Națiunilor Unite și a celui asociat, vor adopta măsurile necesare pentru a-l proteja, în cazul în care acesta se va afla desfășurat pe teritoriul lor, împotriva următoarelor infracțiuni, comise în mod intenționat: crimă, răpire sau orice atac asupra persoanei sau libertății vreunui membru al personalului Națiunilor Unite sau al personalului asociat; atac violent asupra localurilor oficiale, reședinței personale sau mijloacelor de transport ale unui membru al acestora, de natură a-i periclita persoana, sau libertatea sa; amenințarea cu efectuarea unui astfel de atac, pentru a constrânge o persoană fizică sau juridică de a realiza, sau de a se abține de la realizarea unui act oarecare; încercarea de a comite un astfel de atac, precum și participarea în calitate de complice, organizarea sau ordonarea comiterii unui asemenea atac. Asemenea acțiune este considerată de către fiecare stat parte ca o infracțiune în raport cu propria sa legislație internă, fiecare stat pedepsind, în mod adecvat, aceste infracțiuni cu luarea în considerație a gravității lor (art. 9). Sunt prevăzute și regulile după care fiecare își determină competențele sale asupra acestor infracțiuni (art.10), precum și măsuri pentru asigurarea urmăririi penale sau a extrădării autorilor prezumtivi (art.13-15) [5, pag.150-151].

În mod similar, în domeniul securității navigației maritime au fost adoptate „Convenția pentru reprimarea actelor ilicite împotriva securității navigației maritime” și „Protocolul pentru reprimarea actelor ilicite împotriva siguranței platformelor fixe situate pe platoul continental” (adoptate ambele la 10 martie 1988 la Roma).

Alături de convențiile internaționale amintite, în materia terorismului internațional prezintă importanță și rezoluțiile AG a ONU. În anul 1985, a fost

adoptată rezoluția intitulată „Măsuri vizând prevenirea terorismului internațional, care pune în pericol sau distruge vieți inocente, sau compromite libertățile fundamentale și studiul cauzelor profunde ale formelor terorismului și actelor de violență, care își au originea în mizerie, decepții, prejudecăți și disperare care împing anumite persoane să sacrifice vieți omenești, inclusiv ale lor pentru a încerca să producă schimbări radicale” (Rezoluția 40/61). Acest document al ONU abordează terorismul internațional sub multiple aspecte și cuprinde idei și principii care pot sta la baza unei convenții generale în acest domeniu.

Rezoluția AG a ONU precizează că terorismului internațional compromite libertățile fundamentale ale omului și demnitatea sa. Ea îl condamnă și pentru faptul că terorismul produce consecințe negative asupra cooperării între state, în special, în domeniul dezvoltării lor. În rezoluție se califică drept criminale toate actele, metodele și practicile teroriste, indiferent unde se produc și cine sunt autorii lor (pct. 1); de asemenea, ea cere statelor să adopte măsuri pe plan național pentru eliminarea rapidă și definitivă a terorismului internațional. Măsuri cum sunt armonizarea legislației lor naționale cu prevederile convențiilor internaționale referitoare la anumite acte de terorism și la prevenirea pregătirii și organizării pe teritoriul lor a actelor de terorism îndreptate împotriva altor state (pct.5). Ea mai cere statelor să respecte obligațiile lor internaționale cu privire la abținerea de la organizarea actelor de terorism internațional pe teritoriul altui stat (pct. 6) și să pedepsească toate persoanele care se fac vinovate de comiterea unor acte de terorism (pct. 7). Rezoluția AG a ONU, numărul 40/61 din anul 1985 recomandă statelor membre să coopereze între ele și cu celelalte state pentru reprimarea terorismului internațional, în special în următoarele domenii:

- a) schimbul de informații asupra măsurilor adoptate de ele pentru prevenirea și reprimarea terorismului internațional;
- b) în domeniul urmăririi și pedepsirii persoanelor vinovate de acte de terorism și în domeniul extrădării lor;
- c) în încheierea de tratate speciale, sau includerea de clauze speciale în tratatele bilaterale de extrădare cu privire la terorismul internațional, precum și în judecarea teroriștilor (pct .8).

Rezoluția mai cere statelor membre ale ONU și organelor sale competente să contribuie la eliminarea treptată a cauzelor profunde ale terorismului internațional prin eliminarea, în primul rând, a colonialismului, rasismului, încălcările grave ale drepturilor fundamentale ale omului și ocupației străine (pct.9).

Dintre rezoluțiile AG a ONU, adoptate în acest domeniu, menționăm pe aceea prin care AG a condamnat terorismul internațional (Rezoluția nr. 3034/XXVII din 1972), atrăgând atenția asupra distincției care trebuie făcută între actele condamnabile de terorism internațional și lupta popoarelor pentru autodeterminare (lupta îndreptată împotriva unor agresori sau cotropitori, pentru independență și libertate). O altă rezoluție în același sens a fost aceea din 1991 (Rezoluția nr. 46/51) din 09.12.1991 prin care statele au fost chemate să prevină pregătirea și organizarea, pe teritoriul lor, de acte teroriste, să asigure arestarea și judecarea sau extrădarea celor care le comit, să încheie acorduri de cooperare în acest domeniu, să devină părți la acordurile multilaterale încheiate, să se abțină

de la organizarea, instigarea, asistența și participarea la acte teroriste săvârșite pe teritoriul altor state, să le încurajeze ori să accepte pe teritoriul lor activități care vizează comiterea de acte teroriste [13, pag.271].

De asemenea, statele și organizațiile internaționale au adoptat angajamente și documente privind condamnarea, prevenirea și pedepsirea actelor de terorism, în acest sens, documentul adoptat de Conferința de la Stockholm din 1984 a statelor participante la Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa, referitoare la măsuri de încredere, securitate și dezarmare în Europa, a prevăzut hotărârea statelor participante de a lua măsuri efective, la nivel național și prin cooperare internațională, pentru prevenirea și reprimarea tuturor actelor de terorism și pentru ca teritoriile lor să nu fie folosite în scopul pregătirii, organizării sau comiterii de acte teroriste. De asemenea, ele s-au angajat să ia măsuri pentru a interzice pe teritoriul lor activități ilegale, inclusiv subversive ale persoanelor, grupurilor și organizațiilor care instigă, organizează sau se angajează în comiterea de acte de terorism, inclusiv acte îndreptate împotriva altor state și a cetățenilor lor [5, pag.153].

Printre alte rezoluții ale AG a ONU în domeniul condamnării și combaterii terorismului internațional putem menționa următoarele: în 1979, a AG a ONU, a adoptat Rezoluția nr. 34/145, prin care condamnă fără echivoc actele de terorism internațional care pun în pericol și nimicesc vieți umane, sau aduc atingere libertăților fundamentale. Au fost condamnate actele de represiune și de terorism comise de regimuri coloniale, rasiste străine, prin care popoarele sunt lipsite de dreptul la autodeterminare.

La inițiativa URSS, AG a ONU adoptă în 1984 Rezoluția 39/59 intitulată „Inadmisibilitatea politicii terorismului de stat și a oricăror acțiuni de stat vizând subminarea sistemului social-politic în alte state suverane”. Rezoluția condamnă politicile și practicile de terorism în relațiile dintre state, cerând acestora să nu întreprindă nici o acțiune de intervenție militară și ocupație sau urmărind schimbarea prin forță sau subminarea sistemului social politic al statelor, destabilizarea și răsturnarea guvernelor acestora.

La 1 decembrie 1985, după o nouă serie de acte de terorism, AG a adoptat Rezoluția nr. 40/61, prin care „condamnă fără echivoc, drept infracțiuni, toate actele, metodele și practicile teroriste”. Această rezoluție conține un număr de prevederi care cer cooperarea internațională în combaterea terorismului. Totodată, rezoluția reafirmă dreptul inalienabil al fiecărui popor la autodeterminare și legitimitatea luptelor împotriva regimurilor coloniale, rasiste și a altor forme de dominație străină [14, pag.315].

Un alt document cu caracter regional în lupta împotriva terorismului este Documentul final al Reuniunii de la Madrid din 1980 a reprezentanților statelor participante la Conferința pentru Securitate și Cooperare în Europa.

Alt instrument având o deosebită importanță în problema combaterii terorismului este Reuniunea Internațională de la Sherm-El-Shekin din 13 martie 1996 din Egipt.

Alt document cu caracter regional este Conferința Grupului celor 7 state occidentale industriale și Rusia. Conferința a avut loc la Paris, pe data de 31 iulie

1996, cu participarea miniștrilor de Afaceri Externe și Interne. Conferința a avut ca scop adoptarea unui plan de măsuri, menit a pune capăt valului de atentate teroriste ce au avut loc în ultimul timp în SUA, Marea Britanie, Japonia și Italia. Planul de măsuri, adoptat la conferință, avea ca scop întărirea cooperării internaționale în domeniul luptei antiteroriste și întărirea legislației fiecărei țări implicate în această problemă.

O altă serie de acte internaționale care reglementează tangențial problema terorismului internațional sunt:

- Convenția privind protecția fizică a materialelor nucleare din 3 martie 1980, Viena;
- Convenția privind marcarea substanțelor explozive plastice în scopul descoperirii lor, Montreal, 1 martie 1991;
- Declarația privind măsurile de lichidare a terorismului internațional aprobată prin rezoluția 49/60 a Adunării Generale la 9 decembrie 1994.

Bibliografie

1. Ioan V. Maxim, *Terorismul, cauze, efecte și măsuri de combatere*, Editura Politică, București, 1989.
2. Marțian Niciu, *Dreptul internațional public*, Editura Chemarea, Iași, 1993.
3. Documentele oficiale ale Adunării Generale a ONU, sesiunea a XXVII-a.
4. Proiectul Convenției a fost elaborat de V.V. Pella și adoptat de Comitetul de Juriști al Ligii Națiunilor în aprilie 1935. V.V. Pella, „La Cour Pénale Internationale et la répression du terrorisme”, în „Revue de droit pénal et de criminologie”. Nr. 4/1938.
5. Ion M Anghel., Viorel Anghel, *Răspunderea în dreptul internațional*, Editura Lumina-Lex, București, 1998.
6. Convenția referitoare la infracțiunile și la anumite acte săvârșite la bordul aeronavelor, Tokyo, adoptată la 14 decembrie 1963, Convenția pentru reprimarea capturării ilicite a aeronavelor adoptată la Haga 16 decembrie 1970; Convenția pentru reprimarea actelor ilicite îndreptate contra securității aviației civile adoptată la Montreal la 23 septembrie 1971.
7. Convenția asupra prevenirii și reprimării infracțiunilor împotriva persoanelor care se bucură de o protecție internațională, inclusiv agenții diplomatici, adoptată la New York la 14 decembrie 1973, aprobată prin rezoluția 3166/XXVIII.
8. Convenția internațională împotriva luării de ostateci din 17 decembrie 1979; aprobată prin Rezoluția 34/146.
9. Convenția pentru prevenirea și reprimarea actelor de terorism, adoptată la Washington, la 2 februarie, 1971.
10. Convenția europeană pentru reprimarea terorismului adoptată la Strasbourg, la 27 ianuarie 1977.
11. I. Blišcenko, N. Jdanov, *Terorism v mejdunarodnom prave*, Moscova, 1984.
12. Rezoluția 3034/XXVII/1972; 40/61/1975; Doc. ONU A/c/6/418, 2 nov. 1972.
13. Dumitra Popescu, *Drept internațional public*, București, 2000.
14. Gheorghe Arădăvoaice, Laurențiu Dan Niță, *Terorism, antiterorism*, Editura ANTET, Oradea, 1997.

Grigore ARDELEAN, lector-asistent al Catedrei „Drept civil”
a Academiei „Ștefan cel Mare”, doctorand

TRAFICUL ILICIT DE DEȘEURI TOXICE – CRIMĂ TRANSNAȚIONALĂ ÎMPOTRIVA MEDIULUI

One of the most difficult problems in environmental law is the movement of wastes, in particular dangerous wastes, across borders. “Transboundary movement” means any movement of hazardous wastes or other wastes from an area under the national jurisdiction of one State to or through an area under the national jurisdiction of another State or to or through an area not under the national jurisdiction of any State, provided at least two States being should be involved in the movement.¹ For many states is difficult to locate new sites for waste’s disposal and it is not easy to construct new treatment facilities. The best solution for them and most of time the less expensive one is to send the wastes to a foreign country, but this involves issues of technical, economical, legal and social.

Dezvoltarea industrială a statelor care dispun de o economie bine bazată, a adus, pe lângă beneficiile sale, și multiple probleme de ordin tehnic, economic, juridic și social legate de existența deșeurilor și necesitatea eliminării sau reducerii lor, poluarea prin producerea deșeurilor fiind imposibil de evitat având în vedere faptul că orice activitate generează resturi neutilizabile, iar cantitatea acestora se amplifică permanent din cauza sporirii nevoilor societății.

Această dezvoltare industrială nu a dus în paralel la o dezvoltare a tehnicilor de gestionare a deșeurilor rezultate. Cu atât mai mult, adoptarea treptată a unui cadru normativ strict cu privire la gestionarea deșeurilor a determinat apariția unei piețe de deșeuri de proporții, în jurul căreia coexistă, într-un fel mai mult sau mai puțin deghizată, o serie de interese economice. Problema gestionării deșeurilor necesită o reglementare mai minuțioasă la nivel național și internațional în ceea ce privește transportul și depozitarea acestora care pentru moment lipsește. Pentru instituirea unui cadru normativ bine determinat în domeniul combaterii, producerii și depozitării deșeurilor toxice, a apărut necesitatea înainte de toate de a defini calitativ fenomenul deșeurilor, precum și determinarea substanțelor care constituie deșeuri toxice.

Astfel, potrivit legii Republicii Moldova privind deșeurile producției menajere Nr.1347 din 09.10.97, deșeuri constituie substanțe, materiale, obiecte, resturi de materii prime provenite din activități economice, menajere și de consum, care și-au pierdut, integral sau parțial, valoarea inițială de întrebuințare, dintre care unele sunt reutilizabile după prelucrare. Această noțiune însă are un înțeles mult mai restrâns în comparație cu pericolul pe care îl pot provoca deșeurile toxice omenirii.

Mediul înconjurător produce și el intoxicații pentru organismul uman, de exemplu: cenușa de la un incendiu forestier poate conține o radioactivitate mare. Carbonii de clorofor produși pentru refrigerare pot fi găsiți în jurul vulcanilor. Deșeurile toxice, sub formă solidă, lichidă sau gazoasă, pot cauza moartea, îmbolnăvirea sau rănirea oamenilor, sau distrugerea mediului, dacă sunt tratate, depozitate, transportate în mod necorespunzător, sau părăsite. Substanțele sunt considerate deșeuri periculoase dacă sunt inflamabile, corozive, reactive sau toxice. Amestecurile, reziduurile sau materialele care conțin reziduuri toxice sunt considerate, de asemenea, reziduuri toxice. Astfel, în noțiunea dată, se evită un șir de substanțe care constituie deșeuri toxice, precum și gradul lor de pericolozitate asupra mediului și a sănătății omului. Dacă în trecut gestionarea deșeurilor nu reprezenta o preocupare pentru producători, costurile de gestionare fiind considerabil scăzute, în prezent, conform legislației de mediu, producătorii de deșeuri, precum și agenții economici specializați în valorificarea sau/și eliminarea deșeurilor sunt obligați să asigure gospodărirea acestora într-un mod rațional din punct de vedere ecologic. Această situație a generat apariția unor companii de gestionare a deșeurilor și a unei piețe în care acestea încetează a mai fi produse inutilizabile și devin obiect al tranzacțiilor comerciale. Dificultatea statelor de a găsi noi locuri de depozitare a deșeurilor determină adoptarea de către acestea a unei soluții simple, care de cele mai multe ori implică și cele mai mici costuri, și anume trimiterea deșeurilor într-o altă țară spre eliminare sau depozitare. Adevărata magnitudine a mișcărilor transfrontaliere de deșeuri nu a fost încă suficient determinată, însă din datele deja cunoscute rezultă fără echivoc faptul că la nivel internațional traficul de deșeuri a atins limite considerabile. Astfel, între anii 1986 și 1988 aproximativ 3,5% din cantitatea deșeurilor periculoase au fost transportate din țările dezvoltate către cele aflate în curs de dezvoltare.

Reacția comunității internaționale în fața acestor cazuri de mișcări transfrontaliere de deșeuri periculoase a fost în unanimitate de condamnare și astfel au avut loc manifestări de proteste la toate nivelele: politic, mass-media, academic etc. Astfel, a apărut necesitatea instituirii în comun de către toate statele a unui cadru normativ bazat în ceea ce privește traficul internațional de deșeuri toxice. Primele norme legale în acest domeniu s-au regăsit în unele acte internaționale mai vechi care, deși aveau ca obiect principal de reglementare aspecte privind securitatea efectuării transporturilor, cuprindeau și măsuri referitoare la mișcarea transfrontalieră a mărfurilor considerate sau recunoscute ca periculoase. Asemenea prevederi au fost cuprinse, de exemplu, în Regulamentul internațional privind transportul mărfurilor periculoase pe căile ferate din 1924, într-o anexă la Convenția de la Chicago referitoare la aviația civilă internațională din 1944, în Convenția pentru prevenirea poluării de către nave din 1973 etc. De asemenea, la cererea Adunării Generale a ONU, Consiliul de Administrare al PNUE, după adoptarea liniilor directe și principiilor privind gestionarea rațională din punct de vedere ecologic a deșeurilor periculoase, a reunit un grup de experți tehnici și juridici în vederea elaborării unei Convenții generale în domeniu. Ca urmare a acestui fapt, la 22 martie 1989 a fost semnată Convenția de la Basel privind controlul transportului peste frontiere al deșeurilor periculoase și eliminării acestora. Comunitatea Europeană, în ansamblu, este parte a Convenției

de la Basel, împreună cu toate statele membre. Una din reglementările principale ale documentului este aceea ca fiecare stat parte trebuie să adopte dispozițiile necesare pentru a veghea ca producția de deșeuri periculoase și alte deșeuri, în interiorul țării, să fie redusă la minimum, ținând cont de considerentele sociale, tehnice și economice. Eliminarea deșeurilor va trebui să se efectueze într-un loc cât mai aproape posibil de cel al producerii lor, pentru a evita transportarea.

Republica Moldova a devenit parte a Convenției de la Basel privind controlul transportului transfrontalier al deșeurilor periculoase și al eliminării acestora la 2 iulie 1998 în baza Hotărârii Parlamentului Republicii Moldova nr.1599-XIII din 10 martie 1998 privind aderarea Republicii Moldova la această Convenție. Astfel, pentru ca traficul de deșeuri toxice să fie considerat licit, el trebuie să se conformeze prevederilor tratatelor internaționale, care urmează să respecte o procedură prestabilită de către acestea. În caz contrar transportul peste frontiere de deșeuri periculoase sau alte reziduuri este considerat drept trafic ilicit ca urmare a comportamentului exportatorului sau producătorului, statul exportator va trebui să asigure ca deșeurile periculoase în cauză să fie reimportate de către exportator sau producător sau, dacă este necesar, de către el însuși, în propriul teritoriu, sau dacă aceasta nu este posibil, deșeurile să fie eliminate ecologic într-un termen de 30 de zile din momentul în care statul exportator a fost informat cu privire la traficul ilicit sau într-un alt termen ce va fi convenit de către statele interesate. În acest scop, părțile interesate nu se vor opune reimportului acestor deșeuri în statul de export, nici nu-l vor preveni și nici nu-l vor împiedica.

În cazurile în care responsabilitatea pentru traficul ilicit nu poate fi atribuită nici exportatorului (producătorului), nici importatorului (eliminătorului), părțile interesate sau alte părți, după caz, vor asigura, în cooperare, eliminarea deșeurilor în cauză în cel mai scurt timp, cu respectarea metodelor ecologice raționale fie în statul exportator, fie în statul importator sau în altă parte. Cu toate acestea, în fiecare an UE produce 1,5 miliarde de tone de deșeuri, iar cantitatea lor crește cu 2% pe an. Costul tratării deșeurilor este ridicat și mulți producători aleg să scape de ele aruncându-le în gropi de gunoi ilegale sau făcând apel la mafia din domeniu, care le transportă, de obicei, în țări din lumea a treia unde cererea de materii prime este mare, iar ultima soluție este reciclarea materialelor toxice împreună cu unele inofensive – azbest cu ciment.

Astfel, conform unor date, mai multe societăți sunt suspectate că ar fi contribuit la traficul cu deșeuri toxice ale filialei Arcelor Mittal din Dunkerque, Franța. Conform publicației, reprezentanții Arcelor au spus că au trimis naftalină către Sonolub pentru ca substanța să fie tratată, când, de fapt, deșeurul ar fi fost stocat și vândut în Belgia. Acesta urma să fie folosit drept carburant pentru supertancuri, această operațiune a fost acoperită printr-un montaj complex de documente comerciale și administrative false.

Din acest considerent, infracțiunea de trafic este aproape întotdeauna transfrontalieră, este o criminalitate complexă, care implică acte false, spălare de bani și necesită din partea statelor structuri speciale de investigație.

În acest context, Uniunea Europeană urmează să adopte o nouă directivă care va permite întărirea dispozitivului juridic și care va duce la armonizarea sancțiunilor, dat fiind faptul că se constată diferențe majore între sancțiunile aplicate în diferite

țări, de la 2000-3000 de euro la mai multe milioane și de la șase luni de închisoare la opt ani, deoarece infractorii profită de aceste diferențe prin faptul că operează în țările care au pedepse mai blânde. Însă cea mai bună soluție, în opinia noastră, pentru traficul de deșeuri este crearea unor echipe mixte, după modelul celor care există pentru combaterea traficului cu stupefiante și intensificarea controlului transfrontalier. În plus, mai este necesară integrarea unor specialiști pe probleme de mediu în echipele de polițiști, jandarmi și alte organe de forță ale tuturor statelor. În acest sens, nici Republica Moldova nu rămâne indiferentă la capitolul traficului transfrontalier de deșeuri toxice, cu atât mai mult cu cât este o țară în curs de dezvoltare și poate fi oricând gazda deșeurilor toxice introduse de țările înalt dezvoltate care profită de cadrul juridic slab la compartimentul trafic de deșeuri toxice. În calitate de mecanism de implementare a Convenției Basel și în scopul realizării obiectivelor Convenției în Republica Moldova a fost elaborat Regulamentul privind controlul transportului transfrontalier al deșeurilor și eliminarea acestora, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 637 din 27 mai 2003 (publicat în Monitorul Oficial nr. 99-103 din 6 iunie 2003, art.676). Concomitent prin această Hotărâre au fost aprobate categoriile deșeurilor periculoase.

Pentru aceasta, Republica Moldova a formulat un șir de măsuri pentru contracararea traficului ilicit de deșeuri toxice, dar acestea fiind într-un volum insuficient, propunem câteva măsuri pentru fortificarea cadrului juridic care va deveni ofensiv pentru combaterea acestui fenomen cum ar fi:

1. Accelerarea computerizării punctelor de trecere a frontierei în scopul centralizării și sistematizării informației cu privire la traficul ilicit de deșeuri toxice și reacționarea oportună.

2. Standardizarea metodelor de lucru și sprijin practic acordat țărilor implicate în acest proces având un cadru și o metodologie comună de prevenire.

3. Îmbunătățirea luptei împotriva fraudei printr-un mai bun management al riscului și o mai mare cooperare între autoritățile vamale.

4. Conferirea unei baze legale pentru schimbul informatic al datelor necesare acțiunilor de cooperare vamală.

5. Înăsprirea sancțiunilor pentru traficantii cu deșeuri toxice, deoarece aceștia de multe ori profită de amenzi mici aplicate care uneori sunt acoperite de profitul obținut din această activitate.

Bibliografie

1. Constituția Republicii Moldova.
2. Legea Republicii Moldova privind deșeurile de producție și menajere Nr.1347 din 09.10.97.
3. Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.1599-XIII din 10 martie 1998 privind aderarea Republicii Moldova la Convenția de la Basel.
4. Regulamentul privind controlul transportului transfrontalier al deșeurilor și eliminarea acestora, aprobat prin Hotărârea Guvernului Republicii Moldova nr. 637 din 27 mai 2003.

Viorel CERNĂUȚEANU, lector al Catedrei „Drept civil”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

FENOMENUL MIGRAȚIEI CA SCOP AL MUNCII LA NEGRU

Recenzent: **Valeriu CUȘNIR**, doctor habilitat în drept, profesor universitar

Desprinderea de fosta URSS în 1991 și accederea la independență a Republicii Moldova a afectat nu doar raporturile politice ale acesteia, ci și sectoare determinante ale economiei naționale, înainte de toate, industria și agricultura, ceea ce a determinat creșterea șomajului atât la nivelul localităților urbane, cât mai ales la nivelul celor rurale.

Începând cu anul 1993, migrația moldovenilor spre Europa, dar și în est, în Federația Rusă și în alte state ale CSI, a căpătat proporții din ce în ce mai mari. De regulă, această migrație are un caracter de muncă. Criza social-economică, dar și lipsa unor programe de stat bine articulate privind politica internă de ocupare a forței de muncă, au accentuat și mai mult tendințele migraționiste ale unei bune părți din populația țării, în special ale tineretului. În același timp, migrația clandestină de muncă este o consecință directă a pronunțatei disparități existente între nivelul de trai și remunerare din R. Moldova, Europa Occidentală sau Centrală.

Totodată, trebuie să accentuăm că lipsa unui control adecvat la frontiera de est a țării efectuat de autoritățile legale ale RM este un impediment serios în calea soluționării multor probleme legate de migrație. Faptul dat generează instabilitate și favorizează traficul de ființe umane și fluxurile ilegale de migranți, orientat în direcția Europei Occidentale.

Sunt deja frecvente cazurile în care cei ce muncesc ilegal peste hotare suportă importante discriminări și devin în scurt timp victime ale rețelelor internaționale de trafic cu ființe umane, contrabandă cu migranți, prostituție etc., fenomene sociale care sunt rezultatul unei migrații ilegale de muncă, necontrolate și dezordonate.

Astăzi, conform unor date statistice și sondaje sociologice efectuate, fiecare al treilea dintre moldovenii apți de muncă lucrează peste hotare, peste 90 la sută dintre care sunt clandestini.

După motivul imigrării, imigrației de familie îi revine 36,58 la sută; celei de muncă îi revine 34,44 la sută și de studii 28,98 la sută.

Cînd a fost creat Serviciului de Stat Migrațiune în anul 2001, s-a dat prioritate, în primul rînd, așa cum s-a văzut mai sus, creării bazei legislative, care

să permită formarea unei structuri de stat de specialitate cu suficiente atribuții și pârghii administrative în vederea unei gestionări mai eficiente a fluxurilor migraționale. Astfel, de către Parlament au fost adoptate Concepția privind politica migrațională a RM și noua Lege a RM cu privire la migrațiune.

Totodată, au fost puse bazele cadrului instituțional de cooperare cu celelalte structuri de stat cu atribuții în domeniu: Ministerul Afacerilor Externe, MAI, Departamentul Trupelor de Grăniceri, Departamentul Tehnologii Informaționale. Au fost puse bazele sistemului informațional unic privind schimburile de informații cu privire la migrație (cu referire la intrarea, șederea și ieșirea din țară a cetățenilor străini și a celor ai Republicii Moldova).

Încheierea acordurilor interguvernamentale cu statele unde astăzi muncesc cei mai mulți dintre cetățenii RM este una dintre prioritățile actuale ale RM în plan extern. Prin asta se urmărește reglementarea forței de muncă între RM și aceste state, stabilirea unor cote de muncă anuale pentru moldoveni și, mai important, protecția socială a lucrătorilor migranți, conform standardelor și normelor aplicate lucrătorilor-cetățeni ai acestor state. Totodată, miza unor asemenea acorduri este crearea de alternative legale de muncă pentru solicitanții din RM de a munci în străinătate. Dacă s-ar crea o situație în care s-ar opri mâine în totalitate munca ilegală în toate țările din Uniunea Europeană, am asista cu siguranță la un mare șoc economic și nu ar fi deloc simplu să se revină la normal, datorită muncii imigranților ilegali, deloc pretențioși la condițiile de muncă, deosebit de flexibili, mulțumiți chiar și cu salarii mult mai mici decât cele normale.

Două industrii afectate în mod deosebit sunt cea de producție alimentară și cea de construcții, care depind tot mai mult de munca ieftină a străinilor. Multe dintre lucrurile cu care occidentalii s-au învățat deja – mâncarea ieftină din supermarketuri, hainele de designer la prețuri accesibile – se bazează într-o măsură mai mare sau mai mică pe exploatarea muncitorilor străini, care lucrează legal sau ilegal, de multe ori în condiții îngrozitoare. Munca ilegală înseamnă pentru angajator profituri sporite, deci e destul de simplu să înțelegem de unde pornește totul. Dacă acest flagel pătrunde tot mai mult într-o oarecare industrie dintr-o țară, acea industrie tinde să depindă de muncitorii la negru. Atunci devine o muncă solicitantă, prost plătită, în condiții uneori rele, care permite angajatorilor să fie mai competitivi pe piață datorită eficienței sporite la nivel de producție. Un astfel de loc de muncă devine indezirabil pentru localnici, iar angajatorul se va împotrivi oricum acestor angajări, pentru că este obligat să respecte până la capăt drepturile angajatului și să-l plătească cum se cuvine.

Chiar dacă o industrie este infectată destul de mult de munca ilegală, nu o să vedeți pe un șantier, spre exemplu, numai muncitori ilegali. Ei vor fi amestecați printre cei care lucrează cu acte în regulă. În astfel de condiții, Ministerul de Interne al fiecărei țări știe că la o simplă verificare fulger pe un șantier de construcții sau într-un restaurant mai mare va găsi un număr bunicele de muncitori ilegali. Astfel de verificări ar putea fi mult mai dese și mult mai drastice, dar nu se dorește acest lucru. Cum spuneam mai devreme, înlăturarea rapidă a tuturor lucrătorilor ilegali ar crea un șoc puternic economiei locale. Prin aceste verificări și prin amenzi uneori usturătoare ce se impun angajatorului când se descoperă angajați fără acte,

departamentul de imigrații al guvernelor vest-europene fac numai o campanie de prevenire a răspândirii tot mai mari a muncii la negru.

Fără îndoială, dacă nu există reguli stricte care să se împotrivescă muncii ilegale, această muncă ar deveni tot mai des întâlnită, cu efecte destul de nocive pe termen lung pentru țara în discuție. În fața unei astfel de presiuni, se încearcă măcar menținerea constantă a muncii ilegale.

Există polemici cu privire la condițiile destul de grele la care sunt supuși imigranții ilegali. Însă, atâta timp cât munca la negru nu poate fi controlată, condițiile respective nu pot fi îmbunătățite decât cu eradicarea totală a muncii ilegale. Mai mult, lucrătorii străini sunt mulțumiți să-și desfășoare activitatea în condiții nu chiar ideale. Mai important este să aibă un venit cât de cât constant. Din păcate, condițiile de muncă și salariul plătit se vor înrăutăți tot mai mult, în măsura în care imigranțul acceptă astfel de muncă, și știm foarte bine că se găsesc imigranți dispuși să coboare destul de jos.

Noi, cetățenii R. Moldova, ne aflăm în miezul problemei. Un singur exemplu: câți dintre cetățenii noștri care sunt plecați în Occident au drept de muncă. Restul sunt cu siguranță lucrători la negru. Atunci e lesne de înțeles faptul că munca ilegală, acceptată în tăcere, așa pătată cum e, este un lucru extraordinar și, se pare, rezolvă și unele probleme ale occidentalilor. Munca ilegală este acel chit care se pune la încheieturile economiei țărilor gazdă.

În Uniunea Europeană lucrează între 4, 5 și 8 milioane de imigranți ilegali în sectoare precum construcții, agricultură și turism. Posibilitatea găsirii unui loc de muncă în UE este unul din factorii care încurajează imigrația ilegală în UE.

În ceea ce privește angajarea unui număr mare de persoane care se află într-o situație neregulamentară, în cazul în care se aplică practici de exploatare, dacă angajatul este victima traficului de ființe umane și acest fapt este cunoscut angajatorului sau dacă angajatul este minor, atunci angajatorul este tras la răspundere penală.

În ceea ce privește recuperarea salariilor neplătite, angajatorul care este găsit vinovat trebuie să returneze orice ajutor de stat primit în ultimii ani și trebuie să plătească o amendă graduală în funcție de numărul imigranților ilegali încadrați. În plus, acesta trebuie să plătească toate impozitele și alte taxe pe care ar fi trebuit să le plătească dacă lucrătorul ar fi fost angajat în mod legal, iar unde este cazul, costurile legate de returnarea imigranțului.

Se presupune că relația de muncă este de cel puțin trei luni, cu excepția cazului în care angajatorul sau angajatul pot dovedi contrariul. Deputații europeni au solicitat ca procedurile necesare pentru recuperarea salariilor neplătite să fie automate și să nu necesite acțiuni suplimentare din partea angajatului.

Parlamentul dorește ca statele membre să stabilească un mecanism care să ofere posibilitatea imigranților ilegali de a depune o plângere. Părților terțe desemnate de statele membre, precum sindicatele, ar trebui să li se permită să denunțe un angajator de imigranți ilegali fără însă a exista riscul de a fi judecați din cauza faptului că ar oferi asistență unei persoane care se află în mod ilegal pe teritoriul statului membru. În cazul în care imigranții ilegali cooperează în procesul intentat angajatorului, aceștia vor putea obține un permis de ședere pentru o perioadă limitată.

Angajatorii europeni sprijină abordarea reducerii imigrației ilegale prin

combaterea angajării la negru a imigranților care locuiesc ilegal în Uniunea Europeană, deoarece munca la negru reprezintă o competiție neloială pentru afacerile cinstitute.

Reprezentanții Confederației Sindicatelor Europene ne vorbesc despre problema subcontractării: „Muncitorii ilegali sunt angajați în primul rând de agenții și intermediari, nu de marii angajatorii; aceștia nu își ard degetele angajând forță de muncă ilegală”.

În mai 2007, Comisia Europeană a propus o directivă care cere statelor membre să interzică angajarea imigranților ilegali și care propune sancțiuni pentru angajatorii acestora. Această inițiativă este parte a efortului UE de a crea o politică europeană comună în domeniul imigrației.

Printre sancțiuni se numără: amenzi reprezentând costul returnării imigranților ilegali în țara de origine, plata retroactivă a salariilor, impozitelor și contribuțiilor sociale și pierderea eventualelor fonduri publice primite de companie. Sancțiunile vor fi reduse pentru angajatorii care oferă condiții decente de muncă și nu îi exploatează pe imigranți. Propunerea Comisiei Europene include nu numai persoane legale, ci și indivizii particulari ca angajatori. Deputații europeni de la Comisia pentru libertăți civile mai cer publicarea unei liste a companiilor care au angajat imigranți ilegali.

În opinia experților Centrului de Dezvoltare al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică (OCDE), Denis Drechsler și Theodora Xenogiani, un element care încurajează munca în afara cadrului legal este corupția sistemului public și lipsa cadrului juridic care să pedepsească evaziunea fiscală.

Munca la negru în Republica Moldova reprezintă, mai presus de orice, expresia lipsei de încredere în instituțiile publice, percepția negativă a rolului statului și înțelegerea redusă a beneficiilor care derivă din contribuțiile sociale. Studiul privind munca ilegală din Republica Moldova nu ignoră faptul că „schimbarea durabilă necesită transformarea atitudinii oamenilor și a convingerilor acestora”, dar recomandă adoptarea unor politici mai inovative, precum campanii de informare, care ar putea schimba treptat opiniile oamenilor.

Populația care nu îndeplinește cerințele necesare pentru a intra în sistemul de muncă legiferat – tinerii, bătrânii, precum și cei necalificați – nu poate alege decât între sărăcie și munca la negru. Reformele din Republica Moldova și din alte țări trebuie să promoveze avantajele muncii legale. În același timp, numeroase reforme nu reușesc să-i atingă pe cei care sunt constrânși să muncească ilegal, fiind necesară o abordare diferită pentru această categorie. Specialiștii în domeniu sugerează că ar fi necesară dezvoltarea unor programe de calificare profesională. În plus, trebuie găsit, potrivit experților, echilibrul între asistența socială și stimularea revenirii în sectorul muncii legale.

Astăzi, putem afirma că Moldova a devenit un cap de pod pentru migrația ilegală, care este direcționată spre Occident. Lipsa unor instrumente administrative eficiente de reglementare și contracarare a migrației ilegale este o provocare directă atât la adresa securității regionale, cât și la securitatea Europei întregi.

Reieșind din aceasta, considerăm că avem nevoie de sprijinul Comunității Europene în vederea întăririi capacităților instituționale ale RM privind gestionarea fluxurilor migraționale, ceea ce este și în interesul acesteia.

Gheorghe GANDRABUR, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

PROBLEME CU PRIVIRE LA INFRAȚIUNILE COMISE DE UNELE SECTE RELIGIOASE

Cet article présente une tentative de faire un sommaire de l'attitude scientifique vis-à-vis des sectes religieuses qui ont un comportement antisocial et qui ont été toujours considérées comme une menace réelle pour la sécurité nationale des États et de l'Église.

Sectele religioase au fost întotdeauna tratate nu numai drept un pericol pentru Biserică, ci și drept o primejdie reală pentru siguranța națională a statelor unde acestea „activează”.

În opinia preoților creștini ortodocși din România, la baza motivelor „răzvrătirii” sectanților de la începutul anilor '20 ai secolului trecut, a fost anexarea Bisericii la stat și transformarea acesteia în instrument social, economic și politic al statului. Profitând de acuzațiile reciproce dintre stat și Biserică, sectele sub mască religioasă săpau la temelile statului. Potrivit Bisericii Creștine Ortodoxe, inevitabilitatea apariției și dezvoltării sectelor are la bază diversitatea spiritului și manifestarea păcatului strămoșesc, asupra cărora se referă textele Sfintei Scripturi.

Cu cât în prezent mișcarea sectară capătă o dezvoltare tot mai vertiginoasă, cu atât mai actuală și importantă devine munca de cercetare a acestui fenomen.

În opinia noastră, cea mai convingătoare metodă de a ne motiva să căutăm calea spre o definiție a sectelor religioase care comit infracțiuni este aceea de a descrie unele fapte ilicite comise de către membrii acestora.

Or, vom începe cu descrierea unor atrocități care au fost împlinite pe parcursul timpului de către unele secte religioase.

În 1978, în Guyana, în cadrul unui grup condus de un oarecare Jim Jones, 912 persoane își găsesc moartea în urma unui suicid răsunător.

La 20 aprilie 1993, la Waco, un mic târgușor al orașului Texas, secta „Davidians”, care timp de două luni era supusă unui asediu din partea FBI și a poliției locale, și-a încetat existența împreună cu 89 de adepți ai săi. La instigarea șefului lor spiritual David Koresh, aceștia s-au sacrificat arzând în foc.

În octombrie 1994, un număr de 53 de adepți ai Ordinului Templului Solar (OTS) și-au găsit moartea în Elveția și în Canada în 3 asasinat colective, iar la 16 decembrie 1995, la Vercors, prin „suicid colectiv” au pierit 16 neotemplieri ai acestei secte.

În martie 1995, membrii organizației japoneze Aum Shinri - kyo răspândeau gazul sarin în metrourile din Tokio. În urma acestui act au murit 12 și peste 5000 de oameni au fost răniți. Această tragedie a fost precedată de „repetiția generală” în care cu un an mai înainte în orașul Matsumoto secta nominalizată, prin aceeași metodă, a ucis 4 și au fost intoxicate 144 persoane.

În martie 1997, la St-Casimir, în Quebec, au pierit în incendiul provocat de ei 5 adepți ai OTS, iar 3 copii au scăpat de vâlvătaia focului, care urma să-i „treacă către Sirius”.

Peste câteva zile, la Santa Fe, California, 39 de membri ai grupului sucupist¹ Heaven's Gate s-au sinucis prin injectare de otrăvă.

În orașul Jitomir din Ucraina una din membrele sectei neocharismatice „Blația vesti” (Vestea cea bună) și-a înecat în fântână propriul copil în vârstă de 1 an.

În Kiev, Ucraina, doi minori au murit exterminați de către propriii lor părinți prin „postire” neocharismatică.

În Zaporojie, Ucraina, în spital a murit o tânără în vârstă de 25 de ani pentru faptul că secta din care făcea parte nu acceptă transfuzia de sânge. Exemplele terifiante pot continua.

O particularitate a multor secte constă în faptul că acestea îmbracă hainele religiilor tradiționale. După acest semn acestea pot fi clasificate în:

1. „Creștine”, printre care enumerăm visarionii (în rusă – виссарионовцы), mormonii, moonii, martorii lui Iehova etc.

2. „Orientale”, la care atribuim „Societatea Krishna”, „Meditația transcendentă”, „Aum Shinri - kyo” etc.

3. „Mișcările psihologo-terapeutice” – „detașamentul” cel mai numeros în care sunt „înrolate” sectele scientologice, „Programarea neurolingvistică”, „New Age” („Era Nouă”) în care sunt incluse elementele mai multor religii și ale noilor mișcări religioase.

Apriori, studierea fenomenului sectelor religioase presupune definirea clară a acestui concept.

Practic, toate studiile și lucrările consacrate asociațiilor numite „secte” recunosc dificultatea acestui demers în sens juridic și chiar în cel al limbajului curent.

Este evident și faptul că această situație nu a reușit altceva decât să facă această sarcină și mai dificilă.

Totuși vom încerca să punem în lumină unele eforturi ale specialiștilor din domeniu pentru a defini acest fenomen. Vom începe cu normele academice referitoare la acest concept.

Așadar, în Dicționarul explicativ al limbii române, secta este prezentată ca o „comunitate religioasă desprinsă de biserica oficială respectivă”, iar prin extindere – „grup (închis) alcătuit din adepții unei doctrine (filozofice sau politice)”².

¹ Termenul „sucupist” desemnează un grup religios sau spiritual, care își fondează doctrina pe existența entității biologice extraterestre, doctrină care pentru adepții săi pretinde de a fi supremă. Sucupismului i se opune termenul „ufologic”. La originea acestui neologism stă abreviatul anglo-american UFO (unidentified flying object, adică obiect zburător neidentificat OZN).

² Dicționarul explicativ al limbii române – DEX, ediția a II-a, București, 1998, pag. 968.

Dicționarul explicativ francez Larousse prezintă secta drept „un ansamblu de persoane care împărtășesc aceeași doctrină (filosofică, religioasă etc. Grupare religioasă, închisă în sine și creată în opoziție cu ideile și practicile religioase dominante)”³.

În Dicționarul juridic al limbii ruse noțiunea de sectă este descrisă mai detaliat și puțin sub aspect de drept. Potrivit acestei surse, „Secta (religioasă) este un grup de credincioși, desprinși de credința religioasă de bază sau dominantă, care urmează concepțiile și interpretările dogmaticilor, ceremoniilor, învățăturilor lor etc. Secta nu poartă un caracter închis, izolat, pretinde la rolul ei exclusivist etc. În conformitate cu Legea federală „Despre libertatea conștiinței și a asociațiilor religioase” din 26.09.1997, orice sectă se poate înregistra ca organizație religioasă sau să activeze ca grup religios, dacă ea nu aduce prejudicii cetățenilor și societății. În anii '90 ai secolului trecut, în Federația Rusă a fost constatat rolul distructiv al unor secte religioase, denumite de criminologi «totalitare». Articolul 239 CP al Federației Ruse stabilește responsabilitate pentru crearea societății publice sau religioase, a căror activitate este însoțită de violență asupra cetățenilor sau pricinuire de alte daune sănătății lor, ori determinarea lor la renunțarea de a îndeplini îndatoririle cetățenești sau pentru alte fapte ilicite, pentru conducerea acestor societăți, participarea la activitatea și propaganda ideilor sus-menționate”⁴.

O comisie parlamentară franceză de anchetă asupra sectelor consideră sectele religioase drept: „Grupuri care, prin manevre de destabilizare psihologică, obțin de la adepții lor o supunere necondiționată, o distrugere puternică a inteligenței critice, o ruptură cu referințele civilizației cum ar fi cele etice, științifice, civice, educative etc. și care, în consecință, antrenează pericole pentru libertățile individuale, pentru sănătate, educație, instituțiile democratice etc. Grupurile

³ <http://www.larousse.fr/dictionnaires/francais/secte> - 27.05.2009. Secte, nom féminin (latin *secta*, de *sequi*, suivre) Ensemble de personnes professant une même doctrine (philosophique, religieuse, etc.) : La secte d'Épicure. Groupement religieux, clos sur lui-même et créé en opposition à des idées et à des pratiques religieuses dominantes.

⁴ <http://pravo-slovar.narod.ru/s.htm> - 27.05.2009. СЕКТА (религиозная) – отколовшаяся от основного или господствующего религиозного вероисповедания группа верующих, придерживающаяся своих взглядов и толкований его отдельных догматов, обрядов, поучений и т.п. Для С. характерна замкнутость, обособленность, претензии на исключительность своей роли и т.п. Термин не употребляется (кроме единичных случаев) в нормативных актах РФ. В принципе любая С. может в соответствии с ФЗ „О свободе совести и о религиозных объединениях” от 26 сентября 1997 г. зарегистрироваться как религиозная организация или действовать как религиозная группа, если она не наносит вреда гражданам и обществу в целом. В 1990-е гг. в РФ была отмечена разрушительная роль некоторых религиозных С., именуемых криминологами как „тоталитарные”. Статья 239 УК РФ устанавливает ответственность за создание религиозного или общественного объединения, деятельность которого сопряжена с насилием над гражданами или иным причинением вреда их здоровью либо с побуждением граждан к отказу от гражданских обязанностей или иным противоправным деянием, а равно руководство таким объединением, участие в его деятельности и пропаганду вышеуказанных идей.

nominalizate se ascund în spatele măștilor filosofice, religioase sau terapeutice pentru a disimula obiectivele puterii, amprizei și exploataării adeptilor lor”⁵.

În fine, Roger Ikor, fondatorul Centrului Contra Manipulărilor Mintale din Paris, care are drept scop de a participa la protecția libertăților omului și în special ale generației în creștere, consideră că secta este „un cuvânt practic imposibil de definit cu exactitate. În sens general, este un grup totalitar, în care fondatorul este acela care știe totul fără alte probe decât cuvântul său. Conducătorii săi se bucură de viață, iar adeptii muncesc exploatați ca niște sclavi, în ciuda oricărei legislații sociale, sau cufundați în mizeria psihologică. Consecințe: familii distruse sau jefuite, vieți tinere ruinate, sinucideri uneori atroce, degradare psihică... Mesajul general propus denunță valorile fundamentale ale civilizației moderne: spirit critic, toleranță, respectul persoanei umane, libertate democratică, credință în voința individuală, inițiativă, acțiune, progres”⁶.

Nici cea mai mare Biserică ortodoxă din lume pare să nu fie preocupată de elaborarea unei definiții a sectelor religioase. Spre exemplu, la întrebarea de pe portalul „Viatka - na - Seti”⁷ a vizitatorului acestui site A. Trifonov adresată protoiereului Aleksandr Balâberdin, secretarul eparhiei Viatka din Federația Rusă, despre faptul că ultimul a susținut prelegeri cu privire la științe despre secte și nu a elaborat o definiție a sectei, protoiereul susține că seminarul duhovnicesc din Viatka nu pregătește juriști, de aceea nu-l deranjează faptul că în Rusia nu există o definiție juridică a sectei, așa cum lipsa unei noțiuni juridice a „pateului” nu interzice coacerea lor. În cadrul prelegerilor, protoiereul această noțiune o explica din punct de vedere lingvistic.

⁵ <http://www.assemblee-nationale.fr/rap-enq/r2468.asp#page12> – 04.06.2009. Commission parlementaire française d'enquête sur les sectes. «Groupes visant par des manoeuvres de déstabilisation psychologique à obtenir de leurs adeptes une allégeance inconditionnelle, une diminution de l'esprit critique, une rupture avec les références communément admises (éthiques, scientifiques, civiques, éducatives), et entraînant des dangers pour les libertés individuelles, la santé, l'éducation, les institutions démocratiques. Ces groupes utilisent des masques philosophiques, religieux ou thérapeutiques pour dissimuler des objectifs de pouvoir, d'emprise et d'exploitation des adeptes».

⁶ <http://www.prevensectes.com/def.htm> - 28.05.2009. D'après Roger Ikor, «Un mot à peu près impossible à définir avec exactitude. D'une façon générale, c'est un groupe totalitaire dans lequel le fondateur est celui qui sait tout, sans autre preuve que sa parole. Ses dirigeants jouissent de la vie et les adeptes travaillent, exploités comme des esclaves au mépris de toute législation sociale, quand ce n'est pas dans la misère psychologique. Conséquences: familles brisées ou dépouillées, jeunes vies ruinées, suicides parfois atroces, délabrement psychique... Le message généralement proposé dénonce les valeurs fondamentales de la civilisation moderne: esprit critique, tolérance, respect de la personne humaine, liberté démocratique, croyance en la volonté individuelle, l'initiative, l'action, le progrès».

⁷ <http://www.net.kirov.ru/guest/detail.php?id=2441> – 17.06.2009. А. Трифонов Отец Длександр, Вы преподавали сектоведение, но юридического понятия «секта» в нашей стране нет. Как его определяете Вы? Спасибо. Вятское духовное училище готовит не юристов, а будущих священнослужителей. Поэтому меня никогда не смущало, что «в нашей стране нет юридического понятия секта». Как, например, если нет юридического понятия «пирожок», то и пирожки что-ли печь нельзя? Понятие «секта» я всегда старался раскрывать, исходя из корня этого слова, который на латыни означает «разделять». Примеры однокоренных слов - «секция», «сектор», а также «sectory» – «диссидент». Поэтому любая секта, прежде всего, есть группа людей, враждебно настроенных к доминирующей в данном обществе конфессии, которая, как правило, принимает только «часть» вероучения и религиозной практики, дополняя её своими нововведениями.

În opinia noastră, în faza inițială, termenul sectă a fost utilizat de către bisericile din care se desprindeau aceste grupări, pentru a le da sectelor un „statut” de inferioritate și de răzvrătire. În prezent, fenomenul sectar a luat amploare rapidă la nivel mondial, de aceea, când ne referim la sectă, o înțelegem ca pe o grupare religioasă mare, care numără de la zeci și sute până la mii și zeci de mii de membri și simpatizanți.

Lipsa unei definiții juridice a sectelor se datorează în mare măsură laicității societății contemporane.

Originea acestei concepții o regăsim în articolul 10 din Declarația Drepturilor Omului și ale cetățeanului⁸ a Adunării Naționale Franceze, care dispune că „nimeni nu trebuie să fie constrâns pentru opiniile sale, inclusiv cele religioase, cu condiția ca manifestarea lor să nu pericliteze ordinea publică stabilită prin lege”.

Grija statului francez de a asigura fiecărui cetățean confesiunea religioasă pe care a ales-o este consfințită în articolul 1 din Preambulul Constituției, unde se precizează că Franța ca Republică laică „asigură egalitatea în fața legii a cetățenilor indiferent de origine, de rasă sau de religie” și că ea, Republica Franceză, „respectă toate confesiunile”⁹.

Astfel se explică faptul că statul francez, fiind fidel „indiferenței” față de religii, nu a reușit să formuleze o definiție a acestora. Ar fi echitabil și oportun să menționăm că nu a fost dată o definiție juridică a sectelor religioase nici de către instituțiile abilitate ale altor state.

În continuare vom încerca să facem analiza motivelor care stau la baza impedimentelor din calea realizării acestui deziderat, vom aduce unele argumente și vom propune unele concluzii în acest sens.

Așadar, în capitolul II din Constituția României, regăsim practic aceleași garanții privind libertatea conștiinței. Or, articolul 29 stabilește, că libertatea gândirii și a opiniilor, libertatea credințelor religioase nu pot fi îngrădite sub nici o formă și nimeni nu poate fi constrâns să adopte o opinie ori să adere la o credință religioasă, contrare convingerilor sale. Tot aici găsim că libertatea conștiinței este garantată, însă aceasta trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și de respect reciproc. Cu referință la cultele religioase, se spune că ele sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, dar în condițiile legii, iar în relațiile dintre acestea sunt interzise orice forme, mijloace, acte sau acțiuni de învrăjpire religioasă. Cu referință la relațiile dintre statul român și cultele religioase, este stabilit cu claritate: „Culte religioase sunt autonome față de stat și se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în armată, în spitale, în penitenciare, în aziluri și în orfeline”¹⁰.

⁸ http://www.droitsenfant.com/declaration_citoyen.htm - 05.06.2009. Déclaration des droits de l'homme et du citoyen 26 août 1789 Article 10 : Nul ne doit être inquiété pour ses opinions, même religieuses, pourvu que leur manifestation ne trouble pas l'ordre public établi par la loi.

⁹ <http://www.assemblee-nationale.fr/connaissance/constitution.asp> - 08.06.2009. La Constitution française du 4 octobre 1958. Article 1er. : La France est une République indivisible, laïque, démocratique et sociale. Elle assure l'égalité devant la loi de tous les citoyens sans distinction d'origine, de race ou de religion. Elle respecte toutes les croyances. Son organisation est décentralisée.

¹⁰ [http://ro.wikisource.org/wiki/Constitu%C5%A3ia_Rom%C3%A2niei_\(2003\)](http://ro.wikisource.org/wiki/Constitu%C5%A3ia_Rom%C3%A2niei_(2003)) - 09.06.2009. Constituția României adoptată în anul 2003 cu modificări până în luna iunie 2009.

Articolul 13 din Constituția Federației Ruse stabilește că în această țară „este recunoscută pluralitatea ideologică și toate asociațiile obștești sunt egale în fața legii, însă este interzisă crearea și activitatea acelor asociații obștești, scopurile sau acțiunile cărora au drept scop schimbarea prin violență a orânduirii sociale sau atentarea la integritatea Federației Ruse, subminarea securității statului, crearea formațiunilor militare, ațâțarea discordiei sociale, rasiale, naționale sau religioase”¹¹.

Cu referință la relațiile dintre religie și statul rus, în articolul 14 din Constituția Federației Ruse este menționat: „Federația Rusă este un stat laic. Nicio religie nu poate fi de stat sau obligatorie. Asociațiile religioase sunt separate de stat și egale în fața legii”¹².

În același timp, în alineatul (1) al articolului 29 din legea fundamentală a Rusiei, este stipulat că fiecăruia îi este garantată libertatea de gândire și a cuvântului, însă în alineatul (2) sunt stabilite anumite restricții, și anume: „Se interzice propaganda și agitația care conduc la ațâțarea dușmăniei (discordiei, urii) sociale, rasiale, naționale sau religioase. Este interzisă propaganda superiorității sociale, rasiale, naționale, religioase sau lingvistice”¹³.

În opinia noastră, aceste două principii fundamentale ale drepturilor omului, precum libertatea credinței și de asociere, sunt consfințite cu strictețe și în legislația națională a Republicii Moldova. Anume așa poate fi explicat faptul apariției și dezvoltării libere a unui număr tot mai mare de mișcări, în special cu caracter religios, în ultimele decenii în localitățile din țară.

În această ordine de idei, menționăm că articolul 4 din Constituția Republicii Moldova dispune: „Dispozițiile constituționale privind drepturile și libertățile omului se interpretează și se aplică în concordanță cu Declarația Universală a Drepturilor Omului, cu pactele și cu celelalte tratate la care Republica Moldova este parte”¹⁴. De aici se desprinde principiul fundamental de neutralitate a statului față de toate credințele religioase, principiu afirmat în Constituția Republicii Moldova.

În articolul 15 din Constituție este stabilit că „cetățenii Republicii Moldova beneficiază de drepturile și de libertățile consfințite prin Constituție și prin alte legi, și au obligațiile prevăzute de acestea”¹⁵. Articolul 16 din legea fundamentală stipulează: „Toți cetățenii Republicii Moldova sunt egali în fața legii și a autorităților publice, fără deosebire de rasă, naționalitate, origine etnică, limbă, religie, sex, opinie, apartenență politică, avere sau de origine socială”¹⁶. În articolul 31, Constituția garantează libertatea conștiinței, care trebuie să se manifeste în spirit de toleranță și respect reciproc, iar cultele religioase „sunt libere și se organizează potrivit statutelor proprii, în condițiile legii”¹⁷. Cu referință la relațiile dintre

¹¹ <http://www.constitution.ru/> - 09.06.2009. Конституция Российской Федерации, принята 12.12.1993 года, с поправками до 09.06.2009 года.

¹² *Ibidem.*

¹³ *Ibidem.*

¹⁴ Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.94 // *Monitorul Oficial 1, 12.08.1994*, cu schimbări și modificări până în iunie 2009.

¹⁵ *Ibidem.*

¹⁶ *Ibidem.*

¹⁷ *Ibidem.*

culțele religioase, în același articol se afirmă că sunt autonome și între acestea sunt interzise orice manifestări de învrăjbire. Mai mult ca atât, culțele religioase, fiind autonome și separate de stat, se bucură de sprijinul acestuia, inclusiv prin înlesnirea asistenței religioase în forțele armate, în sistemul penitenciar, în aziluri și în orfelinate.

De aici reiese că nimeni nu poate fi constrâns pentru opiniile sale, inclusiv cele religioase atâta timp cât acestea nu îndeamnă la tulburarea ordinii publice stabilite prin lege.

În același timp, în scopul asigurării securității statului, integrității teritoriale și bune înțelegeri între membrii societății, legea fundamentală prevede și unele limitări în exercițiul unor drepturi și libertăți.

Așadar, în alineatul 2 al articolului 54 din Constituția Republicii Moldova este prevăzut că „exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției”¹⁸.

Restricțiile enumerate mai sus din legislația națională, după cum a fost menționat, sunt consfințite în actele internaționale și în legislația națională ale altor țări din domeniul protejării drepturilor și libertăților omului. Așadar, articolul 9 alineatul (2) din Convenția europeană de apărare a drepturilor omului și libertăților fundamentale prevede: „Libertatea de manifestare a religiei și convingerilor sale nu pot fi obiectul altor restricții decât cele prevăzute de lege și constituie măsuri necesare în cadrul unei societăți democratice pentru menținerea securității și ordinii publice, a sănătății și moralei publice sau a protecției drepturilor și libertăților altora”¹⁹.

Așadar, reieșind din cele expuse mai sus, concluzionăm că nici o definiție a religiei nu poate fi constatată în dreptul pozitiv, deoarece acesta se limitează doar la reglementarea comportamentului structurilor juridice și al practicilor sociale, care constituie suportul religiilor (asociații, culturale sau nu, congregații religioase) și nu face nicio deosebire juridică între diferite culte, nu face nici o discriminare, fie pozitivă sau negativă între ele.

Pornind de la materialele și documentele studiate, susținem opinia privind dificultatea elaborării unei definiții juridice a noțiunii de sectă religioasă. În același timp, constatăm că definițiile existente, unele dintre care au fost expuse mai sus, nu ne permit să le calificăm ca fiind juridice. Pe de altă parte, acțiunile ilicite ale sectelor religioase își găsesc calificarea în legislația în vigoare din țările de referință, inclusiv din Republica Moldova.

¹⁸ Constituția Republicii Moldova, adoptată la 29.07.94 în *Monitorul Oficial* 1, 12.08.1994, cu schimbări și modificări până în iunie 2009.

¹⁹ Convenția europeană de apărare a drepturilor omului și libertăților fundamentale, Roma, 4.11.1950. «La liberté de manifester sa religion ou ses convictions ne peut faire l'objet d'autres restrictions que celles qui, prévues par la loi, constituent des mesures nécessaires, dans une société démocratique, à la sécurité publique, à la protection de l'ordre, de la santé ou de la morale publiques, ou à la protection des droits et libertés d'autrui».

Totuși, în încercarea de a aduce contribuția noastră la definirea sectei religioase, considerăm că la etapa contemporană „secta religioasă este o grupare religioasă radicală, formată prin separare de altă grupare sau alte grupări religioase și nu de Biserica - mamă, față de care se situează în opoziție doctrinară sau de moralitate.

Aceasta se caracterizată prin devotament sau dedicare exagerată față de o persoană, o idee sau un obiect, folosind tehnici antiumane de manipulare și control cum ar fi izolarea de prieteni și membri ai familiei, debilitare, folosirea unor metode pentru a mări sugestibilitatea și supunerea, controlul informațiilor, anularea individualității sau a judecății critice, promovarea dependenței față de grup și teama de a-l părăsi etc., în vederea atingerii scopurilor conducătorilor de grup, în defavoarea membrilor, a familiilor lor sau a comunității. Secta religioasă include persoane de diferite vârste, sexe, clase și pături sociale, rase și proveniențe religioase, nivel de inteligență, educație și formare profesională, stare fizică și psihică. În plus, cu cât la membrii și „candidații în membri” ai sectei valorile sociale sunt mai degradate, iar handicapul fizic și/sau psihic este mai pronunțat, cu atât „succesul” acesteia îi este mai „garantat”. Datorită poziției doctrinare și de moralitate pe care sunt situate, sectele pretind și o anumită poziție pentru ele sau pentru conducătorii lor, ceea ce le situează în opoziție față de societate, adeseori față de legislație și/sau familie. Ele adoptă atitudini fățarnice și fac propagandă falsă pentru a câștiga noi membri. Într-o lume în care cifrele vorbesc, un număr mai mare de membri creează iluzia de veridicitate a învățăturii religioase sectare.

În concluzie, menționăm că în realitate dreptul ignorează noțiunea de „sectă” religioasă la care nu este atașată nicio consecință juridică. Noțiunile menționate, foarte des utilizate, care de fapt se reduc la același sens, sunt noțiuni de fapt și nu de drept. După cum am mai menționat, lipsa până în prezent a definiției juridice a sectelor religioase este rezultatul concepției laice a majorității statelor cu o democrație dezvoltată, inclusiv a Republicii Moldova, care se regăsește în actele internaționale și naționale pe care le-am menționat mai sus. În plus, dacă am da o definiție juridică a sectelor, aceasta ar însemna că am da a fortiori o definiție a cultului, ceea ce nu este necesar, deoarece în Republica Moldova nu este recunoscut niciun cult religios și că am încălca nu numai principiul laic și al neutralității statului față de confesiunile religioase, ci și Constituția țării. În același timp, dacă statul asigură libera funcționare a cultelor religioase, acesta nu va tolera, ci va pedepsi cu toate rigorile legale abaterile constatate în comportamentul mișcărilor sectare, care pot să cadă sub incidența calificărilor penale cum ar fi: escrocherii, omucideri, leziuni corporale voluntare sau involuntare, neacordarea asistenței sau abandonarea persoanei aflate în pericol, agresiuni sexuale, violențe, torturi sau alte tratamente inumane, abuzul fraudulos de starea de inconștiență sau de slăbiciune a persoanei, punerea în pericol a minorilor, traficul de stupefiante, ființe umane sau publicitate mincinoasă etc. Aici putem adăuga infracțiuni din domeniile: ocrotirea sănătății, legislația muncii, fiscală și civilă, învățământul public, securitatea socială și națională etc.

După cum vedem, pentru contracararea faptelor ilicite ale sectelor religioase, este suficient dispozitivul juridic existent, de aceea noi susținem opinia că în cadrul juridic actual în vigoare nu este necesar a elabora și a pune în aplicare o legislație nouă care ar specifica problema abordată.

Bibliografie

1. Dicționarul explicativ al limbii române - DEX, ediția a II-a, București, 1998, p. 968.
2. Dicționarul explicativ al limbii franceze Larousse.
3. Правовой словарь русского языка.
4. Громов А.В., Кузин О.С., *Неформалы: кто есть кто?*, М., Мысль, 1990, с. 9.
5. Чурбанов В., Нелюбин А., „Истоки и объяснения”, в кн.: *Неформалы: кто они? Куда зовут?*, под общ. ред. В.А. Печенева, М., Политиздат, 1990, с. 26.
6. Wurzbacher G., *Gesellungsformen der Jugend*, Munchen, 1975, p. 16.
7. Косарецкая С. В., Синягина Н. Ю., *О неформальных объединениях молодежи*, М., Гуманитар, изд. центр ВЛАДОС, 2004, с. 9.
8. *Возрастная психология: Детство, отрочество, юность*, Хрестоматия, Учеб. пособие для студ. пед. Вузов, / сост. и науч. ред. В. С. Мухина, А. А. Хвостов, М., Издательский центр «Академия», 2003, с. 428-429.
9. Iamberg L., Psychiatrist „Explores Apocalyptic Violence in Heaven's Gate and Aum Shinrikyo Cults”, în *Journal of the American Medical Association*, 7/16/97.
10. Щипков А., *Во что верит Россия: Курс лекций*. СПб., 1998.
11. Hassan S., *Releasing the Bonds: Empowering People to Think for Themselves*, МА, 2000 (по-русски: Хассен Стивен, Освобождение от психологического насилия, СПб., 2001).
12. Дворкин А., *10 вопросов навязчивому незнакомцу, или пособие для тех, кто не хочет быть завербованным*, М., 1995 (2-е издание 1998).
13. Алексеев В., Григорьев А., *Религия Антихриста*, Новосибирск, 1997.
14. Abgrall J. M., *La mécanique des sectes*. Documents Payot, Paris, 1996.
15. *Les sectes*, Milan, 1999.
16. Boudierlique M., *Les Sectes mangeuses d'hommes. Comprendre le phénomène sectaire totalitaire*, Saint-Germain-du-Puy, 1999.
17. Архимандрит Рафаил (Карелин), *Церковь и мир на пороге апокалипсиса*, М., 1999.
18. Dumont L. E., Altesman R. D., *A Parents Guide to Teens and Cults*, N. J., 1989;
19. *Капкан безграничной свободы: Сборник статей о сайентологии*, / под ред. А. Дворкина, М., 1997.
20. *Le procès de L'Église de Scientologie*, Albin Michel, Paris, 1997.
21. Кузнецова Т.И., *Мунизм: вероучение, религиозная практика и образ жизни последователей Сан Мен Муна*, М., 1999.
22. Елисеев Владимир, свящ., *Православный путь ко спасению и восточные и оккультные мистические учения*, М., 1995.
23. Ермишин П., *Виссарион и его лжеучение: Курсовая работа по кафедре сектоведения ПСТБИ*, М., 1996.

Vitalie IONAȘCU, lector-asistent al Catedrei Drept polițienesc
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI
Cristina ILIEV, inspector al BNC Interpol Chișinău

INSTITUȚII ȘI STRATEGII ACTUALE DE LUPTĂ CONTRA CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE

Quoique les méthodes de lutte contre la criminalité internationale prévues par les différentes législations devraient évoluer, au moins, en parallèle avec l'impact des multiples conceptions qui se sont dessinées dans la recherche criminologique, les changements dans le domaine de la politique pénale ne se sont pas produits à un rythme satisfaisant. Les modèles actuels de lutte contre la criminalité ont, en grande partie, un fondement théorique et conceptuel dépassé.

Le IXe Congrès International de la Criminologie de Vienne en 1983 a attiré l'attention des États sur le besoin de la modernisation de différentes stratégies de la politique pénale en fonction des derniers résultats scientifiques de la recherche criminologique.

Rolul ONU în lupta contra criminalității organizate

Organizația Națiunilor Unite este cea mai importantă organizație internațională din lume. Fondată în 1945 după Al Doilea Război Mondial, are 192 de state membre. ONU are misiunea de a asigura pacea mondială, respectarea drepturilor omului, cooperarea internațională și respectarea dreptului internațional. Sediul central al organizației este situat în New York.

Prin rezoluția nr.155 a Consiliului Economic și Social din anul 1948 și a rezoluției nr.415 a Adunării Generale a ONU din 1950, Națiunile Unite și-au asumat sarcina unui rol de imbold în domeniul prevenirii crimei internaționale și tratamentului delincvenților. Ca rezultat, în cadrul Consiliului Economic și Social s-a înființat o secție administrativă denumită inițial „Secțiunea apărării sociale” și ulterior „Serviciul de prevenire a crimei și justiției penal”. [1, pag. 117]

Activitățile desfășurate de acest serviciu, prin natura programelor inițiale și a materialelor prezentate congreselor internaționale organizate ulterior, pun în evidență câteva direcții prioritare:

- 1) Problematika executării ispășirii pedepselor.
- 2) Preocupările ONU devin prioritare în domeniul prevenirii crimei, conceptul luând o rezonanță aparte în cadrul configurației sferei politicii criminale. În consecință, însăși Comisia de prevenire a criminalității și justiția penală a fost subordonată Comisiei pentru dezvoltare socială a Națiunilor Unite.
- 3) Stabilirea unei strânse legături între instituțiile prevenirii crimei și a dreptului penale, pe de o parte, și fenomenul de dezvoltare socială progresului

social, pe de altă parte. Sub acest raport s-au prefigurat câteva opțiuni:

- a. acordarea unui ajutor tehnic în materia dată țărilor în curs de dezvoltare (din 1965);
- b. obținerea implicării populației pentru o mai bună funcționare a mecanismelor de prevenire și de justiție penală;
- c. situarea politicii penale și a strategiilor acesteia în perspectiva dezvoltării fiecărui stat în parte.

Comisia de prevenire a criminalității și justiția penală funcționează în cadrul Centrului pentru dezvoltare socială și afaceri umanitare, subordonat, la rândul său, Departamentului afacerilor economice și sociale internaționale, cu sediul la Viena.[1, pag. 118]

Comisia cuprinde, în mod obișnuit, un număr de 13 experți, care poate crește în perioada organizării unor congrese până la 250 de persoane. El efectuează foarte rar activitatea de asistență tehnică, dar dispune de o rețea de servicii consultative interregionale.

La rândul lor, consilierii interregionali realizează diverse acțiuni de profil, la cererea unor guverne, ca:

- furnizarea unor consultații privind evaluarea tendințelor criminalității și definirea domeniilor prioritare;
- consilierea guvernelor asupra mijloacelor de orientare a programelor naționale, în vederea includerii politicilor naționale în contextul unei planificări generale, sociale și economice;
- elaborarea planurilor de formare a personalului justiției penale, conform situației economice, sociale, culturale și politice a fiecărei țări.[1, pag 118]

Adresarea directă a Comisiei de prevenire a criminalității și justiția penală unor guverne se face prin intermediul unor note verbale care se transmit fie prin miniștrii Afacerilor Externe, fie prin corespondenții naționali, unde aceștia funcționează.[2]

Pentru moment, o evaluare exactă a consecințelor în urma eforturilor întreprinse de către diferite organisme ale ONU cu privire la prevenirea criminalității și optimizarea justiției penale este dificilă. Efectele influenței ONU prin intermediul programelor și măsurilor de prevenire și politica penală inițiate în afara unor structuri deja definite asupra evoluției fenomenului criminalității însăși nu pot apărea ca vizibile decât pe termen lung. Însă în acest caz se iscă o problemă suplimentară a deciderii altor factori sau influențelor intervenite.[3, pag. 18-27]

Cooperarea internațională în domeniul practicii prevederilor legislative

Referindu-ne la practica prevederilor legislative contemporane la nivel național atât în limitele câtorva state, cât și în plan internațional, e necesar să evidențiem procesele și fenomenele care o influențează. Un factor primordial apare a fi internaționalizarea comunității contemporane și, ca rezultat, consecințele pozitive și negative. Pe lângă internaționalizarea societății, are loc și procesul de internaționalizare a criminalității. Acest proces în mod direct influențează și practica legislativă, îndreptată spre lupta împotriva noilor manifestări ale criminalității: terorismul și criminalitatea organizate la nivel transnațional.

Evoluția societăților contemporane evidențiază faptul că, deși s-au

intensificat măsurile și intervențiile instituțiilor specializate de control social penal împotriva crimelor organizate transnaționale, în multe țări se constată o recrudescență și o intensificare a acestui fenomen.

În ultimii ani s-au internaționalizat un șir de manifestări ale acestui tip de criminalitate: delictе comise cu violență și agresivitate deosebită, precum și a celor din domeniul economic și financiar-bancar, întemeiate pe fraudă, șantaj, mită, corupție, trafic de droguri și arme. Astfel, aceste crime reprezintă o problemă socială, ale cărei modalități de manifestare și soluționare interesează atât factorii de control social, cât și opinia publică. Acest tip de criminalitate tinde să devină deosebit de intens și periculos pentru stabilitatea și securitatea statelor.[4, pag. 186-188]

Deși cauzele recrudescenței violenței sunt dificil de identificat și explicat, datorită existenței unor diferențe sensibile referitoare la amploarea și intensitatea lor de la o țară la alta, majoritatea specialiștilor și cercetătorilor consideră că sursele acestor fenomene rezidă în perpetuarea unor structuri politice, economice și normative deficitare, în menținerea și accentuarea diferenței sociale și economice dintre indivizi, grupuri și comunități, precum și în intensificarea conflictelor și tensiunilor sociale. Dificultățile întâmpinate în definirea criminalității organizate transnaționale sunt determinate atât de varietatea formelor de crime organizate întâlnite în diverse societăți, cât și de diferențele în ceea ce privește sancționarea și pedepsirea acestora, mai ales că, de multe ori, crima organizată acoperă o gamă largă de comportamente individuale și sociale ce își au propria lor etimologie. Totodată, aprecierea și definirea crimei organizate se face în funcție de anumite criterii istorice, culturale și normative, de ordinea socială existentă la un moment dat într-o anumită societate, de anumite interese sociale și politice, precum și în funcție de anumite criterii și contexte subiective și accidentale, care sunt însă relative spațial și temporal.

Criminalitatea organizată, în esență, poate fi definită ca fiind acel segment infracțional la care se raportează activitățile ilegale, de natură să afecteze grav anumite sectoare ale vieții economice, sociale și politice, desfășurate prin diverse metode și mijloace, în mod constant, planificat și conspirativ, de către asociații de indivizi, cu ierarhie internă bine determinată, cu structuri specializate și mecanisme de autoapărare în scopul obținerii de profituri ilicite la cote deosebit de ridicate.

Criminalitatea organizată este percepută ca o realitate socială în care structurile legale și criminale sunt părți integrante ale aceluiași sistem corupt, social, politic și economic, fără a ține seama de tipul de acțiuni promovate sau de tipurile de organizații ale celor ce susțin acest sistem.

Criminalitatea organizată nu constituie un fenomen nou, apariția și evoluția sa fiind strâns legate de evoluția indivizilor, grupurilor, organizațiilor, instituțiilor și societăților umane. Din acest motiv, unii specialiști consideră că crima organizată reprezintă o permanență umană, fiind intim legată de esența umană și de funcționarea societății. Crima organizată este comisă în scopul obținerii profitului și de a inspira frică, spaimă și groază în rândul opiniei publice.

Asistăm la o așa-numită „internaționalizare” a crimei organizate la nivelul diferitor societăți, state și națiuni, prin apariția și proliferarea unor noi tipuri de crime ce transgresează și interpenetrează diferite zone geografice, culturale și

normative, ceea ce implică identificarea unor noi forme de prevenire, combatere și neutralizare a crimei organizate la nivel național și internațional. Este evident că o astfel de internaționalizare a fenomenelor criminale necesită o cooperare strânsă între state în scopul găsirii noilor forme, modalități, metode, mijloace și procedee de prevenire și combatere a acestui flagel. Drept rezultate ale acestei cooperări interstatale au devenit convențiile, pacturile și acordurile mai mult sau mai puțin efective în lupta împotriva criminalității organizate.

Astfel, în perioada anilor 1912-1953 au fost semnate câteva convenții internaționale referitoare la combaterea traficului de opiu și alte substanțe narcotice. Sub egida ONU la 30.05.1961 la New York a fost semnată Convenția unică a mijloacelor narcotizante, ce a intrat în vigoare în 1964, iar la 25.03.1972, la Geneva a fost semnat protocolul ce conținea modificări și completări la această Convenție. [5, pag. 13]

Aceste acte internaționale prevedeau că țările-semnatare vor lua măsurile legislative, administrative și judiciare necesare:

- a) pentru realizarea condițiilor convenției pe teritoriul lor;
- b) pentru cooperarea cu alte state în domeniul respectării cerințelor convenției;
- c) pentru limitarea extracției, producerii, păstrării și comerțului cu substanțe narcotizante (cu excepția scopurilor științifice și medicinale). [6, pag. 193]

Statele membre urmează să creeze organe internaționale de control, care vor prezenta dări de seamă despre activitatea desfășurată și vor cere de la guvernele interesate adoptarea măsurilor ce ar asigura îndeplinirea cerințelor convenției.

Organisme neguvernamentale

Există un șir de organisme neguvernamentale ce desfășoară activități internaționale care se preocupă direct sau indirect de problemele vaste și complexe ale prevenirii criminalității și de optimizarea activității sistemelor penale.

Dintre aceste organisme, patru sunt dominante prin tradiție și activitatea lor, reprezentând un adevărat nucleu de viabilitate penală și criminologie. Aceste patru mari asociații internaționale dotate cu statut consultativ pe lângă Consiliul Economic și Social al Națiunilor Unite sunt:

- 1) Societatea de Apărare Socială;
- 2) Societatea Internațională de Criminologie;
- 3) Asociația de Drept Penal;
- 4) Fundația Internațională Penală și Penitenciară.

Ele sunt dirijate de un Comitet Internațional de Coordonare. Acest Comitet apare în anul 1982, cu toate că activează de facto încă din anii '60. În cadrul CIC au fost pregătite temele și programele Congreselor ONU. Astfel, tema celui de-al XXI-lea Congres al ONU, materialele cărui au fost pregătite de Comitetul „Acțiuni naționale și internaționale efective în lupta împotriva criminalității organizate și terorismului”. [7, pag. 155]

În ultimii ani Comitetul Internațional de Coordonare organizează întâlniri la „masa rotundă”, cu participarea, în afara sociologilor și juriștilor, a reprezentanților din lumea finanțelor și băncilor, a economiștilor și liderilor politici. Aceștia urmează a răspunde la un șir de întrebări importante, pentru crearea unei strategii eficiente de

luptă împotriva fenomenului crimei organizate, și anume:

- a. în ce mod și în ce măsură criminalitatea organizată afectează economia, precum și investițiile și direcțiile acestora?
- b. în ce mod criminalitatea organizată interacționează cu sistemul de valori existent și cu piața forței de muncă și cum pot sindicatele să se apere?
- c. poate oare criminalitatea organizată să influențeze politica valutară și funcționarea sistemului bancar? etc.

Recomandările Comitetului Internațional de Coordonare în privința luptei împotriva criminalității organizate au fost prezentate la întâlnirea de la Siracusa, Italia, ce a avut loc în cadrul Institutului Internațional al Științelor Penale între 26-28.07.1989, fiind mai apoi raportate Comisiei de prevenire a criminalității și justiția penală la sesiunea a XI-a a acestuia din 5-16.02. 1990 de la Viena.

Cercetarea eforturilor marilor societăți a condus și la unele comentarii ce incriminează:

- a. centralizarea teoretică excesivă și creșterea caracterului irealist al unor ideologii penale;
- b. folosirea unor soluții inaplicabile structurilor lumii a treia.

Astfel, în vederea eficientizării măsurilor și strategiilor de combatere a crimei organizate la nivel transnațional propunem un șir de acțiuni care ar fi necesar de realizat:

1. adoptarea de urgență a standardelor internaționale în materie de sancționare a corupției, a crimei organizate și a fenomenului de spălare a banilor. În acest sens se va avea în atenție prioritar:

- a. înăsprirea sancțiunilor penale;
- b. armonizarea legislativă la nivelul comunității europene;
2. crearea unor programe-cadru de colaborare între organismele de combatere a criminalității la nivel național și internațional, selecționarea și specializarea cadrelor din poliție și justiție care să ducă lupta împotriva organizațiilor criminale;
3. adoptarea unei legislații corespunzătoare celei internaționale în ceea ce privește crima organizată.

Bibliografie:

1. Iu. Larii, *Criminologie*, vol. I, Chișinău, 2004.
2. Rapport général de synthèse: part 1 „Les actions efficaces nationales et internationales contre: a) le crime organisé, b) l'activité criminelle terrorist”, în - Actes du 7-ème Symposium des Associations, Bellagio, Italia, 3-7 mai, 1989.
3. G. Houchon, *Encyclopédie de la Criminologie*, 2 partie, École de criminologie, Lonvain-la-Nauve, 1984.
4. S. Rădulescu, D. Banciu, *Sociologia crimei și criminalității*, Casa de editură și presă Șansa”, București, 1996.
5. J.-P. Cots, A. Pellet, *La Charte des Nations Unies*, Paris, Economica și Bruxelles, Brouillant, 1985, Préambule.
6. Уголовная юстиция: проблемы международного сотрудничества, Proiect internațional de cercetări științifice, Editura BEK, Moscova, 1995.
7. Comié International de Coordination – CIC, în Caietele Apărării Sociale, Buletinul Societății Internaționale a Apărării Sociale, 1989.

Marian NUCU, doctorand

PREZENTARE COMPARATIVĂ A INSTITUȚIILOR PERCHEZIȚIEI ÎN UNELE STATE ALE UNIUNII EUROPENE ȘI STATELE UNITE ALE AMERICII

În anul 2003, Uniunea Europeană a adoptat Legea Uniunii Europene privind mandatul de arestare. Aceasta reglementează mandatele de arestare și extrădările dintr-un stat membru în altul. Legea a fost concepută pentru a simplifica procesul de extrădare în cadrul Uniunii Europene. Statele trebuie să adopte legea pentru ca aceasta să fie aplicabilă. Legea urmează modelul adoptat de Irlanda¹ și abordează atât procedurile privind efectuarea perchezițiilor pentru descoperirea persoanelor sau a probelor în conformitate cu mandatul european de arestare cât și procedurile de emiteră a acestor mandate. Secțiunea 25 din Lege permite unui ofițer de poliție să pătrundă și să percheziționeze acele imobile unde există motive întemeiate de a crede că persoana pentru care a fost emis un mandat de arestare poate fi găsită.

Organele care efectuează percheziția au dreptul să percheziționeze imobilul și pe orice persoană aflată acolo și pot confisca orice obiect care constituie mijloc de probă sau care are legătură cu infracțiunea specificată în mandatul de arestare, inclusiv orice bun primit în legătură cu infracțiunea.

Pentru a obține permisiunea pentru acest tip de percheziție, o cerere trebuie înaintată unui judecător. Judecătorul trebuie să se asigure că există "motive rezonabile" pentru a se crede că în imobilul respectiv se găsesc probe în legătură cu infracțiunea prevăzută în mandat sau bunuri obținute sau primite ca urmare a comiterii infracțiunii. Dacă decide că standardele au fost îndeplinite în mod corespunzător, judecătorul va emite mandatul, autorizând nominal un membru al agenției abilitate să pătrundă în imobil și să efectueze percheziția, în decurs de o lună de la data emiterii mandatului. Reprezentantul numit are de asemenea autoritatea de a confisca orice bunuri prevăzute de mandat.

În momentul efectuării percheziției, organul judiciar poate cere oricărei persoane prezente în imobil să-și lase numele și adresa și poate aresta orice persoană care obstrucționează sau încearcă să obstrucționeze percheziția, care nu se poate identifica sau care dă un nume sau o adresă despre care organul de percheziție are motive rezonabile să creadă că sunt fie false fie eronate.

¹ <http://www.oireachtas.ie/documents/bills28/acts/2003/a4503.pdf>

Persoanele arestate pentru motivele de mai sus pot fi sancționate prin aplicarea unei amenzi sau a pedepsei cu închisoarea, ori a ambelor. Bunurile confiscate în timpul percheziției vor fi predate autorităților guvernamentale abilitate, acolo unde au fost reținute, în scopul folosirii lor în cadrul procedurilor penale. Acolo unde este cazul, reprezentanții guvernamentali trebuie să declare că vor restitui bunurile cât mai curând cu putință după finalizarea procedurilor.

Chiar dacă Uniunea Europeană nu are o reglementare uniformă privind mandatele de percheziție, care să fie separată de mențiunea inclusă în Legea privind mandatul de arestare, aceasta se află în proces de a adopta așa-numita "Lege a Uniunii Europene privind mandatul de ridicare a probelor". Dacă va fi adoptată, această lege se va concentra asupra metodelor de obținere a probelor (precum obiecte, documente etc.) și asupra altor proceduri de utilizare a datelor (precum ordine de administrare a probelor, mandate de percheziție și confiscare). Acesta este un domeniu în care se așteaptă schimbări pe viitor.

Deși Germania este un stat membru al Uniunii Europene, instanța sa supremă a adoptat poziția conform căreia Legea privind mandatul de arestare european contravine Constituției germane și, prin urmare, este nulă.² Drept urmare, Germania aplică prevederile Codului său de procedură penală tuturor aspectelor privind mandatele de percheziție și arestare. Informațiile privind mandatele de percheziție pot fi găsite în capitolul VIII al Codului german de procedură penală.³ Capitolul abordează confiscarea, interceptarea comunicărilor, perchezițiile asistate de computer, utilizarea mijloacelor tehnice și utilizarea investigatorilor și a cercetărilor sub acoperire. Capitolul este împărțit în diferite secțiuni, fiecare dintre ele abordând un subiect specific.

Legislația internă germană în aceste materii este similară sub multe aspecte cu abordarea românească, cea a Uniunii Europene și cea a Statelor Unite ale Americii. Cu toate acestea, Codul german conține multe prevederi unice, abordate în continuare. În afară de aceasta, s-ar părea că în sistemul german, față de toate celelalte sisteme studiate, există o suprapunere mai mare între competențele judecătorului și cele ale parchetului: de exemplu, judecătorul poate iniția percheziții în anumite situații, dacă un procuror nu este disponibil.

Numai judecătorul poate ordona confiscarea de bunuri, cu excepția împrejurărilor excepționale, caz în care parchetul poate autoriza astfel de confiscări. Confiscările dispuse de parchet trebuie să fie aprobate de un judecător în decurs de trei zile de la emiterea ordinului – și nu de la data îndeplinirii – sau acestea devin nule. Există, de asemenea, o altă situație în care funcțiile judecătorului și ale procurorului se suprapun: judecătorul are autoritatea de a desigila bunurile confiscate însă poate delega această autoritate parchetului.

Perchezițiile pot fi corporale sau ale proprietății private a persoanei suspectate de comiterea unei infracțiuni penale sau de a fi servit drept complice

² http://www.bverfg.de/entscheidungen/rs20050718_2bvr223604en.html

³ www.iuscomp.org/gla/statutes/StPO.htm

la o asemenea infracțiune. Perchezițiile sunt permise în situațiile în care se poate presupune că percheziția va duce la descoperirea de probe. Alte persoane pot fi supuse percheziției în vederea capturării persoanei inculpate, în vederea continuării anchetei sau a confiscării anumitor bunuri și numai dacă circumstanțele faptice arată că percheziția va captura persoana, obiectul anchetei sau anumite obiecte ce sunt căutate.

Percheziția se poate efectua pentru a confisca obiecte ce sunt importante ca mijloace de probă - permisele de conducere sunt incluse în această prevedere și, prin urmare, supuse confiscării. Persoanele care dețin asemenea obiecte în custodie trebuie să le predea și, dacă refuză să procedeze astfel, autoritățile pot obliga aceste persoane să predea aceste obiecte. Anumite obiecte, precum rezultatele unor examene medicale, nu sunt supuse confiscării în anumite cazuri.

Numai judecătorul poate ordona perchezițiile, cu excepția "împrejurărilor excepționale" în care parchetul poate face acest lucru. Dacă o autoritate confiscă un obiect fără un ordin judecătoresc, aceasta va solicita un asemenea ordin în decurs de trei zile de la confiscare, dacă nici persoana afectată, nici o rudă adultă a acesteia nu a asistat la confiscare sau dacă o astfel de rudă a înaintat obiecții exprese împotriva confiscării. Persoana afectată se poate adresa judecătorului în orice moment.

Codul german de procedură penală include, de asemenea, prevederi privind compararea și transmiterea automată de date personale. Acesta prevede că, în anumite cazuri, unde există fapte suficiente care să indice că a fost comisă o infracțiune penală gravă, cum ar fi traficul de droguri sau infracțiuni împotriva securității naționale, autoritățile au dreptul de a compara datele personale privind persoane care "prezintă unele caracteristici ale presupusului infractor" cu alte date, în vederea excluderii persoanelor care nu sunt bănuite sau a identificării altor persoane care prezintă caracteristici importante pentru anchetă. Acest tip de comparare poate fi ordonat doar de judecător, cu condiția să nu existe "împrejurări excepționale," caz în care parchetul poate ordona compararea. Acest tip de protecție a datelor personale nu este prevăzut expres în legislația altor sisteme juridice analizate în acest capitol.

Codul german permite de asemenea confiscarea corespondenței adresate inculpatului care va fi încredințată în custodia altor persoane. În afară de aceasta, există condiții separate care trebuie îndeplinite pentru interceptarea și înregistrarea comunicărilor. Judecătorul trebuie să emită un ordin specific pentru astfel de interceptări, cu condiția ca, după tipicul german, să nu existe împrejurări excepționale care să-i permită parchetului să aprobe o astfel de interceptare. Orice ordin de acest fel se va da în scris și va specifica numele și adresa conexiunii de comunicare a persoanei vizate, precum și alte informații de identificare. Un astfel de ordin se limitează la maximum trei luni. În unele situații, judecătorul poate dispune anumite măsuri care pot fi luate fără știința persoanei vizate, cum ar fi fotografierea și filmarea acesteia, precum și ascultarea și înregistrarea convorbirilor personale. Cu toate acestea, după ce au fost dispuse astfel de măsuri, parchetul trebuie să raporteze asupra procedurilor către autoritatea judiciară relevantă.

De regulă, perchezițiile sunt efectuate în timpul zilei, cu excepția anumitor

împrejurări excepționale în care perchezițiile sunt permise în timpul nopții. Ordinele de percheziție sunt emise de judecător, cu excepția anumitor împrejurări excepționale în care parchetul poate emite asemenea ordine. Executarea mandatului impune prezența unei autorități municipale sau a doi membri ai comunității pentru a asista în cazurile în care urmează a fi percheziționată o reședință privată sau un sediu, ori o proprietate împrejmuită, iar judecătorul sau procurorul nu sunt prezenți. Aceasta este o altă situație unde competențele judecătorului se suprapun cu cele ale procurorului. Aceste persoane nu pot fi ofițeri de poliție sau reprezentanți ai parchetului. Ocupantul imobilului sau proprietarul obiectivelor care sunt percheziționate ori reprezentantul acestuia pot fi de față. Proprietarul sau reprezentantul acestuia trebuie să fie informați asupra scopului percheziției înainte de începerea acesteia. În momentul finalizării percheziției, proprietarul sau reprezentantul acestuia poate primi o notificare în scris asupra motivelor percheziției și o listă a obiectelor confiscate, la cerere. Obiectele confiscate trebuie să fie inventariate și etichetate cu ștampilă oficială.

Codul permite, de asemenea, utilizarea agenților sub acoperire pentru a pătrunde în imobile private. Acest tip de acțiuni necesită aprobarea unui judecător. În împrejurări excepționale, parchetul poate da această aprobare. Cu toate acestea, în cazul în care decizia parchetului nu poate fi obținută la timp, măsura poate fi luată iar decizia parchetului poate fi obținută ulterior. Totuși, dacă în decurs de trei zile judecătorul nu-și dă acordul, ancheta sub acoperire trebuie să ia sfârșit. Persoanele ale căror imobile au fost supuse unei astfel de urmăriri trebuie să fie informate cu privire la această operație cât mai curând cu putință.

O altă prevedere unică din codul german permite poliției să stabilească filtre de verificare pe drumurile publice unde există fapte care justifică prezumția că, procedând astfel, se va ajunge fie la capturarea infractorului fie la colectarea de probe în acel caz. În aceste filtre de verificare, ofițerii pot cere tuturor persoanelor să se identifice și pot să le percheziționeze. Asemenea puncte de verificare trebuie aprobate de către judecător sau de către parchet, în împrejurări excepționale.

În mod similar, codul german permite confiscarea permisului de conducere a persoanei în anumite cazuri, confiscare ce va fi de asemenea dispusă de către un judecător.

Sistemul juridic american are la bază o structură de tip federalist. Aceasta înseamnă că există două tipuri de instanțe – districtuale și federale—fiecare fiind suverană în domeniul său. Datorită faptului că sistemele variază de la un stat la altul, această analiză va avea în vedere doar abordarea federală, care este standardizată la nivelul întregii țări.

Abordarea americană privind percheziția este prevăzută în detaliu în cadrul Reglementărilor federale de procedură penală. Reglementările sunt promulgate de către Curtea Supremă a Statelor Unite în conformitate cu autoritatea conferită prin Constituție. Legile federale sunt aplicabile în toate jurisdicțiile federale.

Reglementarea 41 guvernează mandatele de percheziție iar Reglementarea 4 este cea care guvernează mandatele de arestare. Datorită faptului că sistemul juridic al Statelor Unite se bazează pe dreptul anglo-saxon (common law), reglementările sunt formulate în sens larg și stabilesc principiile de bază care sunt apoi aplicate pentru rezolvarea fiecărui caz în parte.

Reglementarea 41 din Reglementările federale de procedură penală stabilește procedurile necesare pentru percheziționarea persoanelor și a proprietăților, precum și pentru confiscarea oricăror bunuri în cadrul acestor percheziții. Aceasta prevede autoritatea de a emite mandate, persoanele sau proprietățile supuse confiscării, modul în care se obține un mandat, maniera în care se emite un mandat și obligația de executare și remitere a mandatului, precum și moțiunile pentru restituirea bunurilor și cele pentru reținere.

Reglementarea 41 prevede faptul că un ofițer de poliție federal trebuie să solicite eliberarea unui mandat de către un judecător care are autoritatea de a emite astfel de mandate. Mandatele sunt emise pentru:

- a descoperi probe privind comiterea unui delict;
- a descoperi “bunuri de contrabandă, bunuri obținute din comiterea unei infracțiuni sau alte bunuri deținute ilegal”;
- a descoperi bunuri destinate folosirii sau chiar folosite la comiterea unei infracțiuni;
- a descoperi o persoană care trebuie arestată sau o persoană care a fost reținută ilegal.

Pentru obținerea unui mandat de percheziție, judecătorul trebuie să constate că împrejurările în cauză prezintă indicii temeinice că probele care sunt căutate se află, într-adevăr, în imobilul/la persoana care urmează a fi percheziționat(ă). Ofițerul federal de poliție sau procurorul trebuie să depună o cerere pentru un mandat și o declarație scrisă în sprijinul mandatului, care include declarațiile sub jurământ ale martorilor confidențiali și ale ofițerilor de poliție precum că există fapte care stabilesc indiciile temeinice necesare pentru emiterea unui mandat.

Mandatele pot fi emise prin telefon dar procesul este mult mai laborios, deoarece mărturia trebuie înregistrată și autenticată. Ulterior, mandatul se emite pe numele unei autorități care este abilitată să-l execute. Mandatul trebuie să prezinte identitatea persoanei sau a proprietății care trebuie percheziționată sau confiscată și să desemneze judecătorul către care se remite mandatul după executare. În afară de acestea, mandatul trebuie să-i impună ofițerului:

- să execute mandatul în decursul unei anumite perioade de timp (nu mai mult de 10 zile);
- să execute mandatul în timpul zilei (dacă nu există o excepție acordată de judecător);
- să remită mandatul judecătorului desemnat.

Mandatul se execută prin efectuarea percheziției. Ora și data percheziției se vor menționa pe fața mandatului, iar inventarul tuturor bunurilor confiscate se va face în prezența persoanei de la care sau din locuința căreia au fost ridicate bunurile, precum și a unui alt ofițer. O copie a mandatului și o chitanță a bunurilor confiscate trebuie înmânate persoanei afectate sau lăsate la locul de unde au fost confiscate bunurile. Mandatul trebuie ulterior remis judecătorului desemnat în cuprinsul acestuia, împreună cu o copie a inventarului bunurilor confiscate. Persoana afectată poate depune o cerere pentru restituirea bunurilor dacă aceasta consideră că percheziția a fost ilegală. De asemenea, persoana poate înainta o cerere solicitând interzicerea folosirii acestor probe în cadrul procesului.

Liliana TODERAȘ, cercetător științific al Laboratorului de Cercetări Științifice Aplicative al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

CRIMINALITATEA TRANSNAȚIONALĂ ȘI CARACTERISTICILE EI

Revoluția tehnologică din toate domeniile a produs un salt spectaculos în toate formele și tipurile de criminalitate, sporindu-le gradul de complexitate și organizare și constituind o amenințare tot mai mare pentru entitățile statale. Criminalitatea internațională nu se limitează la a amenința supremația legii, ci o transgresează, zdruncinând stabilitatea statală și obstaculând dezvoltarea economică, datorită preponderenței componentei sale economice.

Din aceste motive, lupta contra criminalității constituie centrul preocupărilor societății internaționale, ținând cont de faptul că crima poate pune în pericol dezvoltarea socială și civilă a popoarelor, pacea și exercitarea libertății.

În ultimul timp, criminalitatea internațională în lume dobândește un nou nivel. Este din ce în ce în ce mai reală tendința de asociere a diferitor asociații criminale internaționale, unde se observă împărțirea sferelor de influență în diferite domenii de activitate infracțională, cooperare reciproc avantajoasă. Contribuie la aceasta noile tehnologii moderne, în special informaționale. În această situație, este nevoie de o coordonare reciprocă a organelor de drept din fiecare țară privind organizarea unui front unit de combatere a criminalității internaționale. Problema care rezultă necesită dezvoltarea unor noi căi și mijloace de rezolvare a acesteia.

Criminalitatea internațională, într-o formă sau alta, există aproape în toate țările din lume. În prezent, în științele criminologice a diferitor state nu a apărut încă o definiție unică sau un concept unic pentru termenul „criminalitate internațională”. Cu toate acestea, în ciuda diferențelor semnificative în interpretările efectuate, esența criminalității internaționale este în general aceeași în diferite locații geografice.

Pe baza vastei experiențe internaționale mondiale, a cercetărilor teoretice și practice, prin „criminalitate internațională” se înțelege funcționarea durabilă, condusă de o asociație criminală, care profesază criminalitatea ca o afacere și creează un sistem de protecție de control social cu ajutorul corupției. Printre caracteristicile criminalității internaționale pot fi distinse: stabilitatea și expansiunea internațională, existența unui sistem ierarhic, dorința de a obține profituri extrem de mari, legături cu oficialii guvernamentali și funcționarii organelor de stat, apariția corupției în cele mai înalte sfere de putere ale unui stat, activarea în special în domeniul economic, capacitatea de a se adapta la

schimbările ce au loc în politica economică, precum și de multe ori – a guverna, tendința de a influența asupra politicii naționale, monitorizarea în ansamblu a celor mai profitabile domenii, utilizarea fondurilor bănești pentru monitorizarea mass-mediei, contacte strânse între grupurile criminale internaționale.

Actuala tendință majoră a dezvoltării socioeconomice este și „era globalizării”. Nivelul de interdependență a economiilor naționale a atins un nou nivel, în urma căruia a apărut un fenomen nou – economia mondială sau globală. Procesul de globalizare a afectat toate domeniile relațiilor economice, schimbând parametrii lor cantitativi și calitativi.

Astfel, în domeniul crimelor transnaționale se evidențiază următoarele tendințe generale:

- este relativ simplu, pentru persoanele implicate, de a schimba regiunea activității criminale și a se adapta rapid;
- limita dintre activitatea legală și cea ilegală este umbrită;
- tehnologiile informaționale sunt pe larg aplicate în organizarea și activitatea ilicită.

Procesul de globalizare a schimbat calitativ caracterul criminalității, pentru a descrie astfel de cazuri, criminologii au introdus termenul „criminalitate transnațională”.

Structura criminalității transnaționale tradițional cuprinde trei elemente: crime internaționale, infracțiuni cu caracter internațional și crime care implică străini.

Infracțiunile internaționale sunt infracțiunile împotriva păcii și securității omenirii și care prezintă un pericol sporit pentru întreaga omenire. Acestea includ genocidul, utilizarea de arme nucleare, rasismul, terorismul etc.

Infracțiuni cu caracter internațional provoacă daune relațiilor normale internaționale, colaborării pașnice dintre state, organizații și cetățenii diferitor țări. Acestea includ contrabanda, traficul ilicit de droguri, migrația ilegală, pirateria, propaganda pornografiei, traficul de ființe umane, deturnări de nave, falsificări etc.

Infracțiuni care implică străini sunt cele care sunt comise de străini, în participațiune cu ei sau împotriva lor.

Prin infracțiuni cu caracter internațional trebuie înțelese faptele prevăzute de convențiile și tratatele internaționale care nu se referă la infracțiunile contra păcii și securității omenirii, dar care atentează la relațiile normale dintre state și prejudiciază colaborarea pașnică în diverse domenii ale relațiilor interstatale, precum și diversele organizații sau cetățeni, și care sunt pedepsibile fie conform normelor prevăzute de tratatele internaționale, fie conform celor ale legislațiilor penale naționale, dar în conformitate cu aceste convenții sau tratate.

Din definiție reiese că infracțiunile cu caracter internațional trebuie deosebite atât de cele internaționale, cât și de cele general-penale.

Acestea sunt doar câteva categorii ale infracțiunilor transnaționale, trăsătura principală fiind caracterul lor economic. În felul acesta, relațiile economice internaționale devin obiect de atentare, fiind folosite ca mijloace de a comite, ascunde și / sau pune în aplicare, excluzându-se caracterul lor politic, militar, religios și rasist. Astfel, criminalitatea transnațională constituie totalitatea

infracțiunilor comise unde se exclude caracterul lor politic, militar, religios și rasist. Aceasta constituie o deosebire față de criminalitatea organizată, economică, de corupție și de alte categorii de criminalitate.

În doctrinele dreptului internațional și în literatura de specialitate termenii „internațional” și „transnațional” sunt utilizați în principal ca fiind echivalenți. Acest lucru se justifică, dat fiind că ambii termeni din punct de vedere etimologic desemnează unul și același fenomen. Astfel, conform DEX-lui „trans” - „care depășește granițele naționale” și „internațional” - „care se desfășoară între națiuni, care angajează sau privesc mai multe țări, privitor la raporturile dintre națiuni.” Este corect din punct de vedere lingvistic, dar ca și orice terminologie (excepție nu face și terminologia juridică), convențional li se atribuie explicații. În cazul dat la „criminalitatea internațională” și respectiv „crimele internaționale”, cum a fost specificat în literatura de specialitate, se referă doar o parte din infracțiuni periculoase pentru comunitatea mondială. Prin urmare, pentru a evita ambiguitățile, termenul „criminalitate transnațională” aparține acelei categorii întregi, și anume criminalității internaționale.

Cercul și dimensiunea criminalității transnaționale penal generale sunt destul de mari. Încă acum 30 de ani, secretarul general al Interpolului, J. Nepos, a declarat: „În prezent, aproape toate infracțiunile prevăzute de codul penal au răspândire internațională”. [1, p.229]. Astfel, din totalitatea infracțiunilor transnaționale se stabilesc și infracțiunile penal-generale, care după dimensiunea, stabilitatea, extinderea internațională în primul rând aduc îngrijorări comunității mondiale.

Noțiunea de „criminalitate transnațională” este studiată și de academicianul rus F.M. Rešetnikov care a expus ideea că din totalitatea crimelor transnaționale se evidențiază doar acelea care au anumite caracteristici esențiale, una din ele fiind caracterul organizat al crimelor transnaționale. Astfel, autorul relevă că crima organizată există în special sub forma rețelelor internaționale implicate în contrabandă, comerțul ilegal cu aur, diamante, narcotice, contrafacerea, furtul și revânzarea operelor de artă etc.[2, p.92, 102-114]

O încercare de a defini „criminalitatea transnațională” a fost întreprinsă și de S.V. Maksimov. În opinia sa, aceasta „presupune totalitatea infracțiunilor comise într-o anumită perioadă de timp, comise de anumite persoane, provocând prejudiciu pentru două sau mai multe state, sau raporturilor dintre state a căror răspundere este prevăzută în actele dreptului penal internațional”. [3, p.22]

Criminalitatea transnațională trebuie delimitată și de cea transfrontalieră, care are un concept mai îngust și descrie doar o parte a criminalității transnaționale.

Structura criminalității transnaționale este complexă și discutabilă, deoarece o listă oficială a infracțiunilor transnaționale nu există. Cu toate acestea, criminologii disting următoarele categorii de infracțiuni, printre care: 1) terorismul; 2) comerțul ilegal cu arme; 3) contrabanda cu arme nucleare; 4) deturnarea avioanelor; 4) traficul de droguri; 5) prostituția; 6) spălarea banilor; 7) furtul operelor de artă și obiectelor culturale; 8) operațiuni ilegale cu metale prețioase; 9) furt de proprietate intelectuală și alte acte periculoase.[4, p.21]

Condițiile care favorizează criminalitatea transnațională sunt strâns

legate de traficul ilegal de arme și infracțiuni comise cu arme, traficul de droguri, terorismul care au o legătură directă cu problemele criminalității internaționale.

Cele descrise mai sus caracterizează problema criminalității ca un fenomen care determină necesitatea cooperării internaționale în combaterea acestuia asigurată cu o bază juridică și științifică.

Referințe:

1. *Уголовная юстиция: проблемы международного сотрудничества*, Москва, 1995 г. – 229 с.
2. Решетников Ф. М., *Криминологические проблемы развивающихся стран Азии и Африки*. - Москва, 1970 г. – 92, 102-114 с.
3. Максимов С.В., *Краткий криминологический словарь*. – Москва, 1995 г. – 22 с.
4. Забрянский Г.И., Транснациональная преступность: понятие, виды, распространенность, *în Современные проблемы борьбы с транснациональной преступностью*. – 21 с.

Tatiana TRIBOI, Academia „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

MOBILIZAREA ORGANIZAȚIILOR INTERNAȚIONALE CONTRA CRIMEI ORGANIZATE

Dans le procès de la lutte contre la criminalité transnationale organisée, les organisations internationales jouent un rôle important. Pour certaines organisations la lutte contre la criminalité transnationale organisée est une fonction parmi plusieurs fonctions réalisées, pour les autres organisations – le principal et unique chemin.

Parmi les organisations qui luttent contre la criminalité organisée on peut mentionner: l'Organisation des Nations Unies, l'Union Européenne, le Conseil de l'Europe, l'Organisation des États Américains.

În epoca globalizării apar noi forme de criminalitate transnațională. Grupările criminale organizate apar și se largesc cu o rapiditate amenințătoare, fapt care este însoțit de creșterea proporțiilor violenței fizice, intimidarea oamenilor și corupția funcționarilor de stat. Pentru soluționarea mai efectivă a noilor sarcini în domeniul prevenirii criminalității și justiției penale sunt necesare eforturile întregii comunități internaționale.

Organizația Națiunilor Unite

La nivelul ONU, lupta contra criminalității organizate figurează pe ordinea de zi începînd cu 1950. Însă abia în anul 1994 la conferința mondială privind criminalitatea transnațională, organizată la Neapole, ONU a formulat pentru prima dată o strategie completă în acest domeniu. „Planul de acțiune mondial”, adoptat la conferință, stabilea un catalog detaliat de măsuri necesare a fi întreprinse atât de către fiecare stat, cât și la nivel de cooperare internațională.

La 15 noiembrie 2000 de către Adunarea Generală a fost adoptată Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate și Protocoloalele suplimentare la convenție, Protocolul referitor la prevenirea, combaterea și sancționarea traficului ilegal de persoane, în special femei și copii, Protocolul împotriva traficului de migranți pe căi terestre, acvatice și aeriene, iar în 2001, Protocolul referitor la interzicerea fabricării și a traficului ilegal de arme de foc, piese și componente ale acestora, precum și de muniție.

Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate formulează pentru prima dată o definiție universală și recunoscută a noțiunilor fundamentale ale dreptului penal, legate de fenomenul criminalității organizate, în

particular de cel de grup infracțional organizat.

În Protocolul referitor la prevenirea, combaterea și sancționarea traficului ilegal de persoane, în special femei și copii, se subliniază că drepturile ținutelor umane recunoscute la nivel internațional nu ar fi aplicabile persoanelor vulnerabile în absența acestui instrument, în timp ce în Protocolul suplimentar împotriva traficului de migranți pe căi terestre, acvatice și aeriene se afirmă că obiectivul avut în vedere este anihilarea pericolului reprezentat de creșterea semnificativă a activității grupurilor organizate criminale; în mod similar, Protocolul referitor la interzicerea fabricării și a traficului ilegal de arme de foc, piese și componente ale acestora, precum și de muniție, amintește că a fost adoptat având în vedere că aceste activități aduc prejudicii securității fiecărui stat, fiecărei regiuni sau lumii întregi și constituie o amenințare la adresa bunăstării popoarelor, a progresului economic și social al acestora, ca și a dreptului lor de a trăi în pace.

Necesitatea conjugării eforturilor mondiale în lupta contra criminalității organizate s-a consacrat și în Declarația Mileniului adoptată prin Rezoluția Adunării Generale a ONU, în anul 2000, întrunind consensul șefilor de state și de guverne ale tuturor țărilor lumii, reprezentând deci toate popoarele și toți oamenii în care se exprimă imperativul ca ONU să aibă ca prioritate combaterea violenței, a crimei și a terorii, intensificându-și eforturile împotriva amenințării colective reprezentate de infracționalitatea transfrontalieră sub toate aspectele sale, incluzând atât traficul și contrabanda cu oameni, cât și terorismul, drogurile, comerțul ilegal cu arme și spălarea banilor.

Oficiul ONU pentru stupefiante și criminalitate (UNODC), creat în 1997, este responsabil pentru prevenirea criminalității, justiție penală și reforma legislației penale. Oficiul acordă sprijin în elaborarea noilor instrumente juridice internaționale în domeniul criminalității globale, contribuie la ratificarea lor și sprijină statele în realizarea prevederilor lor în practică.

Oficiul își exercită mandatul cu ajutorul Programului pentru lupta cu criminalitatea.

Comisia de prevenire a criminalității și justiția penală a fost instituită în calitate de comisie funcțională a ECOSOC prin rezoluția 1992/1 ECOSOC din 6 februarie 1992. Conform rezoluției Adunării Generale 46/152 din 18 decembrie 1991, în componența Comisiei intră 40 de membri, aleși pe 3 ani. Sarcina nemijlocită a Comisiei este: elaborarea proiectelor principiilor directe de prevenire a criminalității și justiției penale; planificarea măsurilor ONU în lupta cu criminalitatea; pregătirea Congreselor ONU pentru prevenirea criminalității și tratamentul delincvenților.

De asemenea, în sistemul ONU există un șir de instituții, care sunt specializate în problema luptei cu criminalitatea. Cele mai principale din ele sunt: Centrul pentru prevenirea internațională a criminalității, Institutul interregional de cercetări științifice al Națiunilor Unite în problemele criminalității și justiției (UNICRI), Institutul Națiunilor Unite din Asia (UNAFEI), Institutul european pentru prevenirea criminalității și luptei cu ea (HEUNI); Institutul latinoamerican pentru prevenirea criminalității și tratamentul delincvenților (ILANUD); Institutul

african al Națiunilor Unite pentru prevenirea criminalității și tratamentul delincvenților (UNAFRI); Institutul austriac de criminologie (AIC); Institutul Studiilor de Securitate (ISS), Institutul coreean de criminologie etc.

Uniunea Europeană

Agențiile de cooperare polițienească și judiciară în materie penală

Pentru a facilita cooperarea între statele membre ale UE în lupta contra criminalității internaționale organizate, a fost creat grupul de agenții de cooperare polițienească și judiciară în materie penală. Acestea sunt:

- Colegiul European de poliție (CEPOL);
- Unitatea de cooperare judiciară a Uniunii Europene (Eurojust);
- Biroul European de poliție (Europol).

Colegiul European de poliție reunește înalți funcționari de poliție din toată Europa, având scopul de a încuraja cooperarea transfrontalieră în lupta contra criminalității și menținerea securității și ordinii publice.

Unitatea de cooperare judiciară a Uniunii Europene (Eurojust) este un organ al Uniunii Europene instituit prin decizia Consiliului din 28 februarie 2002, pentru a întări lupta contra formelor grave de criminalitate.

Obiectivul Eurojust este încurajarea și ameliorarea coordonării între autoritățile naționale în cazul anchetelor și urmăririlor privind două sau mai multe state membre, examinând anchetele provenite de la autoritățile competente ale statelor membre și informațiile furnizate de organele competente în domeniul dispozițiilor adoptate în cadrul tratatelor (Rețeaua judiciară europeană, Europol și OLAF).

De asemenea, Eurojust are ca obiectiv ameliorarea cooperării dintre autoritățile competente, înlesnind aplicarea ajutorului reciproc judiciar internațional și executarea mandatelor de arest europene. El acordă, la fel, susținerea sa autorităților competente în scopul ameliorării eficacității anchetelor și urmăririlor. Eurojust cuprinde 27 de membri naționali, un membru de la fiecare stat.

Biroul European de poliție (Europol) a fost înființat în anul 1992 cu rolul de a aplica legislația comunitară în vederea combaterii infracționalității la nivel european. Sediul său se află la Haga, în Țările de Jos. Personalul său cuprinde reprezentanți ai serviciilor represive naționale (poliție, vămi, servicii de imigrare etc.), iar consiliul de administrație al său cuprinde câte un reprezentant al fiecărui stat membru al UE.

Obiectivul Europolului este ajutarea statelor membre ale UE pentru a coopera mai strâns și mai eficace în prevenirea criminalității internaționale organizate și lupta contra acestui fenomen, mai ales în următoarele domenii: trafic ilicit de stupefiante, filiere de emigrare clandestină, trafic de vehicule furate, pornografie infantilă, falsul de monedă și falsificarea altor mijloace de plată, trafic de materiale radioactive și nucleare, terorism.

De asemenea, Europolul are misiunea de creare și administrare a sistemului informatizat care permite introducerea, accesul și analiza datelor pertinente.

Fiecare stat membru dispune de o unitate națională [1, p. 229], care reprezintă corpul de legătură dintre Europol și organele polițienești naționale ale

statelor membre.

Europolul este responsabil în fața Consiliului „Justiție și afaceri interne”.

În luna noiembrie 1993 a intrat în vigoare Tratatul de la Maastricht, care a elaborat prevederi importante în domeniul justiției și procedurilor de realizare a acestora prin cooperarea dintre serviciile vamale, polițienești, de grăniceri și alte organe de drept. În baza acestui tratat, au fost create structuri pentru cooperare în domeniul luptei împotriva criminalității organizate transnaționale. În aprilie 1997 a fost adoptat Planul de acțiune împotriva acestui tip de criminalitate, bazat pe circa 30 de recomandări, care prevedea un schimb de experiență dintre diverse programe. În sfârșit, la 28 mai 1998, a fost aprobat Pactul de prevenire a crimei organizate (dintre Uniunea Europeană și statele din Europa Centrală și de Est), care avea scopul de a dezvolta o strategie comună pentru îmbinarea măsurilor de luptă colectivă împotriva criminalității organizate transnaționale [2, p.171].

Consiliul Europei

Consiliul Europei care include 47 de state este, de asemenea, mobilizat în lupta contra criminalității organizate.

Comitetul European pentru Probleme Criminale este principalul organism din cadrul Consiliului Europei pentru elaborarea programelor de prevenire, profilaxie și combatere a criminalității. În urma analizelor fenomenului criminalității din statele membre ale Consiliului Europei, Comitetul formulează direcțiile distincte pentru organizarea luptei contra criminalității, și anume [3, p. 356-358]: ameliorarea legislației penale a statelor membre în direcția lărgirii incidenței măsurilor de substituie a pedepselor privative de libertate; decriminalizarea unor infracțiuni mai puțin grave; simplificarea justiției penale; priorități în organizarea prevenirii criminalității prin mijloace nepenale.

Organizația Statelor Americane

Departamentul Securității Publice, creat în 2006, desfășoară activități pentru combaterea criminalității organizate, producerii ilegale și a traficului de arme de foc, de muniții, de substanțe explozibile, traficului de persoane și a bandelor criminale.

Secția împotriva crimei organizate transnaționale este una din cele trei secții ale Departamentului Securității Publice al OSA. Ea este responsabilă pentru promovarea cercetărilor, legislațiilor model, studiilor în domeniile legate de criminalitatea organizată, în special de traficul ilicit de arme și traficul de persoane. Obiectivul Secției este asigurarea asistenței tehnice și juridice a statelor membre ale OSA în încercările lor de a lupta cu criminalitatea organizată și cu manifestările ei. În acest mod, Secția tinde să promoveze programe de studii pe tema dată și să mărească colaborarea dintre statele membre pentru întărirea luptei regionale contra criminalității organizate transnaționale.

Grupul tehnic al OSA pentru criminalitatea transnațională organizată a fost creat prin recomandarea Planului acțiunii continentale contra criminalității transnaționale organizate, aprobat de Consiliul Permanent la 25 octombrie 2006, care are ca obiect promovarea ratificării și aplicării Convenției ONU contra criminalității transnaționale organizate în statele membre ale OSA. Grupul este

constituit din delegațiile statelor membre ale OSA.

În ceea ce privește cadrul juridic normativ, se poate de menționat Declarația privind securitatea în Statele Americane, adoptată la Conferința specializată pentru securitate de la Mehico (Mexic) la 28 octombrie 2003, în care statele membre condamnă criminalitatea transnațională organizată, deoarece ea aduce atingere instituțiilor statale, exercită influență dăunătoare asupra societății; declară că ele reînnoiesc angajamentul de a combate criminalitatea transnațională organizată întărind cadrul juridic intern, statul de drept și cooperarea multilaterală; declară că vor lupta contra criminalității transnaționale organizate având drept cadru juridic Convenția ONU contra criminalității transnaționale organizate și cele trei Protocoale adiționale la aceasta.

Altă organizație internațională este Grupul experților superiori de la Lion pe problemele luptei cu criminalitatea organizată transnațională. El a fost creat în 1995 la summit-ul „Celor 8” în Galifax (Canada) și este structura de bază a „Grupului celor 8” pentru coordonarea colaborării anticriminale. În cadrul Grupului Lion sunt câteva subgrupe: pentru lupta cu criminalitatea în sfera tehnologiilor avansate; pentru lupta cu migrația ilegală; pentru colaborare juridică; pentru realizarea proiectelor concrete în domeniul ordinii de drept etc.

Aceste diverse exemple a mobilizării arată că se tinde din ce în ce mai mult spre un regim global de combatere a crimei.

Referințe

1. C. Boeșteanu, V. Cușnir, V. Grati, I. Dogotari, *Drept polițienesc*, Chișinău, 2005, 264 p.
2. Igor A. Ciobanu, *Criminologie*, vol. III, Chișinău, Cartea Juridică, 2006, 296 p.
3. I. Iacobuță, *Criminologie*, Iași, Junimea, 2002, 368 p.

SECȚIA
DREPT POLITIENESC

А. БЕРЛАЧ, доктор юридических наук, профессор,
проректор Одесского государственного университета
внутренних дел по научной работе (Украина)

ЕВРОПОЛ: НОВЕЙШИЕ ТЕНДЕНЦИИ В ПРОТИВОДЕЙСТВИИ ОРГАНИЗОВАННОЙ ПРЕСТУПНОСТИ

Противодействие организованной преступности предусматривает определение и обеспечение реализации государственной политики из противодействия организованной преступности, ее законодательное и нормативное обеспечения, осуществление правоохранительной и юридической деятельности, предотвращение организованной преступности, а также координационную, контрольную и надзорную деятельность в сфере противодействия организованной преступности, финансовое, материально-техническое, информационное, научно-методическое и прочее обеспечения противодействия организованной преступности.

Каждая указанная составляющая противодействия организованной преступности обеспечивается деятельностью определенных субъектов, полномочие или компетенция которых определяются в нормативно-правовых актах или устанавливаются в рамках гражданского общества. Очевидно, что такие субъекты действуют как на национальном, так и международном уровнях.

Требование граждан относительно обеспечения их защиты от преступности, насилия и установление адекватного ему уровня безопасности выдвигается к правительству каждой страны мира, поэтому в каждой из них действуют законы, которые устанавливают уголовную ответственность за преступные действия, а также предусматривают наличие других видов юридической ответственности за разнообразные правонарушения. Что касается преступности как таковой, то, как правильно отмечает И.В. Пшеничный последними десятилетиями ее структура изменяется: индивидуальная преступность уступает место групповой, групповая перерастает в организованную, а последняя, выходя на международный уровень, становится транснациональной. При этом отечественные исследователи подчеркивают, что эффективное противодействие организованной преступности с учетом факта ее глобализации и размаха полученных прибылей невозможна без скоординированного действия международного сообщества, гармонизации и унификации законодательных систем разных стран.

Следует указать, что необходимость борьбы с преступностью на международном уровне практики усматривали задолго к нынешним временам: еще в 1947 году видный представитель Федеральной криминальной полиции США (FBI) Д.Э. Гувер указал, что преступник видит целый мир ареной для своей криминальной деятельности, поэтому нации могут преодолеть угрозу роста международной преступности через сотрудничество полиции на интернациональном уровне.

Ряд заключенных Украиной из середины XX столетие международных соглашений, присоединение к ряду конвенций, договоров с международным статусом, официально определенный Украиной курс на евроинтеграцию требует от государства выполнения взятых на себя обязательств. Эти обязательства охватывают разные сферы общественной и политической жизни. Среди разнообразных позиций международного сотрудничества, участником которой есть и Украина, отдельной строкой обозначена сфера противодействия организованной преступности, которая на сегодняшний день признана одной из наибольших опасностей современному общественно-экономическому строю на международном уровне.

В этом смысле благоприятной есть позиция научных работников, которые утверждают, что на нынешнем этапе от Украины требуется более активного сотрудничества с международными организациями, а также с конкретными государствами на двусторонней основе с целью согласования форм и методов противодействия организованной преступности с подходами Европейского Союза и Совета Европы.

В этом контексте в данной статье достойно внимания деятельность Европолу – Европейской межправительственной организации полицейского направления по вопросам противодействия организованной преступности. До этого времени в отечественной научной литературе компетенции указанного европейского учреждения внимание отводилось преимущественно энциклопедически в работах О.С. Проневича, О.Ю. Шершаво и других, на практике институциональное сотрудничество между европейскими и отечественными полицейскими органами находится только в зачаточной стадии - соответствующие соглашения еще не подписанные.

Вместе с тем учитывая транснациональный характер преступности, которая проявляется на протяжении последних десятилетий, в 90-те года XX столетие практики остро ощутили проблематику расследования и судебного разбирательства дел о преступлениях, которые входят в структуру организованной преступности, национальными правоохранительными органами. Связанная она, прежде всего, с тем, что многообразие языков, которыми пользуются преступники, выдвигает необходимость привлечения переводчиков, повышение уровня обработки документов, которые выдаются иностранными языками, оперативного, а главное - согласованного и одновременного применения технических средств и т.п.. Спешная необходимость внедрения новых методов расследования таких преступлений оказывала содействие потому, что в 1997 году в г. Амстердам

(Нидерланды) Совет Европы постановил План действий, который включал 30 рекомендаций для преодоления организованной преступности. Этот план действий был положен в основу Европейской конвенции о Европоле, которая была принята Европейским советом в июне 1995 года в г. Канны (Франция) и после ратификации всеми странами-членами ЕС вступила в силу 1 октября 1998 года. Официальное начало работы Европолу - 1 июля 1999 года.

Технически Европол был образован на базе, начатой на основе Маахстрихтского договора о Европейском Союзе от 7 февраля 1992 года, в ст. 29 которого речь шла о предупреждении преступности - организованного и другого, тесного сотрудничества стран-членов в сфере внутренних дел и правосудие. Из того времени в каждой из стран-членов ЕС действовали специальные полицейские бюро с сотрудничества стран-членов с незаконным обращением наркотиков с привлечением национальных специалистов. Первые года существования Европол имел относительно свободные рамки деятельности, учитывая отсутствие правовой ее основы.

Несмотря на такие однозначно заявленные идеи относительно общей деятельности полицейских органов стран-членов ЕС, представление о Европоле как о европейской полицейской организации есть ошибочным. Европол относится к так называемой третьей опоре Европейского Союза, т.е. к сфере межправительственного сотрудничества государств-членов (а не к сфере исполнительной власти ЕС, т.е. к органам Европейской Комиссии). Учитывая это, эксперты убеждены, что ближайшими годами Европол не будет иметь собственных полномочий из расследования и исполнительных функций в борьбе с организованной преступностью, поскольку из политических и правовых соображений ни одна из государств ЕС едва ли готова уступить суверенитетом в сфере криминального преследования и применение принуждения с наднациональными органами, а граждане отдельной страны едва ли готовы принять вмешательство в их права и свободы полицейских органов других государств. Ю. Шторбек называет Европол «сервисным предприятием» национальных правоохранительных органов.

При этом, по нашему мнению, релевантным есть и тот факт, что в Европе пока не существует унифицированного административного права, которое бы разрешило на единой правовой основе использовать полицейские органы разных стран для употребления определенных мероприятий на постоянной основе. Этот аспект, кстати, касается и отсутствия европейского криминального, уголовно-процессуального права, общих правовых основ деятельности органов прокуратуры.

Очевидно, что задача, структура, техника, методы и компетенция Европолу были построены таким образом, чтобы они не перекрывали полицейские полномочия государств-членов ЕС.

Сейчас в сферу компетенции Европолу входит борьба с незаконным обращением наркотиков, терроризмом, угоном и продажей автомобилей,

детской порнографией, торговлей людьми, торговлей радиоактивными субстанциями и связанным с этими видами преступной деятельности отмывание денег. Научные работники и практики считают, что указанные сферы преступной деятельности отвечают в преобладающей части тем, которые относятся к организованной преступности.

Исходя из того, что у национальных следственных органов при реализации функций противодействия организованной преступности возникает необходимость в получении информации о подозреваемых лицах, предприятиях, банках, вещах, их правовом статусе и т.п., которая должна быть истребована из другой страны Европы, одним из важнейших задач Европолу есть накопления и предоставление такой информации. При этом Европол получает необходимую информацию из стран-членов ЕС, третьих стран, международных организаций. Важным аспектом деятельности Европолу есть тот, что такая информация должна поступать только из открытых источников.

Служебные лица Европолу имеют доступ к национальным информационным системам, связанным с криминальным преследованием лиц (органы внутренних дел, таможня, государственные пограничные службы, прокуратура, органы юстиции и исполнение наказаний), а также к разнообразным административным реестрам. Кроме того, служебные лица Европолу имеют возможность на выполнение поручений обеспечивать расследование определенных фактов и проведение экспертиз в странах их пребывания. Получение надлежащей информации круглые сутки на всех языках Европейского Союза (с использованием интерного языка - английского) разрешает осуществить необходимый ее анализ и оценку национальными следственными органами.

В сфере противодействия организованной преступности Европол также осуществляет координацию расследования деятельности международных организованных групп: в том случае, когда параллельно в нескольких странах-членах ЕС возбуждены и расследуются уголовные дела относительно одной и той самой организованной группы.

Также Европол координирует общие полицейские мероприятия стран-членов ЕС, например, в рамках борьбы с незаконным обращением наркотиков, торговлей людьми и т.п..

Вторым из основных задач Европолу есть осуществления аналитической работы относительно действий, структуры, членов и базы деятельности международных организованных групп. Благодаря этой деятельности Европол предоставляет законодателям, правительствам и полицейским органам данные, что направленные на употребления ими уголовно-политических и правовых мероприятий противодействия организованной преступности. Указанные аналитические данные имеют стратегическое значение при изготовлении отдельными странами-членами политики противодействия организованной преступности.

Ю. Шторбек отмечает, что уже из конца 1996 года стратегический

анализ используется тремя фазами для осуществления общих расследований действий организованных групп: 1) осуществление анализа угрозы в определенной сфере организованной преступной деятельности (например, незаконное обращение наркотиков); 2) анализ наиболее опасной части этой деятельности (например, изготовление или сбыт наркотических средств); 3) анализ наиболее активных организованных групп в каждой из сфер, их «экономики» и методов преступной деятельности. При этом благодаря детальному анализу организованной преступности в каждой с трех фаз предоставляются соответствующие данные или рекомендации следственным органам отдельных государств-членов и таким образом координируется их работа.

Аналитическая система имеет отличительную от информационной системы защиту, учитывая защиту и безопасность имеющихся в ней данных и избежание незаконного прямого доступа к ним. Необходимо сделать ударение на том, что, учитывая особую методику сбора, данные аналитической системы Европолу не могут быть использованы в других международных информационных или аналитических системах.

Кроме этого, с целью надлежащей реализации национальных расследований со стороны Европолу предоставляются персональные ресурсы со специальными языковыми и техническими знаниями. В Европоле действует „Center of Excellence» - центр предоставления специальных данных, техники и персонала для борьбы с организованной преступностью, который с 1999 года также распространил деятельность на сферу борьбы с терроризмом.

В 2004 году Европейский Совет утвердил Гаагскую программу создания «зоны свободы, безопасности и справедливости» на 2005-2010 гг. Одной из задач этой программы есть переход от реактивного до проактивного (предупредительного) подхода в сфере противодействия организованной преступности. Как подчеркивают О.Ю. Шостко и Т.Е. Дунаева, с момента появления этого документа Европол вместо ежегодного отчета о ситуации борьбы с организованной преступностью готовит доклады относительно оценки угроз со стороны тяжелых или особенно тяжелых форм организованной преступности.

Достоинством внимания есть и тот факт, который Европол, учитывая недостаточный уровень финансирования, сознательно отказывается от жесткой и регламентированной организационной структуры и осуществляет деятельность по таким принципам:

- делегирование ответственности по отдельным видам деятельности (наложение на надежность каждого сотрудника),
- работа в команде и таким образом максимальное избежание иерархии (члены дирекции Европола одновременно возглавляют отдельные его подразделения, деятельность которых координируют без применения классических руководящих принципов),
- выполнение задач отдельными сотрудниками не столько в пределах

их непосредственных полномочий, сколько на основе их практических знаний и привычек (сознательное избежание формалистики)».

Ю. Шторбек приводит такой пример деятельности отдельного сотрудника Европола с учетом указанных принципов: испанский сотрудник, который функционально обязан обеспечивать обмен данными с правоохрнительными органами Испании и оказывать содействие международным расследованиям других стран ЕС в Испании, вместе с тем поддерживает аналитический проект по организации борьбы с незаконным обращением наркотиков, поскольку его предыдущая полицейская деятельность осуществлялась в этой сфере, и сопровождает в Европоле официальные делегации из Южной Америки, учитывая знание языка и менталитета коллег. Командный дух, отмечает Ю.Шторбек, разрешает беспрепятственно организовывать отдельные проекты таким образом, когда на первый план выдвигаются специальности, языковые и технические компетенции отдельного сотрудника, а не его происхождение и национальный статус. И таким образом в одном проекте один сотрудник будто руководит другими, а в другом он же уже есть подчинен другому коллеге.

На наше убеждение, указанный опыт работы Европола может быть положительно использованный в работе отечественных органов внутренних дел: с перенесением приоритета не на приказные полномочия и подчиненные обязанности, а на командное, равноправное сотрудничество, которое подлежит регулярному рапортованию с целью обобщения и осуществления аналитической работы.

Учитывая указанное следует подчеркнуть также то, что введение и апробация новых методов и техники противодействия организованной преступности на уровне Европола может иметь эффективное значение для отечественных органов внутренних дел, таможни, пограничной службы. Методы, которые их применяют страны ЕС с целью противодействия организованной преступности, очевидно, должны быть адаптированные правоохрнительными органами Украины. Тем более, что такие требования выдвигаются к потенциальным государствам-кандидатам на вступление в ЕС. Так, те страны, которые получили членство в ЕС с 2004 года, подписали Предыдущий пакт относительно организованной преступности еще в 1998 году и таким образом приняли политику ЕС в этой сфере путем признания законодательства этой международной организации в сфере противодействия организованной преступности.

Василий ФРАНЧУК, кандидат экономических наук, доцент,
начальник Факультета экономической безопасности
Львовского государственного университета внутренних дел

МЕХАНИЗМЫ МЕЖДУНАРОДНОГО ВЗАИМОДЕЙСТВИЯ В БОРЬБЕ С ТРАНСНАЦИОНАЛЬНОЙ ПРЕСТУПНОСТЬЮ

Транснациональная преступная деятельность - это отдельное направление в организованной преступности, характерной чертой которой является структурированная система высокоорганизованных и тщательным образом законспирированных преступных группировок, которые занимаются межрегиональной, в ряде случаев международной преступной деятельностью в виде промысла (незаконное обращение наркотиков, торговля людьми, контрабанда и др.), организуемая с целью систематического получения максимальных прибылей и сверхдоходов. При этом в корыстных целях часто используются как государственные структуры, так и институты гражданского общества.

Современные технологии дали новый толчок не только законной, но и преступной деятельности. Широкие связи организованной преступности облегчили ей установление контактов с партнерами из других стран и континентов. Современная банковская деятельность и современные информационные технологии предоставили возможность весьма оперативно реализовывать международные преступные операции для отмывания средств, добытых преступным путем. В целом объединенные усилия транснациональной преступности составляют значительную угрозу для всех стран мира.

Транснациональные группировки сегодня различаются по форме, квалификации и специализации. Они действуют в разных регионах и на разных рынках товарооборота, где используют преступную тактику и разнообразные механизмы, обходя ограничение и прячась от разоблачения правоохрнительными органами. Диапазон транснациональных преступных организаций чрезвычайно широкий: от организаций в пределах 2-3 стран до отдельных континентов.

Сотрудничество государств в борьбе с преступностью происходит или в рамках международных правоохрнительных организаций, или на уровне двусторонних договоров и соглашений. Можно выделить два вида регуляции деятельности правоохрнительных органов в

борьбе с международной преступностью: а) договорно-правовой (или конвенционный) механизм; б) механизм заключения специальных соглашений в) институционный механизм в рамках международных организаций. При этом вторая форма является качественно новой и высшей ступенью в сотрудничестве государств, важным дополнением к системе договорных связей. Возникновение международных правоохранительных органов и организаций является откликом на потребность государств в постоянных формах согласования и координации совместных усилий в определенной отрасли и в заданных пределах. Между двумя названными видами сотрудничества существуют постоянное взаимодействие и взаимосвязь. С одной стороны, международные органы и организации создаются на основе соответствующих межгосударственных договоров, а с другой - в рамках межправительственных организаций разрабатываются и принимаются новые и изменяются или дополняются существующие соглашения, а в ряде случаев создаются органы контроля за их выполнением.

Организация Объединенных Наций была создана не только для обеспечения мира и покоя на земле, но и для борьбы с международными преступлениями: агрессией, терроризмом, геноцидом, экоцидом, апартеидом, рабством и работорговлей, незаконной миграцией и тому подобное. ООН - это наиболее универсальная международная организация, имеет мандат и механизм, необходимый для осуществления эффективной защиты и помощи странам с целью предупреждения преступности и борьбы с ней в национальном и международном масштабе.

Вопрос сотрудничества, общая стратегия борьбы с международной преступностью рассматриваются в таких органах ООН, как Совет Безопасности, Международный Суд, в Экологическом и Социальном Советах, в Комитетах Генеральной Ассамблеи, в частности в Комиссии по правовым вопросам, в Комиссии социальных и гуманитарных вопросов, в Комиссии по правам человека, в Комиссии по борьбе с преступностью и др.

Отмеченные органы ООН рассматривают практически все вопросы международного сотрудничества в борьбе с преступностью – от обеспечения безопасности и охраны консульских учреждений и представителей государств, которым предоставлен дипломатический статус по разработке мероприятий против пыток и истязаний, незаконной торговле наркотиками, оружием и боеприпасами, ядовитыми веществами, принципов защиты лиц, которые подлежат аресту, минимальных правил поведения с преступниками, рекомендаций касательно борьбы с организованной преступностью, торговлей людьми и тому подобное.

Особенное место среди международных межправительственных организаций в сфере борьбы с преступностью принадлежит Интерполу – Международной криминальной полиции (ИСПС). Это универсальная форма сотрудничества в борьбе с транснациональной преступностью. Украина была принята в эту организацию на 61-й сессии Генеральной ассамблеи Интерпола в ноябре в 1992 г.

Согласно Устава Интерпола каждая страна-участница определяет один

орган в системе правоохранительных структур, на который возлагаются полномочия Национального центрального бюро Интерпола (НЦБ). В Украине в соответствии с Постановлением Кабинета Министров № 220 в 1993 г. эти полномочия возложены на Министерство внутренних дел, в структуре которого создан рабочий аппарат бюро.

Приказом МВД Украины № 194 в 1993 г. предусмотрено, что взаимодействие органов внутренних дел Украины с компетентными органами зарубежных государств в решении вопросов борьбы с преступностью, которая имеет транснациональный характер или что выходит за пределы государства, осуществляется только через Национальное центральное бюро Интерпола, если другое не предусмотрено соглашениями и договорами, заключенными МВД Украины.

Таким образом, на рабочий аппарат НЦБ Интерпола возлагаются следующие основные функции:

- подготовка и направление в Генеральный секретариат и НЦБ Интерпола в зарубежных государствах запросов и сообщений правоохранительных органов Украины: о событиях преступлений, предметах преступного посягательства и документах, которые являются вещественными доказательствами в уголовных делах; о разыскиваемых преступниках, лицах, подозреваемых в преступной деятельности, а также другой информации;

- выполнение указаний руководства МВД Украины наиболее срочных и сложных поручений и запросов, которые поступили из Генерального секретариата и НЦБ стран-членов Интерпола;

- информирование правоохранительных органов Украины о полученных от подразделения Интерпола с зарубежных стран запросов для организации их выполнения на местах;

- сбор, отработка и анализ полученной информации о событиях преступлениях, предметах и лицах, причастных к их совершению, обобщение зарубежного опыта организации борьбы с преступностью для разработки и внесения предложений руководству МВД, а также другим компетентным органам, направленным на совершенствование действующего законодательства, введение дополнительных мероприятий противодействия криминальным процессам и тому подобное.

Необходимо выделить такие основные формы сотрудничества государств в борьбе с преступностью:

- обмен оперативно-розыскной и другой правовой информацией;
- профилактика, раскрытие и расследование преступлений, относительно которых заключены специальные соглашения между государствами;

- розыск и задержание преступников на основании договорных отношений или разовых обращений одного государства к другому;

- выдача преступников другому государству или международному органу для уголовного преследования;

- передача лиц, осужденных к лишению свободы, для отбывания

наказания в государстве, гражданами которого они являются или стране, где они постоянно проживают;

– передача органам другого государства надзора за условно осужденными или условно освобожденными правонарушителями;

– защита прав и свобод граждан одного государства во время осуществления правосудия в другой стране;

– общее изучение причин и других проблем преступности, а также обмен опытом работы полицейских и других органов;

– подготовка кадров, предоставление экспертных услуг, снабжение специальных научно-технических средств и предоставление материально-технической помощи другим государствам.

– Считаем, что конечной целью взаимодействия является формирование условий, при которых:

– межгосударственная преступность будет подвержена повышенному риску независимо от страны ее ориентирования;

– правительства, коммерческий сектор, правоохранительные органы и система криминального правосудия будут неуязвимыми для коррупции и насилия со стороны межгосударственной преступности:

– внутригосударственная преступность не будет иметь поддержки извне;

– межгосударственная преступность постепенно сократится и впоследствии будет ликвидирована.

Таким образом, общая задача взаимодействия заключается в создании неблагоприятных условий для транснациональной преступности, максимальном осложнении преступных операций, проникновении к их структурам, а целью - ослабление и уничтожение.

Игорь КОСТРИЦКИЙ, кандидат юридических наук, доцент,
доктор права (DR 1496, ДН 12.97.57),
заведующий кафедры Хозяйственного права,
процесса и безопасности предпринимательства
Одесского государственного университета внутренних дел Украины

МЕЖДУНАРОДНЫЕ АКТЫ В СФЕРЕ БОРЬБЫ С ПРЕСТУПНОСТЬЮ КАК ИСТОЧНИКИ МЕЖДУНАРОДНЫХ ОБЯЗАТЕЛЬСТВ СУВЕРЕННЫХ ГОСУДАРСТВ: ОТДЕЛЬНЫЕ АСПЕКТЫ

Общепринято, что нормы международного уголовного права складываются в результате обоюдного согласия между суверенными государствами или между государственными органами и организациями, в целях обеспечения мира и безопасности народов, международного правопорядка, прав и свобод человека как от наиболее тяжких международных преступлений против мира и человечества, так и от других преступлений международного характера, предусмотренных в международных соглашениях, конвенциях и иных правовых актах либо в договорах, заключенных между государствами. Наряду с нормами, международное уголовное право имеет ряд принципов, которые имеют общепризнанный характер. Эти общепризнанные нормы и принципы международного права в сфере прав человека содержатся в ряде международных актов как то Всеобщая декларация прав человека 1948 г., Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод 1950 г., Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах 1976 г., Международный пакт о гражданских и политических правах 1976 г., и других.

В конце XIX – начале XX века начали формироваться общепризнанные принципы современного международного права. I Гагская конференция 1899 г. приняла три конвенции. II Гагской конференцией 1907г. принято еще десять конвенций. Это конвенции: по вопросам мирного разрешения международных споров; об ограничении случаев обращения к силе для взыскания по международно-договорным долговым обязательствам; об открытии военных действий; о законах и обычаях сухопутной войны; о правах и обязанностях нейтральных держав и лиц в сухопутной войне; о положении вражеских торговых судов при открытии военных действий; об обращении торговых судов в военные; об установке автоматических контактных подводных мин; о бомбардировке морскими силами во время

войны; о применении к морской войне начал Женевской конвенции о защите жертв войны; о некоторых ограничениях в пользовании правом захвата в морской войне; об учреждении международного призового суда; о правах и обязанностях нейтральных держав в морской войне, а также принятая в 1954г. конвенция о защите культурных ценностей в случае вооруженного конфликта.

Часть принципов международного права, налагающих обязательства на суверенное государство, содержатся в Декларации ООН о принципах международного права 1970 г. и Хельсинском Заключительном акте Совещания по безопасности и сотрудничеству в Европе 1975 г.

Нормы международного права по Венской конвенции о праве международных договоров 1969 г., регулируют важнейшие вопросы международных отношений. Они применимы и в сфере уголовно-правовых отношений. Некоторые из них, презумпция невинности, наказуемость пропаганды войны, принуждение к даче показаний и признанию своей вины, запрет пыток и других жестоких, бесчеловечных, уничтожающих человеческое достоинство видов обращения и исполнения уголовного наказания, нашли свое отражение в нормах Всеобщей Декларации прав человека 1948 г. и положениях Международного пакта о гражданских и политических правах 1966 г. Некоторые общепризнанные принципы международного права относятся только к определенной категории преступников и определенного рода действиям.

К международным обязательствам в сфере борьбы с преступностью относятся общепризнанные принципы, нормы, обычаи международного права, договорные нормы, вытекающие из международных договоров заключаемых суверенным государством.

Важным источником возникновения международных обязательств государства являются международные договоры.

Международные договоры образуют правовую основу международных отношений государства, содействуют поддержанию всеобщего мира и безопасности, способствуют развитию международного сотрудничества. На основании ст. 1 Венской конвенции о праве международных договоров 1969г. под международным договором следует понимать соглашение, заключенное между государствами в письменной форме и регулируемое нормами международного права, независимо от его конкретного наименования (договор, соглашение, протокол, конвенция).

Из требований Венской конвенции вытекает, что обязательными для суверенного государства в уголовно-правовой сфере являются только ратифицированные международные договоры. Для определения и квалификации международных преступлений они играют большую роль.

Важное значение имеют:

- Европейская конвенция о взаимной правовой помощи по уголовным делам 1959 г.(Страсбург);
- Европейская конвенция о выдаче (экстрадиции) 1957г. (Страсбург);
- Конвенция о преступлениях и некоторых других актах, совершаемых

на борту воздушного судна 1963 г.(Токио);

– Европейская конвенция по предупреждению пыток и бесчеловечного обращения или наказания 1987 г. (Страсбург).

При этом, ратификация этих конвенций налагает на государство обязанность учесть их требования в своем уголовном законодательстве.

В сфере борьбы с преступлениями против мира и человечности большую роль сыграли принципы и нормы Уставов международных военных трибуналов по преследованию и наказанию главных военных преступников Второй мировой войны, в которых были сформулированы составы преступлений против мира и человечности. Дальнейшим развитием международной уголовной юрисдикции является учреждение ООН Международного Трибунала по Югославии. Устав этого Трибунала 1994 г. также содержит нормы, определяющие на международном уровне составы уголовно-наказуемых деяний.

Мировой проблеме борьбы с незаконным оборотом наркотиков посвящены:

– Единая конвенция ООН о наркотиках 1961 г.;

– Конвенция ООН о психотропных веществах 1971г.;

– Конвенция против незаконного оборота наркотиков и психотропных веществ 1990г.

Участники конвенций,указанных выше, взяли на себя обязательства принять национальные уголовные законы по борьбе с незаконным оборотом наркотических и психотропных веществ.

Следующей проблеме в мире посвящена Конвенция об отмывании, выявлении, изъятии и конфискации доходов от преступной деятельности 1990г. (Страсбург). Формы и методы легализации денежных средств рассматриваются в качестве преступлений международного характера. В соответствии с Ковенцией под легализацией следует понимать умышленное сокрытие истинного происхождения, природы и источника доходов от незаконного оборота путем осуществления их движения или конверсии (изменения) с применением современных информационных технологий и электронно-вычислительной техники в целях представления как доходов, полученных в результате легальной деятельности.

Международные рекомендации по совершенствованию уголовного законодательства, положения программного характера в резолюциях международных организаций и примерные (модельные) уголовные кодексы можно отнести к общепризнанным принципам и нормам международного права. Так,привступлении в Совет Европы страны берут на себя обязательства привести уголовные национальные законодательства в соответствие с принципами и стандартами Совета Европы. В Содружестве Независимых Государств был разработан и принят в 1996 году Модельный уголовный кодекс стран СНГ в соответствии с постановлением Межпарламентской ассамблеи стран СНГ «О правовом обеспечении интеграционного развития Содружества Независимых Государств» 1994г.

Alexandru PARENIUC, doctor în drept, conferențiar universitar,
șef al Laboratorului de Cercetări Științifice Aplicative
al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

COOPERAREA ORGANELOR INVESTIGATIV-OPERATIVE ALE MAI PE PLAN NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

Present article describes the possibilities for cooperation of investigative bodies in the area of transnational delinquency fighting. Within collaboration and cooperation of investigative bodies the most important priority is given to common efforts during delinquency prevention and detection, cooperation with other state bodies, nongovernmental bodies and with citizens for the achievement of the tasks of operative investigations. The phenomenon of transnational delinquency fighting is possible only in the case of good work and effort cooperation of many states according to theoretical and practical point of view.

Analiza datelor statistice privind starea infracțiunilor la nivel național ne permite să concluzionăm că, în linii generale, criminalitatea are o tendință de stabilizare și chiar de scădere. Această dinamică este apreciată luându-se în considerare și unele deficiențe în activitatea diverselor structuri ale statului în perioada de tranziție. Modificarea în sens pozitiv a condițiilor specifice interne, precum și intensificarea cooperării internaționale, pot să influențeze decisiv această tendință în evoluția sa pe termen lung. Prin urmare, apare necesitatea elaborării unor măsuri efective de combatere a criminalității, bazate pe colaborarea organelor competente de drept în lupta cu criminalitatea.

Interacțiunea (cooperarea) nu este altceva decât o conlucrare a organelor investigativ-operative între ele, cu alte organe de stat, cu organizații nestatale, cu cetățeni, sau, astfel spus, menținerea unor relații, contacte de serviciu în activitatea cotidiană de realizare a sarcinilor activității investigativ-operative (AIO). În sens restrâns, cooperarea presupune relațiile funcționarilor operativi ale diferitor aparate investigativ-operative în legătură cu măsurile efectuate.

O importanță prioritară în colaborarea și cooperarea organelor investigativ-operative în lupta cu criminalitatea îi revine eforturilor comune în combaterea și prevenirea criminalității, care reprezintă un pericol aparte al securității persoanei și statului în general. Acest pericol constituie o primejdie care se manifestă în toate domeniile vieții.

Între Procuratura Generală a RM și MAI există o conlucrare strânsă în domeniul cercetării cauzelor penale pe crimele grave, pe problemele extrădării

infractorilor, realizării altor activități în cadrul cauzelor penale și ale celor investigativ-operative.

Potrivit ordinului nr.448/502 din 29.11.2002, a fost aprobată Instrucțiunea privind ordinea de colaborare între MAI și Serviciul Trupelor de Grăniceri, care prevede că la punctele de trecere a frontierei de stat a fost introdus sistemul informațional „Filtru”, care permite verificarea tuturor persoanelor la intrarea și la ieșirea din țară, în scopul stabilirii celor date în urmărire sau căutare.

Un alt exemplu de cooperare internă poate servi ordinul comun al MAI și Departamentului Instituțiilor Penitenciare nr.003/0045 din 5 septembrie 2002, confirmat de ordinul nr-001/004 din 28.02.2007, prin care a fost aprobată Instrucțiunea cu privire la ordinea de interacțiune și colaborare a OAI și DIP al Ministerului Justiției. Colaborarea și interacțiunea dintre aparatele operative ale OAI și subdiviziunile DIP al MJ constituie activitatea în comun, coordonată după scop, timp și loc, bazată pe legislație și actele normative departamentale, orientată spre combinarea mai rațională a măsurilor investigativ-operative și de urmărire penală în scopul prevenirii, curmării, descoperirii infracțiunilor și depistării infractorilor aflați în căutare.

În vederea executării prevederilor Hotărârii Guvernului RM nr.1012-24 din 05 septembrie 2006, ministrul Afacerilor Interne a emis dispoziția 2/765ss din 03 octombrie 2006 „privind asigurarea interacțiunii și colaborării între DIP și organele abilitate cu dreptul de a exercita AIO” în care sunt reglementate sarcinile, principiile, temeiurile și metodele colaborării și interacțiunii. Exemplul cooperării în cauză constituie o modalitate comună și exactă de îndeplinire a măsurilor investigativ-operative și acțiunilor de urmărire penală în scopul realizării eficiente a prevenirii, curmării, descoperirii infracțiunilor, depistării și reținerii infractorilor, precum și a altor acțiuni legate de ocrotirea ordinii de drept.

În scopul executării evidenței unice a dosarelor investigativ-operative (de căutare, de identificare), persoanelor căutate, persoanelor cu identitatea necunoscută și cadavrelor neidentificate în Republica Moldova a fost aprobat ordinul comun al Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Serviciului Vamal, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției nr.144/206/208-275/73 din 15.06.2006, „Instrucțiunile” respective servind drept exemplu de colaborare în domeniul AIO pe plan național.

Drept exemplu de colaborare între organele statului în privința protecției de stat a părții vătămate poate servi ordinul comun al Procuraturii Generale, Ministerului Afacerilor Interne, Ministerului Justiției, Serviciului de Informații și Securitate, Ministerului Apărării, Ministerului Dezvoltării Informaționale, Serviciului Vamal, Centrului pentru Combaterea Crimelor Economice și a Corupției nr. 01/001/02/001/65/002/356/0022 din 12.01.2007.

Formele principale privind cooperarea organelor investigativ-operative în lupta cu criminalitatea se consideră:

- *activitățile comune în elaborarea tacticii și strategiei prevenirii și combaterii criminalității (sau anumitor tipuri de infracțiuni), efectuarea acțiunilor comune de urmărire penală și operative de investigații;*
- *schimbul de experiență;*

- organizarea și realizarea unor operațiuni complexe comune;
- coordonarea activității organelor operative în preîntâmpinarea, descoperirea și cercetarea infracțiunilor, reținerea persoanelor bănuite de săvârșirea infracțiunilor și urmărirea infractorilor;
- crearea unor organe extradepartamentale comune (comisii, grupuri) în vederea soluționării unor anumite sarcini.

Aceasta se exprimă prin:

- acordarea altei părți a mijloacelor de transport, a tehnicii criminalistice și operative, a mijloacelor de telecomunicație, a informației operative necesare;
- asigurarea cu experți;
- schimbul de informație și experiență a organelor investigativ-operative în preîntâmpinarea, descoperirea și cercetarea infracțiunilor;
- desfășurarea seminarelor, ședințelor operative și consfătuirilor de instructaj;
- executarea interpelărilor și cererilor parvenite din partea organelor investigativ-operative ale altor state cu care RM are încheiate tratate bilaterale de asistență juridică;
- efectuarea în comun a investigațiilor științifice de către organele operative;
- colaborarea în pregătirea profesională a cadrelor;
- dezvoltarea formelor și metodelor de prevenire a infracțiunilor etc.

Cooperarea internațională este un imperativ al timpului impus de realitățile vieții și de specificul și scopul activităților polițienești. Activitățile coercitive, curente prin esența lor, sunt operațiuni care, deși pot fi desfășurate de un singur stat, se realizează mai eficient prin cooperarea cu alte state sau cu sprijinul unor organizații internaționale de profil. Deci putem afirma că cooperarea polițienească internațională are drept scop ridicarea nivelului profesional și sporirea eficacității activității organelor operative ale MAI.

Pe plan internațional, cooperarea în domeniul AIO poate fi:

- bilaterală (între două state);
- regională (între organele de stat – a două și mai multe state, GUAM);
- universală (BNC Interpol) [1].

Baza juridică a acestei cooperări o constituie ratificarea de către R. Moldova a convențiilor internaționale în domeniul prevenirii și combaterii criminalității. În prezent, Republica Moldova pe plan internațional cooperează:

a) în cadrul OICP/ICPO Interpol, activitatea BNC Interpol în RM este îndreptată spre asigurarea schimbului internațional de informații ce țin de investigarea și descoperirea infracțiunilor de drept comun între organele de drept ale RM și cele similare ale țărilor membre ale acestei organizații. Activitatea acestei subdiviziuni asigură conlucrarea stabilă și eficientă la nivel internațional privind căutarea infractorilor, reținerea și extrădarea lor; căutarea persoanelor dispărute și a mijloacelor de transport furate; traficul de ființe umane, contracararea infracțiunilor legate de droguri, de armament și de muniții; verificarea agenților economici în scopul stabilirii firmelor-fantome și faptelor de spălare a banilor; schimbul de experiență înaintată și implementarea practicii internaționale în lupta

cu criminalitatea, organizarea, finanțarea și participarea la diferite conferințe și congrese ale OIPC Interpol;

b) în cadrul acordului statelor membre ale CSI – privind combaterea crimei organizate și a altor genuri de infracțiuni grave. Permanent se efectuează schimbul de informații operative despre activitatea ilicită a grupărilor criminale organizate, cu orientări în căutarea criminalilor. În cadrul țărilor CSI funcționează eficient sistemul informațional „Expres”, care permite verificarea fluxului de pasageri care se deplasează prin intermediul transportului feroviar, fluvial, maritim, aerian și terestru, în scopul stabilirii infractorilor dați în căutare sau identificarea și căutarea persoanelor dispărute fără urmă. Organizarea diferitor întruniri comune ce se referă la problemele combaterii criminalității;

c) participarea la acordul antiterorist încheiat între statele CSI;

d) participarea în cadrul acordurilor statelor membre ale GUAM ce se referă la combaterea criminalității;

e) participarea în cadrul acordului Statelor membre SECI etc.

Necesitând uriașe eforturi materiale și umane, cooperarea reflectă, de fapt, dorința oamenilor de a studia și a reprima fenomenul infracțional. Gradul de conlucrare, cooperare, sprijin și asistență reciprocă în combaterea criminalității trebuie să sporească mai ales acum, când există o permeabilitate fără precedent a frontierelor, iar tehnologiile informaționale avansate, de care se folosesc răufăcătorii, duc la internaționalizarea fenomenului infracțional, când dotările tehnice ale infractorilor le asigură o deosebită mobilitate, când multiple schimbări politice internaționale creează condiții pentru intensificarea fenomenului criminalității.

Combaterea fenomenului infracțional într-un stat este posibilă doar în urma unei munci colosale și a conjugării eforturilor mai multor state în acest scop, atât din punct de vedere teoretic, cât și practic.

„În acest context, numai după o analiză multilaterală a fenomenului infracțional, precum și după determinarea dimensiunilor de răspândire a pericolului social, a cauzelor și condițiilor ce favorizează apariția lui, pot fi formulate concret principalele direcții de activitate a organelor investigativ-operative în lupta cu criminalitatea, care dictează oportunitatea reglementării juridice în cadrul unei Concepții unice naționale de combatere a criminalității” [2, p.74].

Prin urmare, „concepția respectivă va stabili principiile, sarcinile fundamentale, direcțiile de bază și formele principale de colaborare și cooperare a organelor de drept în activitatea de combatere a criminalității și va servi la elaborarea comună a metodelor unice informațional-analitice a tendințelor situației criminogene și perspectivei luptei cu criminalitatea, analiza juridică complexă a legislației interne, elaborarea propunerilor și recomandărilor privind preîntâmpinarea și lichidarea coliziunilor în procesul colaborării organelor de drept privind combaterea acestui fenomen la nivel național și internațional” [3, p.59-60].

În concluzie, se poate menționa că cooperarea polițienească internațională este o problemă complexă și implică atât participarea organelor statale de coerciție, cât și organizarea unui cadru instituțional și legislativ favorabil cooperării. Această

activitate necesită a fi desfășurată respectând principiile și normele de drept internațional în conformitate cu legislația R. Moldova.

Bibliografie

1. Necesitatea colaborării internaționale în problemele ce țin de activitățile Poliției în spațiul european a apărut încă la începutul secolului XX, odată cu înființarea Interpolului. Țările europene reprezentate de șefii polițiilor naționale, după congresele de la Monaco – 1914, și Viena – 1923, au pus bazele unei Comisii Internaționale a Poliției Criminale, care avea să devină mai târziu Organizația Internațională a Poliției Criminale, cunoscută mai frecvent sub denumirea de ICPO INTERPOL. Statul-major al acestei organizații este situat în orașul Lion din Franța, iar mai bine de 187 țări ale lumii au deschis Birouri Naționale Centrale Interpol – filiale ale ICPO Interpol.

2. A. Doga, „Activitatea de cooperare a organelor de drept în prevenirea și combaterea criminalității”, în *Materialele conferinței ȘPI*, 18-19 aprilie 2003, Chișinău.

3. V. Mejinschi, S. Carp, Al. Pareniuc, A. Pungă, *Activitatea investigativ-operativă a Organelor Afacerilor Interne*, Chișinău, 2009, 400p.

Я.И. СЛОБОДЯН, кандидат юридических наук,
заместитель начальника кадрового обеспечения
Прикарпатского юридического института Львовского ДУВД

НАПРАВЛЕНИЯ ОПЕРАТИВНО-СЛУЖЕБНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ОРГАНОВ ВНУТРЕННИХ ДЕЛ УКРАИНЫ ПО ПРОТИВОДЕЙСТВИЮ НЕЗАКОННОМУ ОБОРОТУ НАРКОТИКОВ

Вопросы противодействия наркопреступности являются одними из первоочередных заданий, которые стоят перед органами внутренних дел Украины. Необходимость их решения на национальном и международном уровнях – приоритет государственной политики.

Определение приоритетных направлений деятельности правоохранительных органов позволит нам системно подойти к реализации заданий по противодействию незаконному обороту наркотиков. Но сначала необходимо отметить те тенденции, которые осуществляются в сфере незаконного оборота наркотиков в Украине, с целью выработки соответствующих мер реагирования на них.

Для начала необходимо отметить, что наркообстановка характеризуется следующими фактами:

– в 2008-2009 годах замедлились темпы роста количества наркозависимых лиц, которых выявляют правоохранительные органы (в 2006 – 154,4 тыс., в 2007 – 173,3 тыс., в 2008 – 174,1 тыс.), а также снизилось количество лиц, которым органами здравоохранения установлен диагноз «больной на наркоманию» (в 2006 – 93,6 тыс., в 2007 – 97,8 тыс., в 2008 – 96,8 тыс.);

– действующие наркогруппировки начинают носить более организованный характер, создаваясь по этническому принципу, совершая преступления с применением огнестрельного оружия. В марте 2009 года сотрудниками УБНОН ГУМВД Украины в городе Киев изобличено организованную преступную группировку с числа граждан Украины, Азербайджана, Ирана, которая на протяжении 3-х лет занималась контрабандными поставками героина и амфетамина. У преступников изъято более 5 кг героина, автомат «Калашникова» с боеприпасами, пистолет ТТ с боеприпасами, граната РГД-5;

– кроме того, действующие группировки устанавливают все более тесные связи с зарубежными организованными группировками, налаживают новые каналы поставки наркотиков и сети их сбыта, с целью получения

сверхприбыли. В 2009 году в результате проведения комплекса оперативно-розыскных мероприятий ликвидировано преступную группировку наркодельцов, которая действовала на территории Украины, Российской Федерации, Республики Беларусь, Германии, Казахстана, состояла более чем из 30 лиц указанных стран. Эта группировка занималась поставкой кокаина и амфетамина на территорию этих стран и создала там сеть их распространения. Так же были совершены другие тяжкие преступления корыстно-насильственного характера. В результате специальной операции в городах Санкт-Петербург, Киев, Чернигов задержано 23 члена преступной организации, у которых изъято более 7 кг кокаина, другие наркотики, стоимость которых превышает, по ценам черного рынка, более 6,2 млн грн, а также 4 пистолета иностранного производства, глушитель, боеприпасы, деньги и ценности, полученные преступным путем. Наложено арест на 18 квартир преступников, 5 автомобилей престижного класса и другое имущество на общую сумму более 15 млн грн;

– происходит постепенная переориентация наркодельцов в выборе мест нелегального изготовления амфетамина, постепенно выбирая регионы Украины для размещения нарколабораторий. В феврале 2009 года сотрудниками УБНОН ГУМВД Украины в Харьковской области в областном центре задержан местный житель, у которого было изъято 100 г амфетамина, изготовленного самостоятельно по месту проживания, а также 2 кг фосфора и другие компоненты и оборудования для его изготовления;

– увеличивается количество фактов оборота на территории Украины синтетических психотропных веществ амфетаминного ряда, а также героина и кокаина, с одновременным уменьшением наркотиков, изготовленных из мака. Количество изъятого с незаконного оборота амфетамина увеличилось с 5,5 кг – в 2002 году до 40 кг – в 2008 году, аналогичная ситуация с героином (с 2,5 кг – в 2002 году до 92 кг – в 2008 году) и кокаином (с 0,2 кг – в 2002 году до 1,8 кг – в 2008 году). Количество изъятой маковой соломки в Украине уменьшилось в 4,5 раза (с 25,2 т – в 2002 году до 5,3 т – в 2008 году).

Исходя из обстановки, которая сложилась в Украине в сфере незаконного оборота наркотиков, наиболее эффективными направлениями деятельности органов внутренних дел, на наш взгляд, являются:

во-первых – ликвидация международных каналов поступления наркотиков на территорию Украины, особенно амфетаминного ряда. Расширение взаимодействия с правоохранительными органами других стран по вопросам противодействия международной наркопреступности с целью привлечения к ответственности всех причастных к контрабанде наркотиков лиц, в т.ч. и иностранных граждан;

во-вторых – максимальное изъятие из незаконного оборота наркотиков, в первую очередь амфетаминного ряда. Выявление и документирование преступных лиц, которые занимаются их незаконным изготовлением, перевозкой, сбытом, а также вовлечением в наркоманию молодежи. Оценивать работу сотрудников БНОН не количеством фактов выявленных наркопреступлений, а эффективностью мероприятий в

противодействию такому явлению, которым является наркопреступность;

в-третьих – сконцентрировать деятельность подразделений БНОН на выявлении и обезвреживании организованных преступных наркогруппировки их членов, в первую очередь тех, кто имеет коррупционные связи в органах государственной власти и правоохранительных структурах;

в-четвертых – укрепление подразделений по борьбе с наркобизнесом путем повышения профессионального уровня сотрудников, внедрения и использования новейших технологий документирования наркопреступлений.

Только репрессивными мероприятиями преодолеть проблему наркомании и наркопреступности невозможно. Эффективность решения этих вопросов зависит от доверия населения, взаимодействия с органами государственной власти, образования, здравоохранения, общественными организациями и средствами массовой информации, а также проведения профилактической и разъяснительной работы. Предлагаем, в-пятых, взаимодействие с центральными и местными органами исполнительной власти, другими правоохранительными органами государства, общественными организациями и средствами массовой информации в сфере противодействия наркопреступности и распространению наркомании;

в-шестых – содействие развитию общественного контроля за деятельностью органов внутренних дел относительно противодействия незаконному обороту наркотиков. Создание Общественных советов при подразделениях БНОН позволит эффективно проводить общие мероприятия по усилению противодействия наркомании и наркопреступности, организовывать антинаркотическую пропаганду, рассматривать совместно жалобы, заявления, обращения населения и общественных организаций относительно конкретных фактов незаконного оборота наркотиков, а также на бездействие или нарушении законодательства работниками органов внутренних дел.

Ion CAMINSCHI, lector superior al Catedrei „Procedură penală și criminalistică”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

Corneliu BURBULEA, lector superior al Catedrei „Procedură penală și criminalistică”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept, doctorand

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ ÎN COMBATEREA TRAFICULUI DE FIINȚE UMANE

Over the past few years human trafficking, is a new phenomenon, has become a national issue for Moldova. Thus, human trafficking is a criminal activity that leads to disastrous consequences not only for victims of such offenses but for the entire company.

Pe parcursul ultimilor ani traficul de ființe umane, fiind un fenomen nou, a devenit pentru Republica Moldova o problemă națională. Astfel, traficul de ființe umane reprezintă o activitate criminală care se soldează cu urmări dezastruoase nu numai pentru victimele acestui gen de infracțiuni, ci și pentru întreaga societate.

În conformitate cu prevederile legislației penale în vigoare, [1] prin traficul de ființe umane se înțeleg acțiuni precum recrutarea, transportarea, transferul, adăpostirea sau primirea unei persoane, cu sau fără consimțământul acesteia, în scop de exploatare sexuală comercială sau necomercială, prin muncă sau servicii forțate, pentru cerșetorie, în sclavie sau în condiții similare sclaviei, de folosire în conflicte armate sau în activități criminale, de prelevare a organelor sau țesuturilor, săvârșite prin:

a) amenințare cu aplicarea sau aplicarea violenței fizice sau psihice nepericuloase pentru viața și sănătatea persoanei, inclusiv prin răpire, prin confiscare a documentelor și prin servitute, în scopul întoarcerii unei datorii a cărei mărime nu este stabilită în mod rezonabil, precum și prin amenințare cu divulgarea informațiilor confidențiale familiei victimei sau altor persoane atât fizice, cât și juridice;

b) înșelăciune;

c) abuz de poziție de vulnerabilitate sau abuz de putere, dare sau primire a unor plăți sau beneficii pentru a obține consimțământul unei persoane care deține controlul asupra unei alte persoane.

Astfel, toate aceste acțiuni indicate mai sus sunt pasibile de răspundere penală, ce intervine imediat în cazul dovedirii vinovăției persoanei implicate în săvârșirea acestui gen de infracțiuni.

Evident, în scopul stopării acestui flagel, atât comunitatea internațională, cât și țările nemijlocit afectate, în parte, depun eforturi considerabile în scopul combaterii acestui gen de infracțiuni.

Fenomenul traficului de ființe umane, îndeosebi al traficului de femei, a ajuns în ultimele decenii în topul mai multor statistici atât naționale, cât și internaționale. Potrivit informației ONU [2], problema comerțului cu femei către sfârșitul secolului trecut vădea o tendință stabilă de globalizare. La nici un deceniu după schimbarea hărții politice a Europei, acest fenomen a cuprins fulgerător și noile state ex-sovietice și post-socialiste, inclusiv Republica Moldova. Mai mult ca atât, fenomenul continuă să se extindă și datorită numărului de conflicte armate iscate în Europa de Sud-Est.

Fenomenul traficului de femei este prezent în Republica Moldova de câțiva ani și în ultimul timp capătă proporții tot mai mari, afectând societatea în întregime și atentând la valorile esențiale ale societății. Datele unui șir de organisme internaționale denotă că Republica Moldova este în topuri la capitolul victimelor traficului de femei. Astfel, însemnătatea și actualitatea unei lucrări despre traficul de femei sînt evidente.

Fenomenul traficului de ființe umane a depășit de mult hotarele unei țări sau ale unei regiuni, devenind un factor destabilizator și demoralizator de proporții. Cooperarea dintre statele de origine, de tranzit și de destinație pentru persoane traficate constituie astăzi o condiție indispensabilă.

În ultimii ani s-a constatat o creștere permanentă a traficului de persoane către, prin și dinspre sud-estul Europei, lucru care reprezintă atât o provocare majoră pentru forțele polițienești, cât și o problemă gravă de violare a drepturilor omului.

A crescut din ce în ce mai mult convingerea că lupta împotriva traficului necesită o abordare coordonată, multidisciplinară la nivel național, regional și internațional, care să implice toți factorii de decizie cu atribuții în acest domeniu.

Una din acțiunile din regiune întreprinse în acest sens este crearea Grupului de Acțiune, specializat în soluționarea problemei traficului, creat în cadrul Pactului de Stabilitate, a cărui membru este și Republica Moldova. Acest grup are drept scop întărirea cooperării regionale între diferiți participanți la procesul de combatere a traficului de ființe umane în regiunea sud est europeană. La Forul Ministerial regional din Palermo, miniștrii din țările Pactului, inclusiv ministrul Republicii Moldova, au semnat o declarație antitrafic (act menționat în cadrul lucrării de față), în care au recunoscut importanța problemei în regiune și au convenit asupra realizării activităților comune antitrafic: programe de prevenire, asistența și protecția victimelor, reforma legislativă în acest domeniu, sensibilizarea opiniei publice asupra problemei, instruirea și pregătirea specială de cooperare între grăniceri, poliție, judecători și procurori, personalul consular.

Pentru a asigura implementarea Declarației și pentru a stimula elaborarea unei strategii regionale antitrafic, de la statele participante la Inițiativă au fost solicitate activități în scopul îmbunătățirii capacităților instituționale și identificării premiselor economice și sociale care condiționează facilitarea traficului de ființe umane.

Deja al treilea an, Departamentul de Stat al SUA elaborează Raportul Anual cu privire la traficul de ființe umane. Astfel, ediția a treia reprezintă cel mai cuprinzător Raport din lume care se realizează în baza eforturilor guvernamentale de combatere a formelor severe de trafic de persoane. Departamentul de Stat al SUA a expediat raportul spre examinare Congresului în conformitate cu Legea cu privire la protecția victimelor traficului (Secția A din Legea Publică 106-386 sau „Actul”). Legea a fost elaborată în 2000 cu scopul de a combate TFU, asigurând pedepsirea efectivă a traficantilor, precum și întărirea protecției victimelor. Actul sus-menționat obligă Departamentul de Stat să prezinte un raport anual Congresului cu privire la formele severe ale TFU.

Raportul anual include informația despre acele state în care există un număr mare de victime ale traficului de ființe umane. Acesta reprezintă o privire generală asupra situației TFU din fiecare stat, precum și eforturile depuse de fiecare guvern în vederea combaterii acestui fenomen.

Acest raport e un instrument diplomatic al Guvernului SUA prin care se continuă dialogul și încurajarea activității unor guverne de a combate și incrimina traficul de ființe umane. Pentru a realiza acest raport, Departamentul de Stat a obținut informațiile de la ambasadele și consulatele SUA din întreaga lume, ambasadele străine stabilite la Washington, precum și ONG-uri și organizații internaționale ce lucrează în domeniul drepturilor omului și al contracarării TFU.

În raportul dat, Departamentul de Stat a plasat fiecare stat în una dintre cele 3 categorii stabilite. Această plasare s-a realizat în baza eforturilor depuse de fiecare guvern în parte în vederea combaterii traficului de ființe umane. Republica Moldova este plasată în categoria a două de state, ceea ce înseamnă că a întreprins eforturi semnificative de a se conforma Actului în vederea combaterii și sancționării acestui fenomen.

Departamentul de Stat a stabilit care sunt „standardele minime” pentru eliminarea TFU. Astfel, în conformitate cu acesta, guvernele ar trebui:

- să incrimineze atât traficul, cât și acțiunile traficantilor;
- să stabilească sancțiuni comensurabile pentru crimele grave similare traficului de ființe umane;
- să stabilească pedepse care ar fi suficiente să împiedice și să reflecte adecvat caracterul meschin al oricărei acțiuni de trafic;
- să întreprindă eforturi semnificative pentru eliminarea TFU.

Raportul stabilește că Republica Moldova este o sursă primară de victime ale traficului de femei și copii care sunt traficați în Balcani și în alte state europene, precum și în statele din Orientul Mijlociu. În raport se menționează că s-a intensificat traficul spre Israel, via Moscova și Egipt, iar nu demult s-a descoperit un caz de trafic și în Japonia.

Guvernul Republicii Moldova nu se conformează întru totul standardelor minime de eliminare a TFU, dar au fost întreprinse eforturi semnificative. Totuși îmbunătățirile semnificative sunt limitate, deoarece problema corupției și lipsa de resurse împiedică Guvernul să acționeze eficient. Guvernul conlucrează atât cu alte state din cadrul Pactului de Stabilitate, cât și cu organizații internaționale în scopul îmbunătățirii abilităților reprezentanților organelor de drept.

Astfel, Direcția de Combatere a Traficului cu Ființe Umane a Direcției Generale de Combatere a Crimei Organizate a Departamentului Servicii Operative al MAI în activitatea sa a conlucrat permanent cu Centrul SECI privind combaterea traficului de ființe umane, deoarece aceste infracțiuni sunt transfrontaliere și necesită o conlucrare comună. Direcția de Combatere a Traficului cu Ființe Umane aplică tehnici speciale și diverse operațiuni sub acoperire de contracarare a traficului. Câteva căi ale traficului au fost deja blocate, însă corupția răspândită și lipsa de resurse contracarează controlul eficient și monitorizarea traficantilor.

Pe parcursul anului de către colaboratorii direcției specializate a fost interpellat Centrul SECI în 64 de cazuri, pentru stabilirea persoanelor bănuite și victimelor traficului, care a răspuns la 49 de interpellări.

În procesul de conlucrare, la Solicitarea Centrului SECI au fost stabilite 73 de victime ale traficului, cetățeni ai Republicii Moldova, care au fost anterior exploatate în Macedonia, Turcia, Bosnia și Herțegovina, Serbia, Grecia.

De asemenea, în scopul contracarării fenomenului traficului de ființe umane și îndeplinirea sarcinilor înaintate față de cele 12 state membre ale Centrului SECI (Inițiativa de Cooperare în Europa de Sud-Est), în cadrul operațiunii „Miraj”, colaboratorii Direcției de Combatere a Traficului cu Ființe Umane în comun cu subdiviziunile teritoriale ale MAI au întreprins un șir de măsuri privind preîntâmpinarea, depistarea și documentarea grupărilor criminale și a membrilor lor, ce activează în domeniul dat, identificarea femeilor traficate în statele străine și asigurarea repatrierii lor în țară.

În cadrul operațiunii „Miraj”, au fost verificate peste 55 de persoane, cetățene ale Republicii Moldova, care conform informației primite de la Centrul SECI în perioada anilor 1999-2002 au activat în cluburile de noapte din Bosnia și Herțegovina, Macedonia.

În perioada derulării operațiunii „Miraj” colaboratorii Direcției de Combatere a Traficului cu Ființe Umane în comun cu subdiviziunile teritoriale ale MAI au pornit 13 dosare penale. Numai de colaboratorii direcției au fost pornite 7 dosare penale, dintre care:

- art. 165 (Traficul de ființe umane) – 5 dosare penale;
- art. 220 (Proxenetism) – 2 dosare penale.

Pe parcursul perioadei menționate, colaboratorii Direcției de Combatere a Traficului de Ființe Umane au efectuat deplasări de serviciu peste hotarele republicii, unde au participat la diferite reuniuni, conferințe și seminare privind combaterea traficului de ființe umane și migrației ilegale, care au fost organizate de Centrul SECI cu participarea celor 12 state membre.

Au fost efectuate cercetări comune pe plan național și internațional, în vederea asigurării schimbului de informații și conlucrării în scopul stabilirii filierelor de trafic al ființelor umane în cadrul Centrului SECI cu România, Turcia, Grecia, Macedonia, Serbia, Muntenegru, Bulgaria, Albania, Ungaria. La fel, au fost stabilite legături cu observatorii Centrului SECI din SUA, Franța, Italia, Marea Britanie, Germania, Spania, Ucraina și din alte țări.

De asemenea, colaboratorii direcției au efectuat deplasări de serviciu în Macedonia, Muntenegru și Serbia unde au escortat 5 victime ale traficului de ființe

umane care au depus mărturie în instanța de judecată împotriva traficantilor din aceste țări.

Sporirea activității organelor de resort ale Republicii Moldova este dictată și de faptul că țara noastră în viitorul apropiat va sta la hotarul Uniunii Europene.

Recent, un grup de ofițeri din cadrul MAI au frecventat în perioada 10-14 mai la București cursuri de calificare organizate de centrul SECI, în vederea desfășurării operațiunii cu denumirea convențională „Miraj”, care a avut loc în perioada mai iunie 2004.

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova a întocmit și aprobat un plan de activitate a serviciilor operative dirijate de Direcția de Combatere a Traficului cu Ființe Umane în cadrul operațiunii Miraj 2004. Măsurile prevăzute de acest plan sunt în conformitate cu prevederile planului Comitetului Național de Combatere a Traficului de Ființe Umane.

În timpul operațiunii a fost întocmit graficul de serviciu al ofițerilor DCTFU și ofițerilor responsabili din subdiviziunile teritoriale ale MAI în regim nonstop, responsabili de executarea imediată a solicitărilor operative parvenite de la Centrul SECI din București, țările din CSI, inclusiv prin intermediul BNC Interpol.

Permanent a fost efectuat și se efectuează schimbul de informație operativă prin intermediul ofițerului de legătură al MAI al R. Moldova la Centrul SECI în scopul organizării cooperării internaționale în domeniul combaterii traficului de ființe umane.

La ora actuală, deși există multiple declarații și angajamente politice de a eradica traficul, nu există mecanisme viabile, orientate spre prevenirea și eradicarea acestui fenomen. În Republica Moldova nu există studii și analize multilaterale ale fenomenului traficului de ființe umane. Informațiile statistice sunt aproximative și răslețe.

În scopul îmbunătățirii eforturilor depuse, în opinia noastră este necesar de întreprins un șir de acțiuni, care trebuie să abordeze mai multe aspecte:

- perfecționarea legislației naționale, clarificând noțiunea de trafic în toate formele și elaborarea mecanismelor de punere în aplicare a acestor forme;
- dezvoltarea rețelelor antitrafic internaționale și naționale;
- dezvoltarea cadrului legislativ, care ar permite reglementarea prin lege a acțiunilor de prevenire și reabilitare a victimelor traficului;
- stabilirea politicilor și programelor sociale de prevenire a traficului de ființe umane, incluzând măsuri economice și legislative;
- adoptarea măsurilor de lungă durată ca și instrumente garantate de asigurare a unui nivel de creștere economică și socială, care ar diminua și limita riscul traficării;
- elaborarea unui plan de acțiuni pentru asigurarea, implementarea și aplicarea corectă a legislației, instruirea în comun a tuturor participanților la acțiunile antitrafic pentru o abordare multidisciplinară a problemei;
- nominalizarea în cadrul primăriilor a unor persoane responsabile de activități de combatere a traficului de femei;
- este de o necesitate arzătoare informarea despre pericolul traficului, precum și desfășurarea activităților adiționale și extracurriculare, care să fie

lansate pentru a întări încrederea tinerilor în propriile forțe și pentru atragerea lor la participarea activă la viața socială;

- un accent deosebit trebuie să se pună pe zonele rurale, unde accesul și distribuirea informației pare a fi mai dificil;

- dezvoltarea curriculumului școlar prin metode interactive de instruire și introducerea unor teme relevante pentru combaterea traficului în program de studiu;

- starea victimelor este în majoritatea cazurilor afectată psihologic (stresul posttraumatic), din acest motiv, la toate etapele procesului penal să fie prezente echipe multidisciplinare compuse din: psiholog, asistent social, reprezentanți ai victimei;

- protecția victimei trebuie să fie înfăptuită prin mecanisme care pot facilita și îmbunătăți situația victimei în timpul interviului, procedurilor legale, precum și pe durata procesului de reintegrare;

- crearea unei rețele de centre de reabilitare în baza programelor de asistență a victimei, elaborate pe baze individuale, în conformitate cu evaluarea personală și necesitățile victimei;

- dezvoltarea unor programe speciale de reabilitare a victimelor minore, orfane, însărcinate sau cu copii mici;

- reconsiderarea incriminării prostituției și adoptarea măsurilor de păstrare a confidențialității victimei după reintegrarea acesteia în societate.

Astfel, lanțul acțiunilor criminale, în cazul infracțiunilor de trafic cu persoane, se întinde pe teritoriul mai multor state. Prin urmare, la inițierea măsurilor de relevare și investigare a actelor de traficare a persoanelor, organele de drept se lovesc de problema competenței de jurisdicție, deoarece, în conformitate cu prevederile legislațiilor naționale, organele de drept sunt abilitate de a efectua acțiuni de urmărire penală doar pe teritoriul statului pe care îl reprezintă.

O atare situație creează obstacole juridice la realizarea justiției penale, în special, în cazurile privind infracțiunile ce se caracterizează prin forme transnaționale și transfrontaliere de operare, dar totodată îi favorizează pe traficanți în găsirea modalităților de camuflare a activității infracționale și de eschivare de la urmărirea penală.

Aceste obstacole privind jurisdicția teritorială la depistarea și urmărirea penală a infracțiunilor de trafic cu persoane pot fi depășite numai prin realizarea unei cooperări juridice internaționale eficiente, fapt posibil doar în condițiile existenței unui cadru normativ și instituțional corespunzător, precum și a unui mecanism de implementare funcțional.

În acest sens, un suport solid pentru consolidarea bazei juridice privind contracararea actelor de traficare a persoanelor îl constituie semnarea la 15.12.2000 la Palermo, Italia, a *Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate și a Protocolului adițional al Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității organizate privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor.*

De asemenea, este foarte important că Republica Moldova a ratificat deja *Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate*

și Protocolul adițional al Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității organizate privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, însă pentru aplicarea eficientă a acestor documente este necesară și ratificarea lor de către alte state.

În concluzie, în vederea eficientizării cooperării juridice internaționale în domeniul prevenirii și contracarării traficului de ființe umane, este necesar de a dezvolta și sprijini sistemul acordurilor interguvernamentale (bilaterale sau multilaterale) specializate, măsuri prevăzute și în Convenția Națiunilor Unite, fapt care ar încuraja și mai mult inițierea și desfășurarea investigațiilor de către organele de anchetă comune, transferul reciproc de proceduri referitoare la urmărirea penală a infracțiunilor de trafic de persoane, eficientizarea rolului Procuraturii Generale în trimiterea și executarea cererilor de executare a comisiilor rogatorii în baza acordurilor internaționale de asistență juridică, realizarea măsurilor speciale destinate să întărească cooperarea dintre serviciile de investigații, trimiterea ofițerilor de legătură, crearea și implementarea mecanismelor comune de protecție a victimelor și a martorilor.

Astfel, în lipsa unei colaborări internaționale ale organelor de drept, nu pot fi înregistrate succese în prevenirea și contracararea infracțiunilor de trafic de ființe umane. În acest sens, practica de urmărire penală demonstrează că cele mai bune rezultate în investigarea, anihilarea și tragerea la răspundere penală a traficanților sunt înregistrate în cazul operațiunilor comune bine planificate, care sunt declanșate și desfășurate numai în strânsă cooperare de către organele de urmărire penală ale mai multor state având un scop comun – combaterea acestui gen de infracțiuni.

Bibliografie

1. Codul penal al Republicii Moldova din 18.04.2002, art.165
2. Доклад неофициальной рабочей группы экспертов ЮНДКП (ООН) по наилучшим методам оказания взаимной юридической помощи при расследовании и судебном рассмотрении уголовных дел, Вена
3. Raportul Anual al Departamentului de Stat al Statelor Unite ale Americii privind traficul de persoane
4. Studiul „Prevederi legislative privind traficul de ființe umane (extrase)”, Asociația Femeilor de Carieră Juridică, Chișinău, 2008
5. Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității organizate, semnată la 15.12.2000 la Palermo, Italia, ratificată de Republica Moldova prin Legea nr.15-XV din 17.02.2005
6. Protocolul adițional al Convenției Națiunilor Unite împotriva criminalității organizate privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special a femeilor și copiilor, semnat la 15.12.2000 la Palermo, Italia, ratificat de Republica Moldova prin Legea nr.17-XV din 17.02.2005

Mariana CARABANOV, lector al Catedrei „Investigații operative”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand

RESPECTAREA NORMELOR JURIDICE ÎN PREVENIREA ȘI COMBATERICA CRIMINALITĂȚII TRANȘNAȚIONALE DE CĂTRE ORGANELE DE POLIȚIE

Existența umană presupune norme morale, religioase, sociale, politice și juridice. Inexistența lor sau nerespectarea celor existente – indiferent dacă acestea sunt convenționale, consacrate prin obiceiuri sau scrise, codificate și impuse, la nevoie, prin forța coercitivă a statului – pot provoca dezvoltarea unor fenomene infracționale în societate.

În contextul marilor schimbări sociale și politice contemporane, tema noilor forme de criminalitate în țările aflate în tranziție la economia de piață nu poate fi evitată¹.

Evaziunea fiscală, spălarea de bani, traficul ilicit de arme, droguri, sistemul taxelor de protecție, controlul rețelelor de prostituție sau al jocurilor de noroc, perceperea taxelor de răscumpărare, contrabanda sunt factori care, în simbioză cu terorismul internațional, conturează un nou tip de amenințare globală², alte forme de criminalitate transnațională.

În contextul globalizării și al noilor tehnologii care oferă aceleași oportunități atât activităților legale, cât și celor ilegale, criminalitatea transnațională devine un fenomen extrem de mobil, diversificat și care a cunoscut o creștere alarmantă în ultimii ani. Amplificarea și diversificarea fenomenului infracțional transnațional, dobândirea unui caracter tot mai bine organizat, conspirat și internaționalizat au forțat comunitatea internațională să conștientizeze implicațiile nefaste ale acestui flagel chiar și la nivelul securității statelor, combaterea lui trebuind să fie realizată la nivel global, printr-un instrument juridic adecvat. Astfel, cooperarea internațională în domeniul prevenirii și combaterii acestui fenomen este un proces inevitabil, fiind consemnat într-un set de norme juridice, precum tratate, convenții, acorduri încheiate și ratificate de mai multe state, inclusiv de Republica Moldova.

¹ Gh. Nistorescu, C. Păun, *Criminologie*, Editura Didactică și Pedagogică, 1994, pag. 273.

² Colonel conf.univ.dr. Mircea-Dănuț Chiriac, *Crima organizată – factor de risc la adresa securității naționale*, în „Provocări la adresa securității și strategiei la începutul secolului XXI: Sesiunea de Comunicări Științifice cu participare internațională: Secțiunea Apărare și Securitate Națională”, București, 14-15 aprilie, Universitatea Națională de Apărare, Editura Universității Naționale de Apărare București, 2005, pag. 163.

Problemele sunt grave și par să fie o consecință a procesului de globalizare care a creat toate pârgھیile și instrumentele pentru extinderea flagelului la scară planetară. Nici o națiune nu este scutită de efectele negative ale criminalității transnaționale. Găsirea soluțiilor nu mai poate fi pusă în sarcina unui stat, ci trebuie acționat pe calea cooperării și consultării internaționale. Inițiative există: numeroase summit-uri și conferințe pe diverse probleme care amenință securitatea lumii au loc la intervale rezonabile de timp și au ca scop stabilirea direcțiilor de acțiune pentru soluționarea lor³.

„If crime crosses all borders, so must law enforcement“, a declarat Kofi Annan, Secretarul General ONU la deschiderea conferinței pentru semnarea Convenției ONU împotriva criminalității transnaționale organizate, de la Palermo, în 2000.

Negocierea Convenției, poate cel mai important instrument la nivel global în acest domeniu, reflectă faptul că multe țări au recunoscut că această formă de criminalitate este în creștere, în ceea ce privește sfera de aplicare și gradul de complexitate. Grupurile infracționale organizate sunt capabile să se extindă, să comunice unul cu celălalt la nivel global, folosind tehnologii moderne actuale. Aceste grupuri sunt, de asemenea, capabile să folosească multe metode de securitate dezvoltate de către utilizatorii liciți pentru a-și proteja și masca modul de comunicare față de organele de drept. Deoarece crima transnațională devine mai ușor de comis, volumul infracțiunilor crește, apăsând asupra formulelor de cooperare existente, care nu se extind la toate tipurile de noi infracțiuni și nu sunt disponibile în multe părți ale lumii. Convenția abordează aceste aspecte prin extinderea atât a sferei de aplicare a cooperării disponibile, cât și prin implicarea multor state (care anterior nu au considerat necesară dezvoltarea unor acorduri bilaterale sau regionale de cooperare) să subscrie unui instrument global⁴.

Convenția ONU, denumită și Convenția de la Palermo, are trei protocoale adiționale care acoperă trei fațade ale acestui fenomen, considerate extrem de alarmante la nivel global:

– Protocolul împotriva traficului ilegal de migranți pe calea terestră, a aerului și pe mare, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, semnat de Republica Moldova la 14 decembrie 2000 la Palermo, ratificat la 17 februarie 2005;

– Protocolul privind prevenirea, reprimarea și pedepsirea traficului de persoane, în special al femeilor și copiilor, adițional la Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, semnat de Republica Moldova la 14 decembrie 2000 la Palermo, ratificat la 17 februarie 2005;

– Protocolul adițional la Convenția ONU împotriva criminalității transnaționale organizate, împotriva fabricării și traficului ilegal de arme de foc, ratificat de Republica Moldova la 13 octombrie 2005.

³ Anca Maria Hristea, *teză de doctorat „Grupările regionale în evoluția lumii contemporane”*, Academia de Studii Economice, Facultatea de relații economice Internaționale, București, 2004, pag. 94.

⁴ StoicaMihai, *Cealaltă față a globalizării: criminalitatea organizată și instrumente juridice de contracarare*, în „Globalizare și identitate națională”, Simpozion, 18 mai 2006, București, Editura Ministerului Administrației și Afacerilor Interne, București, 2006, pag. 22.

De asemenea, există și convenții la nivelul Consiliului Europei, care nu sunt strict legate de crima organizată, fiind axate numai pe combaterea comună a anumitor tipuri de infracțiuni cu caracter transnațional. Totodată, putem aminti și Acordul SECI semnat în 1999 de către țările membre, care însă nu se axează exclusiv pe formele organizate ale criminalității transnaționale.

Abordarea europeană a fenomenului de crimă organizată transnațională rezidă în primul rând în specificitatea acestui organism internațional, unde instrumentele juridice implementate țin de natura comunitară sau interguvernamentală a domeniului implicat. În ceea ce privește combaterea crimei organizate, cooperarea este cu vocație interguvernamentală, iar instrumentul pe care Uniunea îl are la dispoziție pentru a-și atinge scopul este decizia sau decizia - cadru.

Voința politică a statelor membre UE exprimată la Consiliul European de la Tampere, în 1999, este continuată prin Programul Haga, cinci ani mai târziu, cu scopul declarat de a consolida spațiul de libertate, securitate și justiție. Obiectivul Programului Haga este acela de a îmbunătăți capacitățile comune ale Uniunii și ale statelor membre în scopul, printre altele, de a combate crima organizată transnațională. Acest obiectiv urmează să fie atins, în special, prin armonizarea legislației. Este nevoie de a se realiza o cooperare mai strânsă între statele membre ale Uniunii Europene pentru a combate pericolele și răspândirea grupurilor infracționale organizate și pentru a răspunde efectiv la așteptările cetățenilor și cerințelor acestora. În acest sens, punctul 14 al concluziilor Consiliului European de la Bruxelles (4-5 noiembrie 2004) afirmă că cetățenii Europei se așteaptă ca Uniunea Europeană, concomitent cu garantarea drepturilor și libertăților fundamentale ale acestora, să abordeze într-un mod mai eficient și integrat problemele cu caracter transfrontalier, inclusiv crima organizată.

În ceea ce privește confiscarea produsului criminalității, această problemă se pune, îndeosebi, în legătură cu combaterea unor forme grave ale criminalității transnaționale organizate, cum ar fi: traficul de droguri, de arme și explozivi, terorismul internațional. În această materie, Consiliul Europei a adoptat două importante instrumente juridice:

1. Convenția europeană privind spălarea banilor, depistarea, sechestrul și confiscarea produselor infracțiunii a fost adoptată de Comitetul miniștrilor și deschisă spre semnare, la 8 noiembrie 1990. Convenția stabilește măsurile ce trebuie luate la nivel național de statele membre: confiscarea, măsuri de investigație și măsuri provizorii. Ea obligă părțile să adopte prerogative și tehnici speciale de investigație și instituie obligația pentru părți să confere caracter de infracțiune unor acte de spălare a banilor; convenția reglementează, totodată, principiile generale și măsurile de cooperare internațională, asistența în scop de investigații, măsurile provizorii ce trebuie dispuse la cererea altei părți, confiscarea și modul de executare a acesteia, în cazul instrumentelor sau produselor, motivele de refuz și anulare a confiscării. Convenția tratează, de asemenea, procedura în lipsa inculpatului, notificarea unor documente și protejarea dreptului terților, problema secretului bancar, recunoașterea hotărârilor străine, regulile de procedură și cooperare în această materie. Nu sunt omise două aspecte importante: problema

confidențialității și problema despăgubirilor, în caz de responsabilitate pentru daune provocate unei persoane. Convenția a fost semnată de 27 de state, dintre care 14 au ratificat-o deja.

2. Acordul referitor la combaterea traficului ilicit de droguri desfășurat în marea liberă, pentru punerea în aplicare a art. 17 din Convenția Națiunilor Unite împotriva traficului ilicit de stupefiante și substanțe psihotrope, a fost deschis spre semnare statelor membre ale Consiliului European, la 31 ianuarie 1995. Acordul definește termenii utilizați în cuprinsul textului: „statul care intervine”, „competența preferențială”, „infracțiune pertinentă” și „navă”. Apoi, tratează problemele esențiale ale cooperării internaționale, în scopul reprimării traficului de stupefiante în marea liberă: principii generale, procedurile navelor și executarea acestora, dispoziții privind exercitarea competenței de către statul care intervine și statul pavilionului, precum și o serie de reguli generale de procedură, mai precis: autoritățile competente, forma cererilor și limba în care sunt redactate, conținutul cererilor, informarea proprietarilor și căpitanilor de navă, utilizarea restrânsă a informațiilor, suportarea cheltuielilor și a daunelor-interese. Acordul a fost semnat de cinci țări, însă nu a intrat încă în vigoare.

În ceea ce privește cooperarea referitoare la armele de foc, Consiliul European a elaborat Convenția europeană asupra controlului dobândirii și deținerii armelor de foc de către particulari, deschisă spre semnare statelor membre la 28 iunie 1978. Convenția stabilește obligațiile părților în reprimarea traficului ilicit cu arme de foc, acestea având libertatea deplină să elaboreze reglementările legale necesare. Notificarea tranzacțiilor cu arme de foc este obligatorie: statul contractant pe teritoriul căruia o armă este vândută, transferată sau cedată cu orice titlu unei persoane cu reședința pe teritoriul altei părți contractante trebuie să notifice acest lucru acelei părți. Convenția instituie și un alt sistem de control internațional, cel al dublei autorizări, conform căruia fiecare parte contractantă ia măsurile potrivite pentru a se asigura că nici o armă de foc aflată pe teritoriul său nu va fi vândută, transferată sau cedată, sub orice titlu, unei persoane care nu este rezidentă acolo și care nu a obținut, în prealabil, autorizația autorităților competente ale părții contractante respective. Convenția prevede și posibilitatea ca aceste autorizații să fie înlocuite printr-un permis internațional. Ulterior, Comitetul Miniștrilor a completat, printr-o recomandare, prevederile Convenției. Convenția a fost semnată de 16 state, dintre care 9 au și ratificat-o deja⁵.

Tratatele menționate abordează cooperarea dintre state în domenii specifice cum ar fi combaterea traficului de droguri, furturilor și răpirilor mijloacelor de transport, traficului de ființe umane, spălării banilor, crimelor economice și financiare etc. De asemenea, în combaterea criminalității organizate, au fost înființate o serie de organizații, și anume: Interpol, Europol, Eurojust, Centrul Regional al Inițiativei de Cooperare în sud-estul Europei pentru combaterea criminalității transfrontaliere (SECI), organizații și organisme din sistemul ONU.

---

⁵ P. Buneci, T. Butoi, *Elemente socio-juridice de control social pe terenul devianței speciale*, Editura Fundației România de Măine, București, 2004, pag. 217-218.

Deși majoritatea statelor au legi de combatere a criminalității și pedepsire a făptașilor, acestea se dovedesc insuficiente pentru contracararea eficientă și efectivă a fenomenului criminalității transnaționale, deoarece combaterea criminalității la nivel național, oricât ar fi de competentă, rămâne o acțiune cu influență limitată, în raport cu caracterul internațional al fenomenului. Modalitatea eficientă trebuie să implice o dimensiune regională și internațională, pe lângă dimensiunea națională, prin acțiunea convergentă unită a organelor judiciare din toate țările.

În concluzie, am putea menționa că combaterea criminalității este o provocare crucială pentru societățile democratice, căreia trebuie să îi facă față organele de drept. De aici, nevoia stringentă de acțiune ca grup de colaborare, pentru fabricarea unui vaccin, de natură să întărească statele și să ducă la eradicarea criminalității, infractorii nemaigăsind nicăieri un adăpost sigur, pentru crearea și promovarea unei culturi a colaborării juridice pe plan regional și internațional.

Liliana CREANGĂ, cercetător științific al Laboratorului de Cercetări
Științifice Aplicative al Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

ISTORICUL COOPERĂRII POLIȚIENEȘTI INTERNAȚIONALE

L'expression «criminalité internationale» ne suppose pas une catégorie d'infractions délimitées juridiquement. Elle s'applique toutefois, à un large éventail de délits tels que la falsification des monnaies, le trafic des êtres humains, le proxénétisme, le trafic de stupéfiants prévus par diverses conventions internationales. Dans tous les cas sus-mentionnés, les délinquants sont difficiles à être identifiés et arrêtés. Seules la coopération et la coopération internationale, l'échange d'informations entre autorités de police des pays intéressés permettront de traduire les contrevenants en justice.

Odată cu evoluția și progresul pe care îl observăm în toate domeniile, lumea în care trăim devine din ce în ce mai mică, îndeosebi Europa. Noțiunea de „frontieră” nu mai are același sens. Frontierele între țări nu mai sunt bariere de netrecut ce separau o populație de alta. Astfel, tot ce ușurează viața cetățenilor, ușurează și activitatea infractorilor.

La ora când restricțiile în călătoriile internaționale au fost simplificate și când mijloacele de transport și comunicare s-au modernizat, posibilitățile oferite criminalității internaționale au crescut considerabil. Dezvoltarea economică și socială a societății moderne, implementarea elementelor noi de structură deschid continuu noi posibilități criminalității internaționale.

Expresia „criminalitate internațională” nu înseamnă o categorie de infracțiuni delimitate juridic. Ea se aplică totuși la un număr mare de infracțiuni, cum ar fi falsul de monedă, traficul de ființe umane, proxenetismul, traficul de droguri, care sunt prevăzute de diverse convenții internaționale.

În toate cazurile menționate, autorii infracțiunilor se dovedesc a fi greu de identificat și de arestat. Numai cooperarea și conlucrarea internațională, schimbul de informații între autoritățile de poliție ale țărilor interesate vor contribui la aducerea infractorilor în fața justiției.

Cooperarea polițienească internațională nu este o idee nouă, ea datând încă din secolul al XIX-lea, deși interesul pentru realizarea acesteia era unul politic și mai puțin generat de necesitatea reducerii criminalității.

Astfel, au fost dezvoltate instituții de cooperare organizate în funcție de problematica pe care o abordau sau de teritoriul pe care aveau competențe.

Construcția politică a unei Europe Unite a avut pe agenda sa și facilitarea

capacităților de cooperare polițienească la nivel european, care, în prezent, se regăsesc într-un concept mai larg: *un spațiu european al libertății, securității și justiției*. Strategia de Securitate a Uniunii Europene, adoptată în decembrie 2003, prevede o întărire a capacităților interne de asigurare a securității cetățenilor din spațiul comunitar, prin:

- o mai bună cooperare polițienească la nivel european;
- colectare centralizată a datelor prin intermediul Sistemului de Informații

Schengen;

- o politică transversală de combatere a drogurilor;
- o politică globală de combatere a traficului de ființe umane și migrație ilegală;
- managementul integrat al frontierelor externe ale Uniunii Europene;
- o luptă puternică împotriva terorismului internațional;
- o strânsă cooperare cu statele nemembre.

Activitatea polițienească internațională nu este o invenție a lumii contemporane, ci datează din timpul formării statelor moderne. Primele forme de cooperare polițienească sunt atestate la începutul secolului al XIX-lea și au avut un caracter politic, distinct de realizarea unor obiective privind criminalitatea și au fost limitate în timp, lipsindu-le organizarea internațională a acestui tip de cooperare. Organizațiile de poliție cu reprezentare la nivel internațional nu au fost formate până când instituțiile de poliție naționale nu au devenit suficient de autonome de centrele politice ale statelor naționale și nu au avut propria lor birocrație. Atunci când condiția structurală a autonomiei instituționale a fost realizată[1], instituțiile naționale de poliție au început să colaboreze cu alte instituții similare din alte state, pentru a schimba concepte cu privire la dezvoltarea și controlul criminalității internaționale. Astfel, formele de cooperare polițienească, orientate pe durata secolului al XIX-lea către protecția regimurilor politice autocratice constituite, în special pe continentul european, vor conduce la constituirea, în 1923, a Comisiei Internaționale de Poliție Criminală, organizație cunoscută astăzi ca Interpol[2].

În secolul XX, instituțiile polițienești americane nu au jucat un rol deosebit în dezvoltarea unor modele de cooperare interstatale semnificative. Dimensiunea internațională a cooperării polițiilor americane se rezuma la contextul politic, caracterizat prin realizarea unor obiective asociate cu sclavia, imigrarea și formarea granițelor statelor din America de Nord. În Europa, practica cooperării polițienești apare după mijlocul secolului al XIX-lea și avea în vedere scopuri politice legate de protecția regimurilor conservatoare împotriva activităților subversive, anarhiste. Cel mai bun exemplu îl constituie cazul Uniunii Polițienești a Statelor Germane, o organizație polițienească internațională care a activat din 1851 până în 1866, pentru a suprima opoziția politică a anarhiștilor, democraților și socialiștilor. Uniunea a fost special creată pentru instituirea unor sisteme de schimb de informații între membri cu ajutorul unor formulare sau în cadrul întâlnirilor polițienești. Însă Uniunea nu a reușit decât atragerea unui număr de șapte poliții ce reprezentau state vorbitoare de limba germană, constituite politic într-o formă federală. Deoarece organizarea polițienească a fost strâns legată de dimensiunea politică a statului, declanșarea ostilităților între Prusia și Austria a însemnat și sfârșitul Uniunii Polițienești a Statelor Germane.

Conform argumentării susținute de sociologul Deflem Mathieu, organizarea polițienească internațională este un rezultat al creșterii autonomiei structurale în cadrul statului național, prin dezvoltarea propriei birocrății instituționale, prin desprinderea scopurilor activității polițienești de interesele clasei politice și prin apariția temelor cu caracter internațional pentru facilitarea dialogului de specialitate[3]. „Cu cât este mai mare distanța pe care instituțiile naționale de poliție au câștigat-o în poziționarea independenței față de centrele lor politice, cu atât este mai mare șansa ca aceste instituții să poată dezvolta cooperarea internațională”[4].

Începutul secolului XX oferă premisele necesare dezvoltării cooperării polițienești internaționale. Deși multe încercări de internaționalizare nu au fost reușite, cert este că dimensiunea internațională a criminalității se manifesta, iar necesitatea de reacție era afirmată.

Prima inițiativă de a crea o organizație polițienească internațională, care să-și desfășoare activitatea cu privire la scopuri nonpolitice, a fost adoptată la primul congres al Poliției Criminale Internaționale de la Monaco din 1914. Deși obiectivele Congresului se circumscriau obligațiilor de combatere a criminalității, noua instituție internațională nu a fost constituită, deoarece participanții nu au fost polițiști, ci oameni politici și juriști, care au purtat discuțiile doar cu privire la cadrul dreptului internațional care să asigure procedurile de extrădare și alte măsuri specifice.

Încercări de organizare polițienească internațională s-au realizat și pe teritoriul american, însă au fost orientate către dezvoltarea relațiilor pe prietenie între forțele de poliție și mai puțin către obiective profesionale de reducere a criminalității. Astfel, au fost organizate conferințe internaționale la Buenos Aires în 1905 și 1920 și la São Paulo în 1912.

Probabil, cea mai importantă organizație internațională de cooperare polițienească este Interpol – Comisia Internațională de Poliție Criminală – care a fost fondată în 1923 la Congresul Polițienesc Internațional de la Viena, nu ca o inițiativă diplomatică, ci ca o inițiativă independentă, luată de reprezentanții polițiilor naționale din diferite țări, în principal din Europa. Percepția specialiștilor cu privire la creșterea ratei criminalității a fost una din condițiile ce au favorizat constituirea unei organizații de cooperare polițienească internațională. „Statisticile furnizate de oficiali la întâlnire au confirmat necesitatea unui răspuns adecvat al poliției și, în același timp, similitudinea de probleme cu care polițiile europene se confruntau”. Marea majoritate a participanților și-au exprimat îngrijorarea cu privire la abilitatea crescândă a criminalilor.

Comisia a fost constituită fără semnarea unui tratat internațional sau document cu caracter legal, iar activitatea se planifica la diferite întâlniri sau prin corespondență între șefii structurilor polițienești, fără controlul politic național. Pentru o perioadă lungă de timp, nu a existat o recunoaștere internațională a acestei organizări polițienești și o procedură legală de a fi membru. Pentru prima dată conducerea a fost stabilită la Viena, unde poliția dispunea de facilități avansate în munca polițienească. La sediul central, erau divizii specializate de identificare a pașapoarelor furate și de evidență a amprentelor și fotografiilor. Cele mai importante dezvoltări realizate de Comisie au fost mijloacele de comunicare directă polițist-polițist, precum și rețeaua de radio și publicațiile de specialitate.

Cooperarea polițienească în cadrul Comunității Europene nu are același parcurs istoric ca și instituțiile europene. Tratatul de la Roma din 25 martie 1957 a pus bazele Comunității Economice Europene și mai puțin a avut în vedere cooperarea judiciară și în special cea polițienească, însă a facilitat dialogul și a creat premisele unor forme de cooperare, tocmai prin crearea unui spațiu economic comun. De fapt, cooperarea vamală și cea judiciară în materie civilă se dezvoltă începând cu anii 1960, iar în anii 1970, urmare a conștientizării amenințărilor euroterorismului, se intensifică și cooperarea în materie penală precum și cea polițienească.

În anul 1975 a fost inițiat un grup informal denumit Grupul TREVI, cu scopul de a asigura cooperarea în lupta împotriva terorismului. În acest context, președintele francez Giscard d'Estaing propune crearea „spațiului judiciar european în materie penală”, pentru statele membre ale Comunității Europene. Această idee urmărea să intensifice cooperarea judiciară în materie penală, care deja exista într-un cadru mai larg, respectiv cel al Consiliului Europei. Această inițiativă nu a reușit să ofere premisele creării unei instituții de cooperare internaționale datorită opoziției Olandei, care considera necesară menținerea monopolului de către Consiliul Europei, în materie de cooperare judiciară.

Precum într-un joc de domino, necesitatea realizării cooperării internaționale apare odată cu intensificarea amenințărilor privind creșterea criminalității și a riscurilor, datorită creării pieței europene, care a presupus eliminarea controalelor de la frontierele interne. Pentru evitarea problemelor legate de securitate după adoptarea Actului Unic European, în 1986, eliminarea controalelor interne a fost un proces desfășurat în paralel cu intensificarea cooperării în domeniul justiției și afacerilor interne[5].

Dezideratele cooperării judiciare și a celei polițienești se realizează, începând cu 1970, sub necesitatea cooperării în fața amenințărilor comune și capătă cadrul legal formal prin constituirea celui de-al treilea pilon Justiție și Afaceri Interne (JAI). Politica JAI a fost prevăzută în cadrul Tratatului de la Maastricht și a fost dezvoltată, în forma cea mai avansată, în Constituția Europeană.

Primii pași către cooperarea polițienească s-au făcut datorită necesității cooperării în cadrul Comunității Europene împotriva amenințării terorismului[6]. Astfel, în cadrul Consiliului European de la Roma, din 1 decembrie 1975, s-a hotărât constituirea Grupului TREVI, care s-a întâlnit, pentru prima dată, la 29 iunie 1976, fiind format din reprezentanți ministeriali. Scopul Grupului era de a stabili modalități de cooperare și schimb de informații cu privire la amenințările teroriste și de a facilita dezvoltarea de strategii complementare ale Statelor Membre în lupta antiteroristă. Începând cu 1985, activitatea Grupului TREVI s-a extins și asupra imigrației ilegale și combaterii criminalității organizate. Grupul TREVI a dezvoltat politica JAI, în special în probleme de contraterorism (TREVI I), cooperare polițienească (TREVI II), lupta împotriva criminalității internaționale (TREVI III) și eliminarea frontierelor (TREVI 1992). Grupurile de lucru senioriale realizate au prefigurat structura interguvernamentală ce a pus bazele Acordurilor Schengen și ale Tratatului de la Maastricht.

Cooperarea polițienească în cadrul comunitar s-a dezvoltat ca o reacție a evoluției pe care piața comună europeană o avea și a transformărilor pe care le

produceau în mecanismele clasice ale statelor europene. Afirmarea principiului libertății de mișcare atât a bunurilor, cât și a cetățenilor a determinat eliminarea granițelor dintre statele membre. Eliminarea treptată a controlului de la graniță asupra persoanelor care se deplasau în spațiul Comunității Europene a determinat semnarea primului acord Schengen, la 14 iunie 1985, în localitatea Schengen (Luxemburg) de către Germania, Franța, Belgia, Luxemburg și Olanda. Acordul a intrat în vigoare începând cu 2 martie 1986. La 19 iunie 1990, aceleași cinci state au semnat Convenția pentru implementarea Acordului Schengen (Convenția Schengen), dând naștere, astfel, mecanismului principal de eliminare a controlului persoanelor la graniță.

Sistemul Schengen a introdus ofițerii de legătură între statele semnatare, care să coordoneze schimbul de informații cu privire la migrația ilegală, criminalitatea organizată, traficul de droguri și terorismul. A fost introdus dreptul de a urmări persoanele suspecte și pe teritoriul statelor membre.

Semnat la 7 februarie 1992 și intrat în vigoare la 1 noiembrie 1993, Tratatul de la Maastricht a creat Uniunea Europeană ce avea propriul corp instituțional și trei mari direcții de acțiune, cunoscute ca piloni: Comunitățile Europene, Politica Comună de Securitate și Externe și cooperare în domeniul Justiției și Afacerilor Interne. Pentru JAI, Tratatul a prevăzut crearea unui comitet de coordonare în cadrul Consiliului European. JAI încorporează și organizează cooperarea interguvernamentală ce a fost dezvoltată din anii 1970 și este reglementată în Titlul VI al Tratatului de la Maastricht. Cooperarea are la bază nouă probleme de interes comun:

- azilul;
- trecerea frontierelor externe;
- imigrarea;
- politica privind naționalii din celelalte țări;
- lupta împotriva drogurilor și a consumului de droguri;
- lupta împotriva fraudelor internaționale;
- cooperarea judiciară în materie civilă;
- cooperarea judiciară în materie penală;
- cooperarea polițienească și vamală, inclusiv crearea Europolului.

Deși în cinci ani au fost adoptate peste 500 de decizii privind politica europeană în materie de justiție și afaceri interne, cel mai important rezultat obținut prin politica JAI a fost semnarea Convenției Europol, în 1995, care a intrat în vigoare la 1 iulie 1999. Prin această convenție a fost constituit Oficiul de Poliție European ce a promovat, în domeniul justiției și afacerilor interne, principiile conlucrării și cooperării, în schimbul de informații între instituțiile de aplicare a legii din statele membre.

Tratatul de la Amsterdam împarte cel de-al treilea pilon constituit prin tratatul de la Maastricht în două părți și transferă aproape toată problematica către primul pilon. Politica de azil și migrație, statutul naționalilor din țările terțe, trecerea granițelor externe, cooperarea judiciară în materie civilă au devenit comunitare. Aceasta implică recurgerea la instrumentele Comunității Europene, precum directive și reglementări, care sunt mult mai efective decât cele din cel de al treilea pilon. De asemenea, acestea se supun controlului Curții de Justiție de la

Luxemburg, cu câteva excepții. Cooperarea polițienească și cooperarea judiciară în materie penală rămân într-un al treilea pilon reînnoit. Acest al treilea pilon continuă să aibă o natură interguvernamentală, iar rolul Parlamentului European este limitat, însă Curtea de Justiție este introdusă, cu anumite limite, în domeniul cooperării polițienești și în cooperarea judiciară în materie penală.

Tratatul de la Amsterdam a definit mai clar obiectivele fiecărui stat membru și ale autorităților implicate în dezvoltarea politicii celui de-al treilea pilon. De asemenea, rolul Europolului a crescut, iar politica Justiție și Afaceri Interne (JAI) a fost cristalizată într-un nou concept: „un spațiu al libertății, securității și justiției”, care a fost implementat prin Programul de la Tampere, adoptat de Consiliul European, în 1999, pentru o perioadă de 5 ani.

„**Spațiul libertății**” presupune extinderea libertății de mișcare a persoanelor, precum și promovarea cetățeniei Uniunii, protecția drepturilor fundamentale și facilitarea integrării cetățenilor din țările non-europene.

„**Spațiul de securitate**” cuprinde toate formele de luptă împotriva criminalității organizate, precum migrația ilegală, traficul de ființe umane, traficul de droguri și terorismul internațional.

„**Prin spațiul justiției**”, scopul Uniunii este de a garanta acces egal cetățenilor europeni la justiție și de a facilita cooperarea între autoritățile judiciare ale statelor membre.

Programul de la Tampere a pus în practică prevederile Tratatului de la Amsterdam și a solicitat realizarea de urgență a unor echipe de investigație comune ca primă etapă în lupta împotriva traficului de ființe umane și a terorismului. Se avansează în procesul de euroconformizare prin identificarea sectoarelor asupra cărora trebuie să se convină cu privire la definiții, sancțiuni și incriminări comune.

Programul de la Haga – 10 priorități

Planul de acțiune pe următorii 5 ani pentru libertate, justiție și securitate este o inițiativă politică decisivă și piatra de temelie a Obiectivelor Comisiei Strategice pentru 2010.

Planul de acțiune preia majoritatea priorităților pentru libertate, justiție și securitate – aprobat de către Consiliul European în noiembrie 2004 – și le transformă în acțiuni concrete, incluzând un orar de adoptare și implementare. Acesta identifică 10 zone-cheie de acțiune prioritară:

1. Drepturi fundamentale și cetățenie. Asigură dezvoltarea completă și întărirea politicilor referitoare la cetățenie, monitorizarea și promovarea respectării drepturilor fundamentale.

2. Lupta împotriva terorismului. Axată pe diferite aspecte de prevenire, pregătire și răspuns, pentru a întări în continuare, iar unde este necesar pentru a spori capacitatea statelor membre de a lupta împotriva terorismului.

3. Managementul migrației. Definește o abordare echilibrată a managementului migrației prin dezvoltarea unei politici comune pentru imigrare la nivelul Uniunii Europene, în același timp cu întărirea luptei împotriva migrației ilegale și traficului de ființe umane, în special de femei și copii.

4. Granițele interne, externe și vizele. Continuarea dezvoltării unui management integrat al granițelor externe și a unei politici comune a vizelor, în același timp asigurându-se circulația liberă a persoanelor.

5. O zonă comună pentru azil. Se lucrează pentru stabilirea unei zone comune pentru azil, luând în considerare tradiția umanitară și respectarea obligațiilor internaționale de către Uniune și eficientizarea unei proceduri armonioase.

6. Integrarea: impactul pozitiv al migrației asupra societății și economiei. Adoptă, sprijină și încurajează măsurile statelor membre pentru adoptarea unor politici mai bune în domeniul integrării pentru maximizarea impactului pozitiv al migrației asupra societății și economiei noastre.

7. Datele personale și protecția schimbului de informații. Stabilirea unui echilibru pentru schimbul de date personale și protecția informațiilor între agențiile de aplicare a legii și autoritățile judiciare, respectând în întregime drepturile fundamentale la intimitate și protecția datelor personale, precum și principiul disponibilității informațiilor.

8. Lupta împotriva crimei organizate. Dezvoltarea și implementarea unui concept strategic pentru confruntarea cu crima organizată la nivelul UE, incluzând cunoașterea fenomenului, cooperarea între agențiile de aplicare a legii, cooperarea judiciară, inițiative legislative și nonlegislative și cooperarea cu țările din lumea a treia și organizații internaționale, folosirea la capacitate maximă și dezvoltarea în continuare a Europol și Eurojust.

9. Justiția penală și civilă: o zonă europeană eficientă în domeniul justiției pentru fiecare. Garantează o zonă europeană eficientă în domeniul justiției prin asigurarea unui acces eficient la justiție pentru fiecare și aplicarea hotărârilor judecătorești.

10. Libertate, securitate și justiție: împărțirea responsabilităților și solidaritate. Acordarea de înțeles noțiunilor de împărțire a responsabilităților și solidaritate între statele membre prin revizuirea tipurilor de politici și instrumente financiare care întrunesc obiectivele pentru libertate, securitate și justiție în cel mai eficient mod.

În concluzie, cooperarea polițienească europeană este parte a cooperării promovate prin pilonul al treilea al Uniunii Europene, JAI, care a fost adoptat prin Tratatul Uniunii Europene ce a intrat în vigoare din 1993. În efortul de a asigura o singură piață europeană și o singură cetățenie europeană, sub JAI s-a dezvoltat o arhitectură instituțională complexă și o varietate de instrumente legale.

În prezent, cadrul juridic european de cooperare polițienească este dat de articolele 29 și 30 (K.1 și K. 2) ale Tratatului Uniunii Europene și de articolul 135 (116) al Tratatului privind Constituția Europeană, iar Comisia Europeană a stabilit următoarele priorități de acțiune:

– crearea de structuri de coordonare la nivel european, în domeniile informației operative (Europol), al comunicării interpersonale a top-managerilor (Task-Force-ul European al Șefilor de Poliție), al pregătirii personalului (Colegiul European de Poliție) și al participării la eforturile de peacekeeping (Forța Europeană de Reacție Rapidă);

– prevenirea criminalității transnaționale prin promovarea celor mai bune practici și suținerea Forumului de Prevenire a Criminalității;

- implementarea măsurilor prevăzute pentru poliție din Convenția Schengen, cu privire la libertatea de circulație;
- combaterea huliganismului la evenimentele sportive majore;
- combaterea terorismului.

Note

1. În teoria weberiană, birocrăția dezvoltată de o instituție este considerată ca fiind o condiție necesară pentru crearea autonomiei respectivei instituții într-un stat.
2. Deflem Mathiem, *International Police Cooperation-History of The Encyclopedia of Criminology*, editată de Richard Wright și J. Mitcheller, Routledge, New York, 2005.
3. Deflem Mathieu, and Lindsay C. Maybin, „Interpol and the Policing of International Terrorism: Developments and Dynamics since September 11”, pag.175-191, în *Terrorism: Research Readings and Realities*, editată de Lynne L. Snowden și Brad Whites, upper Saddle River, N.J pearson Prentice Hall, 2005.
4. Deflem Mathieu, *Policing world society. Historical foundations of international police cooperation*. Clarendon Studies in Criminology, Oxford-New-York, Oxford University Press, 2002, p. 21.
5. Anne Wevembergh, „Building A. European Legal Area: What Has Been Achieved And What Has Still To Be Done?” Disertație susținută la seminarul organizat de Fundația Cicero „Justice and Home Affairs-How to implement the Amsterdam Treaty”, Paris, 13-14 aprilie 2000.
6. Brigăzile Roșii din Italia și Frațiunea Armată Roșie din Germania.

Referințe

1. Carta ONU.
2. Tratatul privind Uniunea Europeană (92/c 191/01), Tratatul de la Maastricht.
3. Convenția adoptată la Bruxelles în 1995 privind înființarea Europolului.
4. Convenția de înființare a Biroului European de Poliție.
5. Convenția din 1904 privind traficul de ființe umane.
6. Convenția din 1929 privind falsificarea de monedă.
7. Convenția din 1961 privind traficul de stupefiante.
8. Convenția Națiunilor Unite din 20 decembrie 1988 împotriva traficului ilicit de droguri și substanțe psihotrope.
9. Convenția pentru prevenirea și reprimarea terorismului adoptată la Geneva în 1937.
10. Legea 302/2004 privind cooperarea judiciară internațională în materie penală.
11. Gh. Pele, Ioan Hurdubaie, *Interpol și criminalitatea internațională*, Editura Secmi, 1983, Legea 39/2003 privind prevenirea și combaterea criminalității organizate.
12. Ioan Hurdubaie, *Cooperarea judiciară europeană*, Editura Ministerului Administrației și Internelor, 2003.
13. Ion Suceavă, Florian Coman, *Criminalitatea și organizațiile Internaționale*, Editura Romcartexim, 1997.

Nicolae PLOTEANU, lector-superior al Catedrei „Științe reale și tehnologii informaționale” a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ A ORGANELOR DE DREPT ÎN COMBATAREA CRIMINALITĂȚII INFORMATICE TRANSNAȚIONALE

One of biggest problems in the world with the most of the countries fight are cybercrime. Only together international community can fight with those type of crimes, that proves the common investigations about cybercrimes and arrest the group of international hackers.

Criminalitatea cibernetică a împânzit globul grație dezvoltării furtunoase a tehnologiilor informatice și extinderii rețelelor globale. Caracterul transfrontalier al acestor crime, golurile legislative în unele țări și posibilitatea infractorilor de a-și păstra anonimatul sunt principalele cauze la care se referă specialiștii din domeniul securității informaționale privind amploarea criminalității ciberetice din ultimii ani. Situația se agravează atât de mult încât unele persoane cu renume mondial fac declarații tot mai puțin optimiste privind viitorul criminalității informatice.

„Următorul război mondial ar putea să se deruleze în spațiul cibernetic”, a avertizat secretarul general al Uniunii Internaționale a Telecomunicațiilor Hamadoun Toure, după ce experții au făcut apel la întărirea cooperării internaționale în lupta împotriva criminalității informatice la salonul ITU „Telecom World” de la Geneva din 6 Octombrie 2009¹.

Noțiunile de „război informațional”, „armă informațională”, „grupări hackeriste internaționale”, „epidemii virusologice în ciberspațiu”, „război informațional între grupările hackeriste din ciberspațiu” au început să apară tot mai des în topul noutăților pe WEB și în coloanele ziarelor. Activitățile ilegale ale infractorilor ciberetici perturbază spațiul cibernetic al afacerilor on-line generând și pierderi materiale enorme. Actualmente suntem martorii transferării confruntărilor politice ale politicianilor în confruntări electronice din ciberspațiu ale hackerilor unui șir de țări precum: Coreia de Nord și SUA, Georgia și Rusia, China și SUA, Estonia și Rusia. Anul acesta și țara noastră a fost ținta unui atac cibernetic din exterior planificat.

Declarații asemănătoare fac și reprezentanții firmelor de securitate informațională din diferite țări ale lumii cu constatarea directă că numai cooperarea

¹ Hamadoun Toure, ITU Telecom World, Geneva, <http://www.criminalitate.info/search/label,06.10.09>.

internațională ar putea preveni criminalitatea cibernetică. Dacă e să apelăm la cifre, ele tot par a fi îngrozitoare. Cunoscutul vierme „I LOVE YOU” în luna aprilie 2000 s-a răspândit prin rețelele de calculatoare ale globului cu o viteză rapidă, provocând pierderi aproape de 10 000 000 000 \$ SUA instituțiilor de stat, băncilor și burselor din întreaga lume, iar autorul, cetățeanul Republicii Filipine O. de Guzman, nici nu a fost tras la răspundere din cauza golurilor legislative penale privitoare la crimele informaționale din Filipine, l-a elaborat cu scopul de a pătrunde în computerele grupărilor de hackeri, dar au avut de suferit în majoritatea cazurilor instituțiile de stat, băncile și bursele².

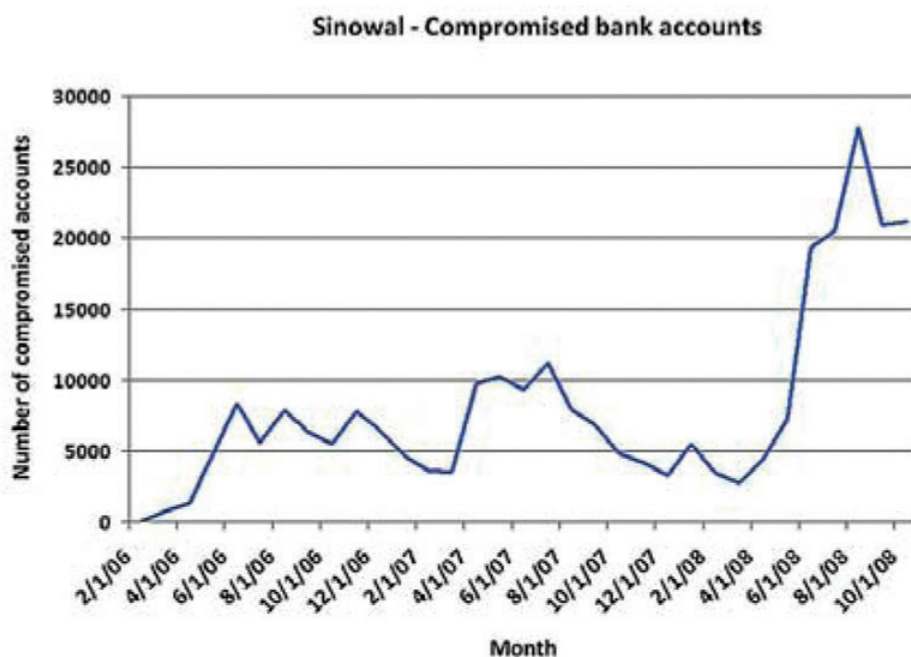
Numai efortul comun al mai multor state au oprit acțiunile distructive ale acestui vierme. Ne putem convinge că o singură țară, oricare ar fi ea, acțiunile indeferent de potențial intelectual nu este în stare să lupte de una singură chiar cu un simplu virus. La cazul de mai sus putem adăuga acțiunile distructive ale unui virus tip troian mai modern „Sinowal”, care a înspăimântat lumea în ultimii trei ani. Problema globalizării a scos la iveală problema securității statale. Acum se pot întâmpla lucruri curioase pe care nimeni nu le poate prognoza din timp. Un singur virus poate să câștige războiul informatic de la orice țară luată în parte. Rețelele globale, inclusiv Internetul, pot fi apărate numai cu eforturi comune. Mari probleme forțelor de ordine le creează și ultimele generații de viruși care având codurile cifrate sunt o enigmă adevărată pentru întregi firme de securitate. A devenit deja o tradiție ca un virus cu codul cifrat să fie ținta de investigare a mai multor companii de securitate din diferite țări timp de câțiva ani. După acest scenariu au avut loc și investigările făcute de RSA, o firmă de securitate informațională ce securizează rețelele companiilor din topul Fortune 500, clasamentul celor mai mari companii publice americane după cifra de afaceri, a detectat în februarie 2006 virusul de tip troian „Sinowal”, caracterizat drept „unul dintre cele mai avansate instrumente de infracțiune create vreodată”, arată un comunicat de pe blogul firmei³.

De câțiva ani, virusul a infectat și a furat datele de login a 270 000 de conturi bancare on-line și ale altor 240 000 de carduri de credit și debit ale unor instituții financiare din numeroase țări ale Americii de Nord, Europei, Asiei și Americii Latine. Frecvența sa de atac a crescut considerabil din martie până în septembrie anul acesta, timp în care troianul a afectat mai mult de 100 000 de conturi. Potrivit BBC, în aprilie 2007, cercetătorii de la Google au descoperit sute de mii de pagini virtuale suspecte în acest sens, în timp ce firma antivirus Sophos a raportat pentru 2008 peste 6 000 de pagini noi infectate zilnic sau una la 14 secunde.

O mulțime de specialiști în domeniul securității informaționale timp de câțiva ani investighează cazul Sinowal, comportamentul acestuia prin rețele și sisteme informaționale, numărând infectările și pierderile materiale. A fost elaborat și graficul infectărilor (Graficul 1) după care putem constata că apogeul infectărilor acestuia au avut loc în septembrie 2008.

² Computer Worm Ilove You, <http://en.wikipedia.org/wiki/ILOVEYOU>, 05.04.2000.

³ Ionuț Dulamița, *Un virus tip troian a supt conturile unor companii românești*, 31.10.2008, www.cotidianul.ro/-62938.html

Graficul 1 Rata infectării on-line a conturilor bancare de către troianul Sinowal

„Sinowal” a străbătut rețelele multor state și conturile a sute de mii de persoane, însă chiar și numărul companiilor-victimă este confidențial. Au avut de suferit și țările vecine România și Ucraina.

„Putem confirma că unele afaceri românești au fost țintite și că au fost capturate informații. Cu toate acestea, nu putem furniza cifre, pentru a proteja securitatea și intimitatea celor afectați”, a specificat într-un mail pentru ziarul românesc „Cotidianul” David Seuss, unul dintre responsabilii cu presa ai RSA. Firma americană subliniază în comunicat că, după aproape trei ani de investigații, se știe foarte puține în legătură cu sursa acestui troian, dar că există unele presupuneri cum că ar izvorî din Europa de Est sau de la „infamul Russian Business Network” (RBN – grup de crimă organizată pe Internet), bine pitit prin ungherele webului. „Informațiile noastre confirmă faptul că Sinowal a avut legături puternice cu RBN în trecut, însă cercetările arată că gazda acestuia se poate să se fi schimbat și să nu mai aibă legătură cu RBN”, continuă comunicatul. Troianul cu pricina infectează computerele victimelor fără urmă. El folosește limbajul HTML pentru a injecta efectiv pagini web sau câmpuri de informații în browser-ul de Internet al victimei. Aceste pagini îi apar ca fiind legitime utilizatorului afectat. Cu titlu de exemplu, Sinowal poate păcăli o victimă care nu este suspicioasă să-i ofere informații precum codul de securitate socială și alte detalii pe care banca a garantat anterior că nu le va cere niciodată on-line⁴.

⁴ *Ibidem.*

Comunitatea internațională este nevoită să-și mobilizeze forțele comune în lupta cu criminalitatea informatică, lansând un șir de proiecte consultativ-informaționale, investigative și de informare a societății informaționale, apelând și la cooperarea organelor de drept. În aceste proiecte investigative comunitatea internațională încearcă să pună accentele pe cauzele amplificării criminalității informaționale în anumite țări sau regiuni, să armonizeze legislația informațională între țări, să pregătească angajații din domeniul securității informaționale ale companiilor. Cooperarea internațională în lupta cu criminalitatea informatică impune serviciile de securitate ale statelor, care pe timpuri concuroau, să colaboreze în vederea prevenirii delictelor cibernetice. Am putea spune că aceste cooperări ale organelor de drept au rezultate eficiente în lupta crimelor transfrontaliere și chiar transcontinentale.

Un excelent exemplu al cooperării organelor de drept din Marea Britanie, Israel, Japonia și SUA este cazul prevenirii furtului a 423 000 000 \$. Sigur că foștele de ordine ale acestor țări au întâlnit un șir de probleme în armonizarea actelor legislative, limbilor vorbite, prezentând cele trei continente, dar scopul a fost atins și criminalii au fost reținuți în flagrant. Această cooperare a devenit un model al cooperării organelor de drept din diferite țări.

Grupul de hackeri dirijat de Yeron Bolondi, originar din orașul Holon (lângă Tel Aviv) în vârstă de 32 ani, împreună cu complicii săi, care furase deja 20 000 000 euro, a fost reținut în momentul când a încercat să ridice suma de 423 000 000 \$ transferată ilegal pe conturile false ale complicilor în oficiile londoneze ale băncii japoneze Sumitomo Mitsui.

Componenta principală în această crimă a fost un program de tipul keylogger-spy, care permitea urmărirea consecutivității de taste apăsată în lucrul cu softul specializat al acestei bănci, creat de Yeron Bolondi.

În urma cooperării internaționale a specialiștilor din domeniul criminalității informatice, au fost elaborate un șir de clasificări a metodelor de săvârșire a infracțiunilor cibernetice. Secretariatul general al Interpolului a elaborat un codificator unde sunt enumerate metodele de comitere a infracțiunilor în domeniul informaticii. Încă din anul 1991 acest codificator a fost integrat în sistemul automat de căutare și pentru moment este accesibil în peste 120 de țări. Toate codurile ce caracterizează infracțiunile în domeniul informaticii încep cu litera Q. Pentru caracterizarea infracțiunii pot fi caracterizate până la cinci coduri ce sunt plasate în descresștere, în funcție de gravitatea faptelor săvârșite. Acest codificator a ușurat esențial colaborarea organelor de drept în prezentarea și documentarea cauzelor penale ale infractorilor cibernetici în plan multinațional.

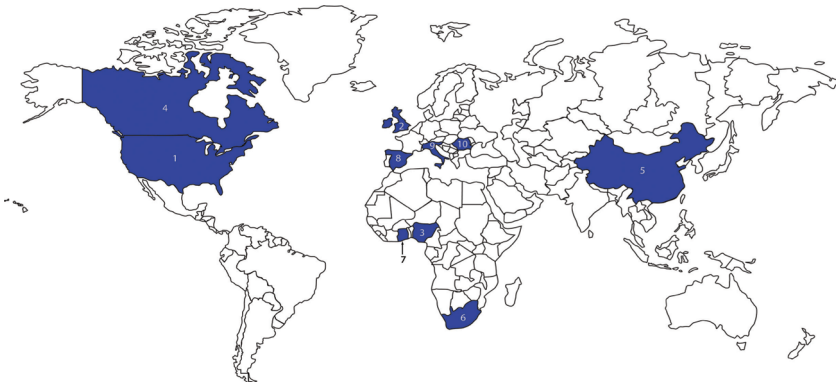
Rezultate excelente în lupta cu criminalitatea informatică pe parcursul anului 2008 le-a obținut România care, conform topului statisticilor celor zece țări-origine ale infractorilor cibernetici, efectuat de IFCC-2008, s-a plasat pe locul zece, coborând cu cinci poziții mai jos față de IFCC-2007. Aceste rezultate au parvenit în urma executării de către organele de drept ale României a indicațiilor organismelor internaționale și cele europene, a cooperării cu organele de drept în investigarea cibercrimelor și reținerea infractorilor cibernetici. Serviciile speciale investigază și arestează grupare după grupare de criminali informatici în comun

cu FBI și alte servicii din lumea întreagă. Licității on-line false, phishing, furt de identitate, clonare de carduri de credit: lista infracțiunilor informatice se diversifică și, în pofida „sfaturilor de prevenție” oferite de poliție, au fost înregistrate circa 900 de cazuri de acest tip în primele nouă luni ale anului 2008.

Ultima operațiune a condus, la sfârșitul lui octombrie 2008, la arestarea a 80 de persoane, membre ale unei rețele internaționale care organiza licitații fictive pe Internet. O altă operațiune de anvergură, desfășurată în colaborare cu agenții FBI, a permis arestarea, în mai 2008, a 38 de cetățeni români, americani și vietnamezi, suspectați că au provocat pierderi de milioane de dolari câtorva mii de persoane private și instituțiilor bancare. „Principala noastră dificultate este legată de caracterul transnațional al criminalității informatice”, a declarat Virgil Spiridon, persoana numărul doi al departamentului de combatere a criminalității informatice. O altă dificultate o constituie metodele din ce în ce mai sofisticate ale infractorilor, care constrâng polițiștii să urmeze în permanență cursuri de formare pentru a ține pasul cu aceștia⁵.

Shawn Henry, director adjunct în Divizia „Cyber” a FBI consideră că România este cel mai bun exemplu de partener, în lupta împotriva cibercriminalității internaționale, pe care îl are SUA. Potrivit „USA Today”, FBI se bazează mult pe cooperarea internațională, iar parteneriatul cu România în acest domeniu este exemplar. “România e standardul de aur” la care trebuie să se alinieze țările din topul-origine al infractorilor cibernetici conform IFCC-2008 (imaginea 2)⁶, a precizat în continuare același Shawn Henry, director adjunct în Divizia „Cyber”, care a pus bazele colaborării cu poliția română. Împreună cu polițiștii români, anchetatorii federali au trimis după gratii 90 de infractori informatici. În prezent, Statele Unite antrenează și ofițeri de poliție ruși, în speranța că relația cu Rusia va fi „la fel de fructuoasă ca cea cu România”⁷.

Imaginea 2. Top Ten Countries By Count (Perpetrators)

1. United States 66,1%	2. United Kingdom 10,5%	3. Nigeria 7,5%	4. Canada 3,1%	5. China 1,6%
6. South Africa 0,7%	7. Ghana 0,6%	8. Spain 0,6%	9. Italy 0,5%	10. Romania 0,5%

⁵ România, o țară care se luptă cu criminalitatea informatică, Paris, 21.11.2008, www.mediafax.ro/3529651

⁶ Top Ten Countries by count perpetrators, Internet Fraud Computer Center, 2008, www.ic3.gov.

⁷ Americanii laudă România pentru lupta împotriva criminalității informatice, 17.11.2008, <http://www.cotidianul.ro/64691.html>

Care au fost ultimele măsuri eficiente ale României în prevenirea amplitudinii delictelor cibernetice, de care ar fi necesar să țină cont mai multe țări? În luna martie 2008, Ministerul Public al României a semnat un acord de acces la o bibliotecă virtuală de probe (e-library), în cadrul unui proiect finanțat de Uniunea Europeană privind lupta împotriva criminalității informatice. Proiectul prevede crearea primei biblioteci electronice europene privind probele electronice și criminalitatea informatică la care partenerii vor avea acces nelimitat și unde vor putea găsi surse de informații și articole relevante din Europa pentru aceste subiecte, precum și din jurisprudența și legislația în domeniu. Declarația de Parteneriat între Ministerul Public și CYBER - Experience SL (CYBEX) privind implementarea Proiectului „Certificatul European privind criminalitatea informatică și probele electronice - nivel de bază pentru judecători, procurori și avocați”, aprobat de Comisia Europeană în cadrul Programului „Justiție penală”⁸.

În cadrul acestui proiect activează 14 state din toată lumea, la care se preconizează că vor mai adera alte state ale lumii. Proiectul a fost lansat de „Cybex”, o renumită companie de investigare a fraudelor comerciale și financiare din mediul virtual și de Comisia Europeană, având ca domeniu lupta împotriva criminalității informatice. Partenerii acestui proiect vor lua parte la sesiuni de formare destinate judecătorilor, avocaților și procurorilor și totodată vor găzdui astfel de stagii de pregătire. Proiectul urmărește să furnizeze judecătorilor, avocaților și procurorilor cunoștințele tehnice necesare în privința criminalității informatice și a probelor electronice, precum și a cadrului legal aferent.

„Cybex” este prima firmă de consultanță care oferă servicii computerizate de criminalistică, fiind lider în domeniul managementului probelor electronice și al managementului criminalistic al riscului digital la nivel corporativ. De la crearea sa în anul 2000, „Cybex” a devenit cea mai importantă firmă de consultanță în managementul probelor electronice și culegerea acestora, precum și în privința admisibilității acestora în instanță. „Cybex” oferă servicii privind prevenirea, detectarea și investigarea fraudelor comerciale, concentrându-se pe minimalizarea riscului la care sunt expuși clienții în situații de schimbare, incertitudine, fraudă, litigii sau atacuri la adresa mărcii.

În concluzie, putem constata că războiul informațional continuă pe toate continentele, prin toate metodele și tipurile de atac, generând tot mai mari pagube materiale și numai prin eforturi comune pot fi elaborate mecanisme și instrumente de combatere a criminalității informatice transnaționale.

---

⁸ Comunicat al Ministerului Public din România despre Certificatul European privind criminalitatea informatică și probele electronice, http://www.mpublic.ro/presa/2008/c_03_12_2008.htm, 03.12.2008.

Natalia POPUȘOI, lector superior al Catedrei „Procedură penală și criminalistică”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorand,
Ilie JECICOV, lector al Catedrei „Procedură penală și criminalistică”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI

COOPERAREA INTERNAȚIONALĂ ÎN DOMENIUL REPRIMĂRII TRAFICULUI DE DROGURI

Counteraction to illegal circulation of narcotics at the international level promotes cooperation of all countries in rendering the international legal aid. The republic Moldova is the party{side} of some multilateral contracts and conventions in the field of international legal cooperation both universal, and regional character, and also bilateral contracts. Bilateral contracts about legal aid on criminal cases have been made with the Russian Federation, Ukraine, Romania, the Latvian Republic, the Lithuanian Republic, Turkey. The national legislation of Moldova allows to assist on the basis of a principle of reciprocity.

By way of organizational - legal maintenance of a national policy{politics} of the control over drugs in Moldova there is a development and perfection corresponding нормативно legal base.

Combaterea fenomenului infracțional, pe plan internațional, reclamă cooperarea tuturor statelor în materie juridică, în sensul asistenței juridice.

Asistența judiciară internațională reprezintă sprijinul reciproc pe care și-l acordă statele în activitatea de descoperire, judecare și pedepsire a infractorilor. Această activitate se realizează în baza prevederilor legii procesual-penale, a tratatelor internaționale, încheiate de stat ori pe bază de reciprocitate.

Este necesar de menționat specificul și pericolul criminalității transnaționale. În condițiile nelimitării acesteia la frontierele unor state separate, comunitatea internațională a stabilit instrumente distincte în lupta cu criminalitatea organizată.

Factorii constitutivi ai criminalității organizate au un caracter transnațional, de cele mai multe ori prejudiciind interesele mai multor state. În aceste condiții, problema cooperării internaționale în combaterea crimei organizate a fost declarată prioritară de structuri mondiale și regionale precum Organizația Națiunilor Unite, Uniunea Europeană, Consiliul Europei, Pactul de Stabilitate pentru Europa de Sud-Est, Inițiativa de Cooperare în Europa de Sud-Est (SECI), Comunitatea Statelor Independente (CSI) etc.

După declararea independenței, Republica Moldova a devenit parte la un șir de tratate internaționale atât multilaterale, cât și bilaterale, astfel având posibilitatea de a se racorda la eforturile internaționale de luptă cu criminalitatea internațională. În acest context, semnarea la 14 decembrie 2000 a Convenției

ONU contra crimei transnaționale organizate și a Protocoloalelor adiționale și ratificarea acestora de către Parlamentul Republicii Moldova în februarie 2005 impune respectarea normelor în privința criminalizării actelor de crimă organizată și crearea unui sistem de reacție cât mai adecvată, ținând cont de experiența și modelul statelor avansate.

Convențiile ONU prevăd obligația statelor participante să participe la cooperarea internațională pe cauzele legate de circulația ilegală a substanțelor narcotice, inclusiv cooperarea prin acordarea asistenței juridice reciproce, extrădării și transmiterii materialelor de urmărire penală (art.36 a Convenției din 1961, art.22 al Convenției din 1971, art. 6,7, 9, 17 ale Convenției din 1988). [1, p. 31]

Astfel, în toate aceste state există subdiviziuni structurale ale poliției și altor organe de drept specializate anume în controlul fenomenului crimei organizate transnaționale. Reieșind din aceste considerente, organizațiile internaționale și guvernele unor state precum SUA, Marea Britania, Norvegia, Germania, Elveția, Italia, Japonia ș.a. acordă asistență tehnică prin echipament și instruire subdiviziunilor de combatere a crimei organizate din alte state.

Cooperarea internațională nu se limitează la schimbul internațional referitor la aspectele internaționale ale investigațiilor criminale în desfășurare în statele-membre. În același timp, pregătește circularea studiilor și a rapoartelor referitoare la subiectele juridice și tehnice ce țin de activitatea de poliție în țări aparte și de relațiile polițienesci internaționale. În cadrul Forului Polițienesc al Pactului de Stabilitate unde participă și Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova, a fost creată Rețeaua de Instruire a Ofițerilor pentru Combaterea Crimei Organizate, în cadrul căreia se organizează seminare de instruire și schimb de experiență.

Aspirațiile de integrare europeană a Republicii Moldova, precum și participarea la procesele de ajustare la standardele europene și internaționale impun respectarea recomandărilor elaborate în acest domeniu. Astfel, Planul de acțiuni Moldova–Uniunea Europeană de repetate ori menționează necesitatea luptei cu crima organizată și terorismul internațional, necesitatea creării condițiilor instituționale în acest sens și promovarea cooperării internaționale.

Internaționalizarea criminalității organizate se reflectă și în lărgirea piețelor de desfacere a substanțelor narcotice, a obiectelor sustrase, armamentului și altor obiecte din circuitul restrâns, care sunt livrate și prelucrate prin intermediul unor rețele financiare a organizațiilor criminale cuprinzând întreaga lume.

Printre multiplele acțiuni ale forțelor de drept, un loc important îi este atribuit reprimării traficului ilicit de droguri (stupefiante). Însemnătatea exclusivă a luptei contra traficului de droguri este determinată înainte de toate de răspândirea largă, numărul sporit de participanți la trafic, precum și de ireversibilitatea daunelor produse sănătății milioanele de cetățeni ai statelor noastre.

Traficul de stupefiante este comerțul ilegal cu droguri toxice, care acționează asupra centrelor nervoase, producând stări de inerție fizică sau morală, decădere, descompunere. Necesitatea luptei contra toxicomaniei și traficului de stupefiante constituie una din gravele probleme de igienă socială ale secolului nostru. În ultimii ani, toxicomania s-a extins în numeroase țări datorită utilizării pe scară largă a preparatelor psihotrope, care scapă controlului internațional. Pentru a

pune capăt urmărilor îngrijorătoare provocate de practica drogurilor nocive, s-a recurs la intensificarea măsurilor naționale și internaționale contra traficului ilicit de droguri și de substanțe psihotrope (calmante și stimulante, care acționează asupra psihicului). De altfel, lupta contra traficului ilicit de droguri a fost organizată pe plan internațional încă înainte de crearea Ligii Națiunilor. Traficul ilicit de droguri, se știe, este o infracțiune internațională comisă de particulari, prin care se încalcă dreptul fundamental al oamenilor la sănătate și constă în comerțul ilicit cu droguri toxice (opium, heroină morfină, cocaină, codeină, marijuana etc.). [2, p.51]

Organizații de cooperare polițienească precum Interpolul, Europolul, Centrul Regional SECI, GUAM promovează și ele specializarea unităților în combaterea crimei organizate, astfel fiind mai oportună analiza, pronosticarea și planificarea acțiunilor de contracarare a fenomenului în discuție.

În domeniul combaterii traficului ilicit de stupefiante, organele de drept au posibilitatea de a primi de la Secretariatul General Interpol și BNC Interpol ale țărilor-membre următoarea informație:

- despre persoanele care sunt sub supraveghere și care sunt implicate în narcobusiness;
- despre grupările criminale implicate în narcobusiness;
- despre cazurile concrete referitoare la ridicarea stupefiantelor și laboratoarele clandestine descoperite;
- despre tipurile principale de droguri și substanțe psihotrope ce se află în circulație ilicită;
- despre noile tipuri de stupefiante care apar pe piața mondială;
- despre noile metode de fabricare a lor, felurile de ambalaj;
- despre rutele de trafic și formele de camuflare a acestora;
- documentele forurilor internaționale ce vizează combaterea traficului ilicit de droguri și de substanțe psihotrope;
- publicațiile periodice cu privire la contracararea infracțiunilor legate de droguri, editate de Secretariatul General Interpol;
- date statistice privind rezultatele activității de combatere a categoriei date de infracțiuni de către organele de drept din diferite țări.

În caz de deținere a informației despre legăturile unor persoane concrete cu narcobusinessul internațional, organele de drept ale Republicii Moldova pot solicita prin intermediul BNC Interpol informația necesară referitoare la persoanele în cauză din baza de date a Secretariatului General.

Despre fiecare caz de trafic, depistare sau fabricare de droguri, organele de drept ale republicii, prin intermediul BNC Interpol, informează Secretariatul General și birourile respective ale țărilor membre [3].

Importanța problemei reprimării traficului de droguri este destul de actuală, deoarece atât la nivel național, cât și la nivel internațional este necesară stabilirea direcțiilor prioritare de acțiuni în profilaxia, prevenirea și curmarea consumului și traficului ilicit de droguri

Guvernul Republicii Moldova a întreprins un șir de măsuri orientate spre reducerea cererii și ofertei de droguri. În acest scop au fost aprobate măsurile de profilaxie a narcomaniei și de reprimare a traficului de droguri. Având scopul

aducerii legislației interne la exigențele internaționale, Parlamentul a introdus un șir de modificări în legile penală, contravențională și de procedură penală, s-au adoptat acte normative care reglementează circulația substanțelor narcotice, psihotrope și a precursorilor.

Ministerul Afacerilor Interne, fiind preocupat de răspândirea tot mai largă a stupefiantelor, a întreprins măsuri urmărind reducerea problemelor cauzate de droguri, în acest sens adoptând strategia antidrog a MAI pentru anii 2008-2012.

În domeniul luptei împotriva drogurilor, MAI participă activ la inițiativele comune și asigură o eficiență coordonare a activităților proprii cu cele desfășurate de partenerii din alte state atât în faza de planificare, cât și în cea de implementare și evaluare a acestora.

Totodată, este necesară intensificarea cooperării cu țările de origine a drogurilor și cu cele aflate pe rutele internaționale ale traficului de droguri, promovând permanent o abordare globală și acțiuni concertate împotriva rețelelor de traficanți.

Conform strategiei antidrog a MAI, adoptate pentru anii 2008-2012 în plan regional, se vor utiliza relațiile bune existente cu țările vecine pentru a promova și dezvolta măsuri ce vizează abordarea comună și integrată a fenomenului atât în planul combaterii traficului de droguri la frontiere, cât și al schimbului de experiență în domeniile prevenirii consumului și traficului de droguri. [4]

Având obiectivul reducerii pericolului crescut al fenomenului infracțional transfrontalier, s-au întreprins măsuri concrete de asigurare a conlucrării în domeniul specific de competență cu organele de specialitate din țară și subdiviziunile similare ale organelor de drept din alte state.

Organele afacerilor interne participă activ la derularea operațiunilor internaționale organizate de SECI, GUAM, CSI etc.

Sporește profesionalismul și activitățile tot mai organizate ale grupărilor criminale implicate în traficul ilicit de droguri, crește producerea ilegală de droguri.

De exemplu, la 29.02.2008, angajații Direcției antidrog a DSO au anihilat o structură criminală internațională compusă din 5 membri (cetățeni ai R. Moldova, României și Costa Rica), care se ocupa cu contrabanda de cocaină în cantități deosebit de mari din America Latină în țările Uniunii Europene. Totodată, această grupare se ocupa și de extragerea cocainei, înființând în acest sens un laborator clandestin într-un ocol silvic al raionului Sângerei.

Datorită conlucrării eficiente cu organelle de drept ale Germaniei, în luna mai 2009 a fost posibilă documentarea unei grupări internaționale, care a organizat o filieră de trafic de cocaină din Peru în Europa, folosind Republica Moldova ca țară de tranzit.

Criminalitatea transnațională nu are hotare. La planificarea infracțiunilor, scopul urmărit este de a reduce la minim pericolul coliziunii cu forțele de ordine și sporirea maximă a veniturilor. Infracțiunile sunt comise astfel încât cauza penală să nu cadă sub jurisdicția unui singur stat.

Activitatea grupărilor transnaționale, traficul internațional de droguri necesită noi abordări de interacțiune a organelor de forță ale diferitor state.

De aceea, părerea noastră este că pentru organele polițienești sarcina

prioritară pentru moment este lupta cu activitățile infracționale ale formațiunilor criminale cu caracter transnațional.

Mai mult ca atât, trebuie acordată o atenție deosebită subminării bazelor economice a criminalității organizate prin prisma relevării și neadmiterii faptelor de spălare a mijloacelor bănești dobândite pe cale infracțională în alte state, cu închiderea căilor de introducere și tranzit prin țările noastre al armamentului și drogurilor.

Considărăm că soluționarea acestor probleme va favoriza crearea barajelor reale în calea răspândirii infracționalității transnaționale și a tuturor aparițiilor negative ce le însoțesc, care la rândul lor vor spori credibilitatea cetățenilor în organele de drept ale statelor noastre.

Referințe

1. Raport „Perfecționarea legislației și a infrastructurii organizaționale în domeniul substanțelor narcotice în Republica Moldova”, în *Programul de asistență pentru prevenirea abuzului și traficului de droguri în Belarus, Ucraina și Moldova*. Tipografia „Reclama”, 2004, p. 31.
2. С. Иншаков, *Зарубежная преступность*, Изд-кая группа ИНФРА, Москва 1997, p. 51.
3. Instrucțiuni interdepartamentale privind modul de cooperare a organelor de drept ale Republicii Moldova cu BNC Interpol.
4. Ordinul MAI nr.100 din 11 martie 2008 „privind aprobarea Strategiei antidrog a MAI”.
5. Legea cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, nr. 371 - XVI din 01.12.2006.

Nicolae SANDU, lector al Catedrei „Drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept
Mariana PAVLENCU, lector al Catedrei „Drept public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

CRIMINALITATEA INTERNAȚIONALĂ ȘI ORGANELE ABILITATE ÎN CONTRACARAREA ACESTEIA

As national boundaries become increasingly meaningless to criminals, effective police communication across borders is more important than ever before. Definitions of what constitutes organized crime vary widely from country to country. Organized groups are typically involved in many different types of criminal activity spanning several countries. These activities may include trafficking in humans, weapons and drugs, armed robbery, counterfeiting and money laundering.

Evoluția societăților contemporane evidențiază faptul că, deși s-au intensificat măsurile și intervențiile instituțiilor specializate de control social împotriva faptelor de delincvență și criminalitate, în multe țări se constată o recrudescență și o multiplicare a delictelor comise cu violență și agresivitate precum și a celor din domeniul economic și financiar-bancar, fraudă, șantaj, mită și corupție. Criminalitatea reprezintă o problemă socială a cărei modalitate de manifestare și soluționare interesează atât factorii de control social (poliție, justiție, administrație), cât și opinia publică. Asemenea delictе și crime comise prin violență și corupție tind să devină deosebit de intense și periculoase pentru stabilitatea și securitatea instituțiilor, grupurilor și indivizilor, fiind asociate de multe ori cu cele de crimă organizată, terorism și violență instituționalizată, specifice „subculturilor” violenței și crimei profesionalizate.

În contextul marilor schimbări politice și sociale contemporane, al dezechilibrelor internaționale și al proceselor tensionate determinate de acestea, noile forme de criminalitate au luat o amploare deosebită mai ales în țările aflate în tranziție la economia de piață. [1, pag. 36]

O organizație criminală, prin modul său de structurare, flexibilitatea și deosebita capacitate de infiltrare în zonele vitale ale politicului și economiei, prin extinderea sa mondială rapidă, prin recursul necondiționat la violență, corupție și șantaj, reprezintă un pericol direct și de mare actualitate, o sfidare la adresa societății mondiale.

Însemnul de organizație criminală semnifică activitățile infracționale ale

unor grupuri criminale organizate într-o comunitate stabilă, a cărei activitate se întemeiază pe diviziune, între membrii organizației și structurile ei, a funcțiilor de administrare, asigurare și executare a intențiilor criminale ale organizației în scopul de a influența activitatea economică și de altă natură a persoanelor fizice și juridice sau de a o controla, în alte forme, în vederea obținerii de avantaje și realizării de interese economice, financiare sau politice.[2, pag. 12]

Codul lor moral presupune un deosebit simț al demnității individuale și pretinde o tăcere liber consimțită în problemele secrete. Acest sistem dăinuie de foarte mult timp și este respectat cu rigurozitate. Specificul local a fost cizelat de-a lungul secolelor ca efect al rezistenței la umilințele provocate de cuceritorii străini, de guvernările locale rapace și de jaful bandelor de răufăcători autohtoni.

În concepția Interpolului, organizațiile criminale ar putea fi împărțite în patru mari grupe distincte:

a) familiile mafiei, constituite pe structuri ierarhice stricte, norme interne de disciplină, un cod de conduită și o diversitate mare de activități ilicite (familiile italiene, americane, columbiene);

b) organizațiile profesionale ale căror membri se specializează în una sau două tipuri de activități criminale (furtul și traficul de mașini furate, răpiri de persoane);

c) organizații criminale constituite pe criterii tehnice, care sunt rezultatul unor împrejurări specifice precum închiderea granițelor, circulația dificilă peste frontiere, expansiunea geografică (triadele, yakuza, jamaicanii);

d) organizații teroriste internaționale care practică asasinatul, deturnarea de avioane, răpirea de persoane etc., sub diferite motivații politice, militare, religioase sau rasiale.

Spre deosebire de acțiunile unor indivizi care, ocazional, se asociază pentru a comite infracțiuni, o organizație criminală constituie o asociație premeditată, concepută până la cele mai mici detalii în ceea ce privește rolul și modul de acțiune al celor ce o constituie. Efectele sunt: vlăguirea puterii societății, amenințarea stabilității guvernării, determinarea creșterilor taxelor, periclitarea securității individuale și colective, controlul exercitat asupra sindicatelor și influențele asupra structurilor de putere politică și economică.

Varianta clasică a unei organizații criminale reprezintă o serie de trăsături specifice:

a) structura – membrii rețelei au sarcini și responsabilități în funcție de pregătirea și abilitatea specifică a fiecăruia, structura caracterizându-se prin ierarhie strictă și autoritate, de asemenea, o organizație criminală implică coordonarea unui număr de persoane în planificarea și execuția actelor ilegale;

b) ermetism și conspirativitate – această trăsătură derivă atât din vechea origine socio-culturală a fenomenului, cât și din necesități obiective determinate de nevoia de autoprotecție, de evitare a penetrării propriilor rânduri de către organisme abilitate prin lege.

Într-o altă opinie avizată, pericolul grav pe care îl reprezintă aceste organizații criminale derivă din subcultura lor arhaică, mult mai interiorizată și mai bogată, tradusă în selectarea riguroasă a recruților și în capacitatea de fier de a impune membrilor lor reguli necruțătoare de conduită care sunt fără excepție

respectate.

Discreția și respectarea legii tăcerii sunt calități indispensabile pentru fiecare membru al unor astfel de organizații. Componentii lor riscă să fie eliminați fizic în caz de trădare;

c) flexibilitate, rapiditate și capacitate de infiltrare – organizațiile criminale de tip mafiot au dovedit o extraordinară capacitate de adaptare atât în privința domeniilor preferate de activitate, cât și la condițiile concrete, social-politice și istorice din țările în care s-au constituit.

Plecând de la domenii minore ale economicului, organizațiile criminale au ajuns să coordoneze cea mai mare parte a traficului mondial cu stupefiante, arme, muniții, să fie proprietare ale unor bănci și societăți de holding, să dețină hoteluri, cazinouri și terenuri petrolifere, să se implice în metode moderne ale crimei, cum ar fi fraudă financiar-bancară, spălarea banilor și criminalitatea informatică. În scopul atingerii obiectivelor proprii, structurile organizațiilor criminale s-au implicat în lumea finanțelor, în justiție și în politică;

d) caracterul transnațional al organizațiilor criminale – deschiderea largă a frontierelor, elaborarea unei legislații extrem de permissive factorului extern, slaba dezvoltare economică, instabilitatea politică și corupția din țările sărace au creat oportunități și breșe excepționale pentru expansiunea și mondializarea organizațiilor criminale;

e) orientarea spre profit – această trăsătură caracterizează activitatea organizațiilor criminale. Câștigul este realizat prin menținerea monopolului asupra domeniilor în care își desfășoară activitatea: traficul cu narcotice, jocurile de noroc, pornografia, prostituția, traficul cu arme etc.;

f) utilizarea forței – este esențială în atingerea propriilor obiective și se manifestă prin intimidare, șantaj, corupție și violență. Aceste metode sunt utilizate în două direcții: în primul rând, pentru a menține disciplina în interiorul propriei structuri. Odată pătruns în „interior”, recrutul, învață „codul onoarei” și legea tăcerii, indiscreția sau trădarea sunt pedepsite cu moartea, indiferent dacă structura criminală se numește Mafia, La Cosa Nostra, Yakuza, Triade etc. Un alt scop al utilizării forței, la fel de important, constă în a pedepsi acele persoane care nu se supun cerințelor și intereselor criminale sau acționează împotriva lor. [3, pag. 129]

Unul din cele mai importante organisme abilitat cu atribuții în materie de combatere a criminalității internaționale îl constituie Organizația Internațională de Poliție Criminală (OIPC), care este o instituție interguvernamentală ce asigură asistența reciprocă între polițiile țărilor membre pentru prevenirea și reprimarea criminalității; nu intervine în probleme cu caracter politic, militar, religios sau rasial; respectă suveranitatea și independența fiecărei țări; asigură schimbul de informații cu caracter polițienesc la nivel internațional; identifică infractorii urmăriți internațional cu mandate; coordonează activitatea de supraveghere și prindere a infractorilor internaționali; informează unitățile specializate cu privire la furturi sau pierderi de documente străine de identitate, traficul internațional de droguri, fals de monedă, furturi auto și artă, etc. pentru luarea măsurilor operative. La cerere, solicită informații necesare soluționării unor cauze penale.

Birourile Centrale Naționale Interpol constituie punctul de sprijin

național al cooperării polițienești internaționale. Create în fiecare stat membru al OIPC- INTERPOL, Birourile Centrale Naționale sunt formate din funcționari naționali care acționează întotdeauna în cadrul juridic oferit de legislația țării lor. Rolul acestora este de a surmonta obstacolele pe care le întâmpină cooperarea internațională datorită diferenței de structuri între polițiile naționale, barierelor lingvistice și diferențelor de sisteme juridice ale țărilor membre. În general, rolul unui Birou Central Național constă în:

- centralizarea informațiilor criminale și a documentației, în raport direct cu cooperarea polițienească internațională, obținute din țară și transmiterea lor celorlalte BCN-uri și Secretariatului General;
- declanșarea, pe teritoriul național, a operațiunilor și actelor de poliție solicitate de celelalte state membre prin intermediul Birourilor Centrale Naționale;
- primirea cererilor de informații, de verificări etc. transmise de alte BCN și transmiterea răspunsurilor către BCN-urile interesate.[4, pag.19]

Pe lângă Interpolul menționat anterior, mai putem enumera o serie de organizații antrenate în combaterea criminalității internaționale, și anume: Europol, Eurojust, Centrul Regional al Inițiativei de Cooperare în sud-estul Europei pentru combaterea criminalității transfrontaliere (SECI), organizații și organisme din sistemul ONU.[5, pag. 111]

Europolul este organizația care se ocupă de aplicarea legii în cadrul Uniunii Europene și care operează cu toate informațiile referitoare la criminalitate. Obiectivul său este acela de a îmbunătăți eficacitatea și cooperarea autorităților competente din statele membre în ceea ce privește prevenirea și combaterea formelor grave de crimă internațională organizată și terorism. Europolul aduce o contribuție semnificativă la acțiunea Uniunii Europene de aplicare a legii împotriva crimei organizate și a terorismului, concentrându-și eforturile asupra lichidării organizațiilor criminale.

Ideea unui Oficiu European de Poliție a fost lansată pentru prima oară cu ocazia Consiliului European de la Luxemburg, din 28 și 29 iunie 1991. Planul de atunci avea în vedere înființarea unui nou organism care să ofere cadrul necesar pentru dezvoltarea colaborării organelor de poliție din statele membre ale Uniunii pentru prevenirea și combaterea pe plan internațional a crimei organizate, inclusiv a terorismului și a traficului de droguri. Convenția prin care s-au pus bazele Europolului a fost semnată în iulie 1995 și a intrat în vigoare la 1 octombrie 1998. Pentru a concretiza mai repede cooperarea poliției europene, în ianuarie 1994 a fost înființată Unitatea „Droguri”. Scopul principal al acestei unități a fost combaterea traficului de droguri și a activităților de spălare a banilor asociate acestuia. Ulterior, mandatul său a fost lărgit pentru a include și măsuri de combatere a traficului cu substanțe radioactive și nucleare, a rețelelor de imigrare clandestină, a traficului ilegal cu autoturisme și a spălării banilor proveniți din astfel de delict; mai târziu, la toate acestea s-a adăugat și combaterea traficului cu ființe umane.[6, pag. 7]

Oficiul European de Poliție (Europol) are, din octombrie 1998, sarcina de a lupta împotriva crimei organizate. Pentru întărirea luptei împotriva crimei organizate, Consiliul European de la Tampere din octombrie 1999 a decis crearea

unei divizii, Eurojust, compusă din procurori naționali, magistrați, ofițeri de poliție, detașați din fiecare stat membru. Eurojust are ca sarcină facilitarea coordonării autorităților judiciare naționale și sprijinirea investigațiilor în cazuri de crimă organizată. În ceea ce privește dreptul penal național, eforturile de punere de acord asupra definițiilor comune, incriminărilor și sancțiunilor trebuie să se axeze într-o primă fază pe un număr limitat de sectoare cu relevanță particulară, precum fraude financiare (spălarea banilor, corupție), trafic de droguri, trafic cu ființe umane, crime asupra mediului și fraude cibernetice.

Eurojust este un nou organism al Uniunii Europene înființat în 2002, pentru a spori eficiența autorităților competente din statele membre atunci când au de-a face cu anchete și urmărire penală a infracțiunilor grave transfrontaliere și a crimei organizate. Acest organism al Uniunii Europene este competent să acționeze în anchetele și urmărirea penale privind infracțiuni grave cu privire la cel puțin două state membre.

Eurojust stimulează și îmbunătățește coordonarea investigațiilor și urmăririlor penale între autoritățile competente din statele membre, îmbunătățind relațiile de cooperare între autoritățile competente din statele respective, în special prin facilitarea executării internaționale de asistență judiciară reciprocă și punerea în aplicare a extrădărilor solicitate. Organizația dată sprijină autoritățile abilitate cu atribuții în domeniul ocrotirii normelor de drept, din statele membre, în scopul investigațiilor și urmării penale eficiente, atunci când se ocupă de criminalitatea transfrontalieră. Eurojust găzduiește întâlniri, cu facilități de traducere, între anchetatori și procurori din diferite state, care se ocupă de cazuri individuale și la nivel strategic de anumite tipuri de criminalitate, îndeplinește un rol unic, ca un nou organism permanent în domeniul juridic European, misiunea sa fiind de a spori dezvoltarea la nivel european de cooperare cu privire la justiția penală .[7, pag.2]

Un alt organism abilitat cu funcții în materie de combatere a criminalității internaționale este Centrul Virtual Național SECI/GUAM care a fost creat drept urmare a aspirațiilor integrării europene, fapt ce dictează o dezvoltare a cooperării internaționale între organele de drept europene în vederea combaterii criminalității transfrontaliere și asigurării inviolabilității hotarelor de stat.

Centrul Regional SECI de la București este unul din cele mai importante instrumente regionale care contribuie direct la sprijinirea eforturilor instituțiilor de aplicare a legii din sud-estul Europei pentru combaterea criminalității transfrontaliere.

La reuniunea Comitetului de Agendă al Inițiativei de Cooperare în sud-estul Europei (Southeast European Cooperative Initiative- SECI) din 15 aprilie 1998, România a propus înființarea la București a unui centru regional pentru combaterea infracționalității transfrontaliere și la 26 mai 1999 a avut loc, la București, ceremonia de semnare a „Acordului de cooperare pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere”, având ca parte integrantă „Carta de organizare și funcționare a Centrului Regional SECI”.

În prezent, 31 de state (13 membre și 18 observatori permanenți) cooperează în soluționarea problemelor cu incidență asupra domeniilor polițienesc și vamal, în Europa de Sud-Est. Statele membre ale Centrului SECI sunt: Albania, Bosnia

și Herțegovina, Bulgaria, Croația, Grecia, Macedonia, Republica Moldova, Muntenegru, România, Serbia, Slovenia, Turcia și Ungaria. Statele cu statut de observator permanent sunt: Austria, Azerbaidjan, Belgia, Canada, Republica Cehă, Franța, Georgia, Germania, Israel, Italia, Japonia, Marea Britanie, Olanda, Polonia etc.

În cadrul Centrului Virtual Național SECI/GUAM participă/ colaborează următoarele instituții de drept din Republica Moldova: Ministerul Afacerilor Interne, Serviciul Vamal, Serviciul Informații și Securitate, Serviciul Grăniceri, Centrul pentru Combaterea Crimelor Economice și Corupției.

Direcțiile principale de activitate ale Centrului Virtual Național SECI/GUAM sunt următoarele:

– asigurarea cadrului organizatoric necesar pentru cooperarea și dezvoltarea la nivel național și internațional a acțiunilor specifice pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere și altor infracțiuni grave în cadrul statelor SECI și GUAM;

– schimbul de informații cu organele de drept din statele SECI și GUAM în scopul prevenirii și combaterii infracțiunilor transfrontaliere;

– analiza, generalizarea și utilizarea informației acumulate în scopul cercetării, combaterii și prevenirii infracțiunilor transfrontaliere.

Centrul Virtual Național SECI/GUAM în activitatea sa colaborează cu: Centrul Regional SECI pentru combaterea infracționalității transfrontaliere din București, România, centrele virtuale naționale ale statelor-membre GUAM, instituțiile de profil similar la nivel național și internațional în domeniul combaterii infracționalității transfrontaliere, atașați/ ofițeri de legătură ai Republicii Moldova și ai altor state acreditați în străinătate, organizații nonguvernamentale naționale și internaționale, inclusiv Organizația Internațională de Migrație, Centrul pentru Combaterea Traficului de Femei, organizația „La Strada», etc.[8]

Referințe

1. I. Bidu, *Crima organizată transfrontalieră*, Editura ANI, București, 2004.
2. Codul penal al Republicii Moldova (adoptat la 18.04.2002).
3. Miclea Damian, *Combaterea crimei organizate*, Editura MAI, București, 2004.
4. R. Gârlea, *Interpol*, Chișinău, 2004.
5. I. Hurdubaie, *Cooperarea judiciară europeană*, Editura MAI, București, 2003.
6. Bernard Petit, „Europol”, materialele seminarului privind „Lupta împotriva criminalității organizate”, organizat de Școala Națională de Magistratură din Paris, iunie 2007.
7. François Falletti, „Eurojust”, materialele seminarului privind „Lupta împotriva criminalității organizate” organizat de Școala Națională de Magistratură din Paris, iunie 2007.
8. www.mai.md

Vasile SECRIERU, lector superior-interimar al Catedrei „Drept polițienesc”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

COOPERAREA POLIȚIENEASCĂ INTERNAȚIONALĂ ÎN PROFILAXIA ȘI COMBATerea CRIMINALITĂȚII TRANSNAȚIONALE

*„Viața noastră ca și Totul în care ne aflăm
e alcătuită într-un mod neînțeleș din
libertate și necesitate”.*

Goethe

In the struggle against the organized crime and corruption there are trained the constitutional state institutions with the responsibilities in the realization, protection and affirmation of the fundamental interests of the Republic of Moldova. Activity of the prevention and struggle against the criminality imposed the realization of a global strategy, which includes economic, social, technical – organizational and legislative measures relating to all economic – social spheres.

În lupta împotriva criminalității organizate și a corupției sunt antrenate instituțiile statului de drept cu responsabilități în realizarea, protejarea și afirmarea intereselor fundamentale ale Republicii Moldova. Activitatea de prevenire și combatere a criminalității a impus realizarea unei strategii globale care include măsuri economice, sociale, tehnico-organizatorice și legislative referitoare la toate sferile economico-sociale.

Prezentul articol urmărește evidențierea raportului evolutiv al criminalității, atât în plan național, cât și global și, de asemenea, reliefaarea unor factori contributivi ai dezvoltării economice globalizate și ai globalizării criminalității.

Evoluția societăților contemporane pune în lumină faptul că deși s-au intensificat măsurile și intervențiile instituțiilor specializate de control social împotriva faptelor de delincvență și criminalitate, în multe țări se constată o recrudescență și o multiplicare a delictelor comise cu violență și agresivitate, precum și a celor din domeniul economic și financiar-bancar, fraudă, șantaj, mită și corupție, [2, p.2].

Reprezentând o problemă socială a cărei modalitate de manifestare și soluționare interesează atât factorii de control social (poliție, justiție, administrație), cât și opinia publică, asemenea delictelor și crime comise prin violență și corupție tind să devină deosebit de intense și periculoase pentru stabilitatea și

securitatea instituțiilor, grupurilor și indivizilor, fiind asociate de multe ori cu cele de crimă organizată, terorism și violență instituționalizată, specifice, „subculturilor” violenței și crimei profesionalizate.

Deși cauzele recrudescenței violenței și crimei organizate sunt dificil de identificat și explicat datorită existenței unor diferențe sensibile în ceea ce privește amploarea și intensitatea lor de la o țară la alta, majoritatea specialiștilor și cercetătorilor consideră că sursele acestor fenomene rezidă în perpetuarea unor structuri politice, economice și normative deficitare, în menținerea și accentuarea discrepanțelor sociale și economice dintre indivizi, grupuri și comunități și intensificarea conflictelor și tensiunilor sociale și etnice. Dificultățile întâmpinate în definirea actelor și crimelor comise prin violență sunt determinate atât de varietatea formelor de violență și crimă violentă întâlnite în diverse societăți, cât și de diferențele în ceea ce privește sancționarea și pedepsirea acestora, mai ales că, de multe ori, violența acoperă o gamă largă de comportamente individuale și sociale ce țin de propria lor etiologie. Totodată, aprecierea și definirea violenței se face în funcție de anumite criterii istorice, culturale și normative, de ordinea socială existentă la un moment dat într-o anumită societate, de anumite interese politice și sociale, dar și în funcție de anumite criterii și contexte subiective și accidentale, care sunt însă relative spațial și temporal (atât de la o societate la alta, cât și de la o perioadă la alta).

Violența nu constituie totuși un fenomen nou, apariția și evoluția ei fiind strâns legată de evoluția indivizilor, grupurilor, organizațiilor și societăților umane.

Pentru acest motiv unii cercetători și specialiști consideră că violența reprezintă o permanență umană, fiind strâns legată de esența umană și de funcționarea societății. Ea este amplificată în prezent de acte de terorism și crimă organizată, comise cu scopul de a inspira frică, spaimă și groază în rândul opiniei publice, dar și de o serie de delictе și crime ce violează drepturile și libertățile individului (omoruri, asasinatе, violuri, jafuri, agresiuni fizice). Pe lângă violența primitivă, ocazională, pasională sau utilitară, se constată amplificarea și proliferarea violenței raționale, specifică crimei organizate și organizațiilor criminale profesioniste.

Asistăm la o așa numită „internaționalizare” a violenței și crimei organizate la nivelul diferitor societăți, state și națiuni prin apariția și proliferarea unor noi tipuri de delictе și crime, ce transgresează și interpenetrează noi forme de prevenire, combatere și neutralizare a violenței și crimei organizate la nivel național și internațional [3, p.36].

Dezvăluirea cauzelor fenomenului infracțional nu poate fi realizată decât printr-o cercetare care să exploateze toate laturile acestui fenomen. Sunt necesare în acest sens investigații cu caracter sociologic, psihologic, juridic, psihiatric, biologic și antropologic.

Afirmarea caracterului complex biopsihosociologic al criminalității și înlăturarea, prin acest concept, a susținerilor biologizante, psihosociologizante corespunde realității obiective și reprezintă una din premisele majore necesare cercetărilor criminologice fundamentale în scopuri profilactice. Odată cu evoluția și progresul pe care îl observăm în toate domeniile, lumea în care trăim devine din

ce în ce mai mică, îndeosebi Europa. Noțiunea de „frontieră” nu mai are același sens. Frontierele între țări nu mai sunt bariere de netrecut ce separau o populație de alta. Astfel, tot ce ușurează viața cetățenilor ușurează și activitatea infractorilor. La ora când restricțiile în călătoriile internaționale au fost simplificate și când mijloacele de transport și comunicare sau modernizat, posibilitățile oferite criminalității internaționale au crescut considerabil. Dezvoltarea economică și socială a societății moderne, implementarea elementelor noi de structură deschid continuu noi posibilități criminalității internaționale.

Expresia „criminalitate internațională” nu înseamnă o categorie de infracțiuni delimitate juridic. Ea se aplică totuși la un număr mare de infracțiuni, cum ar fi falsul de monedă, comerțul cu ființe umane, proxenetismul, traficul de droguri, care sunt prevăzute de diverse convenții internaționale.

În toate cazurile menționate, autorii infracțiunilor se dovedesc a fi greu de identificat și de reținut. Numai cooperarea și conlucrarea internațională, schimbul de informații între autoritățile de poliție ale țărilor interesate vor contribui la aducerea infractorilor în fața justiției.

Cooperarea polițienească internațională nu este o idee nouă, ea datând încă din secolul al XIX-lea, deși interesul pentru realizarea acesteia era unul politic și mai puțin generat de necesitatea reducerii criminalității.

Astfel, au fost dezvoltate instituții de cooperare organizate în funcție de problematica pe care o abordau sau de teritoriul pe care aveau competențe.

Construcția politică a unei Europe Unite a avut pe agenda sa de lucru și facilitarea capacităților de cooperare polițienească la nivel european, care, în prezent, se regăsesc într-un concept mai larg: un spațiu european al libertății, securității și justiției. Strategia de Securitate a Uniunii Europene, adoptată în decembrie 2003, prevede o întărire a capacităților interne de asigurare a securității cetățenilor din spațiul comunitar, prin:

- o mai bună cooperare polițienească la nivel european;
- colectare centralizată a datelor prin intermediul Sistemului de Informații Schengen;
- o politică transversală de combatere a drogurilor;
- o politică globală de combatere a traficului de ființe umane și migrație ilegală;
- management integrat al frontierelor externe ale Uniunii Europene;
- o luptă puternică împotriva terorismului internațional;
- o strânsă cooperare cu statele nemembre.

Bibliografie

1. Codul penal al Republicii Moldova nr. 985-XV din 18.04.2002, Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 128-129/1012 din 13.09.2002.
2. Planul de acțiuni pentru realizarea Strategiei naționale de prevenire și combatere a corupției pe anul 2005, Hotărârea Parlamentului Republicii Moldova nr.421-XV din 16 decembrie 2004, editată cu suportul Transparency International Moldova Chișinău 2005.
3. I. Bidu, *Crima organizată transfrontalieră*, Editura ANI, București, 2004, pag. 36.

Roman STARAȘCIUC, lector superior la Catedra „Drept Public”
a Academiei MAI „Ștefan cel Mare”, doctorand

MODERNIZAREA CONCEPTUALĂ, STRUCTURALĂ ȘI FUNCȚIONALĂ ÎN DOMENIUL CERCETĂRII, PREVENIRII ȘI COMBATERII CRIMINALITĂȚII

Dezvoltarea contemporană a statului, schimbarea climatului social-economic (datorată și crizei financiare globale), evoluția fenomenului infracțional în sensul diversificării și internaționalizării, globalizarea, integrarea în structurile europene și alți factorii externi influențează și determină modificări conceptuale și de structură în cadrul Ministerului Afacerilor Interne.

Poliția Republicii Moldova este în căutarea unei noi abordări în ce privește activitatea de prevenire și combatere a criminalității, adaptându-se și respectând cu strictețe anumite principii consfințite prin Convenția europeană privind protecția drepturilor și libertăților fundamentale, din Constituție și prin legislația națională.

În prim-planul activității de prevenire și combatere a criminalității revin principiile „tradiționale” precum:

- principiul respectării drepturilor și libertăților fundamentale ale omului;
- principiul legalității;
- principiul confidențialității;
- principiul cooperării și utilității sociale ș.a.

Pe lângă de acestea, cu insistență, și pe bună dreptate, sunt realizate și principii precum:

- principiul echidistanței, nediscriminării și egalității de tratament;
- principiul proporționalității; transparenței și apropierii de comunitate;
- principiul priorității măsurilor preventive înaintea celor coercitive;
- principiul descentralizării;
- principiul responsabilități în exercitarea actului de autoritate polițienească

ș.a.

Principiile în cauză nu sunt doar indicatorii unei poliții eficiente și de performanță, ci, în egală măsură, caracterizează un regim democratic și chiar un stat de drept.

În continuare aș dori să analizez succint fiecare dintre cele trei componente ale procesului de transformare a Organelor Afacerilor Interne și a funcționalității acestora.

Modernizarea conceptuală. În ultima perioadă se urmărește sporirea gradului de descentralizare a organelor și serviciilor de poliție și o specializare mai îngustă a acestora, în funcție de obiectul de activitate, funcții și competențe. În cadrul obiectivelor de modernizare se mai înscriu:

1. Modernizarea managementului instituțional;
  - realizarea de programe punctuale, pe termen scurt, mediu și lung, la nivelul tuturor structurilor poliției, evaluarea și valorificarea rezultatelor obținute. Planificarea activităților proprii poliției Republicii Moldova se va realiza pe verticală, prin adoptarea de planuri de acțiune proprii ale structurilor desconcentrate, coordonate de direcțiile de linie și aprobate de Colegiul Ministerului;
2. Optimizarea managementului resurselor umane;
  - se va urmări, în special, promovarea unui nou model de manager cu calități profesionale, dar și de relaționare, comunicare, capacitate de stimulare individuală și colectivă, de gestionare a stresului și conflictului, cu perspicacitate în privința cooperării;
3. Îmbunătățirea sistemului de relaționare a poliției cu societatea civilă;
  - amplificarea demersului mediatic pentru sporirea transparenței și încrederii în relațiile cu societatea;
  - optimizarea activității de relaționare cu publicul și mass-media prin asigurarea interfeței comunicaționale dintre instituție și opinia publică;
  - intensificarea activităților de educare și prevenire a categoriilor defavorizate de către lucrătorii poliției municipale;
4. Eficientizarea activității de prevenire a criminalității, prin:
  - elaborarea și derularea unor programe de prevenire a criminalității în domeniile delincvenței juvenile și victimizării minorilor, traficului și consumului ilicit de droguri, traficului de persoane, infracțiunilor contra patrimoniului, violenței domestice;
5. Creșterea eficienței în organizarea și desfășurarea activităților specifice privind combaterea criminalității economico-financiare, astfel:
  - eficientizarea activităților în domeniul investigării fraudei și a corupției, prin optimizarea fluxurilor informaționale, utilizarea tehnologiei informației și comunicării, dezvoltarea sistemului de analiză a informațiilor în vederea euroconformizării activităților specifice;
  - creșterea gradului de siguranță a mediului de afaceri, intensificarea activităților anticorupție, acțiuni de combatere a concurenței neloiale, contrafacerea de produse și valori și a celor privind protecția mediului;
  - prevenirea, descoperirea și combaterea contrabandei, organizarea unor acțiuni și controale complexe în vederea contracarării fenomenului de corupție;
6. Acordarea unei atenții sporite combaterii criminalității cu violență, prin :
  - evaluări zilnice ale situației operative înregistrate;
7. Orientarea activității efectivelor de ordine publică preponderent pentru prevenirea criminalității prin relaționarea cu cetățenii și asigurarea prezenței în stradă a polițiștilor, în zonele și locurile de responsabilitate:
  - scăderea timpului de reacție și creșterea operativității în intervenție a formațiunilor de ordine publică la evenimentele semnalate de cetățeni, folosindu-

se grila de monitorizare zilnică;

- eficientizarea activității preventive desfășurate de polițiști;
- reactualizarea planurilor de ordine ale localităților în baza concluziilor survenite în situația operativă, astfel încât să se asigure identificarea și contracararea factorilor de risc la adresa ordinii publice;

8. Perfecționarea modului de acțiune a Poliției Rutiere corespunzător evoluției situației operative și modificărilor conjuncturale specifice, astfel:

– organizarea și desfășurarea de către formațiunile poliției rutiere a acțiunilor-campanie pentru prevenirea accidentelor și combaterea infrafracționalității rutiere;

– monitorizarea traseelor rutiere cu risc ridicat de accidente și asigurarea prezenței în teren a efectivelor;

9. Optimizarea activității de cercetare penală prin:

– cooperarea formațiunilor de cercetare penală cu formațiunile operative pentru documentarea operativă și completă a activităților infrafracționale;

– monitorizarea cauzelor penale complexe cu o vechime mai mare de 6 luni și dispunerea măsurilor pentru sporirea celerității soluționării acestora.

Modernizarea structurală. Din altă perspectivă, Republica Moldova urmărește compatibilizarea legislativă și structural-organizatorică a poliției în contextul orientării spre integrarea în structurile europene.

În acest context se studiază oportunitatea înființării în Republică a Poliției de Frontieră și a Poliției Comunitare – ambele structuri vor avea un ecou asupra evoluției indicatorilor de performanță și asupra atitudinii și încrederii societății civile în poliție – ca serviciu public în slujba cetățeanului.

Înființarea Poliției de Frontieră, o structură având obligația să prevină și să combată stările de pericol la adresa statului Republica Moldova; stări de pericol determinate de migrația ilegală și criminalitatea transfrontalieră și, de asemenea, cu atribuții în domeniul apărării valorilor precum viața, integritatea corporală și libertatea persoanelor, proprietatea publică și privată, drepturi și interese legitime ale cetățenilor și comunității, activitatea sa constituind serviciul public desfășurat în interesul persoanei, al comunității și în sprijinul instituțiilor statului, exclusiv pe baza și prin aplicarea legii.

Poliția comunitară, este percepută ca un organ în serviciul cetățeanului, într-un proces continuu de relaționare, coabitare și ajutor. Prin Poliția Comunitară se urmărește o apropiere de nevoile comunităților și grupurilor sociale, de nevoile curente ale omului simplu și instituirea un mecanism eficient de protecție a drepturilor, libertăților și intereselor legitime ale cetățenilor.

Prevenirea și combaterea cu succes a fenomenului infrafracțional, a infrafracționalității transfrontaliere necesită un grad înalt de colaborare atât în interiorul statului, cât și cu lumea internațională, cu structuri similare din alte state și cu organizațiile specializate.

Colaborarea internă s-a dezvoltat pe două coordonate: pe de o parte, a vizat noi parteneriate cu societatea civilă, iar, pe de altă parte, îmbunătățirea celor existente între Poliția Republicii Moldova și celelalte structuri și instituții guvernamentale, inclusiv în subordinea altor ministere precum: Serviciul de

Informație și Securitate, Serviciul Fiscal de Stat, Serviciul Vamal, Inspekția muncii în cadrul Ministerului Muncii și Protecției Sociale, Inspekția de stat în construcții – în subordinea Ministerului Construcțiilor, Inspectoratul Principal de Stat pentru Supravegherea Pieței, Metrologie și Protecție a Consumatorilor și Serviciul Standardizare și Metrologie – ambele în subordinea Ministerului Economiei.

Modernizarea funcțională va urmări:

– Realizarea și asigurarea spațiului de securitate publică și privată – cunoașterea gradului de siguranță publică și privată și elaborarea modalităților de intervenție pentru creșterea acestuia, precum și inițierea și crearea unei rețele de echipe interdisciplinare (formată din polițiști, psihologi, medici, ONG-uri etc.) pentru dezvoltarea de activități în vederea prevenirii criminalității.

– De asemenea, va continua procesul de responsabilizare a polițiștilor, pentru siguranța membrilor comunității – intervențiile proactive și reactive ale polițistului să fie subsumate aceluiași scop de protecție a comunității.

– Investigarea corupției interne, prin realizarea supravegherii și verificării cadrelor din structurile poliției.

– Creșterea capacității operaționale a unităților de poliție prin îmbunătățirea dotării cu mijloace specifice de intervenție și de protecție.

În concluzie, aș dori să menționez că poliția din Republica Moldova, alături de celelalte instituții fundamentale ale statului de drept, a făcut și urmează să facă demonstrația practică a capacității sale instituționale și de acțiune, având în centrul preocupărilor profesionale echidistanța și supremația legii.

Alexandru STRATULAT, lector asistent al Catedrei „Drept polițienesc”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, master în drept

PREVENIREA ȘI COMBATerea CRIMINALITĂȚII ORGANIZATE LA NIVEL TRANSNAȚIONAL

In a world that encounters such complex and numerous problems, the organized crime at the transnational level acts as a global contestation of the efforts for the appropriation of nations, of the aspiration to create through comprehension the durable solutions in the problems in which exist distinctions in views, overcoming the rivalries, distrust and suspicions. Alongside with the international organized crime, the human community was, unfortunately, the witness of numerous terrorist acts that appeared in various forms, from the attempts with bombs, the cost of which were the lives of unguilty people, hijacking of aircrafts and capture of ships, kidnapping of diplomats and political people and finally in form of the state terrorist acts. In these conditions the role of juridical means becomes ever more important in the prevention and struggle against these phenomena with grave implications.

În lumea de astăzi, mai mult ca oricând, a luat o amploare fără precedent crima organizată, fenomen ce tinde să erodeze baza sistemului economic și să afecteze instituțiile fundamentale ale statului de drept.

Globalizarea fenomenului criminalității organizate la nivel transnațional, diversificarea formelor și tipurilor criminalității organizate, precum și implicațiile nefaste ale acestuia asupra sistemelor sociale au impus conceperea și elaborarea unor strategii adecvate de prevenire și combatere.

Premisa necesară eficacității măsurilor de combatere, prevenire și control asupra criminalității organizate la nivel transnațional rezidă în rezolvarea corectă a unui bloc de probleme. În primul rând, este indispensabil a dezvălui esența acestui fenomen, a aprecia în ce constă pericolul lui pentru comunitatea internațională, care sunt manifestările concrete și care este starea reală a acestui tip de criminalitate la ora actuală.

Conștientizarea esenței și pericolului social al criminalității organizate transnaționale, cunoașterea cauzelor care determină esența acestui fenomen, a bazei sociale care o „alimentează”, a manifestărilor sale permit prognozarea modificărilor acestui flagel și a viitoarei realități sociale în corelație cu procesele economice, politice, sociale ce se produc în lume.

Pronosticul criminologic ne permite și o reflectare adecvată a fenomenului în cauză, asigurarea cu o serioasă bază juridică a complexului de măsuri privind combaterea acestui fenomen; elaborarea și aplicarea metodelor și mijloacelor speciale, adecvate pericolului criminalității organizate transnaționale.

În urma studiilor făcute, s-a constatat că procesul de dezvoltare a acestei forme de criminalitate diferă în diferite țări, deși sunt atestate și anumite legități generale, comune. S-au evidențiat două căi de dezvoltare a criminalității organizate în majoritatea țărilor: în primul rând, acestea fiind tipurile de activitate interzisă (crimele patrimoniale, spălarea banilor, traficul de droguri, nerespectarea normelor de efectuare a operațiilor bancare, prostituția, traficul de arme) și, în al doilea rând, participarea infractorilor în sfera economică (direct sau prin folosirea unor metode parazitare cum sunt șantajul, racket-ul etc.).

Esența criminalității organizate la etapa actuală este determinată de mai multe particularități:

- a) componența numerică suficientă și o clară ierarhie criminală;
- b) siguranța relațiilor criminale și impecabila organizare a formațiunilor criminale;
- c) conspirația profundă și larga extindere teritorială;
- d) existența unei baze financiare solide, orientate spre soluționarea „sarcinilor sociale”;
- e) disciplina strictă și respectarea „tabelului de ranguri”;
- f) stabilirea unui sistem intern de remunerare și o aspră pedeapsă, până la lichidarea fizică, a răzvrătiților. [9, p. 45]

Încercând să identifice și să explice mecanismele sociale și psihologice implicate în criminalitatea organizată, cercetările și studiile întreprinse în acest domeniu în diferite țări au ca finalitate atât evidențierea tipologiei acestui tip de crime și a factorilor care le favorizează, cât și găsirea unor noi forme, modalități, metode, mijloace și procedee de prevenire și combatere a acestora. [1, p. 188]

Tehnici și metode de prevenire și combatere a criminalității organizate

Schițând conceptul de „prevenire și combatere” a criminalității organizate, trebuie să precizăm, înainte de toate, că lupta contra acestui tip de criminalitate, în toate articulațiile ei, precum și conținutul și mecanismul de îndeplinire a strategiei bătăliei contra „crimei organizate”, constituie o emanație și o expresie a politicii penale a fiecărui stat, parte integrantă a politicii generale pe care se întemeiază funcționalitatea sistemului social global al societății.

Problema criminalității organizate, prin natura sa, este pluridisciplinară, deoarece necesită nu numai o abordare conceptuală, ci și una operațională. Într-adevăr, crima organizată constituie o realitate socioumană apărută într-un context social-istoric concret pe care l-am putea numi poliedric [2, p. 64], deoarece se înfățișează cercetării științifice sub multiple și variate unghiuri vizuale. [3, p. 38-39]

Astfel, criminalitatea organizată atentează la diverse sectoare ale populației, la economie, la dezvoltare, la calitatea vieții, deoarece criminalitatea impune fiecărui stat un tribut greu, atât pe plan uman, cât și material.

Deși în prezent nu dispunem decât de prea puține tehnici care ne-ar permite să evaluăm efectele criminalității organizate asupra dezvoltării sociale și economice, atât la scara națională, cât și internațională, totuși a continua și câștiga bătălia contra criminalității organizate este o sarcină care necesită o cunoaștere aprofundată a tuturor consecințelor acestei criminalități asupra diverselor sectoare ale vieții politice, sociale, economice. [4, p. 9]

Amploarea și impactul crimei organizate transnaționale au provocat îngrijorarea unor foruri statale și interstatale, între care ONU, Consiliul European, Interpolul acestea manifestându-și interesul pentru elaborarea instrumentelor juridice necesare luptei contra criminalității organizate.

Pentru atingerea acestor scopuri s-a plecat de la ideea armonizării legislațiilor penale la nivel regional și elaborării unor politici de prevenire și combatere a acestui fenomen la nivel internațional, ce ar viza reducerea oportunităților criminale prin supravegherea internă și internațională a piețelor ilicite, precum și reglementarea piețelor legale pentru a reduce vulnerabilitatea acestora la infiltrările crimei organizate.

O altă măsură ar fi punerea în circulație a unor măsuri care să blocheze „spălarea” banilor proveniți din acțiuni ilicite, iar ca rezultat se vor extinde măsurile vizând „înghețarea” și confiscarea bunurilor care sunt rezultatul activităților ilicite.

Una din strategiile eficiente de luptă împotriva crimei organizate implică mijloace juridice, economice, morale, necesitând, între altele, și întărirea participării și angajării cetățenilor, consolidarea și solidaritatea tuturor forțelor sociale și politice democratice, consolidarea relațiilor internaționale. Un rol deosebit în condamnarea criminalității organizate îi revine opiniei publice și mass-mediei. Nu este deloc de prisos să relevăm că o strategie de luptă împotriva crimei organizate are șansa a fi eficientă în măsura în care nu subestimează rolul educației în formarea opiniei publice, în sporirea simțului civic ofensiv și în consolidarea instituțiilor democratice. Eficiența luptei împotriva crimei organizate depinde de existența opiniei publice capabile să influențeze deciziile puterii.

Trecerea de la o societate tradițională la o societate industrializată, așa cum se întâmplă în țările în curs de dezvoltare, pune o problemă specială în materie de prevenire a crimei organizate. Pierderea treptată a influenței formelor stabilite de control social contribuie la creșterea unei criminalități față de care un sistem penal nepregătit este incapabil să facă față, mai cu seamă atunci când este vorba de un sistem care nu este decât copia unei legislații străine, destinată unui popor diferit, ce trăiește în împrejurări diferite.

Cu toate că legislația penală moldovenească este departe de a fi perfectă, totuși ea cuprinde aproape toate reglementările necesare pentru combaterea fenomenului de „crimă organizată”.

Totuși afirmăm că la nivelul politicii penale în acest domeniu mai sunt obiective de realizat, necesare atingerii scopului general, și anume în fundamentarea unei politici penale eficiente în măsură să determine prevenirea și combaterea criminalității. [5, p. 176-177]

În acest sens optăm pentru:

1. Adoptarea standardelor internaționale în materia sancționării corupției, a crimei organizate și a „spălării banilor”. Evoluția mereu ascendentă a criminalității orientate spre profit trebuie stopată, inclusiv prin impactul psihologic al severității pedepselor. În acest sens ar fi binevenită scoaterea din textele de incriminare a pedepsei cu amenda, care este ușor de plătit pentru cei care dispun de bani „murdari” și înăsprirea pedepselor cu închisoare în funcție de gravitatea faptei. La fel, sunt necesare serioase modificări în materie fiscală.

2. Aderarea, în perspectiva apropiată, la toate organele Comunității Europene, ceea ce implică armonizarea legislativă.

3. Crearea cadrului instituțional corespunzător scopului preconizat. Actualmente, instituțiile menite să acționeze împotriva criminalității organizate își desfășoară activitățile în mod izolat, concurând între ele, fără a coopera. La fel ca în Franța, Italia, SUA și alte țări dezvoltate economic, este necesar ca și în Republica Moldova să se înființeze un organ interdepartamental puternic, format din polițiști, finanțiști și procurori, care să aibă drept de control nelimitat și să facă ordine în acest domeniu.

Lupta împotriva criminalității organizate se desfășoară în toate statele, prin măsuri aproape identice de prevenire și de constrângere cu aplicarea sancțiunilor penale. Problemele criminalității par a persista: în toate statele lumii, lupta împotriva crimei organizate este inspirată de politica penală. Soluțiile naționale în problema luptei împotriva criminalității organizate depind, pe de o parte, de acuratețea concepției, de structurile, programele și metodele prin care se desfășoară strategia națională de luptă împotriva crimei organizate, iar pe de altă parte sunt în funcție și de mijloacele financiare pe care statul poate să le aloce luptei contra acestui tip de criminalitate, în cadrul programului general al progresului economico-social al societății.

Prevenirea predelictuală desemnează un proces social neîntrerupt care implică un ansamblu de măsuri sociale luate, în temeiul legii, de organele de stat în strânsă conlucrare cu diferite asociații, în vederea preîntâmpinării și eliminării riscurilor eventuale de comitere de infracțiuni, prin identificarea, neutralizarea și înlăturarea surselor socioumane subiective și obiective, măsuri destinate să contribuie în mod esențial la educarea permanentă a tuturor membrilor societății în spiritul respectării neabătute a exigențelor legii penale, a ordinii de drept.

Prin activitatea de „combatere” a criminalității organizate se înțelege ansamblul de măsuri juridico-penale luate de organele de stat specializate. În temeiul legii, pentru realizarea scopului procesului penal, și anume constatarea la timp și în mod complet a faptelor care constituie infracțiuni grave, astfel ca orice persoană care a săvârșit o infracțiune să fie sancționată penal potrivit vinovăției sale și nici un nevinovat să nu fie tras la răspundere penală.

Spre deosebire de activitatea de prevenire, cea de combatere a criminalității organizate este, prin natura ei, o activitate nemijlocit judiciară; prin modul în care se desfășoară, prin compunerea organelor judiciare, prin finalitatea sa, întreaga activitate desfășurată de organele de urmărire penală, precum și de instanțele de judecată pentru tragerea la răspundere și sancționarea penală a celor vinovați de săvârșirea crimelor organizate – întreaga activitate desfășurată de aceste organe în cadrul procesului penal este deci nu numai represivă, ci și preventivă, de specialitate.

Menționăm, totodată, că unitatea de scop a activității de prevenire cu cea a activității de combatere, interacțiunea acestor activități, obligă a le considera laturi ale unui proces unitar – procesul luptei contra criminalității organizate.[6, p. 66]

Cooperarea internațională în lupta cu criminalitatea organizată transnațională, de regulă, se limitează la: extrădarea criminalilor; acordarea de

ajutor juridic în domeniul informațional; recunoașterea sentințelor organelor judiciare străine; transmiterea reciprocă a dosarelor penale și a inculpaților; respectarea legilor speciale de colaborare în domeniul procedurii judiciare.

Mulțimea convențiilor internaționale în domeniul dreptului penal conțin regulamente privind extrădarea criminalilor și acordarea de ajutor juridic reciproc.

Cooperarea internațională în domeniul luptei cu aceste categorii de crime necesită și mijloace suplimentare la nivel național. E necesar, în această direcție, a întări cooperarea dintre organele executive, legislative și penitenciare; ridicarea măsurilor de control economic și financiar; controlul asupra executării funcțiilor din partea persoanelor oficiale de stat.

O importanță considerabilă în acest sens o reprezintă îmbunătățirea pregătirii tehnico-științifice a colaboratorilor din sistemul justiției penale, asigurarea lor cu finanțe și personal tehnic. O sarcină prioritară o reprezintă și introducerea tehnologiilor noi, contemporane, în special în unificarea bazelor de date naționale și internaționale.

Și, în sfârșit, e necesară elaborarea programelor de studiu la toate nivelele de învățământ, ceea ce va da posibilitatea informării mai largi a societății despre problemele ce apar în lupta cu noile forme de criminalitate internațională. Trebuie atenționat că apatia și indiferența socială față de criminalitatea transnațională sunt factori care contribuie la lărgirea acestui fenomen. Lupta cu aceste tendințe poate fi asigurată printr-un complex de măsuri sociale, economice și politice, având drept bază un puternic sistem judiciar și o legislație penală eficace.

Politica penală a fiecărui stat are drept sarcină fixarea strategiei luptei antiinfracționale, determinarea tipurilor principale de acțiune, a căilor, procedeelelor și mijloacelor esențiale de realizare a politicii înaintate în scopul prevenirii și combaterii criminalității organizate la nivel transnațional.

La rândul ei, politica penală interstatală are nevoie de o planificare în materia de prevenire și combatere a acestui flagel, și anume, procesul de planificare constă în:

- 1) identificarea și fixarea obiectivelor precum și a mijloacelor și metodelor de luptă;
- 2) evaluarea distanței dintre condițiile existente și obiectivele prevăzute;
- 3) determinarea direcțiilor și acțiunilor fundamentale sau programelor ce tind să reducă la maxim această distanță;
- 4) stabilirea unui calendar pentru îndeplinirea obiectivelor luate;
- 5) desemnarea persoanelor însărcinate cu îndeplinirea acestor obiective;
- 6) specificarea resurselor umane și de altă natură angajate în acest domeniu.

În cadrul procesului planificării integrale a prevenirii și combaterii crimei organizate internaționale la etapa identificării și fixării obiectivelor și mijloacelor planificate, precum și în etapa definirii și alegerii programelor, formele de planificare pot fi perfecționate, prin întrebuintarea masivă a unor metode și tehnici moderne, care fac apel la procedeul lanțului lui Markov, la teoria jocurilor, la teoria șirurilor de așteptare, la programarea liniară sau dinamică, la metoda „matricei cu efecte încrucișate”, la ordinatoarele.[7, p. 177-178]

Metodele și tehnicile menționate, unite cu cercetările de teren, deschid ample posibilități deopotrivă pentru a măsura și evalua fenomenul criminalității

organizate transnaționale, precum și a prefigura volumul și ritmul probabil al evoluției acestuia.

În urma mai multor studii efectuate s-au evidențiat următoarele cauze ale criminalității organizate: dezorganizarea relațiilor sociale, apariția noilor condiții favorizante, crearea climatelor de ură și neîncredere, nesiguranța omului în fața schimbărilor social-economice etc.

Soluția statului constă în: întărirea activității organelor de drept; înăsprirea sancțiunilor aplicate infractorilor; adoptarea măsurilor social-educative menite să contribuie la ridicarea nivelului de viață și trai; modificarea întregului sistem de apărare socială și adoptarea măsurilor politico-economice menite să readucă stabilitate în viața socială; trecerea la economia de piață și dezvoltarea unei puternice proprietăți private; eficientizarea cooperării polițienească la nivel european; promovarea unei politici globale de combatere a criminalității organizate.

Lupta împotriva criminalității organizate la nivel transnațional este supusă principiului prevenirii și combaterii permanente. Colaborarea organismelor internaționale cu cele naționale în realizarea obiectivelor comune ale prevenirii și combaterii acestui flagel se poate desfășura eficient numai cu păstrarea „frontierelor” de luptă cu crima organizată internațională.

Tehnicile fundamentale de prevenire și combatere a acestui tip de criminalitate se bazează pe acele modele reprezentative de activități care împrumută sistemului de învățământ, de sănătate, financiar-economic, juridic-penal etc., în cadrul cărora se desfășurază trăsăturile specifice ale acestora. Asemenea tehnici necesită o sistematizare, care nu este neapărat cea a importanței lor, căci eficiența modelului de activități de prevenire și combatere a criminalității organizate transnaționale nu numai că se verifică pe termen lung, dar este dependentă și influențată de o mulțime de factori cum sunt, spre exemplu, calitatea mijloacelor întrebunțate în desfășurarea acestor acțiuni de prevenire și combatere, ritmicitatea acestor acțiuni, receptivitatea măsurilor ș.a.

Un model al tipurilor fundamentale de activități de prevenire și combatere a criminalității organizate la nivel transnațional ne apare similar celui al educației permanente, în următoarea configurație, ce are în vedere atât formele instituționalizate, cât și cele neinstituționalizate:

1) în plan național – prevenirea prin educație în familie, mediul familial constituind un microsistem cu o puternică capacitate preventivă;

- a. prevenirea prin educație în sistemul învățământului;
- b. prevenirea prin educație în procesul nemijlocit al muncii și prin controlul activităților economico-sociale;
- c. prevenirea prin activitatea cultural-educativă, inclusiv prin acțiunile organizate de organizațiile obștești, religioase, precum și prin activitățile de organizare a cunoașterii și popularizării legislației;

2) în plan internațional – prevenirea prin mass-media: radio, televiziune, presă etc.;

- a. prevenirea prin activitățile desfășurate de organismele internaționale guvernamentale și nonguvernamentale;
- b. prevenirea și combaterea prin descoperirea crimelor organizate la

nivel transnațional, identificarea infractorilor, tragerea la răspundere penală cu aplicarea pedepselor privative de libertate și prin organizarea executării sancțiunilor penale, precum și prin activitățile extrajudiciare ale organelor de specialitate, care asigură asistență de specialitate și sprijinul nemijlocit în înfăptuirea prevenirii în cadrul diverselor sectoare ale activităților economico-sociale, asigură colaborarea și coordonarea eforturilor preventiv-educative.

Aprecierea juridică concretă a tipurilor de activități de prevenire și combatere a acestui fenomen este influențată de o serie de factori ca gravitatea infracțiunii săvârșite, personalitatea infractorului, distanța socială dintre victimă și infractor etc. [8, p.32]. În aceste condiții rolul mijloacelor juridice devine tot mai important în prevenirea și combaterea acestor fenomene cu grave implicații.

Bibliografie

1. S. Rădulescu, D. Banciu, *Sociologia crimei și criminalității*, București, 1996.
2. V. Dongoroz, *Introducere în studiul aprofundat al dreptului penal*, București, 1945.
3. C. Bulai, *Curs de drept penal*, Vol. I, București, 1975.
4. „Consecințele economice și sociale ale criminalității noile obiective ale cercetării și planificării”, Raport la Congresul al V-lea al ONU – Pentru prevenirea crimei și tratamentul delincvenților, New York, 1976.
5. Ch. Nistoreanu, Costică Păun, *Criminologie*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1995.
6. G. Antoniu, „Conceptul de prevenire a infracțiunilor”, în *Studii și cercetări juridice*, nr. 1, 1981.
7. Aurel Dincu, *Bazele criminologiei*, Editura „Proarcadia”, București, 1993.
8. V. Vuĵor, *Насильственная преступность, как одна из характеристик общества*, Moscova, 1993.
9. V. Dobrinoi, „Crima organizată și corupția”, în *Criminalitatea organizată și economia tenebroasă în Republica Moldova*, Editura ARC, Chișinău, 1999.

Ina VIRTOSU, lector-metodist al Catedrei „Drept Public”
a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI, doctorandă

EXTRĂDAREA ȘI ASISTENȚA MUTUALĂ LEGALĂ – ASPECTE ALE COOPERĂRII INTERNAȚIONALE ÎN COMBATAREA CRIMEI ORGANIZATE TRANSNAȚIONALE

Presently there are various transnational crimes which are being committed by the people of the world generally and particularly under the influence of criminal organizations. Drug trafficking, money laundering, trafficking in women and children, illicit manufacturing of and trafficking in fire arms, acts of corruption, use of violence and extortion and illegal trafficking and transportation of migrants are the main transnational crimes with which the countries of the world are confronted. There is a rapid growth and geographical extension of organized crime in its various forms which has become a threat to the security of the international society, stability of sovereign states impairing the quality of life in addition to undermining the human rights and fundamental social values.

Recognizing the growing threat of organized crime with its destabilizing and corrupting influence on fundamental social, economic and political institutions which demands increased and more effective international cooperation, the United Nations General Assembly passed a Resolution No.49/159 on 23 December, 1994. The said Resolution emphasized the need for improved international cooperation at all levels for more effective mutual assistance between the states in their fight against organized transnational crime.

Cuvântul „extrădare” în accepțiunea sa modernă derivă de la practica „extra – tradiției”, numită astfel datorită faptului că era îndreptată împotriva ospitalității oferită de un stat unui străin, care se presupune că a comis o infracțiune și solicită refugiu sau azil politic pentru a evita urmărirea sau pedeapsa penală. Noțiunea de „extrădare” își are originea în cuvântul latin extradere, ce înseamnă întoarcerea forțată a persoanei la suveranul său [1, p.24].

Profesorul Cherif Bassiounie definește extrădarea ca o procedură formată din câteva etape și constă în predarea persoanei considerată ca criminal sub acuzație sau infractor fugar [2, p. 12]. În mod similar, profesorul S. Bedi interpretează extrădarea ca un act internațional legal de asistență și cooperare reciprocă încheiat în scopul prevenirii și combaterii criminalității, constând în remiterea de către un stat către altul, care este competent pentru a-l urmări penal și pedepsi în concordanță cu legile sale interne, individului acuzat sau condamnat pentru o infracțiune [3, p. 97].

Originea cooperării internaționale în scopul prevenirii și combaterii criminalității se regasesc încă la începuturile diplomației formale. Predarea la

cerere a unui acuzat sau condamnat de către statul în care individul a fugit pentru a scăpa de urmărire penală sau pedeapsa statului sub a cărui jurisdicție a fost comisă crima nu este un fenomen nou în relațiile internaționale. Această practică își are originile în primele civilizații, precum Egiptul, China, Imperiul Asiro-Babilonian. La început predarea la cerere a persoanei către suveranul competent era îngreunată de niște formule solemne și însoțită de o întreagă ceremonie. Remiterea indivizilor către suveranii lor era bazată pe pacte sau tratate, dar de asemenea se întâlneau cazuri bazate pe reciprocitate și amabilitate. De facto, întreaga istorie a extradării este reflectată în relațiile politice dintre state.

Primul tratat înregistrat ce conține clauze referitoare la extrădare datează din 1280 î.Cr., iar al doilea document este un tratat încheiat între Ramses II, faraonul Egiptului, și hitiți după înfrângerea acestora în urma tentativei de invadare a Egiptului. Tratatul stipulează expres reîntoarcerea persoanei de către suveranul pe a cărei teritoriu i-a fost acordat refugiu. Totuși doar practicile Greciei și Romei antice referitoare la extrădare și-au găsit exprimare în textele europene de drept internațional [4, p. 215].

Istoria instituției extradării o putem divide convențional în patru etape:

- din antichitate pînă în sec. al VII-lea – perioada ce se refera în exclusivitate la problemele legate de criminalii politici sau religioși;
- sec. al VIII-lea - prima jumătate a sec. al IX-lea – perioada în care se pune accentul pe clauzele tratatelor ce se refera la infracțiunile militare caracterizând situația Europei din aceasta perioadă;
- 1833 - 1948 – perioada în care statele sunt interesate în criminalitatea de ordin comun;
- perioada după 1948 ce dezvoltă o preocupare referitoare la drepturile omului și reflectă necesitatea unei proceduri comune de drept internațional.

Evoluția istorică a practicilor de extrădare demonstrează expres că extrădarea era inițial aplicată de către state doar în interese politice sau de ordin religios, însă treptat aceste interese evoluează într-o cooperare internațională pentru protejarea intereselor sociale și prevenirea criminalității. Aceste interese comune ale statelor în prevenirea și combaterea criminalității, coroborate cu principiile de bază ale dreptului internațional public și umanitar au atenuat considerabil noțiunea de suveranitate a statelor și au accentuat protecția deplină a drepturilor individuale și intereselor, făcând posibilă crearea unui veritabil drept internațional al instituției extradării.

Obligația de extrădare. Hugo Grotius era de părerea că statul de refugiu este obligat să returneze acuzatul statului reclamant sau să-i aplice pedeapsa în confirmare cu propriile legi. În mod similar, De Vattel a argumentat că dreptul internațional a impus definitiv obligația legală de a extrăda persoana acuzată de crime grave. Puffendorf a menționat contrariul, explicând că extrădarea este o obligație imperfectă care cere o înțelegere explicită pentru a deveni parte a dreptului internațional și a asigura drepturile și obligațiile reciproce ale statelor contractante. Între state prevalează obligația de extrădare doar în virtutea tratatului, indiferent dacă este bilateral sau multilateral, în timp ce cea bazată pe

reciprocitate și bunăvoință se aplică doar de un număr de state ce aplică strict legislația națională [5, p. 35].

Majoritatea convențiilor de drept penal internațional reflectă existența unor principii generale de extrădare sau aplicare a pedepsei. Statele semnatare ale acestor convenții au încorporat această obligație în legile lor interne. Cu toate acestea, nu este clar cu certitudine dacă obligația de urmărire penală sau extrădare este una disjunctivă sau coexistentă. Dacă obligația de extrădare ori urmărirea penală este una disjunctivă sau alternativă, atunci este primară obligația de extrădare dacă condițiile de bază sunt satisfăcătoare, secundară fiind obligația de urmărire penală conform legii interne, dacă extrădarea nu poate fi garantată. Dacă obligația de extrădare și urmărirea penală este mai degrabă coexistentă decât alternativă sau disjunctivă, atunci statul apelat poate alege la discreția sa între extrădare și urmărirea penală.

Reciprocitatea este una din bazele legale ale extrădării în absența tratatului și face parte din principiile de cooperare dintre state. Reciprocitatea ca cerință esențială a extrădării necesită și respectarea principiilor buneii voințe. Întrebarea-cheie în acest context constă în faptul dacă procedura de extrădare a statului apelant și a celui apelat va fi recunoscută reciproc, indiferent de faptul dacă se aseamănă sau diferă. Reciprocitatea, în sensul larg, presupune paralelism și simetrie între cele două proceduri ale statului apelant și apelat [6, p. 73].

Uneori, statul apelat poate considera că anumite aspecte de procedură ale statului apelant sunt străine sistemului său de drept, ceea ce poate duce la excluderea reciprocității.

Dubla criminalitate se referă la situația în care fapta persoanei este considerată infracțiune conform legilor interne ale ambelor state. Prin urmare, regula generală constă în aplicarea procedurii extrădării în cazul în care infracțiunea este una ce necesită extrădarea conform legii interne a ambelor state. Conform principiului dublei criminalități, în cazul în care criminalul fugar este acuzat în statul solicitant de o crimă, iar în statul solicitat fapta acestuia nu prezintă semnele unei infracțiuni, atunci între state nu se va aplica obligația de extrădare. Principiul dublei criminalități nu poate fi privit în acest sens ca o regulă strictă.

Extrădarea poate fi refuzată și în alte cazuri. De exemplu, art. 8 din Convenția europeană cu privire la extrădare prevede refuzul extrădării în cazul urmăririi în curs pentru aceleași fapte. Astfel, o parte solicitată va putea refuza să extrădeze o persoană reclamată, dacă această persoană se află și sub urmărirea sa pentru fapta sau faptele în legătură cu care se cere extrădarea. Iar art. 9 al aceleiași Convenții stipulează principiul non bis in idem, conform căruia extrădarea nu se va acorda când persoana reclamată a fost judecată definitiv de către autoritățile competente ale părții solicitate, pentru fapta sau faptele pentru care extrădarea este cerută. Extrădarea va putea fi refuzată, dacă autoritățile competente ale părții solicitate au hotărât să nu întreprindă urmăririi sau să pună capăt urmăririlor pe care le-au exercitat pentru aceeași faptă sau aceleași fapte [7].

Sunt trei criterii de determinare dacă fapta savârșită de presupusul criminal se încadrează în noțiunea de infracțiune conform legii interne a ambelor state:

– Dacă fapta este pasibilă de răspundere penală în ambele state, indiferent dacă este pasibilă de urmărire;

– Dacă fapta este pasibilă de răspundere penală și, de asemenea, de urmărire penală în ambele state;

– Dacă fapta este pasibilă de răspundere penală, urmărire penală și pentru ea persoana poate fi condamnată conform legislației interne a ambelor state.

În acest sens, există o legătură strânsă între dubla criminalitate și infracțiunile care necesită extrădarea.

Fapte care dau loc la extrădare sunt faptele pedepsite de legile părții solicitante și ale părții solicitate cu o pedeapsă privativă de libertate sau cu o măsură de siguranță privativă de libertate de cel puțin un an sau cu o pedeapsă mai severă, conform Convenției europene cu privire la extrădare. Când pe teritoriul părții solicitante a intervenit o condamnare la o pedeapsă ori când s-a aplicat o măsură de siguranță, sancțiunea pronunțată va trebui să fie de o durată de cel puțin 6 luni.

Dacă cererea de extrădare vizează mai multe fapte distincte, pedepsite fiecare de legea părții solicitante și a părții solicitate cu o pedeapsă privativă de libertate sau cu o măsură de siguranță privativă de libertate, dar dintre care unele nu îndeplinesc condiția privind durata pedepsei, partea contractantă solicitată va avea facultatea să acorde extrădarea și pentru acestea din urmă.

Astfel, principalul criteriu ca fapta să dea loc la extrădare constă în faptul ca fapta să fie pedepsită de legile părții solicitante și ale părții solicitate, întâlnindu-se totodată următoarele modalități:

– Dacă există tratatul, infracțiunile care dau loc la extrădare trebuie direct menționate;

– Dacă nu există un tratat în acest sens, statele respective vor aplica principiul reciprocității pentru aceleași tipuri de infracțiuni;

– Dacă nu există nici tratat și nici nu se poate aplica nici principiul reciprocității, iar cererea se bazează pe principiul bunei voințe, atunci statele se pot baza pe cutuma internațională;

– Mai mult ca atât, în toate cele trei cazuri menționate mai sus fapta ilegală trebuie să fie considerată infracțiune și în statul solicitat, i. e. reprezintă o dublă criminalitate.

Organizația Națiunilor Unite a adoptat un Tratat-cadru privind extrădarea (Rezoluția Adunării Generale Nr. 45/116 din 14 decembrie 1990) și un Tratat-cadru privind asistența mutuală în problemele penale (Rezoluția Adunării Generale Nr. 45/117 din 14 decembrie 1990) ce prezintă un suport esențial pentru legislația internă a statelor membre ale ONU. Fără îndoială că tratatele-modele conțin clauze exhaustive, iar datorită lipsei de cooperare și refuzului de a aplica extrădarea sunt întâmpinate numeroase dificultăți de procedură de către mai multe state. În funcție de dorința statelor, respectiv se aplică și principiile aut dedere aut iudicare (extrădare sau judecare).

În ceea ce privește Republica Moldova, aceasta proiectează adoptarea, ratificarea și punerea în aplicare efectivă a instrumentelor direct sau indirect aplicabile luptei contra criminalității ca un element esențial al cooperării

internaționale. Astfel, Republica Moldova, conformându-se acestor deziderate, și-a asumat o serie de angajamente în virtutea unor convenții de prevenire, reprimare, dar și de cooperare dintre statele-membre ale Consiliului European. De exemplu, Republica Moldova a semnat 4 instrumente internaționale, dintre care Convenția asupra cibercriminalității din 23 noiembrie 2001, la 23 noiembrie 2001, Protocolul adițional la această convenție din 28 ianuarie 2003, la 25 aprilie 2003, Protocolul adițional la Convenția penală asupra corupției din 15 mai 2003, Convenția cu privire la transformarea, depistarea, sechestrarea și confiscarea produselor crimei și finanțarea terorismului din 16 mai 2005 [8, p. 59].

În afară de aceasta, Moldova s-a angajat printr-o serie de convenții ratificându-le, și anume: Convenția cu privire la lupta contra traficului de ființe umane din 16 mai 2005, Convenția europeană asupra valorii internaționale a hotărârilor judecătorești represive din 28 mai 1970, Convenția europeană cu privire la transmiterea procedurilor represive din 15 mai 1972, Convenția civilă asupra corupției din 4 noiembrie 1999, Convenția cu privire la transferul persoanelor condamnate din 21 martie 1983, Convenția europeană asupra valorii internaționale a hotărârilor judecătorești represive din 28 mai 1970, Convenția europeană cu privire la asistență judiciară în materie penală din 24 aprilie 1959, Convenția europeană cu privire la extradare din 13 decembrie 1957.

Mai mult ca atât, în cadrul realităților de cooperare al programului Inițiativei de Cooperare în sud-estul Europei (SECI) a fost adoptat Acordul de cooperare pentru prevenirea și combaterea infracționalității transfrontaliere la București la 26 mai 1999, care este în vigoare pentru Moldova din 1 februarie 2000. Potrivit acordului, statele-părți trebuie să-și acorde asistență reciprocă în ceea ce privește prevenirea, descoperirea, investigarea, aducerea în fața justiției și sancționarea infracționalității transfrontaliere.

Într-un alt format regional, și anume în cadrul Cooperării Economice a Mării Negre (CEMN), Republica Moldova este parte la Acordul de cooperare dintre guvernele statelor participante la cooperarea economică a Mării Negre privind combaterea criminalității, în special a formelor sale organizate, adoptat la Kerkyra la 2 octombrie 1998.

Analizând evoluțiile recente legislative moldovenești, în special, adoptarea Legii cu privire la asistența juridică internațională în materie penală, de către Parlament la 1 decembrie 2006, a Hotărârii Parlamentului cu privire la constituirea rețelei punctelor naționale de contact în domeniul asistenței juridice internaționale la 1 decembrie 2006, a Hotărârii Parlamentului pentru aprobarea Declarației privind bunele practici în asistența juridică internațională în materie penală la 1 decembrie 2006, constatăm preocuparea constantă a Moldovei de a realiza măsurile care să răspundă unui nivel înalt de angajare în lupta contra crimei organizate.

În concluzie, am dori să menționăm unele propuneri ce ar aduce schimbări pozitive în aplicarea instituției extradării:

– ONU ar trebui să stipuleze lista infracțiunilor care dau loc extradării care vor trebui să fie acceptate de toate statele semnatare;

– să fie stabilită o Autoritate Internațională pentru Extradare sub controlul ONU, respectiv toate statele vor fi nevoite să respecte cerințele referitoare la instituția extradării față de criminalii fugari. În acest caz, se va asigura unanimitatea în aplicarea acestei instituții. De asemenea, această autoritate va avea împuternicirea să stipuleze care sunt despăgubirile în cazul în care cererea de extradare se va dovedi a fi falsă, ilegală sau bazată pe motive politice.

Referințe

1. *Enciclopedia Uniunii Europene*, București, Meronia, 2006, 400 p.
2. Bassioune Cherif, *Extraditable offences*, New York, Simm & Schuster, 1996, 82 p.
3. Bedi S., *The history of extradition*, New York, Alfred A Knopf, 2003, 63 p.
4. Sterling C., *Thieves World: The Threat of The New Global Network of Organised Crime*, New York, Simm & Schuster, 1994, 45 p.
5. Lupulescu N., *Extradarea*, București, Antet, 2004, 83 p.
6. Ciorobia Aurel-Mihail, *Lupta comunității contra criminalității internaționale*, Sibiu, Paul Negulescu, 52 p.
7. Convenția Europeană cu privire la extradare, semnată la Paris 13 decembrie 1957
8. Traian Manzala, „Rolul dreptului internațional în realizarea cooperării statelor în lupta contra criminalității economice”, Autoreferat al tezei de doctor în drept, Chișinău, 2007, 26 p.

REZOLUȚIA
conferinței științifico-practice internaționale
„Cooperarea internațională a organelor de drept în prevenirea și combaterea
criminalității transnaționale”

Problema criminalității transnaționale, care s-a dezvoltat esențial ca urmare a globalizării piețelor, legale și clandestine, și desființării sau liberalizării frontierelor, reprezintă la momentul actual unul din cele mai importante subiecte de discuție în plan național și mondial, fiind propulsat pe agenda temelor prioritare ale cooperării internaționale. Prin proporțiile pe care le-a atins, criminalitatea transnațională constituie o preocupare nu doar pentru guverne și autorități, ci pentru toată societatea în ansamblu. Astfel, cooperarea internațională în domeniul prevenirii și combaterii acestui fenomen este un proces inevitabil, fiind consemnat în tratate, convenții, acorduri încheiate și ratificate de mai multe state, inclusiv de Republica Moldova.

Necesitatea evaluării pericolului pe care îl prezintă manifestările criminalității transnaționale, relevării factorilor criminogeni care generează sau condiționează comiterea diferitor categorii de infracțiuni ce constituie fenomenul respectiv, elaborării și implementării ulterioare a unor măsuri coerente de cooperare în domeniul prevenirii și combaterii acestuia, precum și imperfecțiunile legislative care se referă la acest capitol au determinat Academia „Ștefan cel Mare”, în comun cu Ministerul Afacerilor Interne și în colaborare cu Fundația Hanns Seidel (Germania), să desfășoare în perioada 5-6 noiembrie 2009 conferința internațională cu caracter științifico-practic „Cooperarea internațională a organelor de drept în prevenirea și combaterea criminalității transnaționale”.

Prezentul for științifico-practic s-a axat pe examinarea amplă și complexă a celor mai relevante probleme ce țin de criminalitatea transnațională, rezolvarea cărora necesită implicare maximă din partea instituțiilor guvernamentale. Participarea la discuțiile purtate cu acest prilej a unor teoreticieni și practicieni din Republica Moldova, Germania, România, Rusia, Ucraina și Azerbaidjan a permis relevarea unor aspecte deosebit de actuale, cu rezolvări bine argumentate, legate de cadrul juridic național și internațional ce vizează cooperarea organelor de drept din diferite țări în domeniul contracarării eficiente a fenomenului criminalității transnaționale.

Sunt importante implicațiile participanților la conferință ce se referă la abordarea unor probleme de natură juridico-penală, procesual-penală, criminalistică, criminologică și de drept internațional, considerate deosebit de relevante în ceea ce privește fundamentarea unei politici justificate de prevenire și combatere a diferitor forme de manifestare a criminalității transnaționale, cum ar fi migrațiunea ilegală, traficul de ființe și organe umane, spălarea banilor, traficul de droguri și armament, escrocheriile financiar-bancare și informaționale, terorismul internațional etc.

În contextul celor consemnate, este necesară perfecționarea bazei legislative,

care ar constitui cadrul juridic necesar și ar impune modificarea obiectivelor și orientărilor activității organelor de drept și a societății în ansamblu, menite să răspundă adecvat schimbărilor survenite în domeniul reprimării criminalității transnaționale.

Astfel, printre concluziile și recomandările, care, în viziunea participanților la conferință, merită o atenție sporită și pot fi considerate ca puncte de reper în cooperarea internațională a organelor de drept în prevenirea și combaterea criminalității transnaționale, pot fi evidențiate următoarele:

- ajustarea continuă a prevederilor normelor dreptului național, care se referă la combaterea diferitor forme ale criminalității transnaționale, la standardele și exigențele ce rezultă din actele internaționale la care Republica Moldova este parte;

- relevarea și analiza continuă a factorilor care condiționează evoluția criminalității transnaționale, precum și întreprinderea măsurilor necesare în vederea înlăturării sau neutralizării lor;

- constatarea și studierea caracteristicilor personalității celor care fac parte din formațiunile criminale organizate și comit infracțiuni cu caracter transnațional, inclusiv punerea la evidență a acestora și aplicarea față de ei a măsurilor de rigoare prevăzute de legislația în vigoare;

- cercetarea științifică profundă a celor mai răspândite forme ale criminalității transnaționale și analiza procedurilor avansate de prevenire și combatere a acestor tipuri de manifestare infracțională, precum și folosirea rezultatelor obținute în procesul de instruire a studenților și perfecționare a practicienilor în acest domeniu;

- elaborarea unei concepții de activitate a organelor de drept, inclusiv a organelor afacerilor interne, și stabilirea direcțiilor prioritare de activitate ale acestora, precum și a unor noi metode de prevenire și combatere a criminalității transnaționale;

- implementarea experienței internaționale avansate în strategia prevenirii și combaterii criminalității în Republica Moldova, în special a formelor noi de manifestare specifice criminalității transnaționale;

- amplificarea relațiilor de colaborare cu organele abilitate din statele membre ale UE și CSI în vederea contracarării fenomenului criminalității transnaționale;

- reprojectarea agendei dialogului cu ministerele de resort din statele UE, în sensul concertării pozițiilor și alinierii la politicile, practicile și acțiunile europene comune de prevenire și combatere a criminalității;

- intensificarea cooperării în cadrul Interpol și Europol, precum și în cadrul grupurilor specializate de lucru ale Consiliului Europei, Organizației Internaționale pentru Migrație, Pactului de Stabilitate pentru Europa de Sud - Est, Inițiativei de Cooperare în sud - estul Europei, Inițiativei Central - Europene ș.a., fapt care va avea drept efect concentrarea eforturilor în domeniul combaterii criminalității transnaționale;

- consolidarea locului și rolului Centrului Regional SECI pentru Combaterea Infracționalității Transfrontaliere, inclusiv prin dezvoltarea unei noi

componente în cadrul conlucrării cu statele membre ale GUUAM;

– depistarea și blocarea surselor financiare ale formațiunilor criminale organizate, preocupate îndeosebi de migrațiune ilegală, trafic de ființe umane, narcobusiness ilegal, trafic de armament, spălarea banilor, escrocherii financiar-bancare și informaționale etc.;

– confiscarea veniturilor dobândite pe cale infracțională și crearea impedimentelor reale pentru legalizarea și implementarea acestora în circuitul economic licit;

– intensificarea eforturilor pentru crearea unei instituții polițienești profesionale și coordonate, capabile să combată diferite forme ale criminalității transnaționale prin asigurarea conformității depline cu acquis-ul comunitar și cu standardele internaționale în domeniul luptei împotriva fenomenului infracțional;

– elaborarea și implementarea unor măsuri capabile să antreneze organizațiile nonguvernamentale și societatea civilă în prevenirea și combaterea infracțiunilor cu caracter transnațional;

– dezvoltarea sistemului de protecție și asistență a victimelor care au suferit consecințele fizice, materiale sau morale în urma infracțiunilor transnaționale;

– informarea societății civile prin intermediul mass-media despre mecanismele de prevenire și combatere a infracțiunilor transnaționale, precum și implementarea măsurilor care ar contribui la formarea culturii juridice a cetățenilor și la minimalizarea comportamentului infracțional;

– perfecționarea continuă a procesului de instruire și recalificare a studenților și funcționarilor MAI în cadrul Academiei „Ștefan cel Mare”, prin însușirea practicilor moderne de contracarare a diferitor forme de manifestare infracțională specifice criminalității transnaționale;

– publicarea materialelor conferinței și expedierea lor participanților, precum și factorilor de decizie și practicienilor responsabili de prevenirea și combaterea criminalității, inclusiv a celei transnaționale.

Participanții la conferința științifico-practică internațională „Cooperarea internațională a organelor de drept în prevenirea și combaterea criminalității transnaționale” au votat unanim rezoluția adoptată.

Chișinău, 6 noiembrie 2009

BESCHLUSS
der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz
„Internationale Zusammenarbeit der Organe des Inneren bei der Bekämpfung der
transnationalen Kriminalität“

Das Problem der transnationalen Kriminalität, die sich infolge der Globalisierung der legalen und illegalen Märkte wesentlich entwickelte, sowie die Abschaffung bzw. die Liberalisierung der Grenzen stellen zur Zeit eines der wichtigsten Diskussionsthemen auf der nationalen und internationalen Ebene dar und werden zu einer der prioritären Richtungen der internationalen Zusammenarbeit. Wegen der erreichten Ausmaße wird die internationale Kriminalität zur Besorgnis nicht nur der Regierungen und Behörden, sondern auch der Gesellschaft insgesamt. Deshalb wird die internationale Zusammenarbeit im Bereich der Vorbeugung und des Entgegenwirkens dieser Erscheinung zu einem unausweichlichen Prozeß, der durch die Verträge, Abkommen, Konventionen dokumentiert wird, die von einer Reihe von Staaten unterzeichnet und ratifiziert wurden, darunter auch durch die Republik Moldova.

Es ist erforderlich, den Bedrohungsausmaß zu bewerten, den die internationale Kriminalität gewinnt, die kriminogenen Faktoren aufzudecken, die die Begehung von unterschiedlichen Straftaten hervorrufen bzw. bedingen, aus denen diese Erscheinung besteht, einige konsequente Maßnahmen im Bereich ihrer Vorbeugung und Bekämpfung zu entwickeln und einzuführen; ebenfalls ist es wichtig, das Recht zu diesen Fragen zu verbessern. All das bewegte die Akademie „Ștefan cel Mare“ gemeinsam mit dem Ministerium des Inneren und in Zusammenarbeit mit der Hanns-Seidel-Stiftung (Deutschland) am 5. November 2009 die internationale Konferenz wissenschaftlich-praktischen Charakters zum Thema „Internationale Zusammenarbeit der Organe des Inneren bei der Bekämpfung der transnationalen Kriminalität“ zu organisieren.

Dieses wissenschaftlich-praktische Forum konzentrierte seine Aufmerksamkeit auf der vertieften und komplexen Erörterung der bedeutendsten Probleme, die die internationale Kriminalität betreffen und deren Lösung den maximalen Eingriff der Regierungsorgane benötigt. An den Diskussionen zu dieser Frage beteiligten sich einige Theoretiker und Praktiker aus der Republik Moldova, aus Deutschland, Rumänien, Rußland, der Ukraine und Aserbajdzhan. Es ermöglichte, eine Reihe von besonders aktuellen Aspekten, von den gründlich argumentierten Lösungen herauszugliedern, die mit der nationalen und internationalen rechtlichen Reglementierung zusammenhängen, die die Zusammenarbeit der Rechtsschutzorgane unterschiedlicher Länder zu den Fragen des effizienten Entgegenwirkens dem Phänomen der internationalen Kriminalität betreffen.

Bedeutsam war der Beitrag der Konferenzteilnehmerinnen und -teilnehmer zur Bearbeitung der Fragen des strafrechtlichen, strafprozeßrechtlichen, kriminalistischen, kriminologischen und völkerrechtlichen Charakters, die als besonders wichtig bei der Entwicklung einer begründeten Politik für die

Vorbeugung und das Entgegenwirken den unterschiedlichen Erscheinungsformen der internationalen Kriminalität gelten, wie illegale Migration, Handel mit Menschen und menschlichen Organen, Geldwäsche, Drogen- und Waffenhandel, Finanz-, Banken- und Informationsbetrug, internationaler Terrorismus etc.

Im Zusammenhang mit dem Obenangeführten ist es erforderlich, die gesetzliche Basis zu verbessern, die die notwendige rechtliche Grundlage bilden und den Bedarf beweisen könnte, die Ziele und Orientierungen in der Tätigkeit der Rechtsschutzorgane und der Öffentlichkeit insgesamt zu ändern, die berufen ist, auf die Änderungen im Bereich der Bekämpfung der internationalen Kriminalität adäquat zu reagieren.

Zu den Schlußfolgerungen und Empfehlungen, die nach der Meinung der Konferenzteilnehmerinnen und -teilnehmer besondere Aufmerksamkeit verdienen und als Basisbestimmungen bei der internationalen Zusammenarbeit der Rechtsschutzorgane im Bereich der Vorbeugung und des Entgegenwirkens der internationalen Kriminalität betrachtet werden können, gehören also folgende Aspekte. Es ist erforderlich:

- die einheimischen Rechtsvorschriften, die die Bekämpfung von unterschiedlichen Arten der internationalen Kriminalität betreffen, mit den Standards und Anforderungen der internationalen Abkommen ununterbrochen in Übereinstimmung zu bringen, deren Teilnehmerin die Republik Moldova ist ;

- die Faktoren aufzudecken und ständig zu analysieren, die die Entwicklung der internationalen Kriminalität bedingen, sowie Maßnahmen zu ihrer Beseitigung und Neutralisierung zu treffen;

- die Persönlichkeitsbesonderheiten der Mitglieder der organisierten Kriminalitätsgruppierungen festzustellen und zu bewerten, die die Straftaten internationalen Charakters begehen, darunter sie zu erfassen und an sie entsprechende Maßnahmen zu treffen, die durchs geltende Recht vorgesehen sind;

- die verbreitetsten Formen der internationalen Kriminalität vertieft wissenschaftlich zu untersuchen, sowie die fortschrittlichen Methoden zur Vorbeugung und zum Entgegenwirken den genannten Straftaten zu analysieren, die erreichten Ergebnisse im Unterrichtsprozeß der Studenten und bei der Fortbildung der praktischen Mitarbeiter einzusetzen;

- das Tätigkeitskonzept der Rechtsschutzorgane, darunter auch der Organe des Inneren zu entwickeln, ihre prioritären Tätigkeitsrichtungen zu bestimmen, sowie die neuen Methoden zur Vorbeugung und zum Entgegenwirken der internationalen Kriminalität zu erarbeiten;

- die fortschrittlichen internationalen Erfahrungen bei der Umsetzung der Strategie der Vorbeugung und des Entgegenwirkens der Kriminalität in der Republik Moldova und den neuen Formen der spezifischen Erscheinung der internationalen Kriminalität zu nutzen;

- die Zusammenarbeit mit den zuständigen Behörden der EU-Staaten und der GUS-Staaten bei der Bekämpfung der internationalen Kriminalität zu festigen und zu erweitern;

- den Fragenkatalog zur Diskussion mit den entsprechenden Ministerien der EU-Staaten zu überprüfen, wobei die Bemühungen und die Beteiligung an der Politik, der Praxis und den gemeinsamen europäischen Aktivitäten zur

Bekämpfung der Kriminalität konzentriert werden soll;

- die Zusammenarbeit im Rahmen von Interpol und Europol, der spezialisierten Arbeitsgruppen des Europarates, der Internationalen Migrationsorganisation, des Sicherheitsvertrags für Südosteuropa, der Initiative zur Zusammenarbeit der Länder Südosteuropas, der Mitteleuropäischen Initiative etc. zu erweitern, zu deren Folge die gemeinsame Konzentration der Bemühungen im Bereich der Bekämpfung der internationalen Kriminalität wird;

- die Rolle des Regionalzentrums SECI zur Bekämpfung der internationalen Kriminalität zu festigen, darunter durch die Entwicklung des neuen Bestandteils im Rahmen der Zusammenarbeit mit den GUAM-Staaten;

- die Finanzierungsquellen der organisierten Kriminalitätsgruppierungen aufzudecken und zu blockieren, insbesondere der, die sich mit der illegalen Migration, dem Menschenhandel, dem illegalen Drogenhandel, dem Waffenhandel, der Geldwäsche, den Finanz-, Banken- und Informationstraftaten befassen;

- die Bemühungen zur Einrichtung einer beruflichen und abgestimmten Polizeistruktur zu intensivieren, die fähig wäre, den unterschiedlichen Formen der internationalen Kriminalität entgegenzuwirken, - infolge der vollständigen Übereinstimmung mit den communitären Erfahrungen und den internationalen Standards im Bereich der Bekämpfung von Straftaten;

- eine Reihe von Maßnahmen zu entwickeln und einzuführen, die es ermöglichen, die Nichtregierungsorganisationen und die Zivilgesellschaft an der Tätigkeit zur Vorbeugung und Bekämpfung der Kriminalität internationalen Charakters zu beteiligen;

- das Schutz- und Hilffssystem für die Opfer zu entwickeln, die die körperlichen Verletzungen, die materiellen oder immateriellen Schäden infolge der internationalen Straftaten erlitten;

- die Zivilgesellschaft über die Massenmedien über die Vorbeugungs- und Entgegenwirkensmechanismen der internationalen Kriminalität zu informieren, sowie die Maßnahmen ergreifen, die die Herausbildung der Rechtskultur von Bürgerinnen und Bürgern und die Minimierung des verbrecherischen Verhaltens fördern;

- den Unterrichts- und Umqualifizierungsprozeß der Studenten und der Mitarbeiterinnen und Mitarbeiter des Innenministeriums an der Akademie „Ștefan cel Mare“ durch die Vermittlung der gegenwärtigen Bekämpfungspraxis von unterschiedlichen Formen der Straftaten der internationalen Kriminalität ununterbrochen zu verbessern;

- die Materialien der Konferenz zu veröffentlichen und sie an ihre Teilnehmerinnen und Teilnehmer zu verschicken, sowie an die Führungskräfte und Praktiker, die für die Vorbeugung und die Bekämpfung der Kriminalität zuständig sind, darunter auch der internationalen Kriminalität.

Die Teilnehmerinnen und Teilnehmer der internationalen wissenschaftlich-praktischen Konferenz zu Fragen der internationalen Zusammenarbeit der Organe des Inneren bei der Bekämpfung der transnationalen Kriminalität faßten diesen Beschluß einstimmig.

РЕЗОЛЮЦИЯ
международной научно-практической конференции
«Международное сотрудничество правоохранительных органов в
предупреждении и борьбе с транснациональной преступностью»

Проблема транснациональной преступности, существенно разившейся вследствие глобализации законных и подпольных рынков, а также упразднение или либерализации границ, представляет в настоящее время одну из наиболее важных тем обсуждения на национальном и мировом уровнях, являясь одним из приоритетных направлений международного сотрудничества. В силу достигнутых размеров транснациональная преступность является проблемой не только правительств и властей, но и всего общества в целом. Таким образом, международное сотрудничество в области предупреждения и противостояния этому явлению становится неизбежным процессом, задокументированным договорами, соглашениями, конвенциями, подписанными и ратифицированными целым рядом государств, в том числе Республикой Молдова.

Необходимость оценки общественной опасности, которую представляют проявления транснациональной преступности, а также выявления криминогенных факторов, порождающих или обуславливающих совершение различных видов преступлений, составляющих данное явление, разработки и последующего внедрения некоторых последовательных мер в области её предупреждения и противостояния, а также несовершенство законодательства в данном вопросе побудили Академию «Штефан чел Маре», совместно с Министерством Внутренних Дел и в сотрудничестве с Фондом Ганнса Зайделя (Германия) организовать 5 ноября 2009 года международную конференцию научно-практического характера на тему «Международное сотрудничество правоохранительных органов в предупреждении и борьбе с транснациональной преступностью».

Настоящий научно-практический форум сосредоточился на обширном и комплексном изучении самых значимых проблем, относящихся к транснациональной преступности, решение которых требует максимального вмешательства правительственных органов. Участие в дискуссиях по данному вопросу некоторых теоретиков и практиков Республики Молдова, Германии, Румынии, России, Украины и Азербайджана позволили выявить ряд особенно актуальных аспектов, основательно аргументированных решений, связанных с национальным и международным правовым регламентированием в области сотрудничества правоохранительных органов различных стран по вопросам эффективного противостояния феномену транснациональной преступности.

Является значимым вклад участников конференции в разработку вопросов уголовно-правового, уголовно-процессуального, криминалистического, криминологического и международно-правового

характера, считающихся особенно важными в деле разработки обоснованной политики предупреждения и противостояния различным формам проявления транснациональной преступности, таким как незаконная эмиграция, торговля людьми и человеческими органами, отмывание денег, торговля наркотиками и оружием, финансово-банковские и информационные мошенничества, международный терроризм и т.д.

В контексте вышеуказанного необходимо усовершенствование законодательной базы, которая составила бы необходимое юридическое обоснование и доказала бы необходимость изменения целей и ориентиров деятельности правоохранительных органов и общественности в целом, призванной адекватно реагировать на изменения в области подавления транснациональной преступности.

Таким образом, в числе выводов и рекомендаций, которые, по мнению участников конференции, достойны особого внимания и могут быть расценены как базовые положения в международном сотрудничестве правоохранительных органов в области предупреждения и противодействия транснациональной преступности, могут быть отмечены следующие:

- непрерывное приведение отечественных правовых норм, относящихся к борьбе с различными формами транснациональной преступности, в соответствие со стандартами и требованиями международных соглашений, участником которых является Республика Молдова;

- выявление и постоянный анализ факторов, обуславливающих эволюцию транснациональной преступности, а также принятие необходимых мер по их устранению и нейтрализации;

- установление и изучение особенностей личности членов организованных преступных формирований, совершающих преступления транснационального характера, в том числе их учет и применение к ним соответствующих мер, предусмотренных действующим законодательством;

- углубленное научное изучение самых распространенных форм транснациональной преступности, а также анализ передовых методов профилактики и противодействия указанным видам преступных проявлений; использование достигнутых результатов в процессе обучения студентов и повышения квалификации практических работников;

- выработка концепции деятельности правоохранительных органов, в том числе органов внутренних дел, и определение приоритетных направлений их деятельности, а также некоторых новых методов предупреждения и борьбы с транснациональной преступностью;

- внедрение передового международного опыта в стратегию предупреждения и борьбы с преступностью в Республике Молдова, в частности новыми видами специфического проявления транснациональной преступности;

- расширение и укрепление отношений сотрудничества с уполномоченными органами стран – участниц ЕС и СНГ в области борьбы с явлениями транснациональной преступностью;

– расширение сотрудничества в области борьбы с транснациональной преступностью в рамках Интерпола и Европола, а также специализированных рабочих групп Совета Европы, Международной организации по вопросам миграции, Договора безопасности Юго-Восточной Европы, Инициативы сотрудничества стран Юго-Восточной Европы, Центральной Европейской инициативы и др.;

– укрепление положения и роли Регионального центра SECI по борьбе с международной преступностью, в том числе путем развития новой составляющей в рамках сотрудничества со странами – членами ГУАМ;

– выявление и блокирование финансовых источников организованных преступных формирований, особенно занимающихся незаконной миграцией, торговлей людьми, незаконным наркобизнесом, торговлей оружием, отмыванием денег, финансово-банковскими и информационными преступлениями;

– интенсификация усилий по созданию профессиональной и согласованной полицейской структуры, способной противостоять различным формам транснациональной преступности, путём обеспечения полного соответствия коммунитарному опыту и международным стандартам в области борьбы с преступными проявлениями;

– разработка и внедрение ряда мер, способных вовлечь неправительственные организации и гражданское сообщество в деятельность по предупреждению и борьбе с преступностью международного характера;

– развитие системы защиты и помощи жертвам, перенесшим физические, материальные либо моральные увечья вследствие совершения преступлений транснационального характера;

– информирование гражданского сообщества через средства массовой информации о механизмах предупреждения и противодействия транснациональной преступности, а также внедрение мер, способствующих формированию правовой культуры граждан и минимизации преступного поведения;

– непрерывное усовершенствование процесса обучения и переквалификации студентов и работников МВД в рамках Академии «Штефан чел Маре» путем усвоения современной практики борьбы с различными формами преступных проявлений, свойственными транснациональной преступности;

– публикация материалов конференции и их рассылка ее участникам, а также руководящим и практическим работникам, ответственным за профилактику и борьбу с преступностью, в том числе транснациональной.

Участники международной научно-практической конференции «Международное сотрудничество правоохранительных органов в предупреждении и борьбе с транснациональной преступностью» приняли данную резолюцию единогласно.

Descrierea CIP a Camerei Naționale a Cărții

„Cooperarea internațională a organelor de drept în prevenirea și combaterea criminalității transnaționale”, conf. șt.-practică intern. (2009; Chișinău). Cooperarea internațională a organelor de drept în prevenirea și combaterea criminalității transnaționale=Международное сотрудничество правоохранительных органов в предупреждении и борьбе с транснациональной преступностью=Internationale Zusammenarbeit der Organe des Inneren bei der Bekämpfung der transnationalen Kriminalität: (Materialele conf. șt.-practică intern., 5-6 noiembrie)/ col. red.: Victor Catan, Simion Carp, Iurie Odagiu [et al.]. – Ch.: Acad. „Ștefan cel Mare” a MAI, 2009. – 300 p.

Antetit.: Acad. „Ștefan cel Mare” a MAI, Fundația “Hanns Seidel” (Germania). – Tit., text paral.: lb. rom., germ., rusă. – Bibliogr. la sfârșitul art. – 250 ex.

ISBN 978-9975-935-19-7

CZU 351.74+343.85(082)=135.1=161.1=112.2

C 70

Redactare:

Gheorghe CHIRIȚĂ

Design copertă și prezentare grafică

Ruslan CONDRAT

Tehnoredactare

și procesare computerizată:

Svetlana COJUHARI

Bun de tipar: 21.12.2009

coli de autor 45,12

Tiraj 250 ex.

Tiparul executat la **BONS OFFICES SRL**, str. lu. Gagarin, 10, Chișinău